

קובץ גליונות

פרשת בלק

ממרנן ורבנן גדולי ומאורי הדור

הגאון ר' אליעזר יהודה פינקל ראש ישיבת מיר עלה לבית רשכבה"ג מרן ראש ישיבה הגרי"ג אדלשטיין שליט"א להזמין להשתתף בדינר שיערך ע"י הישיבה מרן שליט"א אמר: "שבגמרא כבר מובא הזכות של הזבולין להחזיק את היששכר ולכן זוהי זכות גדולה לסייע לישיבת מיר"

אחינו זועקים!

עזרו לחקלאי קרן השביעית
העומדים על סף שבירה

1800-300-544

זמני השבת

בחסות:

גינות דוד

לגור בבני ברק, לחיות על הפארק

03-900-9944

עיר	הדלק"נ	מוצ"ש	ר"ת
ירושלים	7:12	8:29	9:04
בני ברק	7:28	8:31	9:02
קרית ספר	7:22	8:30	9:04
בית שמש	7:12	8:30	9:03
אופקים	7:20	8:30	9:02
חיפה	7:23	8:33	9:05

ניתן לשלם באשראי במכשירי קהילות ונדירים שבבתי הכנסת

להקדשות ע"ג הקובץ ניתן לפנות למס' 053-3145900 | k.gilyonot@gmail.com

לעילוי נשמת

מרת תקוה לוטה בת ר' שמואל ע"ה | נלב"ע ד' תמוז תשס"ג | תנצב"ה
הוקדש ע"י ידידינו עו"ד ערן פלס הי"ו

לכל הקוראים והלומדים החשובים שליט"א

הקדישו את יקיריכם ע"ג הקבצים באחת משיבתות השנה,
ותהיו שותפים בזיכוי הרבים הגדול להגדיל תורה ולהאדירה.

• י תמוז בלק	• ט אב דברים	• כח אלול נצבים ר"ה
• יז תמוז פינחס	• ז אלול שופטים	• ו תשרי וילך יו"כ
• כד תמוז מטות	• יד אלול כי תצא	• ב אב מסעי
	• כא אלול כי תבא	• חג הסוכות

להקדשות/לפניות

להקדשות ע"ג הקובץ / למעוניינים לפתוח מוקד
הפצה באיזור מגוריהם / לשאר ענייני הקובץ -
ניתן לפנות למו"ל:

טל': 053-3145900 פקס: 077-2092005

מייל: k.gilyonot@gmail.com

כתובת: רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

לקבלת הקובץ במייל ניתן להצטרף

ע"י שליחת מייל לכתובת:

kovetz+subscribe@googlegroups.com

לתשלום/לתרומות

במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבהכ"נ:

יש לבחור בלחצן קופות נוספות.

חיפוש, ולכתוב קובץ גליונות.

בטלפון:

נדרים פלוס: 03-7630585 שלוחה 486

קהילות: 073-2757000 שלוחה 4311

בהעברה בנקאית:

מרכנתיל-17 | סניף: 745 | מס' חשבון: 71262

ע"ש קובץ גליונות

יו"ל בסיוע: יתדות תשמו להחדרת ערכי היהדות ע.ר.

**שמות 168 הזוכים
בהגרלות מפעל 'שיח התורה'
בין כ' סיון - ג' תמוז**

[illegible]

הלומדים שעלו בגורל יכולים לקבל את זכ״תם בבית הרב צוק״ל - רחוב רשב״ם 23 בני ברק.

ההחל מיום חמישי יפתחו בנוסף, מוקדים ברחבי הארץ לקבלת הזכיות:

7/8 שמשון בן שטח	אלעד	שמשות יונגר	מנהריה מורחבת 116 גרם	ירושלים
11 ארלשטיין	בית שמש	שמשות היולר	מסילת יוסף 21	מודיעין עילית
14 המגיד ממעזריטש	ביתר עילית	שמשות מלאכי		

לימוד הירושלמי

לע"נ רשכבה"ג מרן שר
התורה זצוק"ל
על פי רצונו בכל חייו
לעידוד לימוד הירושלמי,
בהם קבע סדרי לימוד,
ואף חיבר עליהם
את ביאורו

מרן זצוק"ל
בלימוד הקבוע
בירושלמי

**סדרי הירושלמי יתקיימו
בהספק של 2 דפים ביום,
ויפתחו בשני
מסלולים מקבילים**

א: מסלול ברכות לפי סדר הש"ס
ב: מסלול מסכת כלאים לפי סדר השיעור
הנמסר ע"י הגר"ש קניבסקי שליט"א
בבית המדרש 'לדרמן' לע"נ אביו
רשכבה"ג מרן שר התורה זצוק"ל.
**בימים אלו מתחילים במסגרת
השיעור, בלימוד מסכת כלאים**

**הגולה מיוחדת
נפרדת בין כל
לומדי סדרי
הירושלמי על
סך 500 ש"ח
תתקיים מידי יום**

לתועלת הרכים המצטרפים למסלולי הלימוד בירושלם, ניתן יהיה להאזין לשיעורים על פי ההספק, מתוך השיעור הנמסר מידי יום ע"י בנו הגר"ש קניבסקי שליט"א:

- במסכת ברכות בקו של 'שיח התורה', בשלוחה 1
- בשיעורים הנמסרים במסכת כלאים מידי יום בשעה 13:50
לאחר תפילת מנחה בבית המדרש לדרמן, במערכת 'קול הלשון'
ובמספר ישיר 073-321-2004

ההשתתפות במבחנים יומיים בטלמסר של 'שיח התורה' שמספרו

03-3085000

הזכרה

לבנות בית לשמך

"לכן אנו פונים אל אחינו בני ישראל לתמוך במיוחד
ביד נדיבה בקרן השביעית אשר הוקם במיוחד
למטרה קדושה זו, אשר בעוון ביטולה גלינו מארצנו"
מרן בעל האבי עזרי זיע"א

להיות שותפים בתרומותיהם במצוה
רבה זו ולתמוך במיוחד ב"קרן
השביעית" וזכות שמירת השביעית,
תעמוד לנו לקרב גאולתנו
בביאת משיח צדקנו אמן"
מרן הסטייפלר זצוק"ל

100 ש"ח * 7 חודשים

וזכות זו תעמוד לכם לקניין שלם בביתכם ולצאצאיכם עד עולם.

להגנה על קדושת
הארץ ורכישת חלק
בבניין בית המקדש

שמיטה קרן
תשפ"ב
השבועית

קרן הקודש של גדולי ישראל שליט"א
לקיום מצוות השביעית בארץ ישראל
מיסודו של מרן רבי בנימין מנדלזון זצוק"ל

גדולי ישראל בכל הדורות העמידו את שמירת השמיטה כבסיס לגאולת עם ישראל

"זכות השביתה יהיה חל על כלל ישראל...
ואולי יהיה תיקון כללי להחטא שגלינו
מארצנו בעוון שמיטה, כמבואר בכתוב"
מרן ה'ברכת אברהם' מסלונים זיע"א

"בוודאי שרצונו ית' הוא שאחינו בני ישראל ישמרו
מצות שמיטה עד לפני ביאת המשיח שאנו מצפים
לו בכל יום שיבוא ותוך תנאים ונסיגות גדולים
העומדים בדרכנו ומצוה זו תחיש את הגאולה כפי
שהורנו חז"ל שכל גלותנו וגאולתנו תלויה בזה"
מרן הגאון רבי בנימין מנדלזון זיע"א
גאב"ד קוממיות מייסד קרן השביעית

1800-300-544

לתרומות בהעברה בנקאית: בנק פאגי / סניף 185 / מס' חשבון 485101

הבחירה הנכונה

לסיים עד ד' חשון תשפ"ג

מסכת כתובות

רבות אלפי ישראל
מתחילין מסכת כתובות
ומסיימין עד ד' חשון תשפ"ג

מה שבטוח בטוח!

בס"ד, ביום שישי פר' בלק ט' תמוז תשפ"ב
רבבות אלפי ישראל מתחילין מסכת כתובות

לזכות עמדם בן זלדה להצלחה בכל העניינים

לקבלת פוסטרים לזכר הרבים 052-7653990

אמור לשהות בבית בלי כתובה

בס"ד, ביום שישי פר' בלק ט' תמוז תשפ"ב
רבבות אלפי ישראל מתחילין מסכת כתובות

לזכות עמדם בן זלדה להצלחה בכל העניינים

לקבלת פוסטרים לזכר הרבים 052-7653990

לכל כתובת יש כתובות

1 תורשטין	1 יונתן	1 פרישמן	9 אייזנבאך
2 חרמלין	10 יעקבוביץ	2 חלאבי	10 שטיין
3 קליקסטיין	11 סמאלי	3 בחלון	11 בינעט
4 אדלר	12 ואסרמאן	4 אנגל	12 חנני
5 סנה	13 אהוזנל	5 כן תמו	13 נהוראי
6 כן זמרא	14 גולדברג	6 פרידמן	14 וייס
7 פורקוביץ	15 בוסקילה	7 גינזבורג	15 אוליאל
8 מרני		8 לוי	
			והנה בית

בס"ד, ביום שישי פר' בלק ט' תמוז תשפ"ב
רבבות אלפי ישראל מתחילין מסכת כתובות

לזכות עמדם בן זלדה להצלחה בכל העניינים

לקבלת פוסטרים לזכר הרבים 052-7653990

היכוננו לסיום הש"ס !?

מסכת כתובות
נקראת
ש"ס קטן
שבו כלול
כל המסכתות
שבש"ס
המאה - כרכי זוסף

בס"ד, ביום שישי פר' בלק ט' תמוז תשפ"ב
רבבות אלפי ישראל מתחילין מסכת כתובות

לזכות עמדם בן זלדה להצלחה בכל העניינים

לקבלת פוסטרים לזכר הרבים 052-7653990

גיליון מס' 480 פרשת בלק
תשפ"ב שנה עשירית

להקדשות ולשותפות בהפצת
דברי התורה של רבינו זצוק"ל
053-3145900

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

מקור שי"ח לא איש קל ויכזב

כדי לכתוב על שמועות שוא שניתלו על שמות רבינו - ואביו מרן בעל הקהילות יעקב זצ"ל, חובה לציין כי יש להתייחס לדברים בזהירות מכמה טעמים, שהרי יתכן שהיה מי שקיבל הוראה פרטית, ומי שם אותנו לומר מה היה סוף דעתו של רבינו, ועוד שאם הדבר חיובי ונתקבל בעולם התורה למה לנו לצנן את הוירה, [ובעניין זה שמעתי שמרן הגר"נ קרליץ זצ"ל שמע ממרן החזו"א שגם הישן כדי שיהיה לו כח ללמוד מקיים את העולם, וכבר הכינו את את כל מהלך דברי החזו"א בזה לספר חוט שני (כמובא בדעת נוטה בראשית פ' נח הערה 218), ומ"מ מנע הגר"נ ז"ל להדפיסו הואיל ויש מי שהבנת דברי הנה"ח כפשוטם תעורר אותו להוסיף שקידה וחבל לאבד את זה!], ועוד ששמעתי כמה פעמים מרבינו זצוקללה"ה בשם מרן החזו"א שבד"כ אין תועלת בזמננו להכחיש דברים, א' שאין לדבר סוף, ב' שזה יתן תוקף לכל יתר השמועות שלא הוכחו (עי' קריינא דאגרתא ח"ב סי' תקס"ז וחי"א סי' קמ"ט), אמנם תורה היא וללמוד אנו צריכים את מקור שי"ח דברי רבינו אשר כנחלים ניטעו על מבועי התלמוד, ויה"ר שלא תצא תקלה מתח"י.

א. **י"כ חטן.** סיפר רבינו ז"ל שהיה א' שמתו אחיו בדמי ימיהם, ואמר לו אאמ"ר זצ"ל סגולה שיאמר יו"ק וחודש א' לא אמר ונלב"ע באותו החודש, והנה אאמ"ר לא נתכוין שיאמר תמיד יו"ק, אלא שתפילה זו סגולה גדולה אם יאמרה אף פ"א, אלא שהלה לא הבין דבריו וקיבל ע"ע לאמרו תמיד, וכיון ששינה מקביעותו ארע לו כן, עכת"ד רבינו [ובס' דרך שיחה ח"ב עמ' תפ"ו כתב שכן אמר הקה"י שזה הטעם שנלב"ע. ועי' בפניני רבינו הקה"י ח"א עמ' ל"ט]. בראשית שנת תש"ס היו כמה אסונות ל"ע ורובם היו בירושלים והורה רבינו זיע"א שיאמרו שם יו"ק שהקה"י זצ"ל נתנו כסגולה לזה אבל א"צ לאמרו תמיד, לראש ישיבה אחד ששאל אם לאמר גם בישיבה שלו אמר רבינו זצוקללה"ה שבישיבות לא נהגו בזה ויעשה כשקול דעתו, ואח"כ נתפרסמו מודעות גדולות בכל העיר שהורה לאמר "בכל הישיבות בכל ער"ח" ואמר רבינו זצוקללה"ה שהוא שקר. וכשבאו לפני רבינו שרוצים לומר בלדרמן יו"כ קטן לא הסכים רבינו שיעשוהו בבית המרכזי למטה אף שבאו רבים, כדי שלא יחשבו שזה ממנהגי המקום [ובמנחת תודה תורה עמ' ע"ו כתב שרבינו אמר שאינו אומר כי החזו"א לא אמרו, ועי' בס' שערי הימים הנוראים בפתיחה פ"ב טעם לזה].

ב. **קידוש לבת.** נתפרסם בשם הקה"י שיש לעשות קידוש כסגולה לשידוך לבנות ואמר רבינו ז"ל שזה המצאה ומעולם לא אמר לעשות קידוש במשפחה (דרך שיחה ח"א עמ' ל"ג) ובס' שלום בית ה' (עמ' מ"ג) שאל מרבינו: האם חייבים לעשות קידוש על לידת בת דוקא בשבת, תשובה: **אין חיבין.** לגבי הסיפור עם הסטיפלער זצ"ל והקידוש לבת? תשובה: **כמדומה שהסיפור אינו נכון.** ואמר רבינו שיש נוהגים לעשות קידוש בלידת כל בת וי"נ רק בביתם הראשונה, ויש שאין נוהגים כלל (והוא עצמו עשה קידוש לבתו הראשונה בעת שנולדה, בבית חמיו זצ"ל) והטעם בקידוש הוא להודות על לידת הבת ובראשונה יש שמחה טפי וכן אם נולדה לאחר הפסקת כמה שנים, וראיתי שא' שבתו חלתה בא לשאול לרבינו שמא הוא משום שלא עשה קידוש (מפני שאצלם לא נהגו בזה) ודחה דבריו! [ואמר שאין טעם בעשיית קידוש אלא בשבת].

ג. **ערבה לשמירה.** יש שנוהגים לשמור עלה מהערבה כסגולה לשמירה בדרכים, וכל שנה היו המונים נדחקים לפני רבינו זצ"ל לזכות ליטול מעלי הערבה, וכל שנה היה נגש תחילה הנגיד ר' ישכר מאיר סטפנסקי זצ"ל ושואל מרבינו אם יש בזה עניין, ותמיד היה משיב רבינו שלא שמע ע"ז, [ורבינו לא היה שומר] ובס' שמחת המועדים (עמ' ר"ה) הביא מרבינו שאמר שהוא לא יודע שום מקור לזה שתופסים ממנו הערבות אבל אם יהודים מבקשים הוא נותן להם.

ד. **חלאסה.** לעניין החגיגות שנשתרשו בזמן האחרון בנטילת הילד הרך בן ג' שנים לכל הרבנים וכו', עי' במש"כ בדברי שיח (גיליון 472 פ' בהר) שבמשפחת רבינו לא היו ממתנים לגיל שלש, ובדאי שלא בטקסים המקובלים ועיי"ש באריכות. זוהי רשימה חלקית של דברים שנתפרסמו שרבינו מחזיק מהם, ולא היא. - ובהזמנות זו אציין שנפלה שגגה תח"י בגיליון פ' שלח בנוגע לבתים ללא קפלים, וכפי שביירתי קעת אצל עושה הבתים שרבינו זצ"ל כן שינה לבתים ללא קפלים, ואלו היו תפיליו האחרונות, תנצב"ה. מדור זה מוקדש לע"נ א"מ הרבנית מ' ברכה רבקה רוזנברג ב"ר שלמה אריה ע"ה

היומן

ליל שב"ק ויקהל פקודי פרה תשע"ח

ליל שבת קודש, לאחר חצות הלילה מרן נכנס ללמוד בבית בנו הסמוך לביתו. מרן התבטא בדרך ואמר בבדיחותא אבל גם במסר חד כתער: כזו דרך ארוכה? ביטול תורה!... בהגיעו הגישו לפני מיני פירות, ובירך העץ על פרי תמר. אח"כ הגישו לו עוד פרי לאכול וכששאל מה ברכתו והשיבו לו העץ, אמר מרן: א"כ זה סתם ביטול תורה, וכנ"ל במין הבא. לאחר מכן בירך אדמה על בננה וכשהביאו לו עוד מין שברכתו האדמה, אמר בתקיפות: זה סתם ביטול תורה! והיה ניכר עד כמה אכפת לו על כל רגע, אע"פ שיש בזה עונג שבת וכו'.

עוד בענין הנ"ל, בבית מרן נוהגים לנצל לפעמים את הזמן בו הוא טועם משהו בכדי להראות לו ספרים חדשים מגדולי ישראל וכדו', וכך גם היה השבת שתוך כדי שמרן טעם מהמאה ברכות, הגישו לו לראות קטע קצר של כמה שורות בספר חדש על מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל. מרן התחיל לקרוא ואח"כ עבר לעמוד הבא וניכר היה שהדברים מושכים את ליבו שכידוע כמה היה קשור מאוד עם מרן זצ"ל. עד שלפתע אחרי עמוד אחד, סגר מרן את הספר אע"פ שהיה באמצע קטע ואמר: "זה ביטול תורה צריך ללמוד!" ואע"פ שבלאו הכי זה היה תוך כדי המאה ברכות, ולא היו אלו דברים בטלים חלילה, אבל בכל זאת חבל היה לו על כל רגע וסגר את הספר והמשיך בלימודו.

להתפלל

מתוך ספרו של רבינו "אורחות יושר"

י. בפרשת התמיד יש לעמוד.

בפרשת התמיד [בצבור] יש לעמוד - כתב הרמ"א בריש סימן מ"ח, ואומרים פרשת התמיד. וכתב המשנה ברורה, והיא במקום הקרבת קרבן תמיד שכן קיבלו חז"ל שבזמן שאין בית המקדש קיים ואין יכולין להקריב קרבנות, מי שעוסק בהן ובפרשיותיהן מעלה עליו הכתוב כאילו הקריבום.

כתב המשנה ברורה וז"ל, כתב המגן אברהם פרשת הקרבנות יאמר בעמידה דוגמת הקרבנות שהיו בעמידה, ועיין בשע"ת בשם כמה אחרונים שחולקין על זה, ובפרי מגדים כתב דמכל מקום בפרשת תמיד ראוי שקורין בצבור בקול רם, עכ"ל, פירוש שמנהגם מקדם היה שכל הציבור אמרו פרשת התמיד יחד בקול רם, ולכן יש לעמוד. (אורחות יושר עם ביאור ערך תפילה)

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

שָׁנִים קָדְמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קָדְמוֹנִיּוֹת - לשבועות הבאים בעזה"י

פרשת פנחס - בעל ה'פרדס' רבי אריה ליב אפשטיין (י"ג תמוז) פרשת מטות - הגאון הגדול רבי חיים שאול קרליץ (כ' תמוז)

פרשת מסעי - ראש ישיבת פונב'ז הגאון רבי שמואל רוזובסקי (כ"ז תמוז)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומועשיות הקשורים להנ"ל

הגאון רבי חיים סרנא זצ"ל ראש ישיבת חברון

הלימוד בחברותא

רבי חיים סרנא זצ"ל היה בן גילו וידידו של רבינו, עוד מימי לימודם בישיבת 'תפארת ציון' בבני ברק ולאחר מכן בישיבת לומז'א בפתח תקוה, שם גם למד איתו בחברותא תקופה מסוימת, כדלהלן. בשנותיו המאוחרות שכיחן כראש ישיבה, כשרצה רבי חיים סרנא לעורר את חשק התורה בבחורים, היה מספר להם בענווה מרובה, שבצעירותו למד יחד עם רבינו בישיבה, 'ואני הייתי נחשב בחור מוכשר ואילו הבחור חיים קניבסקי לא היה נחשב כזה, ובכל זאת הוא גדל והצליח בתורה יותר מאחרים מפני שלמד בהתמדה והשקיע את כל כוחותיו בלימוד, ואחרים אמנם נשארו לומדים אבל לא כמותו' (מפי חתנו הג"ר ברוך סואלוביצקי ר"י תורת זאב). ומפי השמועה, שפעם הוסיף ר"ח סרנא לאמור: כבחור צעיר הייתי נחשב הבעל כשרון, וביקשוני לסייע לבחור חיים קניבסקי שהיה חלש יותר, וללמוד איתו בחברותא, והנה היום היכן אני והיכן הוא. ופעם אחרת דרש לצעירים את הדברים הנ"ל, והוסיף בענווה מופלגת להטעים 'כי היום המרחק בינינו כל כך גדול, שאני כבר אפילו לא מקנא בידיעת התורה שלו. כי ידועים דבריו של האבן עזרא (שמות כ') התמה כיצד ניתן להזהיר לאו לא תחמוד, וכי אפשר למנוע אדם מלחמוד בלב, אלא הסביר במשל, כי כמו שהכפרי אינו חומד לישא את בת המלך מפני שאיננה מסוג, כך האדם צריך להתרגל ברעינו שהכל בא בידי שמים וממילא לא יבוא לחמוד בבית המלך. והנה היום אינני מקנא בידיעת התורה שלו כי אני כבר רחוק ממנו... סיים הגר"ח"ס. (מתוך מאמר ההספד של הג"ר יעקב ב"ר ליפא שכטר).

השני הצליח יותר

ומפליא להוסיף כאן, עדותו של הג"ר ישעי' אפשטיין ששמע מרבינו מספר פעמים כי "היו בישיבה שני בחורים, אחד יותר מוצלח והשני פחות, וביקשו מהראשון ללמוד עם השני ובקושי הסכים, אבל בסוף השני הצליח יותר מהראשון". ורמז בעדינות על הדברים הנ"ל.

צא ולמד ממה שכתב בספרו אורחות יושר סימן כ"ט "הדבר ידוע בישיבות כי לא הבעלי כשרון הצליחו בדרך כלל אלא המתמידים.

הקדשתו הנלהבת של רבי חיים סרנא על אחד

מספריו "בידידות ובהוקרה

עוד מימי הנעורים לאיש התורה ששני ידיו כשני

גלילי ספר תורה"

מתעניין אודות הנכד

כאשר למד נכדו של רבינו בישיבת חברון (גאולה), ביקש ר"ח סרנא לעוררו לשקידת התורה, וסיפר לו על ימי ילדותו באומרו 'בילדותי הייתי נחשב בן של ראש ישיבה מפורסם, וגם כשרונות נעלים היו לי, ואילו הסבא שלך לא היה

מוכר, הוא ישב בצד ולמד עוד ועוד, כבר אז למד מסכתות נוספים שלא נלמדו בסדרי הישיבה, והנה לימים הוא צמח והיה לגדול הדור ואני נשארתי...'

וכשהיו נפגשים היה רבינו מתעניין אצל ר"ח סרנא אודות נכדו, ופעם כששהה בירושלים באזור הישיבה נכנס לבקר את נכדו הלומד שם, ואף נכנס לדרוש בשלום ראש הישיבה הרב סרנא (מפי

הנכד - הג"ר

ישעי' בן הגאון

רבי שלמה).

מבקר את רבי חיים סרנא בביתו, כששהה באזור ונכנס לבקר

את נכדו (עומד) הלומד בישיבה, נראה מימין, בנו רבי שלמה

בקשה מקוראינו שיחי':

לקראת המאמר אודות הקשר בין רבינו לבין הגאון רבי שמואל רוזובסקי ראש ישיבת פונב'ז, נודה למי שימצא לנו תמונה בה נראים שני הגאונים יחדיו, וכן כל תוספת דברים אודותיהם. בברכה יצחק גולדשטוף, דוא"ל: ig0533145900@gmail.com

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

✡ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה 4310

דרכי החיזוק

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

• שיחת רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א •

יותר מעונשו של תכלת, והיינו שיש ציצית לבן ויש גם תכלת, ומי שאינו לובש תכלת, זהו מפני שהתכלת קשה להשגה, ולמרות שיכול להשיג עם מאמצים, מכל מקום זהו חטא פחות חמור, אבל מי שאינו לובש ציצית לבן, שזה דבר קל שלא קשה כלל להשיגו, זה חטא יותר חמור, וככל שהדבר יותר קל, החטא חמור יותר אם לא מקיימים.

וכך גם בעסק התורה ויראת שמים, מכיוון שברא הקב"ה בטבע שזה מושך ומעניין ולא קשה, ממילא אם לא עוסקים בזה החטא יותר חמור, וזו זכות יותר גדולה לקיים, וחטא יותר חמור אם לא מקיימים.

החיוב והדרכים לשינוי טבע המידות

ויש עוד ענין של מידות טובות, שהוא גם כן מצות עשה, והלכת בדרכיו (דברים כח, ט), מה הוא רחום וחנון אף אתה היה רחום וחנון (שבת קלג, סוטה יד ועוד), וכן ואהבת לרעך כמוך (ויקרא יט, יח), זו מצות עשה של מידות טובות ואהבת הבריות.

ואם זה החיוב סימן שכך טבע האדם, ומי שאין זה טבעו הרי הוא חייב ויכול לשנות את הטבע, כמו שכתב הרמב"ם בהלכות תשובה (ז, ג) שיש חיוב לחזור בתשובה ממידות רעות, ואפשר! יש דרכים לפי כוחות הנפש כיצד לשנות את טבע המידות.

וכגון מה שכבר סיפרנו בעבר, מעשה באחד שהיה כועס הרבה בביתו בזמנים של לחץ, ביום ששי אחרי הצהריים, והיה כועס ומתרגז על בני הבית, ואחר כך היה מתחרט, כי מה הרווח בכעס, והרי בלי כעס אפשר יותר להשפיע, והיה אכפת לו, כי כעס זה חטא ומידה רעה, והתיעץ עם מייסדו מה לעשות וכיצד להתגבר על הכעס.

ושמע עצה שבשעת הכעס ישתוק ולא יצעק, כי הוא היה רגיל לצעוק מתוך הכעס, ואמרו לו שיתאפק מלצעק, ועל ידי זה במשך הזמן יתבטל הכעס, כמו שכתב בארחות צדיקים (סוף שער הכעס) "השתיקה מבטלת הכעס וגם קול נמוך מבטל הכעס, לכן יראה אדם כשכעסו מתגבר עליו שישתוק או ידבר בנחת ולא ירים קולו בכעסו, כי המגביה קולו בשעת כעסו אז יתעורר הכעס, אבל קול נמוך והשתיקה משתיקים הכעס".

וניסה שבע אחד לעשות כן, והתאפק מלצעק, והחזיק את הכעס בלבו אבל לא הוציאו לפועל, וזה היה קשה לו מאד, ובא ושאל כיצד יוכל לעמוד בכל יום ששי בקשיים כאלה, ואמרו לו שלא ידאג וינסה להמשיך כך, ובאמת ביום ששי השני כבר היה פחות קשה, והוא כעס ושתק וכבר היה יותר קל, כי כך הטבע, **שדבר שאדם עושה מתוך רצון להיגמל ממידה רעה, במשך הזמן ההרגל נעשה טבע וזה נעשה יותר קל**, ואמנם זה גם בסיעתא דשמיא, כי הוא רוצה לטהר ומן השמים מסייעין אותו, ולכן בשבוע השני נהיה יותר קל, ובשבוע השלישי עוד יותר קל, עד ששבר לגמרי את מידת הכעס וכבר אינו כועס כלל. וזהו המציאות במידות, שיש דרכים לשינוי הטבע.

מדרגת הענווה שלא להקפיד כלל

ובגמרא (שבת לא, א) מסופר על הלל הנשיא, איך שהוא היה עניו ולא היה כועס, ומצינו בפרקי אבות (ה, יא) שיש כמה מדרגות, קשה לכעוס, ונוח לכעוס, קשה לרצות, ונוח לרצות, ואילו הלל לא היה 'קשה' לכעוס, אלא יותר מזה, לא היה כועס כלל!

ומביאה הגמרא מעשה שהיה בשני אנשים שהתווכחו תמורת כסף מי יצליח להכעיס את הלל, ובאו אליו בשעת הדחק של ערב שבת ושאלוהו כל מיני שאלות, למה זה כך ולמה זה כך, והלל ענה ביישוב הדעת ובלי

עסק התורה חיוב עם מתיקות

יש מצוות שחייבים בהם כל הזמן ואין רגע פנוי מהם, כגון עסק התורה, יש חיוב ללמוד בכל רגע פנוי, כמו שכתוב (יהושע א, ח) **והגית בו יומם ולילה**, וכל אחד לפי כוחו כמה זמן שיש לו, בכל רגע פנוי צריך וחייב לעסוק בתורה, וזו זכות גדולה מאד וחיוב גדול מאד.

והחיוב הוא לכל אחד לפי מצבו כמובן, ומי שיכול כל הזמן ללמוד, שאין לו שום הפרעות ואין לו שום שעבודים ויכול לעסוק בתורה, מלבד צרכי הגוף ההכרחיים שצריך אכילה ושתיה וכדומה, הרי הוא חייב כל הזמן ללמוד, וגם אדם שיש לו משפחה שמשועבד להם וצריך לדאוג לפרנסתם ויכול פחות זמן ללמוד, אבל בכל הזמן הפנוי שיש לו הוא חייב לעסוק בתורה, ואין זמן פנוי מחיוב עסק התורה.

ולכן עסק התורה מעניין ויש מתיקות בדברי תורה כמו שכתוב (תהלים יט, יא) ומתוקים מדבש ונופת צופים, והתורה נמשלה להרבה טעמים כגון יין דבש וחלב, מפני שזה דבר חיוני לנפש שחייבים בו כל הזמן, ולכן עשה הקב"ה שזה מעניין ונעים, וברא את התורה עם טעם ומתיקות מיוחדת, כדי שאדם יוכל לקיים את מה שהוא חייב, לעסוק בתורה כל הזמן ולזכות לחיי נצח.

וכך גם בצרכי הגוף, שהגוף צריך שינה ומזון, אכילה ושתיה, ברא הקב"ה בטבע האדם שיהיה רעב, וגם ברא את המזון טעים, כדי שהגוף יאכל ויתקיים, מפני שצריכים את הגוף, ואמנם התכלית הוא העולם הבא, אבל צריכים את הגוף כדי לעשות את כל המעשים הטובים, ולכן הגוף צריך קיום, וצריך לתת לגוף טעם בכל הדברים האלה שהוא זקוק להם, ולכן האוכל טעים וגם שאר צרכי הגוף יש בהם טעם.

המתיקות בהוספת יראת שמים

ויש עוד מצוה של יראת שמים, כמו שכתוב (דברים י, כ) **את השם אלוקיך תירא**, והמצוה היא כל הזמן להוסיף ולהוסיף יראת שמים, כמו שכתב רבינו יונה בשערי תשובה (שי"ג טו ועוד) להתבונן תמיד ביראת השם, והדרך לזה היא על ידי העסק בספרי מוסר, שערי תשובה, מסילת ישרים, חובות הלבבות, ארחות צדיקים, וכן פלא יועץ, ושאר ספרים המוסיפים יראת שמים.

ידוע שעסק המוסר מעניין, וכך הטבע, כי יראת שמים היא צורך הרוחניות של האדם, ולכן מעניין לעסוק בזה ולהוסיף עוד ועוד יראה, ויש הרבה מדרגות ביראת שמים כמו שכתב בשערי תשובה (שם יז) שזה מן המעלות העליונות שיש בהן הרבה מדרגות, ויש חיוב ומצוה להוסיף מדרגות בזה, ולכן הטבע הוא שנהנים מזה.

והוא דבר ידוע שמתחשק לעסוק ביראת שמים, ואנשים שעוסקים ביראת שמים נהנים מזה! כי זהו צורך חיי הנפש, החיים הנצחיים בעולם הבא, שהם תענוגים שאין לנו מושג מה הם, וגם הנביאים לא ידעו מה זה העולם הבא, כמו שנאמר (ישעיה סד, ג) עין לא ראתה אלוקים זולתך, וכדי לזכות לזה חייבים יראת שמים, ולכן יש טעם והנאה בהוספת יראת שמים. וכן כל מה שאדם חייב יותר, יש טבע מיוחד שאדם אוהב את זה, כדי שיוכל לקיים בנקל.

דבר שקל לקיימו – החיוב גדול יותר

ונמצא לפי זה, מאחר שזה דבר קל ולא קשה, הרי זה חיוב יותר גדול ויותר חמור, כי זה קל ולא קשה, ואדרבה זה מאד נעים, ומדוע שלא לעשות את זה. כמו שמצינו בגמרא (מנחות מג, ב) גדול עונשו של לבן

כעס, וניסו שוב ושוב להכעיסו בשאלות שונות, אך הוא לא כעס, והשיב לכל שאלותיהם, כי הלל אינו כועס! ולא שהיה 'קשה לכעוס', אלא בכלל לא היה כועס, והכעס לא התעורר אצלו כלל, וזוהי מדרגה של ענווה, שלא אכפת לו ואינו כועס.

ומצינו עוד בגמרא (סוטה מ, א) שרבי אבהו אמר כי הוא חשב שכבר יש לו מידת הענווה, שאינו מקפיד על שום דבר ואינו מחשיב את עצמו, עד שנזדמן לו פעם לראות את רבי אבא דמן עכו שאמר דברי תורה, ובזמנם כשאחד היה אומר דברי תורה לרבים ולא היה לו כוח לדבר בקול רם, היה אדם אחר ממונה שחוזר על דבריו בקול רם, ורבי אבא אמר דברי תורה לציבור, והממונה לחזור על דבריו אמר דברים אחרים ולא את מה שהוא אמר, ורבי אבא לא הקפיד עליו! וכשראה זאת רבי אבהו אמר, חשבתי שאני עניו, אך למדרגת ענווה כזו לא הגעתי.

החיים המאושרים עם מידות טובות

ולמעשה המציאות היא, שמי חי חיים טובים ומי רגוע ומאושר? מי שיש לו מידות טובות! שהוא עניו ולא אכפת לו, ואינו כועס ואינו מקפיד, זה חיים מאד נעימים, והרגשה נעימה לו ולכל סביבתו, והוא מאושר וכולם מאושרים. זוהי התוצאה של חיים לפי המידות הטובות. כל אחד עם מידות טובות, הוא מרגיש טוב וכל הנמצאים בסביבתו מרגישים טוב, שהוא תמיד רגוע ואינו כועס, והרי כעס גם מוזיק לבריאות, ועל ידי שאינו כועס הוא מרגיש טוב ובריא, וגם משרה אווירה נעימה מסביב, וכולם מרגישים טוב בחברתו.

וכן כתב בחובות הלבבות (שער הפרישות) על הפרוש שיחברתו שמחה, שאינו דורש לעצמו, אלא מסתפק במועט, ולא חסר לו כלום, כי הוא מסתפק במה שמוכרח, ומה שאינו מוכרח אינו צריך, ועל ידי זה חברתו נעימה ושמחה, ונעים להיות במחיצתו.

והנה כל הדברים שדיברנו, הם מדרגות ואינם דברים פשוטים, והדרך לזכות לכל המדרגות הללו היא רק על ידי עסק תמידי בספרי המוסר, וידוע שרבי חיים מוואלוז'ין אמר פעם לתלמידו רבי זונדל מסלנט: "כל ספרי מוסר טוב ללמוד, אבל מסילת ישרים יהיה מנהלך", כל ספרי המוסר הם טובים ומשפיעים, אבל הספר הכי טוב הוא מסילת ישרים, והוא המנהל, שנותן דרך ושיטה לפי כוחות הנפש כיצד להתקדם בכל המעלות, וכן יש ספר פלא יועץ, שהוא ספר מוסר מצוין, עם הרבה דברי מוסר שנותנים הרגשה נעימה וחיים מאושרים מאד.

וזה תלוי בכל אחד ואחד, להיות עם עסק התורה ויראת שמים ומידות טובות, שהם הדברים העיקריים, ואדם ששלם בכל הדברים האלה הוא מאושר וכל סביבתו מאושרת.

ומעשה שהיה באדם גדול ששאלו אותו פעם, אולי אכפת לו ויש לו תרעומת (ובאדיש: 'פאר איבול') על משהו בענין מסוים, והשיב ואמר "איך ווייס ניש וואס איז דאס פאר איבול", כלומר, אינני יודע מה היא תרעומת. וזוהי מדרגה!

וכן תורה ויראת שמים, וכל ענייני הרוחניות, וכשעוסקים ברוחניות יש סייעתא דשמיא, כמאמרם (יומא לח, ב) הבא ליטהר מסייעין אותו, וזוהי העצה לכל אחד ואחד, כדי להיות חיים מאושרים, הדרך היא על ידי תוספת מדרגות ברוחניות, להתקדם ולהתקדם כל הזמן עם הדברים האלה, תורה ויראת שמים ומידות טובות, וגם תפילה.

'בא ליטהר' – עם תפילה ומוסר

וידוע מרבי ישראל סלנטר שאמר כי בענייני רוחניות בדוק ומנוסה שהתפילה עוזרת, כמו שאמרנו (ברכות נ, א) הרחב פיך ואמלאהו ההוא בדברי תורה כתיב, ואפילו תפילה בלב, שלא בנוסח התפילה הקבוע, אם אדם מבקש בלב מן הריבונו של עולם שיעזור לו ברוחניות, יש סייעתא דשמיא! וכבר סיפרתי את המעשה באדם מחוץ לארץ שהגיע לכותל המערבי, והוא לא היה אדם דתי, וכשהגיע לכותל התחיל לחשוב, שאם

באמת דברי האמונה הם אמיתיים, הוא היה רוצה שמן השמים יעזרו לו בזה, ובאותו הרגע שחשב כן ניגש אליו אחד מהפעילים המחזירים בתשובה ושאל אותו אם הוא רוצה לדעת מה זה יהדות, וזוהי סייעתא דשמיא, כי הבא ליטהר מסייעין אותו.

ועוד מעשה שהיה בצעירה יהודייה מחוץ לארץ שהלכה לכומר וביקשה לדעת מה היא נצרות, והכומר אמר לה, הרי את יהודייה, וכיצד אינך יודעת מה היא יהדות? תבררי קודם מה היא יהדות ואחר כך תבואי אלי, והיא באמת עשתה כן והתעניינה ביהדות, וזכתה לחזור בתשובה, ונישאה לאדם חשוב ובעל השפעה. ופעם הייתי ברמת גן וסיפרתי את הסיפור הזה לפני איזה ציבור, ואמר לי אחד הנוכחים: אני בנה של האשה הזו... ומדוע היא זכתה לזה? כי הבא ליטהר מסייעין אותו, והיא חיפשה וביקשה את האמת, ורק בטעותה לא ידעה היכן האמת והלכה לכומר, אך מן השמים היה סייעתא דשמיא שהכומר יאמר לה את הדרך הנכונה ותחזור בתשובה.

והכלל הוא שהבא ליטהר מסייעין אותו, ו'בא ליטהר' זה על ידי כל פעולה, ואם אדם לומד ספרי מוסר, הרי הוא בא ליטהר, שרוצה לקבל השפעה, עוד דקה ועוד דקה ועוד דקה, ומן השמים מסייעין אותו, וכן עם תפילה, ובפרט תפילה בלב, שהיא תפילה יותר אמיתית, שאינה עם נוסח קבוע, יש סייעתא דשמיא, וכמו שאמר רבי ישראל שתפילה על רוחניות בדוק ומנוסה שהתפילה עוזרת, כי ברוחניות אין הגבלות! כמו שנאמר הרחב פיך ואמלאהו, והבא ליטהר מסייעין אותו.

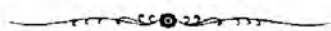
וזהו העצה הטובה בשביל כל אחד ואחד, ורק צריך להיות בא ליטהר, אבל היצר הרע מונע את זה, וכל דבר שהוא חיזוק ממש, היצר הרע מפתה לדחות את זה, וצריך לדעת שזה היצר הרע, ולהתגבר כנגדו, **והאדם חושב שהיצר הרע זה הוא בעצמו, ומרגיש כאילו הוא בעצמו רוצה את פיתוי היצר, אבל זה לא הוא**, והיצר הרע זה מלאך חיזוני והוא השטן שמפתה אותו, כמו שאמרנו (בי"ב טז, א) הוא יצר הרע הוא שטן הוא מלאך המוות, יורד ומסית, ואחר כך עולה ומשטין, ולבסוף יורד נוטל נשמה, והאדם חושב שזה הוא, אבל זה לא הוא!

וצריך להיות בא ליטהר כמה שיכול, וכמו מקוה שמטהר רק אם האדם נמצא עם כל גופו בתוך המקוה, שאין אפילו שיערה אחת שיוצאת מחוץ למים, כך גם בא ליטהר צריך להיות בשלמות, ולנצל את כל הזמן הפנוי שיש לו להיות בא ליטהר, בתורה ויראת שמים ומידות טובות עם ספרי מוסר, כל אחד לפי כוחו ולפי האפשרויות שלו, אלו הם הזכויות של בא ליטהר, ואזי מן השמים מסייעין אותו.

*

והלוואי שכל כלל ישראל היו יודעים ועושים את זה, וזה החיים הכי מאושרים, אשריך בעולם הזה, בדרכה של תורה, ואילו מי שיש לו הרבה כסף זה לא חיים מאושרים! כידוע שאם יש הרבה כסף יש כל מיני קשיים, ובראש השנה נגזר מי יעני ומי יעשר מי ישלו ומי יתיישר, ורק אם 'בתורה אתה עמלי' אשריך בעולם הזה, כך ההשגחה וכך המציאות ורואים את זה, שאלו שעוסקים בתורה הם מאושרים, ומדוע זה כך? בדרך הטבע אין זה מובן, אבל זו המציאות, שעוסקים בתורה מתוך הדחק ומסתפקים במועט וחיים חיים מאושרים.

ושמעתי פעם מפי מרן החזון איש זצ"ל שאמר לי על עסק התורה מתוך הדחק "דער אויבערשטער האט דאס ליב", הקב"ה אוהב את זה שעוסקים בתורה מתוך הדחק, וזה לכתחילה, ומי שעוסק בתורה מתוך הדחק הוא אוהב להקב"ה, וכיון שהוא אוהב למקום בודאי יש לו סייעתא דשמיא מיוחדת. יהי רצון שנוכח אנחנו וכל בית ישראל לחיים המאושרים של תורה ומידות טובות ויראת שמים.

נדבת ידידנו **החפץ בעילוס שמו** להצלחה בתורה ויראת שמים ולזיווג הגון לבנו נ"י

מוקדש לזכות **אסתר בת רחל** לישועה והצלחה בכל העניינים

לעילוי נשמת האב **הרב אברהם ישעיהו ז"ל** בן יבלחט"א הר"ר **שמואל שליט"א** נלב"ע ג' תמוז תשנ"ט - **תנצב"ה**

לעילוי נשמת **הרב גרשון ב"ר אברהם הכהן זצ"ל** ראש מוסדות חכמי צרפת עקס-לע-בן-נלב"ע ט' תמוז תשס"א - **תנצב"ה**

לעילוי נשמת הרבני הנגיד הר"ר **אליהו ב"ר שמעיה רייכמן ז"ל** נלב"ע ג' תמוז תשס"ה - **תנצב"ה**

ממגד

גרש ירחים

פניני הלכה אגדה ומוסר משלחנו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א

פרשת בלק שנת שמיטה תשפ"ב לפ"ק * גליון 105 * עיה"ק ירושת"ו * כתבי תלמידים

הקנאה התאוה והכבוד

(סנהדרין קה, ב) שאין אדם מתקנא בבנו ותלמידו.

ויש לבאר כי אין זו הקנאה האסורה שמצטער על מה שיש לשני, אלא הקנאה הכשרה, שהוא רואה את מה שחסר לו, ומתוך הכרת חשיבות התורה והמעלות, הוא מצטער למה אין לי גם כן את המעלות האלו, לכן אמר "מאה מיתות ולא קנאה אחת".

וגם בתאוה, ישנה תאוה כשרה לתורה ולמידות טובות, כי מה היא תאוה? הרצון והחשק ליהנות, יש אדם שהנאותו מאכילה והנאות הגוף, ויש אדם שהנאותו מדברי תורה. ומי שנהנה מהתורה הרי הוא מתאוה ללמוד תורה, וזוהי תאוה טובה מאד!

אבל מי שמתאוה ונמשך להנאות העולם הזה, לא שייך שתהיה בו אהבת תורה, כי אהבת העולם הזה היא סתירה לאהבת תורה, ואי אפשר לקיימן ביחד, כמו שכתב החובות הלבבות (שער חשבון הנפש פ"ג) "כאשר לא יתחברו בכלי אחד המים והאש כן לא תתחבר בלב המאמין אהבת העולם הזה ואהבת העולם הבא, ואמרו העולם הזה והעולם הבא כשתי צרות כאשר תרצה האחת מהן תקצוף השנית".

וכך גם בכבוד יש אופן של כבוד כשר, כמו שאמרו (אבות ו, ג) אין כבוד אלא תורה, ובאמת יש להבין מדוע אין כבוד אלא תורה, ולא משמע שהענין הוא מפני שאחרים מכבדים אותו על מה שהוא לומד, אלא התורה עצמה היא הכבוד, וצריך ביאור בזה.

ויש לפרש, כי הנה מהו הכבוד, הנה נפשית והרגשה נעימה שאדם נהנה ממה שמכבדים אותו. ובאמת זה דבר מסוכן, ומצינו בגדולי האמוראים שכשהיו הציבור מכבדים אותם היו אומרים לעצמם פסוקים של ענוה כדי שלא תזוז דעתם (יעוין סנהדרין ז, ב וברשי" שם) אבל כך הוא טבע האדם שנהנה מן הכבוד.

ועל זה אמרו אין כבוד אלא תורה, שיש הנהגה גדולה יותר מהנאות הכבוד המדומה, אם אדם לומד הרבה תורה, ונהנה מלימודו, הרי הוא מרגיש בזה שהוא מכובד, ואפילו אם שום אדם לא מכבד אותו, התורה עצמה מכבדת אותו! ומרגיש מכובד בזה שהוא לומד תורה והשכינה נמצאת עמו, כמו שאמרו (אבות ג, ו) עשרה שיושבים ועוסקים בתורה שכינה שרויה ביניהם ומנין אפילו אחד וכו'.

וכמו שאדם נהנה בעולם הזה אם מכבדים אותו ומושיבים אותו במקום מכובד, כך גם כשלומד תורה הוא יודע את דרגתו, שיש לו מקום מכובד במתיבתא דרקיעא, וכל המלאכים רואים אותו שהוא יושב קרוב אל השכינה, וכי יש כבוד יותר גדול מזה? כשלומד ומבין את דברי רש"י הרי הוא קרוב לרש"י, וכשמתעמק להבין דברי התוספות הרי הוא קרוב לבעלי התוספות. זהו "אין כבוד אלא תורה", שהתורה נותנת אושר יותר מהכבוד המדומה, ומרגיש בזה הרגשה של כבוד אמיתי, הרגשה נעימה מאד של קרבת אלוקים!

שנינו באבות (ה, יט) כל מי שיש בידו שלושה דברים הללו מתלמידיו של אברהם אבינו, ושלושה דברים אחרים מתלמידיו של בלעם הרשע. עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה מתלמידיו של אברהם אבינו, עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה מתלמידיו של בלעם הרשע.

עין רעה היא קנאה, רוח גבוהה היא גאווה, ונפש רחבה היא תאוה, ושלושת מידות אלו הם המידות הגרועות ביותר, כמו שאמרו (שם ד, כא) הקנאה והתאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם, וכבוד היינו גאווה, שמי שהוא בעל גאווה שואף לכבוד.

והמהר"ל בספרו נתיבות עולם (נתיב לב טוב) ביאר שקנאה היא מידה רעה יותר משאר המידות, משום שתאוה אדם רוצה לעצמו, וכן כבוד הוא מבקש לעצמו, אבל קנאה אינו רוצה לעצמו, אלא מפריע לו מה שיש לזולתו, ורק כאשר יחסר לזולתו אז יהיה שמח ומרוצה...

ואמנם גם תאוה וכבוד הם מידות רעות מאד, בפרט תאוה וכבוד על חשבון אחרים, אבל בהם כוונתו להנאת עצמו, בשביל התאוה שלו ובשביל הכבוד שלו, ואילו קנאה אין בה שום הנאת עצמו, רק הנאה להרע ולמנוע טוב מזולתו, ומשכך זוהי המידה הגרועה ביותר.

לכן הזכיר התנא קודם קנאה, ואחר כך תאוה וכבוד, וכן בתלמידיו של בלעם הרשע, מוזכר קודם עין רעה שהיא הקנאה, ואחר כך רוח גבוהה ונפש רחבה.

אלו הן מידותיו של בלעם הרשע, ומי שמתנהג כמוהו במידות אלו נחשב לתלמידו, ואילו תלמידיו של אברהם אבינו להיפך יש בהם עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה. עין טובה זה ההיפך מקנאה, ורוח נמוכה- בלי גאווה, שאינם מחפשים כבוד, ונפש שפלה- בלי תאוה.

*

והנה כל המידות הללו שייכות גם בצורה כשרה. ישנה קנאה כשרה, יש תאוה כשרה, וישנו כבוד כשר.

בענין הקנאה כבר האריך המסילת ישרים פרק ד' שיש קנאה אסורה ויש קנאה כשרה, והקנאה הכשרה היא כשאנו מצטער על מה שטוב לחברו, אדרבה הוא שמח בטובת חברו, אלא שרוצה שגם לו יהיה טוב, וכגון שיש לחברו מעלות טובות, תורה ויראת שמים ומידות טובות, וגם הוא רוצה שיהיו לו מעלות אלו, על זה אמרו (ב"ב כא, א) קנאת סופרים תרבה חכמה, שמתוך אהבת תורה, אהבת יראת שמים, ואהבת המידות הטובות, הוא רוצה גם כן שיהיו לו המעלות האלו, ומצטער על מה שאין לו אותם, וקנאה כזו היא דבר טוב מאד!

וכן מצינו במשה רבינו (דברים רבה ט, ט) שרצה להמשיך לחיות בעולם הזה, וביומו האחרון דרש יהושע בדברי תורה, ומשה רבינו לא הבין את דבריו, והצטער מאד על כך ואמר "מאה מיתות ולא קנאה אחת", ולכאורה מה שייך שיקנא ביהושע תלמידו, הרי אמרו

מתוך שלא לשמה בא לשמה

וביאר המהרש"א בחידושי אגדות (בהוריות דף י') שאף על פי שבלק בא לקלל את ישראל, לא עשה כן אלא מפני היראה, שהיה ירא מבני ישראל, כמו שכתוב ויגר מואב מפני העם וגו' ויאמר וגו' עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו כלחון השור את ירק השדה, ולא היה כמו בלעם שקילל מתוך מידות רעות, רק מפני היראה.

ואמנם קרבנותיו של בלק באו שלא לשמה, אך מתוך שלא לשמה בא לשמה, ובשכר זה זכה שיצאה ממנו רות המואבייה. וכמדומה שיש מפרשים (וכן הביא בשיעורי רבינו על ב"ב, הובא בגליון פרשת בלק

אמרו חז"ל (פסחים נ, ב) לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, וענין זה למדו מפרשת השבוע, וכך איתא בסנהדרין (קה, ב) לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, שבשכר מ"ב קרבנות שהקריב בלק מלך מואב זכה ויצתה ממנו רות המואביה.

ועל רות המואביה אמרו חז"ל (ב"ב יד, ב) 'למה נקרא שמה רות שיצא ממנה דוד שריוהו להקב"ה בשירות ותשבחות', וכל זה זכה בלק בשכר הקרבנות שהקריב.

תהיה לשם התורה, אבל אם עוסקים בדברים מיותרים שאינם לצורך] זוהי התחלה של מיתת הנפש הרוחנית, והנפש נחלשת מזה.

וזוהו שאמרו אם תעזבני יום יומיים אעזבך, שאם יש הפסקות מלימוד התורה, צריכים אחר כך זמן כפול כדי להחזיר את הדרגה ואת כוחות הנפש שנחלשו מחמת ההפסקה, לכן צריכים שהעסק בתורה יהיה "לעולם" ברציפות בלי הפסק.

*

עוד מובא בשם הגר"ח מוואלוז'ין (יעוין רוח חיים א, יג) שמתוך שלא לשמה בא לשמה היינו שילמד בכוונה להגיע לידי לשמה, ואף שעכשיו אין בכוונה ללמוד לשמה, מכל מקום הוא יודע שהעיקר והתכלית הוא לשמה, ויש בלבו שאיפה לרצון לזה, וכאשר זוהי כוונתו, והוא גם לומד "לעולם" בלי הפסקות, אז סופו שיגיע לידי לשמה.

*

מצינו כמה דרגות בכוונת לימוד התורה. יש אדם שלומד לשם הנאות העולם הזה, ולימוד כזה הוא שלא לשמה, ומתוך שלא לשמה בא לשמה. ויש דרגה יותר מזה אם לומד לשם העולם הבא, שבכונן זה אמרו חז"ל (פסחים ח, א) הנותן סלע לצדקה בשביל שאהיה בן העולם הבא הרי זה צדיק גמור, וכך גם אדם שלומד תורה לשם העולם הבא, הרי הוא צדיק גמור, אבל עדיין אין זו דרגת השלמות, שיש דרגות יותר גבוהות מצדיק, וכמו שאמרו בפ"ו דאבות ומכשרתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן, וביאר שם ברוח חיים שהם דרגות שונות זו למעלה מזו, וצדיק הוא הדרגה הקטנה שבהם.

והדרגת השלמות היא בזמן שאדם לומד מתוך אהבת התורה ואהבת הקב"ה בלי שום חשבונות, וזהו לימוד לשמה הטוב ביותר. כמו שביאר הרמב"ן בפרשת אחרי מות (ויקרא יח, ה) שיש כמה דרגות בקיום המצוות, האחד הוא מי שמקיים את המצוות לשם העולם הזה, שמקבל שכרו בעולם הזה במקום בעולם הבא, מפני שהוא רוצה ומבקש עולם הזה, והשני הוא מי שעושה לשם העולם הבא, שיקבל שכרו בעולם הבא "ונפשו בטוב תלין", אבל עדיין אין זה עולם הבא מושלם, והדרגה הגבוהה ביותר היא מי שמקיים את המצוות מאהבה, שמקבל את העולם הבא הטוב ביותר

שנת תש"פ) שבלק עצמו בא לידי לשמה, שפעם אחת היתה לו איזה מחשבה לשמה, שהקריב קרבנות מפני שהאמין בהשגחה שעל ידי זה יזכה להינצל, וזה כבר היה זכות שתצא ממנו רות המואביה.

*

ובענין זה של 'שלא לשמה' כתב בנפש החיים כי באמת כמעט בלתי אפשר לבוא תיכף בתחילת קביעת לימודו למדרגת לשמה כראוי, כי העסק בתורה שלא לשמה הוא למדרגה שמתוך כך יוכל לבוא למדרגת לשמה, כמו שבלתי אפשר לעלות מהארץ לעלייה אם לא דרך מדרגות הסולם, עכ"ד.

והתוס' בפסחים שם הקשו ממה שאמרו חז"ל שהלומד שלא לשמה נוח לו שלא נברא, הרי שאין ראוי ללמוד שלא לשמה, ותימצו שיש לחלק שאם לומד על מנת לקנטר ולקפח את חבריו בהלכה, זהו דבר אסור, ובכונן זה אמרו נוח לו שלא נברא, אבל אם לומד באופן המותר, כגון כשלומד לשם כבוד, שאין איסור לקבל כבוד, או כשלומד לשם פרנסה, שאין בזה איסור, ואדרבה, הלא עדיף שישגי פרנסתו באופן כזה שאין בו ביטול תורה, ובזה אמרו מתוך שלא לשמה בא לשמה, אף על פי שאין זו מדרגת השלמות, מכל מקום כך הדרוך וכך טבע האדם שצריך להתחיל שלא לשמה, כי האדם בטבעו רוצה ליהנות בעולם הזה, ובמשך הזמן יבוא לידי לשמה.

*

והנפש החיים שם דייק הלשון "לעולם" יעסוק אדם, שצריך לעסוק בתורה בקביעות, לעולם, חק ולא יעבור, ואפילו כשרואה שאין בכוונה עכשיו ללמוד לשמה, לא יתבטל מלימודו לגמרי, וזה יותר גרוע, אלא יתחזק ויעסוק בתורה אפילו שלא לשמה, וילמד ברציפות ובקביעות בלי הפסקות, ואז במשך הזמן יבוא לידי לשמה.

והענין בזה, כי אם יש הפסקות מלימוד התורה כבר אמרו חז"ל (ירושלמי סוף ברכות) 'אם תעזבני יום יומיים אעזבך', וביאורו על פי מה שאמרו (ע"ז ג, ב) מאי דכתיב ותעשה אדם כדגי הים וכו' מה דגים שבים כיון שעולים ליבשה מיד מתים אף בני אדם כיון שפורשים מדברי תורה ומן המצוות מיד מתים.

והנה דג שיוצא מן המים, אינו מת מיד ממש, ויכול לחיות עוד זמן מה, ואם יחזירו אותו למים ישוב לחיות, אבל כשהיה מחוץ למים נחלש, וזו כבר תחילת מיתתו, כך בני אדם שפורשים מן התורה ומן המצוות [אמנם יש גם דברים אחרים שהם לצורך התורה כמו שנתבאר, אבל רק כפי ההכרח ולא יותר מזה, וצריך שבאמת הכונה

מלך על 'מקלו' ועל 'גונדו'

אמרו חז"ל (סנהדרין כ, ב) על שלמה המלך, שבתחילה מלך על כל העולם, ואחר כך מלך רק על ישראל, ואחר כך מלך רק על ירושלים, ולבסוף מלך על מקלו או על גונדו. מקלו הוא המקל שנשענים עליו, וגונדו היא הקערה שאוכלים בה, וצריך ביאור מה היא "המלכות" על מקלו ועל גונדו? ונראה ביאור הדברים, כי 'גונדו' זהו רמז לתאוות הגשמיות כאכילה ושתייה, 'ומקלו' זהו רמז לחמדת הכבוד והגאוה, שכן דרך אנשים חשובים ללכת עם מקל, והמקל מעורר הרגשת חשיבות, ושלמה המלך היה מולך ושולט על שני הכוחות האלו, על התאוה והגאוה שבאדם.

החסיד מושל על עצמו, שולט בכל כוחותיו הגופניים ומנהיגם, כמו שמובא בספר הכוזרי כי המלך הכוזרי שאל את החבר, מהו סדר היום של החסיד, והשיבו החבר בדרך משל: "החסיד הוא הנזהר במדינתו, משער ומחלק לכל אנשיה טרפם וכל ספקם, וינהיג בהם בצדק, לא יונה אחד מהם ולא יתן לו יותר מחלקו הראוי לו, וימצאם בעת צרכו אליהם שומעים לו ממהירים לענות לו בעת קראו, יצווים ויעשו כמצוותו, יזהירו ויזהרו".

שאל אותו המלך - הרי על חסיד שאלתיך ולא על מושל, השיב החבר: "החסיד הוא מי שהוא מושל, נשמע בחושיו וכוחותיו הנפשיים והגופניים ומנהיגם הנהיגה הגופנית כמו שנאמר ומושל ברוחו מלוכד עיר והוא המוכן לממשלה". עכ"ד.

מדינתו של החסיד זהו הגוף, ובני המדינה הם כוחות הגוף והנפש שהוא שולט ומושל בהם, ומיד כשמתעורר משנתו הרי הוא יודע את המוטל עליו, ואין לו זמן פנוי, כי יש עליו עול, תורה, תפילה, ומידות טובות, והוא מנהל את כל כוחות הנפש, שלא לכעוס, ולא להתגאות, להיות בענוה, ולא להחשיב את עצמו. זהו "מושל", מי ששולט על כוחותיו נגד הטבע, ומנהיגם על פי התורה, כמו שכתוב (שמואל ב כג, ג) "צדיק מושל יראת אלקים".

ניתן לקבל את הגיליון במייל: MIMGED111@GMAIL.COM

כמו כן לתרומות והנצחות, ולשליחת ד"ת, עובדות והנהגות ממך שליט"א ניתן לפנות לכתובת הנ"ל.

הלכות והנהגות

ממזן פוסק הדור רבי משה שטרנבוך שליט"א

פרשת בלק תשפ"ב | גליון ט'

דינים הנוגעים להנחת תפילין

הכנסת היד עם התפילין לתוך השרוול

א] הלובש תפילין ומתפלל שחרית צריך להכניס היד בתוך השרוול משום הכון לקראת אלוקיך ישראל, ולא יפה עושים הלובשים גרטל שקושרים עמו את החליפה בלי לסוגרה, שאין בזה הכון. (תשובות והנהגות ח"א סי' ס"ט).

חוב הנחת תפילין בקר"ש

ד] איתא בגמ' "אמר עולא כל הקורא קר"ש בלא תפילין כמעיד עדות שקר, ור' יוחנן אמר כאילו מקריב מנחה בלא נסכים". ויש מהאחרונים שכתבו שאינו חייב להניח התפילין דווקא בשעת קריאת שמע, אלא גם אם מניח תפילין בזמן התפילה - לאחר שקורא קריאת שמע, נחשב בזה כקורא ק"ש עם תפילין, שהרי רבי יוחנן אמר דהרי"ז כמקריב מנחה בלא נסכים, וא"כ לא גרע ממקריב מנחה שיכול להביא נסכים עשרה ימים לאחר הבאת המנחה. [והוסיפו האחרונים דר' יוחנן פליג על עולא וס"ל דאי"ז כמעיד עדות שקר].

אמנם כל זה שיש להקל בזה וכן נהגו העולם כשקורא לפני התפילה משום חומרא בעלמא כגון כדי לקרוא לפני נץ החמה, או כדי לשתות לפני התפילה, או בשביל חששא רחוקה שיאחר זמן קר"ש אבל אם יודע שלא יספיק קר"ש בזמנה ודאי יניח תפילין בקריאת קר"ש זו שהיא העיקר, ולא יקל להניח בלי גוף

נקי. (תשובות והנהגות ח"א סי' נ"ז וח"ב סו"ס מ"ז).

ה] נראה דדין הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו, אי"ז שייך רק בק"ש שיוצא בה יד"ח, אלא ה"ה כשקורא לשם קבלת עומ"ש ג"כ צריך לקרוא עם תפילין, דכיון שמקבל עליו עומ"ש לקיים מצותיו של הקב"ה, אזי כשאינו מקיים מה שקורא ה"ה כאילו מעיד עדות שקר. (תשובות והנהגות ח"ז סי' י"ג אות א).

נטי"א לאחר הנחת תפילין

ב] אם נגע בקיבורת בעת הנחת תפילין של יד, יש מהאחרונים שהקילו שאין צריך ליטול ידיו כיון שהמקום נקרא 'מקום מגולה', אבל דעת החזו"א שצריך ליטול ידיו וכן דעת הגר"ש מאלצן בספרו אור חדש. ואצל הרה"ק בעל הדברי יואל מסאטמאר זצ"ל ראיתי שנהג ליטול ידיו אחר הנחת תפילין שמה נגע במקום הקיבורת.

והחזו"א החמיר מאוד בנטילה לאחר נגיעה במקומות המכוסים, ולדעתו מי שמיקל בנטילה זו עובר בלאו דלא תשכח, [שהרי חז"ל אמרו שמי שאינו נוטל במקום שצריך, אם ת"ח הוא משכח תלמודו, ואם כן אם אינו נזהר בנטילת ידיו עובר בלאו דלא תשכח]. ולכן לענין הלכה אם נגע בקיבורת בעת הנחת תפילין, ובפרט לפני התפילה, יטול ידיו כדין בכלי.

(תשובות והנהגות ח"א סי' נ"ב).

ג] דעת ה'אור חדש' שאין

ליטול ידיים עם ברכת "על נטילת ידיים" קודם הנחת תפילין, כי מצוי שבשעת הנחת תפילין נוגע בזרוע ומתחייב בנטילה נוספת, ונמצא מבטל בזה למפרע את הנטילה הראשונה [לדעת הרא"ש שתיקנו נטילה כהכנה לתפילה].

אמנם המנהג ליטול ידיים בברכה לפני הנחת תפילין, אך עכ"פ צריך לזהר מאד שלא יגע בזרוע בשעת הנחת תפילין, [שאם יגע

מלשכת הגזית

אם יש באמירת הדרן עלך חשש נדר

במעמד 'סיום' שנערך בבית מדרן רבינו שליט"א, הבחין מרן שליט"א כי כאשר אמר המסיים תיבות "הדרן עלך", הוסיף ואמר "בלי נדר", - כי חשש שאמירת "הדרן עלך" זהו כמו נדר שיחזור על לימודו, והוא נדר לדבר מצוה שמחויב לקיימו.

והעיר רבינו בפשיטות דאין לחוש לזה כלל ואין צריך לומר "בלי נדר", שכן באמירת "הדרן עלך" אין כוונתו להודיע לציבור הנוכחים על תוכניותיו לחזור על לימודו, אלא אומר כן בדרך בקשה לבורא ית' "שיזכה" לחזור על לימודו ולא ישכח ממנו לימודו לא בעלמא הדין, וא"כ אין כאן קבלת נדר כלל.

אכילה באוטובוס

נשאל רבינו אודות מה שאמרו חז"ל דהאוכל בשוק פסול לעדות, מהו הדין במי שאוכל באוטובוס, אם דינו כאוכל בשוק או לא.

והשיב רבינו דמסתברא שאינו נחשב כאוכל בשוק, אלא שעדיין האוכל באוטובוס עירוני הרי זה בזיון ואין ראוי לעשות כן, ורק באוטובוס בין עירוני הנוסע מעיר לעיר ששוהים בו זמן רב, יכול לכתחילה לאכול באוטובוס.

הדרכות והנהגות

שנאמרו ע"י מרן רבינו שליט"א לבני הישיבה הק' - ולדמ"ם ומחנכים

מה בין בחור שעושה "קוועטש" בשיבה ל"בטלן" שיושב ולומד בהתמדה

[א] שח רבינו, מה עושה בחור ישיבה המבלה את שנות ימי בחרות ב'דיבור בלימוד', הוא לומד קצות אחד ומחפש לעשות בו 'קוועטש', ניגש לשני ולשלישי ומוצא נקודה שיכול לנצח אחר, ומנסה להרגיע בכך את מצפונו, אבל הבה נחשב איך הבחור הזה נראה לאחר כמה שנים, הוא שבור ורצוצ' בלי כלום. אמנם מאידך נתבונן איך נראה אותו בחור מתמיד וצדיק שיושב ולומד בהתמדה גדולה, עד שחלק מהישיבה מסתכלים עליו כ"בטלן" שאינו מבין כלום חוץ מלימוד, הנה הוא יושב ולומד בשקט בציפות וחוזר על תלמוד, ולאחר כמה שנים משנתו סדורה לו ויודע לענות על כל מה ששואלים אותו, ולפני כל בחור בישיבה סלולה הדרך היאך לצמוח, והחכם עיניו בראשו.

לימוד שלא מרגישים נפק"מ עצום בין שלש שעות לארבע שעות

[ב] בהדרכה לתלמיד אחד אמר רבינו כי "לימוד כזה שלא מרגישים נפק"מ וחילוק עצום בין 3 שעות לבין 4 שעות, זהו סימן הכי טוב שהלימוד אינו לימוד כראוי".

סיבת נפילתם של הרבה ישיבות

[ג] בהדרכה לראש ישיבה אחד אמר רבינו, שהרבה ישיבות נפלו רק משום שלא ראו בהם דמויות הוד של ראשי ישיבות מופלגים, וזה היתה סיבת נפילתם, ועל כן החובה הראשונה המוטלת עליו כראש ישיבה הוא להיות דוגמא נפלאה לתלמידיו, ולהביא עוד תלמידי חכמים מופלגים לצוות רבני הישיבה כדי שיהיה לפני בני הישיבה דוגמא לגדלות.

התמדת התורה בכל רגע

[ד] סיפר רבינו מהתמדת התורה של ידיו משיבת 'תורת אמת' בלונדון ה"ה הגה"צ רבי משה שלאס זצ"ל, שבימי בחרותו בא פעם לשאול את רבינו אם צריך לטבול במקווה בשמחת תורה שהוא ערב שמיני עצרת, ונפק"מ לביטול תורה, שאם

עובדות והנהגות

מעשה רב - הנהגות מרן שליט"א

בילדותו התפרסם שמו של רבינו באנגליה כאשר בתחרות חיבורים לילדים בכל רחבי אנגליה, נקבע מקומו באחד המקומות הראשונים מתוך מיליוני ילדים, והיה הדבר לגאווה גדולה למנהלי ומורי בית הספר שבו למד. [בלונדון באותם ימים לא היה 'חיידר'].

רבינו קיבל 'אות הוקרה' ממשלת אנגליה על היותו מצטיין במדינה בלימודים. ומיד ניצל את מעמדו המיוחד, ושיגר מכתב למלכת אנגליה לבקש ממנה שתפעל למנוע את רדיפת הדת בארץ ישראל.

והנה מנהלי בית הספר התגאו בתלמידם, והכינו לו את מקומו באוניברסיטאות הגבוהות ביותר באנגליה, אולם כששמעו על תוכניתו לעזוב את הבית הספר כדי ללכת ללמוד בישיבה קדושה, נתמלאו בזעם רב וניסו לפעול להניאו מכך.

במסגרת פעולותיהם פנו לקרן מלגות הממשלתי של בריטניה התומכת בתלמידים מוכשרים שעתידם לפנייהם, והשיגו מהם מימון עבור משה הצעיר ללימודים בחינם באוניברסיטה עם מלגה חודשית קבועה, אולם רבינו בשלו "נפשי חשקה בתורה" - ולא אבה לשמוע על צד כזה, [וזאת כמובן אף במושגים של הימים ההם כאשר לא היה הדבר מובן מאליו ללכת ללמוד בישיבה קדושה, וכ"ש לא במסירות נפש].

וכשבאו הדברים לאזני ראב"ד לונדון הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, אמר "מובטחני בו שיהיה מורה הוראה בישראל ועוד לגדולות הוא נוצר", וכפי שהעיד הדיין דלונדון הרב גרינפלד זצ"ל במכתבו לרבינו מיום ב' לפרשת ויחי תשל"ג, וכה כתב: "משוכן שמי ערבות נצח בימינו כאשר הרים משה ידו וגבר גבר בגבורתו, משה שפיר קאמר, תנא הוא ופליג ואהבה הסופה, ה"ה הרה"ג המו"מ וכו' כש"ת מוהר"ר משה נ"י שטרנבוך ר"מ דשיבת ראש העין, עוד חקוק היטב בזכרוננו התמונה כאשר אמו שתחי' נתנה דו"ח בשמחה ויהורא דתורה לפני הגאון האדיר מו"ה יחזקאל שליט"א אברמסקי ולפני, [כי שנינו היינו אז יושבי על מדין בהביד"ץ פה והיינו ידידים נאמנים], על התקדמותו בלימוד התורה"ק, ואיך עמד מנגד כל פיתויי המורים של ה"סקונדרי סקאל" אשר רצו שישמש במעלותיו ב... והדיין שליט"א (הרב אברמסקי) אמר אז "מובטחני בזה שיהיה מורה הוראה בישראל, ועוד לגדולות הוא נוצר", וכנראה מן השמים הסכימו עליו כביכול, וגדיים שהנחנו נעשו תישים בעלי קרנות במלחמתה של תורה", עכ"ל.

אך בזאת לא תמו ניסיונות הנהלת בית הספר, ופנו למשרה בדרישה להעמיד למשפט את האם הצדקנית על שאינה שולחת את בנה לבית הספר, והמשרה מיד פתחה בחיפושים אחר רבינו - וכפי שסיפרה אחותו הרבנית שולה אריאלי שתחי' שזוכרת שהמשרה פקדה את ביתם כמה פעמים לבוא לקחתו לבית הספר המקומי - על פי חוק חינוך חובה, אך רבינו נשמת מידם בכל פעם.

המשרה לא אחרה להזמין את האם הצדקנית למשפט, בהאשמה חמורה שעוברת על חוק חינוך חובה, והשופט פסק להטיל עליה קנס גדול (5 פונט!!) באם תמשיך לא לשלוח את בנה לביה"ס, אך האם שילמה את הקנס בשמחה, ובלבד שבנה משה ילמד תורה בטהרה בישיבה קדושה, וכלשונה "איך האב געזאקט צו דעם יצר הרע גיי אוועק איך וויל אז די קינדער זאלן לערנען תורה, - גערתי ביצר הרע ואמרתיו לו לך ממני, כי רוצה אני שבני ילמד רק תורה".

אין צריך טבילה הרי"ז ביטול תורה. וכן סיפר על רבי משה שלאס זצ"ל שעשה הסכם עם אשתו שאם היא רואה אותו מתבטל מלימוד תורה, שלא תכין לו ארוחת בוקר.

אופן השימוש הנכון בספרי הגמרות המבוארות

[ד] רבינו רגיל להשיב אודות ספרי הגמרות המבוארות שיצאו בדור האחרון, שהם טובים לבעלי בתים או למגידי שיעורים, וכן טובים לתלמידי חכמים ולבני הישיבות ללימוד של 'חזרות', אבל בלימוד בפעם הראשונה הדבר מזיק, ואינו טוב לבני הישיבות.

להצטרף למסגרת דף היומי כדי שיהא מענה בפיו...

[ה] בדרשה לרגל סיום הש"ס אמר רבינו, דאפילו מי שלא זכה לסיים הש"ס מ"מ יש לו זכות גדולה ויהא לו עי"ז מענה בפיו לעתיד לבוא, דהנה לעתיד לבוא יצטרך כל אחד לעבור מבחן על כל הש"ס, וכשיאמרו לאדם שיפתח פיו ויחל לומר את כל הש"ס, אם לא התחייב אפילו ללמוד דף היומי, לא יהיה בידיו מה לענות, אבל אם צירף עצמו למסגרת לימוד דף היומי, אפילו אם לא הצליח לסיים, או שאינו זוכר מה שלמד, הרי עכ"פ יהיה בידו מה לענות שקיבל על עצמו ללמוד ש"ס, וטרח עבור זה להעמיד עצמו במסגרת של לימוד הש"ס, ועי"ז יומתק מעליו הדין.

עמוד היומי

[ו] שח רבינו: בזכרוננו שבעת סיום הש"ס העולמי של הדף היומי, שהיה אצלינו בלונדון הגאון רבי אלחנן ווסרמן זצ"ל, ושמעתי אז שרבי אלחנן זצ"ל סבור שראוי יותר היה לתקן "עמוד היומי" ולא דף היומי, אך מאחר ששמע דעת רבו הקדוש החפץ חיים שהסכים ידו על תקנת ה"דף היומי", ביטל דעתו לגמרי.

בעניין זה יש לציין כי רבינו מקלס מאוד את תוכנית לימוד דף היומי באופן שבכל יום גם חוזרים על הדף דאיתמול, דזהו לימוד הדף היומי המתוקן ביותר.

מערכי תורה

בלק

משיעורי מרן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א ראש ישיבת עטרת שלמה

קל מוציאם ממצרים

כששלח בלק את המלאכים לבלעם כתוב (כ"ב, ה') שאמר להם לומר 'הנה עם יצא ממצרים וגו'. וברש"י להלן (כ"ג, כ"ב) על הכתוב שבלעם אמר 'קל מוציאם ממצרים', פירש 'אתה אמרת הנה עם יצא ממצרים, לא יצא מעצמו, אלא האלקים הוציאם'. ומבואר שהיה דין ודברים בין בלק לבלעם, אם ישראל יצאו ממצרים מעצמם, או שהקב"ה הוציאם. ובפשוטו כונתם, דאם יצאו מעצמם, אז אפשר להרע להם, אבל אם הקב"ה הוציאם, אז בודאי שגם בעתיד ישמור ויגן עליהם, ולא תצלה להרע להם.

אכן נראה לומר בזה עוד, דהדין ודברים שהיה בין בלק, אם יצאו מעצמם או שהקב"ה הוציאם, דהנה בברית בין הבתרים נגזר על בני ישראל להיות במצרים ארבע מאות שנה, ורק אח"כ יזכו בארץ ישראל, וכמו שכתוב בפ' לך 'ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה', ורק אז, דור רביעי ישובו הנה, ופירש רש"י שם, דלאחר שיגלו למצרים יהיו שם שלשה דורות, והרביעי ישובו לארץ הזאת. אבל באמת לא היו ישראל במצרים אלא רד"ו שנה, [וכבר פירש רש"י שם, וכן מבואר במדרשים כמה טעמים בזה], ועל כן סברו האומות שישראל יצאו ממצרים קודם זמנם, והרי כן מצינו להדיא בחז"ל שפרעה אמר למשה רבנו, שעדיין לא הגיע סוף הזמן של ד' מאות שנה שנגזר עליהם, ועל כן היו סבורים שעדיין אין ישראל יכולים לכבוש את ארץ ישראל, ואין להם תקומה, וכמו שמצינו בדברי חז"ל שבני אפרים יצאו קודם הזמן, ונהרגו. ולפי"ז יש לפרש דזהו הדין ודברים שהיה בין בלק ובלעם, אם יצאו מעצמם או שהקב"ה הוציאם, דבלק סבר ד'עם יצא ממצרים' מעצמו יצא, מכיון שהיה זה קודם זמנם, ועל כן אינם ראויים ליכנס לארץ, והשיב לו בלעם, 'קל מוציאם ממצרים', וכיון שהקב"ה הוציאם, אז ראויים ליכנס לארץ ישראל ולא תוכל להם.

כלחוך השור את ירק השדה

כתוב (כ"ב, ד') שמואב אמרו 'עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו כלחוך השור את ירק השדה', פירש רש"י, כלחוך השור, כל מה שהשור מלחך אין בו סימן ברכה. יש לפרש בזה, דהנה אשכחן בב"ק דף ג' ע"א דיש גוונא דשן דלא מכליא קרנא, ופירש רש"י שם, דהיינו שאע"פ סופו לחזור ולצמוח, אבל מ"מ אינו חוזר לצמוח כתחילה.

ועל פי זה נראה לפרש דזהו שאמרו מואב על בני ישראל, שילחכו סביבותם כלחוך השור, דהרי באמת מצווים ישראל באיסור ד'אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה' כדכתיב בפרשת דברים (ב', ט'), אמנם בגמ' בבבא קמא דף ל"ח ע"ב איתא, שלא אסר להם אלא מלחמה, הא אנגריא להשתעבד בהם עביד בהו, ועל כן בזה היו בטוחים מואב שישראל לא יעשו בהם מלחמה, אבל אכתי חששו שיעשו עמהם אנגריא, וזהו שנקטו למשל את לחיכת השור, כלומר שאע"פ שלא מכליא קרנא בלחיכתו, מ"מ הוא גורם נזק, וכמו כן אע"פ שלא יעשו עמהם מלחמה, מ"מ חששו שישתעבדו עמהם.

ויך את האתון במקל

הנה בלעם הכה את האתון ג' פעמים, אכן יש לדקדק שבשתי ההכאות הראשונות לא הוזכר במה הכה בלעם את האתון, אלא כתוב בסתם 'ויך בלעם', וכן 'ויוסף להכותה', רק בהכאה השלישית הוזכר שהייתה זו הכאה במקל, וכמו שכתוב (כ"ב, כ"ז) 'ויחר אף בלעם ויך את האתון במקל'. ונראה לבאר דחלוקים הם ההכאות הראשונות מההכאה השלישית, דהנה בהכאה הראשונה כתוב בפסוק 'ויך בלעם את האתון להטותה הדרך', ובהכאה השניה כתוב 'ויוסף להכותה', ומזה דחשיבא הוספת מכה הרי דהכאה זו כהכאה הראשונה שהיא להטותה הדרך, אולם בהכאה השלישית כתוב 'ויחר אף בלעם ויך את האתון', הרי שהייתה הכאת חרון אף. וביאור הדבר שהכאה זו באה בתורת עונש. וכן מבואר גם להלן שכתוב שבלעם אמר 'לו יש חרב בידי כי עתה הרגתיך', והרי הריגה בודאי שאינה באה אלא בתורת עונש ולא בשביל להטותה הדרך. וא"כ גם ההכאה הייתה באותו גדר של המיתה שהוא בתורת עונש.

לפי"ז י"ל דלכן רק במכה זו ציינה התורה שהייתה זו הכאה במקל, כי בעונש יש לפרט איך ובאיזה אופן היה העונש, משא"כ בהכאות הבאות להטותה הדרך שבהם העיקר הוא התוצאה שהוכתה, בהם אין צורך לפרט באיזה כלי הייתה הכאה, שאין זה אלא היכ"ת בעלמא.

מן ארם ינחני בלק

כתוב (כ"ג, ז') 'וישא משלו ויאמר מן ארם ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם לכה ארה לי יעקב וכו'. צריך ביאור מה רצה בלעם לומר בהקדמה זו שהגיע מארם לבקשתו של בלק, ומה ענין כל ההקדמה הזאת.

ונראה לבאר בזה, דהנה בתרגום יונתן (פסוק ה') כתוב, ומבואר כן בחז"ל, דבלעם הוא לבן. והנה לבן כרת ברית עם יעקב אבינו, כמפורש בסוף פרשת ויצא, שהקימו מצבת אבן לגלעד, ואמר לבן עד הגל הזה ועדה המצבה אם אני לא אעבור אליך את הגל הזה וגו', והרי כאן בא בלעם לעבור על הברית להרע לישראל. וכבר כתבו הראשונים דלכן נענש שנלחצה רגלו אל הקיר, דהיה זה האבן שהעמיד לגלעד שנפרע ממנו, על מה שעבר על השבועה. [ואולי לזה כיוון רש"י (פסוק כ"ד) שכתב, דסתם גדר של אבנים הוא, וצריך ביאור מה ר"ל בה שהיה זה גדר של אבנים. ואפשר לומר דאתא לאשמעינן שהיה זה גדר של אבנים, שנעשה בו דין מגדר האבנים, שהעמיד לגל].

ולפי"ז יש לבאר דמה שהקדים בלעם, היה בתורת התנצלות והסבר איך הוא עובר על הברית, וע"ז אמר דאינו בא מחמת עצמו, אלא רק נענה לבקשתו של בלק, ואינו אלא שלוחו של בלק, וזהו שאמר, 'מן ארם ינחני בלק', והוא זה שבקשני 'לכה ארה לי יעקב', ולכן לא חשיב זאת שעובר על הברית.

ובזה יש לבאר לישנא דקרא שאמר לכה ארה לי, דרצה לומר בזה, שהוא עובר בלק, ולא בעבורו, והיינו כמו שנתבאר שזהו שבא בלעם לומר בזה. אמנם האמת שבלעם לא קילל רק בשליחות בלק, ובשנאתו ורשעתו הוסיף לקלל יתר ממה שבלק ביקש, וכמו שכתב רש"י בפסוק י"א שבלק אמר ארה, ובלעם אמר קבה, ובלק אמר ואגרשנו מן הארץ, ובלעם אמר וגרשתי, שבלעם היה שונאם יותר מבלק.

ויהפוך ה' את הקללה לברכה

בפרשת כי תצא (כ"ג, ד'-ז') כתוב, לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' וגו', ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור וגו' לקללך, ולא אבה ה' אלוך לישמוע אל בלעם, ויהפוך ה' אלוך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלוך. צריך ביאור מפני מה נזכר בתוך כדי נתינת הטעם להאיסור שהוא מפני ששכר את בלעם, כל הענין דלא אבה ה' אלוך לישמוע אל בלעם, ולכן היפך הקללה לברכה, והלא זהו ענין בפני עצמו, בתולדות מעשה בלעם, ומה זה שייך להאיסור שנאסרו עמון ומואב.

ונראה לבאר בזה, דהנה הרי הקללות נהפכו לברכות, וא"כ אחר שנהפכו לברכות, נמצא דבאמת לא קללה יש כאן, אלא ברכה יש כאן. ואמרו"ר הגאון זצ"ל היה מביא ששמע מאא"ז מרן הגרי"ז זצ"ל דאיתא בחז"ל שמה שישאל ניזונין בעוה"ז, הוא מברכותיו של בלעם, אבל ברכת האבות הם נעלים מאד, ורק בעוה"ב יהיה שייך לזיון מאותם ברכות, וא"כ לכאורה לא מגיע להם ליענש על מה ששכרו את בלעם, ולמה נאסרו לבא בקהל מחמת ששכרו את בלעם.

והנה ברש"י בסנהדרין דף ק"ו ע"א הביא מדרש, שבלעם אמר כארזים, כלומר שאין עומדין במקום מים, ושכינה אמרה עלי מים. הוא אמר כנחלים שפוסקין לפעמים, יצאה בת קול, אמרה, נטיו. הוא אמר כגנות, אמרה בת קול, עלי נהר. הוא אמר כאהלים, יצאה בת קול ואמרה, נטע ה'. ומבואר שבאמת בלעם אמר דברי קללה, ורק שהקב"ה הוסיף על דבריו ושינה אותם, ובזה נהפכו דברי הקללה לברכה. ולפי"ז נמצא דבאמת בלעם קילל, רק שהקללה נתהפכה לברכה.

ונראה דעוד מבואר בזה, דהנה בגמ' שם איתא אמר רבי אבא בר כהנא, שכל הברכות של בלעם חזרו לקללה, חוץ מבתי כנסיות ומבתי מדרשות, ולכאורה צריך ביאור, דאחר שנהפכו לברכות, א"כ לא היה קללה כלל, ומהו שאומר שחזרו לקללה. ומבואר שגם אחר שנהפכו לברכה, חשיב שיש קללה, אלא שנתהפכה, ולכן שייך שתפסק ההפיכה לברכה, וממילא תחזור לקללה. ומבואר בזה עוד, דההיפוך לברכה, לא היה היפוך פעם אחת, ושוב ממילא הוא ברכה ולא קללה, אלא לעולם יש קללה, ותמיד צריך להופכה, ועל כן אם ההיפוך מפסיק, ממילא הוא חוזר לקללה.

מעתה נמצא דבאמת בלעם קילל, וקללתו הוא דבר קיים, ורק שהקב"ה מהפך תמיד את קללתו לברכה, ועל כן גם אחר ההיפוך לברכה, נחשב שהקללה קיימת, אלא שהיא מתהפכת לברכה. אשר לפי זה יש לבאר דזהו שבא הכתוב לומר, דלא תאמר דבסופו של דבר נמצא דבלעם לא קילל, וא"כ אין מקום לעונשם ע"ז, דהאמת היא דבלעם קילל, אלא דלא אבה ה' אלוך לישמוע אל בלעם, ויהפוך ה' אלוך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלוך, דאמנם כן דבסופו של דבר נהפכו הקללות לברכה, אבל בלעם מצד עצמו הוא קילל, ומה שנהפכו הקללות לברכות, אינו מפסיק מיניה שם קללה, אלא נחשב שיש קללה, והקב"ה מהפך אותה לברכה, ואשר על כן שפיר נחשב בלעם למקלל, ולכן ראויים עמון ומואב ליענש על מה ששכרוהו לקלל.

ויש להוסיף דבזה מדויק לשון הכתוב 'ויהפוך ה' אלוך לך את הקללה לברכה', ד'לך' הוא דהיפך הקללות לברכה, ולא להציל את בלעם ושוכריו. מעתה מבואר היטב למה נכתב דבר זה כאן, דזהו המשך לטעם האיסור, דבא לבאר בזה דכיון דבלעם באמת נחשב למקלל, ורק שהקללה עצמה נתהפכה לברכה, על כן שפיר ראויים עמון ומואב ליענש על שכירותו.

הן עם כלביא יקום

פעם אחת נקראו חכמי ישראל לדון עם חברי המלוכה בעיר פטרבורג בענייני אמונה ודת ישראל, בראש הרבנים עמד הגאון רבי איצלה מוואלוז'ין זיע"א, ובראש חברי המלוכה עמד מיינסטר, אותו מיינסטר היה הקטגור, כשפתח את דבריו, פער פיו לבזות את עם ישראל, שהם שפל ובזוי, ולמה נברא עם שפל כל כך. כשמוע הרבנים דברי חירוף וגידוף על עם ה', זלגו עיניהם דמעות ובכו במר נפשם, ולשמע אוזן דאבה נפשם, ואולם הגאון רבי איצלה ישב ופניו שוחקות, כראות הקטגור הראשי כן, שאל את רבי איצלה מהו פשר השחוק ששוחק, ענה לו רבי איצלה ואמר וכי למה לא אשחוק, והרי בשומעי את דברך אני רואה את תקות עם ישראל מתגשמת לנגד עיני, הלא בלעם הרשע אמר 'כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל קל', והיינו, שיבא הזמן והעת שיאמרו המקטרגים על יעקב וישראל הם המה עם ישראל, מה פעל קל, על מה ולמה פעלם ה', ואז בעת אשר יאמר כן, כתוב בהמשך הפסוקים 'הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא' וגו', דהיינו שאז ירום ויתנשא קרן ישראל.

התורה נשרפת בשביל עם ישראל

אנחנו עוד לא יצאנו מהאבילות על מרן שר התורה זצוק"ל. מסתמא שיש לנו דין של תלמידים כבנים, ובנים זה י"ב חודש... מובא בגמ' (מועד קטן כח, א), למה נסמכה פרשת מיתת מרים לפרשת פרה אדומה? לומר לך מה פרה אדומה מכפרת, אף מיתת צדיקים מכפרת. [ובבעה"ט (כ, א) פרה אדומה, בגי' מכפר]. הרי לפנינו שאין הפרה רק גורמת לטהרה, אלא גם מכפרת, וכמו שאחז"ל תבוא האם ותקנח צואת בנה - מה שחטאו בעגל. בואו נלמד קצת את הסוגי' הזו של מיתת צדיקים מכפרת, עם נפקא מינה למעשה. [אנחנו גם תוך שלושים לפטירת רבי אורי זוהר זצ"ל].

המגן אברהם (סי' תקי"פ ס"ק ט') כותב, ואיתא בכתבים, שראוי לכל בר ישראל לבכות על שריפת התורה, שמכח זה נמסרה התורה לקליפות! המקום יחזירה לנו במהרה בימינו.

ואח"כ הביא בשם ספר התניא: (ומובא גם במשנ"ב שם ס"ק ט"ז) ביום השישי פרשת חקת נהגו יחידים להתענות, שבאותו היום נשרפו כ"ד קרונות מלאים ספרים בצרפת. ולא קבעו אותו בימי החדש, מפני שמתוך שאלת חלום נודע להם שיום הפרשה גורם גזירת התורה, זאת חוקת התורה - מתרגמין דא גזירת אורייתא! גם בשנת ת"ח נחרבו שני קהילות גדולות באותו היום. והמקור הוא משבלי הלקט (בדין ד' תעניות סי' רס"ג) עיי"ש באריכות.

בספר "אהל משה" מביא עוד שתי מקורות מעניינים:

א. בספר "חמדה גנוזה" מובא איגרת מר' הלל מוירונא (תלמיד רבינו יונה) שכתב, שבאותו מקום ששרפו יהודים את ספרו של הרמב"ם "מורה נבוכים". באותו מקום בדיוק נשרפו כ"ד קרונות מלאים ספרים... והאנשים שם הבינו, ושבנו בתשובה ובקשו מחילה, ומאז - שקטה הארץ מן המחלוקת בעניין ספרי הרמב"ם.

ב. דבר נוסף הביא ה"אהל משה" מספר 'אוצרות הרמח"ל' (ח"ד, סימן שמי"ט) מכתב שכתב רבינו הרמח"ל לרבו מהר"י באסן, שהיה דבר דומה באיטליה, ששרפו את התורה. והוא ביאר לו מה העניין בזה ששורפים את התורה, על פי הסוד של זאת חקת התורה, ומתרגמין דא גזירת אורייתא, והוא ממש עניין הפרה אדומה. מהי פרה אדומה שמכפרת?... שהשכינה מוסרת עצמה לשריפת הדין החזק להציל את ישראל. כביכול השכינה נשרפת!!! אבל כשאין פרה, התורה עצמה צריכה להישרף בשביל כלל ישראל!!!

ולמה התורה צריכה להישרף? אומר הרמח"ל, כי הגדר לזה שיהיו ישראל ממיתים עצמם על דברי תורה. וזה מש"כ פה בפרשת השבוע "זאת התורה אדם כי ימות באהל", כמו שכתוב בגמ' (ברכות סג, ב) דאמר ריש לקיש, מניין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, שנאמר 'זאת התורה אדם כי ימות באהל'.

מה נוגע זאת התורה לפרשת פרה אדומה?... התורה באה במקום

פרה אדומה, וכשאין פרה אדומה וישראל לא ממיתים עצמם על התורה - אז התורה צריכה להישרף!

ממשיך הרמח"ל, **והאמת כי במקומות אלו היו קטרוגי התורה יותר, כי יותר לא המיתו עצמם והלכו אחרי הנאות העולם כי כן הוא בכל איטליא!**

כתוב פה דבר נורא: כשעם ישראל חוטא אז השכינה שורפת את עצמה בשביל שיתכפר להם. וכשאין פרה אדומה, וגם אין כח של תורה - כי שקועים בהנאות העולם הזה וזה החטא! שפוגעים בתורה ולא ממיתים עצמם עליה, אז התורה מסכימה להישרף (!) ובלבד שלא יהיה נזק לאלו שפוגעים בה...! זה דבר לא נתפס!!!

שיכאב לנו מיתת הצדיקים

איך הרגשנו בשעה שרבי חיים קנייבסקי זצ"ל נפטר? ספר תורה שנשרף!!!

ידוע, שבשבת שנפטר החזון אי"ש, מרן ראש ישיבה זיע"א ראה בחלום שספר תורה נשרף!

אצל כל בן אדם, כשנפטר רבי חיים היתה הרגשה של ספר תורה שנשרף! כביכול שרפו את התורה בכדי להגן ולהציל את כלל ישראל.

שכחנו את עמל התורה, שכחנו את ה"ממית עצמו" עליה, שקענו בתאוות העולם הזה ובהנאותיו, והתורה שרפה את עצמה בשביל להציל אותנו.

מרן רה"י זיע"א היה רגיל לומר, מה שמיתת צדיקים מכפרת, זה כשאיכפת לך על מיתת הצדיקים... כשזה כואב... כשאתה מרגיש את ההעדר הרוחני... כשאתה מתקשר למיתת צדיקים! אבל סתם ככה, לשמוע ולעבור לחיי היום יום - - - מהיכיל תיתי!!!

זה כמו יום כיפור שמכפר ביחד עם תשובה, אלא מה, ביום כיפור יש יותר התעוררות לתשובה, ויותר קל לחזור בתשובה... אבל אחד שלא רוצה לשוב - - יש גמרות שזה לא רק מונע ממנו לחזור, ועוד יכול להגיע להיפך הגמור.

מיתת צדיקים מכפרת - כשאיכפת לי! אדם צריך להרגיש שבאמת כואב לו שנשרפה התורה.

לכולם כואב שרבי חיים קנייבסקי נפטר... אבל רוב אנשי ההמון כואב להם שאין להם את ה"בעל מופת"...! תמיד, בכל צרה או מחלה היו הולכים לרבי חיים הוא היה מברך, זה יהיה בסדר, כי הוא אמר ויהי! הכל הסתדר...

נספר כאשר הראש ישיבה רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל נפטר - אחד העניים של ישיבת פוניבז' בכה. שאלו אותו, למה אתה בוכה? הרי אתה לא למדת ביישיבה... אמר העני, ר' שמואל תמיד נתן לי מטבע יפה. כולם נתנו לי שקל, הוא בוכה על ר' שמואל כי אין לו עוד כמה שקלים...

יש כאלו שבוכים על ר' חיים כי אין להם בעל מופת... נעבאך, כשיש צרה - אין אל מי לרוץ, אין את רבי חיים!!!

אבל זה עדיין לא נקרא שכואב לנו על מיתת הצדיקים... שריפת התורה - - - הכאב האמיתי - אין לנו את כל התורה כולה!!! הרבה מעות בידינו, ואין לנו שולחני לפורטס, התורה מסרה עצמה לשריפה. וכשזה כואב - היא מכפרת.

כשגדולי הדור נלקחים, זהו זמן של חשבון הנפש... צריך משהו לכאוב לנו.

הבאנו כמה פעמים את דברי האור החיים הקדוש בפר' משפטים (כב, ה) "כי תצא אש ומצאה קוצים ונאכל גדיש או הקמה או השדה, שלם ישלם המבעיר את הבערה". בן אדם עובר עבירה, אומר בן אדם לחברו, מה איכפת לך שאני עובר עבירה?... זה אצלי בבית, מה זה נוגע אליך?... אני אשרף בגיהנם!... אומרים חז"ל, כי תצא אש - מעצמה. ומצאה קוצים - אלו הקרובים למדת הדין, ונאכל גדיש - אלו תינוקות של בית רבן, או הקמה - אלו גדולי ישראל שנא' ואת קומתך דמתה לתמר' - שלם ישלם המבעיר את הבערה. לעתיד לבא הוא ישלם על זה ביוקר... צריך לדעת: לכל הפחות שיקאב לנו שריפת התורה... נחפשה דרכינו ונחקורה, נתבונן מה ה' רוצה מאיתנו. והרמח"ל אומר לנו שזה בגלל שלא המיתו את עצמם עליה, הם רצו את תענוגות העולם. וזה בכל מיני אופנים...

יהודי עם יראת שמים - משפיע!

הראני הרה"ג רבי אביגדור שפירא, פסיקתא דרב כהנא, בפסיקתא דפרה - מובא מעשה מפורסם ביהודי אחד שהיתה לו פרה שחורשת. הוא מכר אותה לגוי. היא עבדה ששה ימים אצל הגוי, אך בשבת היא רבצה על המקום ולא עבדה! הגוי הכה אותה מכות חזקות ונאמנות, אך היא לא הסכימה לקום לעבוד... בא הגוי ליהודי ותבע אותו, זה מקח טעות... קח אותה בחזרה. הלך היהודי לפרה ואמר לה: תראי, עד היום היית ברשותי, עלי יש מצוה של "שביית בהמתו", לכן לא עבדת בשבת. אך בעוונותי שגרמו - ירדתי מנכסיי והייתי צריך למכור אותך. היום את אצל הגוי ואצל גוי צריכים לעבוד. כמה הפרה והלכה לעבוד!... אמר לו הגוי, (שחשש שהיא תעשה לו את זה שוב פעם), עדיין אני רוצה שתקח אותה... הוא גם פחד שזה כישוף... תגידי לי מה אמרת לה. והיהודי אמר לו.

נשא אותו הגוי קל וחומר בעצמו, ומה בהמה זו שלא מכירה את קונה - כך, אני לא אכיר את קוניי!... והלך ונתגייר, והיו אומרים דברי תורה בשמו, וקראוהו רבי יוחנן בן תורתא. - על שם הפרה. ושואל הפסיקתא, וכי פרה יכולה לגרום לגוי להתגייר ולחזור בתשובה!... אומר על זה הפסיקתא - כן. שהרי גם הכפרה של ישראל תלויה בפרה אדומה.

אתם שומעים!... הרי היא לא היתה "פרה אדומה", וכבר אין פרה אדומה, אך היות וכפרת ישראל זה פרה אדומה, אז זה גורם שכל מין הקרוב יכולות לגרום לחזור בתשובה. זה מושגים כ"כ רחוקים מאיתנו... איזה עוצמה יש לה לפרה אדומה. זה אמיירעדיקער זאך!...

והוסיף לבאר קצת לקרב אל השכל עפ"י מה שכתב רבינו הרמ"א בספרו 'מחיר יין' על מגילת אסתר. עה"פ "ורבים מעמי הארץ מתייחדים, כי נפל פחד היהודים עליהם". ממה היהודים מפחדים?... מהקב"ה. הפחד מהקב"ה שראו על היהודים - נפל עליהם. **כשרואים יהודי שמפחד מהקדוש ברוך הוא - זה משפיע! שגם הגויים מקבלים ירא'ש.**

גם אנחנו יודעים את זה... כשהיינו רואים את מרן המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל - גם אנחנו היינו חוזרים בתשובה. מלראות אותו לבד! כשאתה רואה יהודי עם יראת שמים - זה משפיע!

רבי חיים מואלוז'ין זצ"ל אומר על הפסוק "ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ" - הפחד והיראת שמים שיש לכם - ישפיע על הבהמות.

כאשר הבהמה ראתה את בעליה רועד לעשות מלאכה בשבת - זה השפיע עליה, היא כבר לא מסוגלת לעבוד בשבת. ורק כשהוא אמר לה שהיא אצל גוי, ואצל גוי אין שבת, אדרבה, גוי ששבת חייב מיתה - אז היא הלכה. (וכמו שכתוב שבאלול והימים הנוראים גם הדגים שבים רועדים).

אנחנו צריכים לדעת יסוד גדול לחיים: כל ההנהגה בעולם הכל מגיע מהבית מדרש ומהבני תורה. וכך היה הרב שך אומר תמיד. למה ביום כיפור, גם האנשים הרחוקים מתורה ומצוות הרבה מהם צמים?... למה?... כי אצלנו, היום כיפור מאד חמור, ואנחנו מאד מפחדים, וממילא זה משפיע אף עליהם.

ידוע שהג"ר ישראל סלנטר זצ"ל אמר פעם, אם בן תורה מזלזל בהלכה מהלכות שבת - אז הסטודנט בפריז ממיר את דתו! לא צריכים הרבה לדבר... אבל הרבה טענות שיש - על הממשלה וכדו', בחשבון נפש שלנו נדע - אבל אשמים אנחנו!... (וכמו שכבר ידוע ממרן הגר"ז מבריסק זצ"ל, שאמר שיונה הנביא היה עם כל עובדי הע"ז בעולם, ואעפ"כ הוא מיד אמר "בשלי הרעה הזאת").

ויש כמה דברים הצריכים חיזוק. וראוי גם לדעת הרי הרחוב היום כל כך פרוץ, וכבר התורה הרצועה, ואי"כ צריכים לחזק את כל ענייני הקדושה והצניעות, וכבר מרן ראש הישיבה זיע"א כתב מכתב שלא להקל ללכת עם גופיות בכל מקום ובכל זמן ואפילו לזמן קצר, והרי חז"ל קראו בשבת למאני מכבדותא, ובן תורה כבודו הוא כבוד התורה וכבודו של מקום, ואסור לזלזל בזה.

מתיקות התורה - אי אפשר לתאר במילים

ואולי יהיו מעטים שלא היו רגילים בזה בביתם, וקשה להם לקבל דבר זה. ונוסיף ונספר. אתמול היה פה הרה"ג רבי שלמה מילר, דרשן מפורסם, וסיפר לי, שבאופקים - ישנו אברך מתמיד "סגי נהור". הוא לא רואה כלום, אך הוא יושב ולומד בהתמדה.

והוא סיפר לרב מילר, שהוא נכנס לאיזו חנות של אנשים כמוהו, (סגי נהור) והמוכר אמר לו שיש לו שאלה לשאול: היה פה אברך כמוך שלא רואה, אבל עצמים גדולים הוא כן רואה... ואמרנו לו שיצא קצת דבר חדש: אפשר להניח דף עם אותיות קטנות, ורואים את זה במסך באותיות גדולות - ענקיות!! שאלנו אותו אם הוא רוצה לנסות איזה ספר... הוא אמר כן. הוא הביא גמרא, והניח שם, והוא התחיל לראות את הגמרא (אחרי הרבה זמן שהוא לא ראה גמרא בפנים!) והוא התחיל לבכות כל כך הרבה... שאל המוכר למה הוא בכה? במקום לשמוח הוא בוכה!...!

אמר לו האברך: אני אסביר לך... איזה אוכל אתה הכי אוהב?... והוא פרט לו... אתה יכול להסביר לי למה אתה כל כך אוהב את זה?... איזה טעם יש לזה?... אמר לו המוכר - אי אפשר להסביר טעם... תאכל תרגיש! מה אתה רוצה...

השיב לו האברך, זה בדיוק אותו הדבר! להסביר מה זה טעם של גמרא - אי אפשר להסביר לך... תלמד - תרגיש! אם היית יודע מהו הטעם של התורה - היית מבין מה זה להתרגש לראות גמרא אחרי כמה שנים שהוא לא יכל לראות... כמה בוכים מהתרגשות על כזה דבר...

אותו הדבר אנחנו אומרים, אם היו יודעים בני אדם מהו טעם של קדושה, של טהרה, של בן עלייה אמיתי - היו רצים לקיים במלואו, ובאמת ידוע עד כמה הקפיד מרן שה"ת זצ"ל שלא ללכת בשרוול קצר, ובאמת כן נהוג בעולם הישיבות.

ראיתי שמישהו כתב 'חבורה' למה ב'ארחות תורה' לא אומרים שפלאפון אסור מדין גזל... וכמו שיש בכמה ישיבות שמי שיש לו

פלאפון [וודאי שמדובר בכשר] אין לו רשות להנות מהישיבה והרי הוא כגול הקדש.

אבל אומר לכם את הדבר האמיתי: **מִן ראש ישיבה זיע"א חינוך אותנו - שלא לשמוע לראשי הישיבה זה הרבה יותר גרוע! ואחד שלא שומע בדבר הזה - ק"ו שהוא לא ישמע לאיסור אחר. כך חינוכו אותנו. לשמוע לרבנים - זה דרך ארץ! זה כבוד התורה! אחרת - אתה כמו קרח... גם הוא חלק על משה רבינו.**

דבר נוסף אמר לי הרה"ג ר' שלמה מילר בשם אביו: מה נוגע הדרשה של "אדם כי ימות באה"ל" לפרשת פרה אדומה?... (יש בזה הרבה מהלכים), אדם רואה - שברוחניות החיים הולכים בקלות... הרי טומאה זה דבר חמור מאד! טמא שייכנס למקדש או יאכל קדשים - חייב כרת!!! אך אם זורקים עליו קצת מים - הוא נטהר. חיים קלים...

האדם עלול לחשוב שגם בלימוד זה אותו דבר, מה ההבדל... אפשר לשבת רגל על רגל... ועם קצת כישרון לקלוט את כל התורה... וא"כ נהיה רגועים...

לא לא לא... אל תשווה. בשביל להצליח בתורה זה רק אדם כי ימות באהל, אין התורה מתקיימת אלא במי **שממית עצמו** עליה... אי אפשר עם קצת מים, קצת כישרון... ככה לא ייצא ממך שום דבר. **אלא** במי שממית עצמו עליה, אלא... בלי זה לא יישאר לך שום דבר.

הבריאה נמסרה לתורה

יש לנו בפרשת השבוע (כ, יב) - פרשה קשה מאד... הפרשה של מי מריבה. "יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל, לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם".

וקשה, מה ההבדל?... אם אני רוצה כעת שמהסטנדר הזה ייצא מים... ואני אתן מכה - היד תכאב זה הכל... טיפה של מים לא תצא... וגם אם אני אדבר אליו זה אותו הדבר. אז זה נס וזה נס, על זה הם נענשו בצורה כל כך קשה!...

אומר מִן רה"י זיע"א, מה משה היה צריך לדבר? כתוב בפסיקתא אמור לפניו משנה אחת, ברייתא אחת, והסלע זב מאליו. לא צריך אפילו להגיד לו תוציא מים. משנה אחת!

אומר הרה"י, הקב"ה רצה להראות לעם ישראל מהו כח של תורה. זה שהקב"ה יודע לעשות מופתים - זה פשוט! אחרי כל כך הרבה ניסים שעם ישראל ראו, זה כבר לא כזה חידוש שמים יוצאים מסלע... בעולם המופתים, מה ההבדל בין קריעת ים סוף לבין להוציא מים מן הסלע, מה ההבדל!...

כאן הקב"ה רצה להראות שהבריאה נמסרה לתורה. ועד כדי כך, שאפילו לא צריך לבקש מים. אתה אומר משנה אחת, מדבר בלימוד - - - והסלע כבר יודע שאתה צריך מים ובלי שתבקש והוא מוציא מים... וכאשר נמנע הקידוש ה' הזה זו תביעה גדולה! עם ישראל לא ראו את הכח של **התורה**. (ועי' באוה"ח פ' בשלח יד, כז).

עולם הנצח...

ראינו ברמח"ל בתחילת דברינו כמה גדול הקיטרוג כש'אין ממיתים עצמם עליה', ראינו כעת כמה חפץ הבורא בגילוי ה'יקרא דאורייתא' וכמה הקפיד שחסרו דבר זה. ונלמד עוד בפרשתינו מה זה מושגים של נצח, ומכאן קצת השגה בנצח של ת"ת שהוא כנגד כולם.

אנחנו מדברים הרבה על נצח. על רוחניות... זה נראה לנו מילים מעופפות כאלו... אומרים בשם רבי יוסף לייב ננדיק תיאור מה זה נקרא נצח: כמה זמן לוקח לציפור לגמור כוס מים?... חודשיים... אולי... כמה זמן לוקח לה לציפור לגמור סיר שלם של מים?... וכמה זמן לוקח לה לגמור אמבטיה שלמה של מים?... וכמה זמן לוקח לה לגמור בריכה של מים?... וכמה זמן לוקח לה לגמור את כל ים התיכון... את האוקינוס... מליארדים של שנים... זה התחלה של תיאור של נצח.

מִן ראש הישיבה זיע"א באילת השחר עה"ת (כ, ב) מביא, ולא היה מים לעדה, ופרש"י מכאן שכל מ' שנה היתה להם הבאר בזכות מרים, ובמיתתה נפסק, (ומִן בפ"ב פס' ט' הביא להוכיח עוד דאע"פ ששנינו שמיתת צדיקים מכפרת, וילפינן ל' ממרים, ה"מ בשעת המיתה ולא אח"כ).

והמהרש"א בתענית (ט, א) העיר, כיון שאחז"ל שלאחר מכן חזרה הבאר בזכות משה ואהרן, למה נסתלקה, וכתב להורות ולהגיד לישראל שבזכותה היתה עד היום.

ומה לי בידעה זו שחשיבותה כ"כ גדולה, שעל ידה נסתובב כל הענין של מי מריבה שאז נגזר על משה ואהרן שלא יכנסו לא"י, ובאוה"ח (דברים א, לו) ובפ"י הגר"א לשה"ש (ד, ו) כ' שאם משה היה נכנס לא"י, ביהמ"ק לא היה נחרב וכל הצרות והחורבן שעברו מאז ועד היום לא היו באים לעולם.

וכ' דאולי י"ל דהנה א' מהעיקרים זה אמונה, ובפרט בדור אחרון, וכדאמרין במכות (כד, א) 'בא חבקוק והעמידן על אחת, שנא' וצדיק באמונתו יחיה' ולזה צריך ידיעת ה', וככל שיודעים יותר את הנהגתו בבריאה, כך שייך יותר אמונה.

ונחזי אגן - הרי מה שמרים זכתה לבאר המים, מבואר ברבינו בחיי שהיה לה זכות המים ממשה שנא' (שמות ב, ד) "ותתצב אחותו מרחוק לדעת מה יעשה לו", וזכות המצווה שעשתה במים עמדה לה.

והנה להעמד לראות מה יעשה - זה אביזריהו דחסד, לראות אולי תוכל לעזור. וכמה זמן זה היה מבוי' בסוטה (יא, א) שהיה שעה אחת ושם בתו' שלא דווקא נקט שעה אלא שליש שעה או רביע.

ומה זכתה בזכות שליש או רבע שעה של אביזריהו דחסד? לבארה של מרים שמכח זה כל עם ישראל - שרק גברים לבד מבני עשרים עד בני ששים, היו ששים ריבוא, ויש הצעירים יותר והמבוגרים יותר, והנשים, וחוף מזה הערב רב, עולה יחד לכמה מיליונים טובים של אנשים, וזה היה כל הארבעים שנה שהיו במדבר.

והנה מלבד עצם השתיה שעל זה אמרו "ולמה הבאתם את קהל ה'... למות שם אנחנו ובעירינו" שא"א להתקיים בלעדיו, ומלבד זאת הנה הבי" (או"ח, רצט) מביא כל בו שמצינו באגדה, שבארה של מרים נגנזה בימה של טבריה, וכל מוצ"ש מחזרת על כל הבארות והמעיינות. ומובא ברמ"א (שם סוסי"י) והביא עוד - יומי שפוגע בו וישתה ממנו, יתרפא מכל תחלואיו. ועוד מובא בשם הגדולים (מערכת גדולים ח' אות כ"א) שהאר"י השקה את רבי חיים ויטאל מבארה של מרים וכו', ונתישבה החכמה בקרבו. הרי שהיה להם (לדור המדבר) גם לשתות בקביעות מבאר זו שהביאה אותם לאפשרות להשקות גבוהות ברוחניות, ולא בכדי נקראו 'דור דעה'.

ובואו חשבון כולל, בזכות שליש או רבע שעה של אביזריהו דחסד זכתה לבארה של מרים על כמה מיליונים טובים של אנשים, ובמשך ארבעים שנה שיש בו גם עצם המים לשתיה שא"א לחיות בלעדיו, וגם רפואה שכל אלו האנשים לא יחלו ויהיו בריאים כל אותם השנים, וגם חכמה עליונה והשגות גבוהות.

הרי למדנו פרק להכיר יד ה' ולחזק האמונה בקרבנו, וכל זה עוד כאן בעוה"ז, ונוסיף בק"ו הרי הקרן קיימת לו לעולם הבא, וא"כ השכר בנצח הוא עשרת מונים שא"א לתאר ולשער, ות"ת כנגד כולם, וכמו שכתב הגר"א שכל מילה של תורה כנגד כל התרי"ג מצוות. ופשוט שע"ז קראו חז"ל את המקרא 'עין לא ראתה אלוקים זולתך', שאין אפשרות תפיסה במושגי העוה"ז.

אם אומרים לנו יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה - זה כפשוטו! רגע אחד של נצח - שווה יותר מכל חיי העולם הזה של כל האנשים בבריאה במשך כל הששת אלפים שנה. ועתה נחפשה נחקורה ונחשוב, כדאי להפסיד כזה דבר?!... ועוד על מה?... הרי לא נסלח לעצמנו!...

ידוע בשם הגר"א, (מובא בתחילת הספר דברי אמת של רבי אלכסנדר לפידות) שכאשר מובילים את האדם מביתו לקבר, פותחים לו את כל שערי גן עדן ומראים לו למה הוא היה יכול לזכות ולאיפה הוא היה יכול להיכנס אם היה זוכה, ולהיכן הוא הולך כעת. ואם הוא היה בחיים, הוא היה מת מרוב צער - מאה פעמים!!!

תלמיד חכם נקרא מלאך

ונמשיך בכבוד של תורה, שהרי משה רבינו ע"ה אמר בשעת המחלוקת עם קרח "רב לכם בני לוי, המעט כי הבדיל ה' אתכם מכל העדה" וכו'.

אמר מרן הרב אברמסקי (בעל החזון יחזקאל) זצ"ל, קרח רצה להיות כהן גדול. מה זה כהן גדול? כתוב "וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר בקודש עד צאתו", נשאלת השאלה, הרי הכהן גדול בעצמו כן היה?...

אלא, כתוב במדרש (פרשת אחרי), שהכהן גדול הוא מלאך! כמו שכי "כי שפתי כהן ישמרו דעת, ותורה יבקשו מפיהו, כי מלאך ה' צבקות הוא". והמתנות כהונה מדייק, לא שהוא היה **נראה** כמלאך... אלא הוא מלאך!

נו... מי לא רוצה להיות מלאך?... אומר הרב אברמסקי - נכון. אבל אתם בני לוי קבלתם יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל, שהרמב"ם כותב על שבט לוי בסוף שמיטה ויובל (ג, יב) שהובדל לעבוד את ה' ולשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים...

עם תורה אתה מלאך אמיתי! מה חסר לך?!!... להיות מלאך? הרי אתה יותר גדול ממנו! יקרה היא מפנינים, ואחז"ל מכה"ג הנכנס לפני ולפנים! למה אתה עושה מחלוקת?... [וזה זלזול בכבודה של התורה]. בחז"ל כתוב כמה פעמים שתלמיד חכם נקרא מלאך. וכן בגמ' בפסחים (לג, א) כתוב שת"ח א' שלח בגזירת עירין קדישין, שזה המלאכים. ורש"י שם מביא שת"ח נקראים מלאכים.

היה מוסיף ואומר מרן הרב אברמסקי - בחורים, בחורים, אל תחפשו שטעלא... אל תחפשו משרות, אל תחפשו כל מיני דברים נוספים... יש לכם את המתנה הכי גדולה את הדף גמרא! זה כ"כ טוב ומתוק, מה אתם צריכים יותר מזה?... רב לכם בני לוי.

הקב"ה נמצא כל הזמן

סיפר לי רבי אלכסנדר שטרנבוך שאמר לו פעם הגר"ר שניאור קוטלר, קרח, רצה להתקרב לשכינה, להיכנס לפני ולפנים... להרגיש שכינה בחוש ולראות מראות אלוקים!... נו... אמר רבי שניאור, הוא רצה לראות שכינה והוא רואה אותה טוב טוב. אבל איפה?... בתוך האדמה! מה הם צועקים כל הזמן! משה אמת ותורתו אמת.

הרב מבריסק אמר פעם, כתוב בחז"ל כל המבטל מן התורה, באים עליו יסורים מכעורים וכו', ואמר הרב זצ"ל, אתה רוצה לא ללמוד, יתנו לך לא ללמוד, אבל כשאתה שוכב במטה ונאנק ביסורים.

הקב"ה אומר לו, בשביל לראות שכינה היה מיותר לגשת למחלוקת... גם באדמה רואים - כל הבריאה צועקת שכינה.

הגאון רבי יעקב ניימן (ראש ישיבת "אור ישראל" הקטנה) מאד אהב לספר, איך שהחללית הראשונה שנשלחה לירח היו שם אחד אמריקאי ואחד סובייטי (רוסי). כשהגיעו לירח, האמריקאי אמר תהילים... כי אראה שמך מעשה אצבעותיך... השמים מספרים כבוד קל... והרוסי אמר חיפשתי את האלוקים בכל השמים ולא מצאתי אותו...

הוא היה כל כך נהנה מהווארט הזה, והיה שמח לחזור על זה... אתה באמת רוצה להכיר אותו?... רואים אותו גם פה - הרי רואים אמונה על כל צעד ושעל! אלא מה - אתה עיוור, אז איך אתה רוצה לראות בשמים, בשביל אמונה לא צריכים לעלות לשמים...

אדם שנושא עינו למעלה בתפילה, כתוב שהמלאכים צוחקים עליו. למה?... ניתן דוגמא, אני מחפש בחור פלוני, ומסתובב בכל האולם לחפש אותו. כולם צוחקים עלי. למה?... הוא פה מולך! אתה מחפש את הקב"ה ומסתכל לשמים! הוא מולך. לידך ממש...! הוא נמצא אתך כל הזמן.

השקיעות בלימוד!

ומזה הלכה למעשה יש דבר, שמורינו רה"י הגר"א גרבוז שליט"א מדבר עליו: בחור תמיד נדמה לו, שהוא לא יכול להצליח במקום שבו הוא נמצא, יש לו פה כל מיני מפריעים... זה מפריע לי, וזה מפריע לי... אולי אם אני אלך ל"חיזוק" אני כן יצליח. וגם אם חיזוק פה לא יצליח, אז 'חיזוק' שמה... הוא אומר: תפסיק עם זה... תשב ותלמד...! איפה שלא תהיה שב ותלמד, אם תלמד, תצליח בכל מקום..

יש היום הרבה בחורים שרוצים להתקבל לישיבות, והם מחפשים ישיבות. ויש הרבה בחורים שלא מתקבלים למקום שהם רצו, והם נשברים... ככה זה בכל הישיבות.

אומר הסטייפלר - זה לא משנה. בכל מקום אפשר להצליח! לא זה אשם ולא זה אשם. שב ותלמד בכל מקום בו תהיה, ובעז"ה תצליח ותגדל עד למאד.

וכן בתפילה, תקבע מקום. כל הקובע מקום לתפילתו אלוקי אברהם בעזרו. יש אחד שאומר, פה קשה לי להתפלל בכוונה, אז אני צריך ללכת למקומות אחרים... שום דבר לא. תתפלל, תדבר עם הקב"ה, תהנה... כל כך פשוט.

הרב שך אמר, מה ההבדל בין פעם להיות?... פעם היה תורה וגם היום יש תורה. פעם היתה יראת שמים, וגם היום יש ירא"ש. גם חסד, היה פעם ויש גם היום... אז מה כן ההבדל?...

פעם - אם ראית יהודי בלי מצב רוח ידעת מראש, או שזה בגלל שיש לו קושיה ברמב"ם, או לחילופין, הוא חשש שמא נכשל באיזה חטא, לא היו לו דברים אחרים בראש. אבל היום - נכון, לומדים, אבל יש הרבה בלי מצב רוח. למה?... או שפגעו לו בכבוד, או שהוא הפסיד כסף, או שהוא לא אכל ארוחת בוקר... זה חיים של יהודי?!!...

לסבא מקעלם היה בן בשם רבי נחום ועלעל. הוא היה צדיק גדול, אך היה 'סוחר', ועבד לפרנסתו. ובאיזה שהוא שלב - הוא הפסיק. מתי הוא הפסיק?... היה פעם, שהוא נפל ושביר את רגלו. והמחשבה הראשונה שעלתה לו בראש - מה יהיה עם העסקים?... ואז הוא החליט, אם זו המחשבה הראשונה שעולה לי בראש - אסור לי להמשיך!!! והוא עזב את הכל, ורק ישב ולמד.

איך היה אומר רבי חיים שמואלביץ?... וכי צריך לדעת ש"ס, צריך להיות **חולה** על ש"ס!!!!!!

אני לא מאחל לכם רפואה שלמה מהמחלה הזו... זה המלאך שאומר לנו גדל, חולה על ש"ס, חולה על סברא, ומסופר שפעם באספת רבנים היה אחד שחלק על הגר"ר שמעון שקוף זצ"ל, אי"ל רב"ב וכי אתה בר פלוגתא על רבי שמעון, הרי כשחסר לו קצת הבנה ברשב"א הוא כבר נהיה חולה. וזה מה שבונה אגיונטער ת"ח.

לע"נ

הרבנית **בת שבע ברטה זאבי** ע"ה
ב"ר **יצחק ושמוחה** ע"ה
נלב"ע ו' תמוז תשס"ז
תנצב"ה

לע"נ

הר"ר **משה אריה גבריאל**
בן הר"ר **אהרן נויברט** זצוק"ל
נלב"ע ט' תמוז תשע"ח
תנצב"ה

ניתן לשמוע את השיחה ביום שלישי בערב ולאחמ"כ בשידור חוזר בקו השיחות שמספרו 074-740-3629

ע"מ שנוכל להמשיך בהפצת תורתו של מורינו המשגיח שליט"א, אנו זקוקים לעזרת הציבור

לתרומות והנצחות: 054-843-6282

לקבלת הנליין במייל: 4166058@gmail.com

דרך חיים

שיחת מורינו ראש הישיבה
הגאון רבי חיים מרדכי אוזבנדר שליט"א
ישיבת "עטרת שלמה" – קרית הישיבה

"כי נר מצוה ותורה
אור ודרך חיים
תוכחות מוסר"
(משלי ו, כג)

פרשת
בלק
תשפ"ב

חובת ומעלה שמירת העיניים

"נאום הגבר שתום העין, נאום שומע אמרי קל"

שמעתי פעם ווארט (ע"י בספר קהלת יצחק עה"ת), כתוב בפסוק (במדבר כד, ג), "נאום בלעם בנו בעור ונאום הגבר שתום העין", על המילה שתום העין מביא רש"י ב פירוש, פירוש ראשון, "עינו מקורה ומוצאת לחוץ", היינו עין שאיתה הוא לא רואה בכלל, ופירוש שני כמו שכתוב בתרגום, "ואימר גברא דשפיר חזי", היינו עין שהוא רואה בה טוב.

הגמ' אומרת בחלק (סנהדרין קה, א), "בלעם סומא באחת מעיניו היה שנאמר שתום העין", רואים שהגמ' למדה ששתום העין הכוונה שיש לו עין שהוא סומא, וגם רש"י כותב שם, "שתום, פתוח, כלומר עינו אחת פתוחה מכלל דהאחרת סתומה, ואית דמפרשי שתום כמו סתום", וכך גם כותב רש"י בחומש, נראה שיש מחלוקת מן הקצה אל הקצה האם שתום העין הכוונה עין טובה שהוא רואה בה או עין שהוא עיוור בה.

אלא אומרים, [כמובן ברש"י כתוב אחרת], שזו לא מחלוקת. ודאי מדובר בעין שבלעם היה סומא בה, כמו שרש"י אומר שהיתה לו עין שמקורה ומוצאת לחוץ, ועל זה כתוב בתרגום גברא דשפיר חזי, פירוש, בפסוק מיד אחרי זה כתוב על איזו ראייה מדובר, "נאום שומע אמרי קל אשר מחזה שקי יחזה", יש מראה הנבואה, וכדי שאדם יזכה לראות לראות דברים קדושים, העין צריכה להיות שמורה, ואדם שמשמש רח"ל עם העין לדברים לא טובים, היא לא יכולה לראות את מה שכן צריך.

ובלעם הרי היה שפל אנשים, והעין שלו - אם הוא רק לא סומא - טמאה בתכלית, ולא יתכן שיראה מראה שקי באותה עין, והקב"ה סובב שתהיה לו עין שבה הוא לא רואה טוב, שיהיה בה סומא, שבאותה עין הוא יכול לראות את מה שצריך לראות.

רק ע"י שמירת העיניים שייך לראות דברי קדושה

הנקודה מאוד נכונה, אנחנו מפרטים בתפילה זכה, "בראת בי עיניים לראות בהם מה שכתוב בתורה וכו', בראת בי מוח ולב ובהם חוש המחשבה לחשוב מחשבות טובות והרהורים טובים", מפרטים כל חוש שיש לנו, בשביל איזו מטרה הקב"ה נתן לנו אותה, ורח"ל מה טימאנו אותם, הקב"ה נתן מתנה ואדם משתמש בה לדברים שהם היפך רצונו, זה תרתי דסתרי, אותם איברים.

חזרנו פעם על הגמ' בזבחים (ק"ה, ב), למה רק בשילה שהיתה בחלקו של יוסף יש דין שקדשים נאכלים בכל הרואה, ואילו בבית עולמים בירושלים קדשים קלים נאכלים רק בתוך העיר, "עין שלא רצתה לזון וליהנות מדבר שאינו שלו, תזכה ותאכל כמלא עיניה", הקב"ה נותן מתנה, יש את הקדושה של מקום המקדש, והקדושה מתפשטת, וזה מידה במידה, יוסף עמד בנסיון של עין שלא ראתה, אז תזכה ותאכל כמלא עיניה.

יש מתנות אלוקים, עיניים שלא ראו את מה שלא צריך, יכולים לראות בתוך הגמ' דברים שאחרים לא רואים אותם, ורח"ל, אם העיניים טמאות,

אדם יכול להסתכל על הגמ', ויתכן שיהיו לו את כל הספרים שבעולם, אבל הוא לא יזכה לראות, וכך זה באזניים וכך זה בפה, "אל ישמע אדם לאזניו דברים בטלים, מפני שהן ניכוות תחילה לאיברים", (כתובות ה, ב).

החפץ חיים מביא (שמיה"ל שער הזכירה פ"י בהג"ה) שבירושלמי (ברכות פ"א ה"ב) כתוב, "רבי שמעון בן יוחאי אמר, אילו הוינא קאים על טורא דסיני בשעתא דאתיהבת תורה לישראל, הוינא מתבעי קומי רחמנא דיתברי לבר נשא תרין פומין, חד דהוי לעי באורייתא, וחד דעבד ליה כל צרכיה", הייתי מבקש שהקב"ה יברא לכל אדם שתי פיות, פה אחד שמשמש רק לדברי תורה וקדושה, ופה נוסף שמשמש לשאר צרכים.

ולכאורה, מה הנפקא מינה, הרי מדובר על אותו אדם ועל אותה כמות של דברים בטלים שהוא ידבר בין אם יש לו פה אחד ובין אם יש לו שתיים, אלא, יש את קדושת הפה, יש כלי שהקב"ה רוצה שישמש לתורה ולתפילה ולדברים שצריך, והפה הזה צריך להיות נקי, וזה חוץ מהמדרגה של האדם וחוץ משכר ועונש.

הקב"ה נתן לנו עיניים, אם רוצים שהעיניים ישמשו למה שהם צריכים לשמש, צריך לדאוג שהעיניים יהיו נקיות.

הגמ' אומרת (שבת ק"ט, ב), "אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל תינוקות של בית רבן, אמר ליה רב פפא לאב"י, ידי ודיך מאי, אמר ליה, אינו דומה הבל שיש בו חטא להבל שאין בו חטא", מדברים על אמוראים, אין לנו שמץ השגה בהם, ההבל פה הכי קדוש שרק שייך, הפה הקדוש של אב"י ורב פפא, אבל לפי השגתם ומדרגתם, כלפי תינוקות של בית רבן זה לא נקרא אותה מדרגה של אין בו חטא, אולי היתה איזו מילה שלפי מדרגתם היא בבחינה שלא לצורך.

כדי לחזות בגאולה לעתיד לבוא צריך לשמור על עיניים נקיות

אנחנו עומדים עכשיו לפני בין המצרים, שה' יעזרנו שבין המצרים דהאי שתא יהיה ששון ושמחה, שהשבת הבאה כבר תהיה יום טוב. אנחנו מבקשים באופן כללי על הגאולה, אבל יש בקשות שמבקשים שאנחנו בעצמינו נזכה לראות אותה, "ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים", "אור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנו מהרה לאורו", יהיה גילוי שכינה, יש כאן כאלו שאולי יהיו בגאולה אבל לא יזכו לראות אותה, [שמעתי את זה מאנשים גדולים], עיניים שראו מה שלא צריך לראות, לא יוכלו לראות את מה שכן צריך.

יש מעשה ידוע עם החפץ חיים, יום אחד הוא אמר לבחורים שיש לו סוד והוא רוצה לגלות אותו דווקא לפנות בוקר, וכיון שהח"ח אמר שיש לו סוד כמובן שכולם קמו מוקדם ובאו בדחילו ורחימו, ואז הוא פתח ואמר, מצאתי 'פינטאלע' [נקודה], אנחנו אומרים, "אלוקי, נשמה שבראת בי טהורה היא וכו', ואתה עתיד ליטלה ממני ולהחזירה בי", בה' של 'להחזירה' יש נקודה של מפיץ ה', והנקודה הזאת אומרת, שפירוש המילה להחזירה, הכוונה להחזיר אותה, כמות שהיא.

נדבת

הבה"ח מיכאל פרץ ג"י
לדגל אידיסיו עב"ג לבית משפחת כהן

נדבת

הרב שרגא לוי שליט"א
לדגל הולדת בתו תחי'

לעילוי נשמת

הרב יהודה זצ"ל
בן יבדלח"א הרב חיים יוסף שליט"א

אמר החפץ חיים, אדם יכול לחשוב שפה בהאי עלמא הוא עשה כל מיני מעשים וכל מיני דיבורים ומחשבות אשר לא טובים רח"ל, אבל אחר פטירתו מן העולם הוא יזכה לתחיית המתים ויקבל נשמה חדשה ואז לא יצטרך להתבייש עם המעשים שלו, לכן אומרים, "ולהחזירה", את אותה נשמה שהיתה לך פה בשעת הסתלקותך מן העולם מחזירים לך.

שום דבר לא משתנה מהפטירה ועד תחיית המתים, ואז ה' ישמור ויציל, איך נראה עם אותם נשמות, הכל יהיה גלוי וידוע, אדם יהיה בעל מום, הח"ח כותב הרבה פעמים, שכמו שיש איברי הגוף כך יש איברי הנשמה, ואדם שהשתמש עם העיניים לא כמו שצריך יהיה שם סומא, ואדם שהשתמש עם הפה לא כמו שצריך או שיהיה אילם לגמרי או שיהיה מגמגם, ואין לתאר ואין לשער גודל הבזיונות והצער.

"ותחזינה עינינו", זה חלק מחלקי העבודה של התקופה הזאת, אנחנו עומדים לפני שבעה עשר בתמוז, רוצים שזה לא יגיע בכלל, זו העבודה שלנו, בפרט שיש הרי תקופות בשנה שהנסיגות בדברים האלו יותר קשים, ואולי אדם מרשה לעצמו.

הזהירות המחויבת מלעבור אפילו במקום שיש חשש

זכיתי לשמוע בעצמי מהגאון הקדוש ר' שלום זכר צדיק לברכה, הוא סיפר, ר' אליה לופיאן היה משגיח בכפר חסידים, [קדוש ה', הוא היה בעל רוח הקודש, בעל גילוי אליהו], ופעם ניגש אליו בחור וביקש רשות ללכת לחתונה של קרובי משפחה שלא היו כ"כ בדרך התורה, ר' אליה שאל אותו, "איך תהיה הצניעות בחתונה?", אז הבחור ענה לו, "לי זה לא יזיק", ור' אליה - שהיה לו קול כשאגת ארי - הרים את קולו וגער בו, "אני כבר מעל גיל שמונים ואני עיוור בעין אחת וגם בעין השנייה לא רואה כל כך טוב, וכל פעם שאני יוצא לרחוב רועדים לי הידיים והרגליים, ואתה בחור צעיר ובריא ואתה אומר לי זה לא יזיק?!"

אם היינו יודעים מה זה ראייה אחת... כמה מפסידים לא רק בעלמא דאתי אלא גם בהאי עלמא, רוצים לדעת את התורה, רוצים לקרוא את התוס' ולראות מה שכתוב שם, יש אנשים שמסתכלים ולא רואים, צריך עיניים קדושות וטהורות כדי לראות את מה שצריך, והוא הדין לכל האיברים.

כולם יודעים, יש סוגיא של איכא דרכא אחרנא, מדובר שם על אדם שעוצם עיניו, הוא הולך ברחוב ובטוח שלא יראה שום דבר שאסור לראות, ואעפ"כ, יש הלכה שאי איכא דרכא אחרנא גם זה אסור, רשע הוא, אבל מי שרואה בפועל... ה' ישמור ויציל.

צריך לדעת, ראייה אחת או שמיעה אחת שלא כדת מה זה פוסל ומה זה פוגם, מה זה מקלקל, צריך פלגי מים לכפר על זה, כמו שאומר רבינו יונה (שע"ת ש"א טו), צריך הרבה הרבה לבכות כדי להתנקות מכל מה שרואים, ופשיטא, אם אדם יתייחס לענין הזה כמו שצריך אז מעיקרא הוא לא יכנס אפילו למקום שיש ספק ספיקא.

דעת תורה מקבלים רק ע"י שמירה בתכלית

היה אדם גדול וקדוש, ר' מרדכי פורגמנסקי, [ענק שבענקים, גאון מבהיל ממש, צדיק, ירא חטא, איש אלוקים קדוש, בעל רוח הקודש, מדריגות נפלאות ונשגבות, אפשר לדבר שעתיים ולא להגיע לאפס קצהו, כל אלו שהכירו אותו כמעט רעדו רק מלהזכיר את השם שלו], עד גיל ארבע עשרה הוא היה שומר תורה ומצוות אבל לא היה בן תורה, ובגיל ארבע עשרה ר' אליה קירב אותו, [ר' אליה בסוף ימיו אמר, שיש לו את הזכות שזכה להביא לכלל ישראל את ר' מרדכי פורגמנסקי].

ואבותינו סיפרו לנו, כשר' מוט'ל היה בליטא, הוא אמר, לא לשאול אותו שאלות של דעת תורה, [אדם שהמוח שלו מלא בתורה, מתוך רוב יגיעה ועמל וידיעת התורה לאמיתה, יש לו מה שנקרא 'דעת תורה', שאפילו

בדברים שלא כתובים מפורש הוא מכוין לדעת התורה בכל אותו נושא], בגלל שעד גיל ארבע עשרה ראיתי דברים אחרים, תלכו לשאול את ר' ברוך בער שהוא קדוש מרחם ומימיו לא ראה שום דבר לא טוב. אע"פ שמגיל ארבע עשרה הוא לא ראה שום דבר אחר, ומסתמא הוא גם לא דיבר על פריצות, רק על דברים חיצוניים, ספרי חכמות העולם וכדו'.

לא מדברים על מדריגות של ר' מרדכי, קודם נאחז במדריגה הזאת ואז נדבר על זה, אבל נלמד מזה את מה שנוגע לנו, אז מה אם בגיל ארבע עשרה אדם ראה, הרי בגיל שישים הוא כבר מלאך אלוקים, במשך ארבעים שנה הוא כבר שמור ובקי בכל חדרי תורה, אבל דאס איז נישט, זה אינו דומה להבל פה שאין בו חטא, זה לא אותו דבר.

שמעתי בשם ר' שרגא גרוסברד זכר צדיק לברכה, פעם הוא היה אצל רבן של כל בני הגולה ר' משה פיינשטיין זכרוננו לברכה, ר' משה היה מדברנא דאומתיה והיה צריך לדעת איזה ענין של עסקי חולין, והוא רצה להראות לו קטע של עיתון [של חרדים, ר' שרגא לא היה מחזיק בידיו עיתון לא של חרדים], ור' משה אמר לו, תעשה לי טובה, אני לא רוצה להסתכל, תגיד לי מה שכתוב שם, מימי לא ראיתי דבר שהוא לא תורה.

ר' משה בגיל שמונים שמר מכל משמר שאפילו פעם אחת הוא לא יראה דברים בטלים, לא מדובר על דברים אסורים, וגם זה היה לצורך. [יש הנהגות אחרות, אלו ואלו דברי אלוקים חיים], אבל נשמע מזה, ר' משה ידע טוב מה זה, הוא רצה עיניים טהורות לחלוטין.

כל פעולה קטנה משפיעה ומשמעותית

אנחנו יודעים שכל פעולה קטנה שווה הון, אפילו אם לא אוהזים במדריגה של אין בו חטא, אפילו מי שכבר ראה דברים בטלים פעם ויותר מפעם, ואפילו מי שכבר ראה דברים יותר גרועים מדברים בטלים, זה לא משנה, מכאן ולהלאה, כל ראייה וראיה, אם ראייה אחת יכולה לקלקל אז כך גם ראייה שנייה ושלישית וגם הראייה החמש עשרה, אין דברים קטנים.

עומדים עכשיו בתקופת השנה שהנסיגות בדברים אלו הרבה יותר שכיחים, כל ערום יעשה בדעת, רוצים עיניים, רוצים לא להיות בעלי מומין, ואם יש מום שיהיה הרבה יותר קטן, אם אינו דומה הבל שיש בו להבל שאין בו, חז"ל אומרים כמה וכמה פעמים את ההבדל הגדול שיש אפילו על ידי פעם אחת, "אינו דומה שונה מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד" (חגיגה ט, ב), נאך א מאל, זה עולם ומלואו.

נדבר על מידה טובה מרובה, יהודי שנשמר מפעולה קטנה, הוא לא הולך כי הוא רוצה לשמור את עצמו, הוא לא יוצא לרחוב של עיר אם לא צריך ממש והוא נשמר ומתעכב רק לצורך הזה, כמה נחת רוח, כמה "תזכה ותאכל כמלוא עיניו" הוא יקבל מזה.

אני חוזר ואומר, עומדים לפני י"ז בתמוז, העבודה שלנו בתקופת השנה הזאת, להיות יותר עסוקים וטרודים בבנין ביהמ"ק, ולגרום שנהיה ראויים לקבל אותו, הנפה"ח (ש"ד פכ"ד) כותב, שעם הארץ לא יזכה לתחיית המתים בגלל שהוא לא יכול, אין לו את העיניים לכך, "הלא תחשכנה עיני מראות", יהיה אור גדול, אור חדש, אבל לא כל אחד יזכה לראות את זה, נתאר לעצמינו את הצער העצום, משתוקקים לביאת המשיח, וכשהוא יבוא, יעמדו לפנינו הצדיקים והת"ח ויראו את מה שצריך, כמה צער יהיה לנו אם לא נזכה להיות מחותנים באותה שמחה.

הקב"ה יעזרינו, אנחנו נעשה את שלנו, אמנם לפי מדרגתנו, אבל לעשות את כל מה שניתן, ואז נזכה, לגברא דשפיר חזי, לראות את מה שצריך, נזכה, ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים, נוכל להגיד להקב"ה, אנחנו ניסינו, עשינו פעולה כדי שהאיברים שלנו יהיו קדושים וטהורים. הקב"ה יזכינו, שנוכל להגיד "נשמה שנתת בי טהורה היא", ואנחנו שומרים אותה בטהרה.

לזכות
הבה"ח זאבי גפן הי"ו
לדגל יום נישואיו בשעט"מ

לזכות
התורם החפץ בעילום שמו
אך טוב וחסד ידפדפו כל ימי חייו

לזכות
דויד בן דפנה ציפורה הי"ו
להצלחה בתו"ש וזיווג הגון

נדיה מאד לכל מי
שיכול לסייע בביסוי
הוצאות ההדפסת.
להנצחות
לע"נ וכי"ב.
נא לפנות למייל
mdh036194741
@gmail.com

דברי השירה

ויזכר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמס (דברים לא)

מתורת מורינו רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א

רב ביהכ"נ ידברי שירי ואזור מרכז ב"ב

נערך ע"י א.ח.ב. • ניתן לקבל הגליון במייל mdh036194741@gmail.com

פרשת בלק

חשבון הנפש כל יום

הנה כל הפרשה שמספרת על בלק ומה שהיה עם בלעם, היא פרשה רצופה ללא הפסק של פתוחות וסתומות כלל, ומזן החפץ חיים זצוק"ל ביאר שזה בא לרמז ששורש המכשול של בלעם היה בכך שלא הניח לעצמו זמן להתבונן כלל, אלא רץ במרוצת ההרגל בלי לחשוב, ולכן לא שם לב שעושה נגד רצון השם יתברך, אבל אם היה מניח לעצמו זמן להתבונן ולחשוב היה רואה איך מהשמים מעכבים ממנו, ואיך שהאתון ג' פעמים מתעכבת והיה חוזר בו.

ומזה עלינו ללמוד, שחייב האדם להתבונן על מעשיו, ולחשוב איפה הוא אוחז, והאם מעשיו נכונים ומתוקנים, וע"ז שייך להתהפך מצד הרע לצד הטוב.

וכידוע שמזן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין שליט"א חוזר על כך שיש חובה לכל אחד ללמוד מוסר כל יום בקביעות, לכל הפחות כמה דקות, וזה מה שגורם לאדם שיחשוב ויתבונן על מעשיו וילך בדרך הטוב.

וכתוב במסילת ישרים (פרק ב') שזה גופא התחבולה של היצר הרע להכביד את העבודה על בני אדם וכך אין להם זמן להתבונן על דרכיהם, כי יודע הוא שאלולי היו שמים לבם כמעט קט על דרכיהם, ודאי שמיד היו מתחילים להנחם ממעשיהם, והיתה החרטה הולכת ומתגברת בהם עד שהיו עוזבים החטא לגמרי.

וכתב עוד שזה היה גם העצה של פרעה שאמר תכבד העבודה על האנשים וגו', שרצה להכביד עליהם את העבודה, כי ידע דאם יתן להם זמן וריווח לנוח ולהתבונן הם כבר ימצאו דרכים איך להילחם נגדו.

ובאמת שכבר בספר חסידים (קנג) הקשה על מה שאמר בלעם למלאך (כ"ב - ד') "ויאמר בלעם אל מלאך ה' חטאתי כי לא ידעתי כי אתה נצב לקראתי בדרך", שלכאורה אדרבה בגלל שלא ידע זה סיבה שלא חטא, שבשלמא אם היה יודע היה חוטא מכך שהמשיך, אבל אם לא ידע למה הוא אמר שחטא.

וביאר, 'אלא כך אמר - חטאתי שלא שמתי לב לדעת שלא פשפשתי וחקרתי באיזה עון הוא', והיינו שזה עצמו היה החטא שהוא לא שם לב ולא התבונן משום שאם כן היה נעצר וחושב ומתבונן היה רואה שמלאך עומד לפניו, וע"ז היה התביעה עליו.

ובעז"ה ע"י שנקפיד כל יום ללמוד ולעסוק בספרי מוסר, כך נתבונן על המעשים שאנחנו עושים, וע"ז נזכה לעשות תשובה, ולהתקדם בעבודת השם ולעלות מעלה מעלה.

.....

בילם לא היה לו כוח לברך כלל

"כי ידעתי את אשר תברך מברך ואשר תאר יואר" (כ"ב - ו').

האור החיים הקדוש מקשה, שבשלמא הקללה של בלעם הוי קללה, משום שהיה צר עין, וגם שהרי מבואר בגמ' ברכות (דף ז' ע"א) שהיה יודע לכיוון הזמן שבו הקב"ה כועס, וברגע הזה היה יכול לקלל, אבל מה הטעם שהברכה של אותו רשע היתה פועלת, ואיזה כח היה לו לברך.

וכתב האור החיים לבאר, שבאמת לא היה לבלעם כלל כח לברך וברכתו היתה כברכת חמור, אלא בלעם היה יודע לראות באצטגנינות מה יארע עם האנשים, וכשהיה מגיע לפניו אחד, והיה רואה עליו

שעתיד לבוא עליו ברכה, היה בלעם מערים ומברכו, וכשהיה מגיע לאותו אחד הברכה, בלעם היה אומר שזה מכח ברכתו, והאמת שזה כלל לא בא מכח ברכתו.

והנה את הרמאות הזאת גם בלק ידע, ולכן אמר לו "כי ידעתי את אשר תברך מברך", ואמר לו בלשון עבר, שהכוונה שמי שבלעם מברך אותו הוא כבר מברך, שהרי זה לא מכח הברכה של בלעם אלא האדם מברך, ורק אח"כ בא בלעם וברך אותו, אבל לגבי הקללה אכן כתוב בלשון עתיד "ואשר תאור יואר" כיון שזה כן היה בא מכח קללתו של בלעם.

.....

תיקון המידות טובות אך ורק בעולם הזה

"ויקם בלעם בבקר ויאמר אל שרי בלק לכו אל ארצכם כי מאן ה' לתתי להלך עמכם" (כ"ב - ג').

כותב רש"י, אלא עם שרים גדולים מכם, למדנו שרוחו גבוהה ולא רצה לגלות שהוא ברשותו של מקום אלא בלשון גסות, לפיכך ויוסף עוד בלק.

מובא בגמ' גיטין (דף נ"ו ע"ב) שאונקלוס הגר, לפני שגייר את עצמו העלה את טיטוס ואת בלעם באוב ושאל אותם אם להתגייר ולהידבק בעם ישראל, והם ענו לו שאע"פ שעם ישראל הם החשובים למעלה, מכל מקום שלא ידבק בהם, יעוי"ש.

והמשגיח דישיבת פוניבז' מו"ה הגה"צ רבי חיים פרידלנדר זצ"ל שאל הרי הם נמצאים בעולם האמת, ואיך יכול להיות שעדיין הם נשארו עם המידות הרעות שלהם.

וביאר שאכן כך, שהזמן לתקן את המידות זה רק בעולם הזה, ומי שכאן לא מתקן הוא נשאר מושחת במידותיו גם בעולם הבא, וכמו שהיו מושחים למטה כך נשארו מושחתים למעלה.

ובמסכת אבות (פרק ה' משנה י"ט) כתוב, תלמידיו של אברהם אבינו אוכלין בעולם הזה ונוחלין בעולם הבא... אבל תלמידיו של בלעם הרשע יורשין גהינום ויורדין לבאר שחת... ושמעתי מהגה"צ רבי דב יפה זצ"ל שביאר שכתוב בתחילת המשנה שתלמידיו של אברהם אבינו יש להם עין טובה רוח נמוכה ונפש שפלה, והנה מי שיש לו מידות טובות הוא שמח תמיד וחי כל הזמן במנוחת הנפש, ואם כן הם זוכים גם לעולם הזה, וזה הכוונה שאוכלין בעולם הזה, שתמיד הם שמחים ורגועים וכל הזמן טוב להם, אבל תלמידיו של בלעם הרשע שיש להם עין רעה רוח גבוהה ונפש רחבה, תמיד עיניהם צרה בשני וטרודים במידות הרעות שיש להם, ונמצא שגם את העולם הזה אין להם, והיינו יורשין גהינום שהכוונה שכבר בעולם הזה יש להם גהינום.

.....

אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו

"ויען בלעם ויאמר אל עבדי בלק אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבר את פי ה' אלקי לעשות קטנה או גדולה (כ"ב - ח'). הנה לכאורה מדברי בלעם בפסוק הנ"ל, נראה שהוא היה מאמין גדול וכנוע לבורא עולם, וכן בהמשך כשבלעם משבח את עם ישראל ואומר "מה טובו אהלך יעקב...", ובמה שאומר "ותהי אחריתי כמהו", נראה מזה שהיה משבח את עם ישראל, ומי שהיה רואה ושומע רק את זה היה חושב שבלעם היה חפץ בטובת עם ישראל, אבל האמת היא שצריך לראות את כל מה שהיה עם בלעם, ואז רואים איך שכל

כוונתו היתה להזיק לעם ישראל, ואת המידות המושחתות שהיתה לו, עין רעה רוח גבוהה ונפש שפלה, אבל בשביל זה צריך לראות וללמוד את כל מה שהיה מתחילה איך שחמד ממון ועד הסוף, איך שהכשיל את עם ישראל.

ושמעתי מידידי הגאון רבי מאיר ויזמן שליט"א מראשי ישיבת ברכת אפרים שמזה יש ללמוד יסוד גדול לחיים, שאי אפשר אף פעם לפסוק על השני ע"פ מעשה מסוים שעשה, משום שצריך לדעת את כל הרקע ומה שעשה, ואת כל הפרטים מסביב.

ולפעמים אדם יכול לראות איך שחברו עושה מעשה מסוים ועפ"י כבר קובע עובדות שהלה רשע וכו', והאמת היא שאין הדברים בכלל כפי שהוא ראה וחסר לו את כל התמונה...

ולדוגמא אחד שיראה מרחוק את ראובן נושא משא כבד מאוד ובקושי רב מצליח להסתדר, ושמעון שנמצא בקרבתו יושב בניחותא על הכסא ומתבונן להנאתו בצערו של ראובן, עלול הרואה לחשוב ששמעון הוא בעל מידות רעות שלא מסייע לחברו, אבל המציאות שיתכן ששמעון פצוע בידיו ובגלל זה אינו יכול לסחוב דברים כבדים, וכך בכל דבר וענין שאי אפשר כלל לפסוק ולהחליט דברים בלי שיודעים את כל הפרטים ואת כל הרקע של הסיפור.

וזה הכוונה במסכת אבות (פרק ב' משנה ד') 'ואל תדין את חברך עד שתגיע למקומו', משום שאם לא נמצאים במקומו של החבר, לא יודעים את האמת של הסיפור ולא יודעים איך לדון אותו.

צורת הכאת האתון

מבואר שבלעם היכה את האתון שלוש פעמים, אמנם בפעם הראשונה כתוב (כ"ב - ג') "ויך בלעם את האתון" ובפעם השנייה כתוב (שם כ"ה) "ויסף להכתה", בפסוקים הנ"ל לא מוזכר במה הכה, ובפעם השלישית כתוב (שם כ"ז) "ויך את האתון במקל, ויש להבין מה החילוק.

כתב החזקוני (בפסוק כ"ז) לבאר, שבפעם הראשונה והשנייה הכה אותה במתג או שוט משום שסיבת ההכאה היתה כדי לכוון אותה לדרך, אבל בפעם השלישית זה היה מכה שבאה כדי להעניש, ולזה היתה ההכאה במקל שזה חזק יותר.

וכתב הרוקח, שבפעם הראשונה והשנייה בלעם הכה את האתון ברגלו, אבל בפעם השלישית שהאתון רבצה תחת בלעם הוא לא יכל להכות אותה ברגלו ולכן הכה במקל.

הנחת תפילין לפני קריאת שמע

"הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא" (כ"ג כ"ד).

כתב רש"י, כשהן עומדים משתנים שחרית, הן מתגברין כלביא וכארי לחטוף את המצות, ללבוש טלית לקרוא את שמע ולהניח תפילין.

ידוע הקושיא, שהרי קודם מניחים תפילין ואח"כ קורין את שמע, ועוד כתוב בגמ' שכל הקורא קריאת שמע בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר, ומה הטעם שרש"י נקט קרי"ש קודם תפילין?

ומרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל תירץ, שרש"י מדבר על שבת, שאז לא מניחים תפילין, ואז הסדר הוא טלית וקרי"ש, ולמחרת ביום ראשון מניחים תפילין.

ואולי זה דוחק לתרץ כך, ומה הטעם שרש"י כתב דוקא על שבת, והרי בלעם אמר על כל ימות השבוע?

והראני ידידי הרב מאיר הרשקוביץ שליט"א, שבתרגום יונתן (כ"ט - כ"ח) מבואר שבלעם בירך את עם ישראל בשבת [שכתב שם שהזמן שבלעם דיבר עם האתון היה בערב שבת בין השמשות שזה הזמן שנברא פי האתון, והנה בפסוק מ"א מבואר שבבוקר למחרת אז בלעם בא לקלל את עם ישראל וא"כ נמצא שהזמן שבלעם אמר "הן עם כלביא יקום" היה בשבת], ולפ"ז א"ש שבלעם דיבר תחילה על שבת שלא מניחים תפילין, ולכן אמר טלית וקרי"ש, ואח"כ אמר תפילין שזה הולך על יום ראשון.

עבירה גורמת לפגום באבר הרוחני שכנגדו

"וישא משלו ויאמר נאם בלעם בנו בער ונאם הגבר שתם העין" (כ"ד - ג').

כתב רש"י ששתום העין היינו שהיה סומא, והביא שהתרגום פירש להיפך שתום העין היינו דשפיר חזי.

ולכאורה זה דחוק שיש כאן מחלוקת בפירוש המילה, האם זה מעלה או חסרון, וכל אחד סובר הפוך לגמרי מהשני.

ושמעתי מידידי הגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א בשם הבעל שם טוב שבאמת אין כאן סתירה, שהנה ידוע שיש לכל אחד בגופו רמ"ח אברים ושס"ה גידים גשמיים, וכנגדן יש אברים וגידים רוחניים, ומי שעושה חלילה עבירה באחד מאבריו, אז הוא פוגם כנגדו באבר הרוחני, וכשיעלה למעלה לעולם הרוחני הוא יהיה רח"ל בעל מום באותו אבר, והנה בלעם היה רשע גדול שבדאי פגם באברים שלו, ואם כן איך יתכן שקבל נבואה שכתוב עליו "אשר מחזה שדי יחזה", הרי העינים הרוחניות שלו היו פגומות, והביאור הוא שזה הסיבה שהוא היה עוור בעין אחת וכמו שכתב רש"י, שבעין הזאת שהיה עוור הוא לא פגם מאחר שלא ראה בה, ואם כן בעין הזאת היה יכול לראות את הנבואה, וזה מה שתרגם האונקלוס 'דשפיר חזי' שדוקא בעין שהוא היה עוור ולא ראה, אז באותה עין הוא יכל לראות את הנבואה, וע"ז הכוונה 'דשפיר חזי'.

.....

סיבה להריגת המדינית

"ויבא אחר איש ישראל אל הקבה וידקר את שניהם את איש ישראל ואת האשה אל קבתה... (כ"ה - ח').

הנה הטעם שזמרי נתחייב במיתה, כתב רש"י (בפסוק ז') מהגמרא בסנהדרין, משום שהבועל ארמית קנאין פוגעין בו, אבל צ"ב מה הטעם שהמדינית כזבי בת צור נתחייבה במיתה, הרי היא היתה ארמית והיה מותר לה.

כתב האור החיים הקדוש, שכמו ששור שהרג אדם הדין הוא שהורגים את השור, שלא יהיה קלון ובושה לנהרג שיאמרו שזאת הבהמה שהרגה אותו, כך הרגו את המדינית שלא יהיה קלון לזמרי. ובאמת רש"י לעיל (כ"ב - ג') כתב שהמלאך הרג את האתון של בלעם 'שלא יאמרו זו היא שסלקה את בלעם בתוכחה ולא יכול להשיב, שחס המקום על כבוד הבריות... ע"ש.

וכתב התורה תמימה (פסוק ז' בהערה) לתרץ, שהרי רש"י הביא (בפסוק ב') 'כשתקף יצרו עליו ואומר לה השמע לי, והיא מוציאה לו דמות פעור מחיקה ואומרת לו השתחוה לזה', ונמצא שהיתה עליה דין של מסית לע"ז וחייבת מיתה, וא"ש מה שהרג גם אותה.

אמנם יש שתירצו על זה, שכיון שהיא היתה חלק מהמעשה עבירה, אז בזמן העבירה כשהורגים אותו יש להרוג גם אותה, ולפ"ז דוקא אם בשעת מעשה העבירה הורגים אותו מותר להרוג גם אותה, אכן לפי התי' של האוה"ח והתורה תמימה גם לאחר שפירשו עדיין היא חייבת מיתה ודו"ק.

.....

זריזות במעשי חסד

שמעתי סיפור מבעל המעשה, שהיה בשדה התעופה וראה משפחה שרצתה לעלות לטיסה, וזמן המראה היה מתקרב, והם ממש בכו ובקשו לעלות ולא נתנו להם לעלות, והוא ניגש לברר אם יכול לעזור, וסיפרו לו שזה משפחה שנפטר להם האמא והם רוצים לטוס ללוויה ויש מקום בטיסה, אבל היה חסר להם האישור של התשלום על הכרטיס ולא נתנו להם לעלות, ואותו אחד מיד הוציא מכיסו סכום של שש אלפים וחמש מאות דולר! ושילם עבורם, וזאת בלי שום הכירות מוקדמת איתם, ולאחר זמן הם שלחו לו את הכסף והוא הגיע לשאול האם מותר לו לקחת את הכסף כיון שכוונתו היתה לשם חסד ולא לשם הלוואה...

עלינו ללמוד מהסיפור הנ"ל שכך צריך להתנהג כשרואים שיש יהודי בצרה, לא להתמהמה, אלא מיד לנסות לעזור לו במה שאפשר, ואם לא, יכול להפסיד את ההזדמנות.

יהי רצון שנלמד כל יום מספרי המוסר וכך נתקן את המידות שלנו, ונהיה מתלמידי של אברהם אבינו ע"ה, כפי שמבואר בחז"ל (יבמות ע"ט ע"א) סימן לזרע אברהם ביישנים רחמנים וגומלי חסדים.

ובזכות כל החיזוקים האלו נזכה בעזרת ה' בחודש הזה שיבוא משיח צדקנו במהרה בימינו, ונזכה לממקומך מלכנו תופיע ותמלוך עלינו כי מלכים אנחנו לך במהרה בימינו, אמן.

לעילוי נשמת

מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

נלב"ע ט"ו אדר שני תשפ"ב ת. נ. צ. ב. ה.

חקרי לב

משיעורי רבינו הגאון רבי חיים קלופט שליט"א

"בית המדרש נפש החיים"

גליון מס' 57

פרשת בלק תשפ"ב

ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה

א בפרשת כי תצא כתוב האיסור של "לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה', והסיבה לזה, א' - "על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים, וב' - אשר שכן עליך את בלעם בן בעור .. לקללך. ולא אבה ה' אלקיך לשמע אל בלעם ויהפך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלקיך".

צריך להבין את הענין הגדול שהיה כאן, שהיה צריך להביא את בלעם שיקלל ולהפוך את הקללות שלו לברכות, ולכאורה - לא מדובשך ולא מעוקצך, שלא יברך ולא יקלל.

וכתוב במדרש (דב"ר פרשת עקב) "כל מה שישיראל אוכלים בעולם הזה מכח הברכות שברכם בלעם הרשע [אבל ברכות שברכו אותן האבות משומרין הן לעתיד לבא]", וצריך להבין מה הפשט בזה, וכי צריכים אנו את ברכותיו של בלעם?

ובכלי יקר הקשה עוד, איך יתכן לומר שהקללה עצמה נהפכה לברכה, דאף על פי שבאוב במקום הקללות ברכות מעין הדברים שרצה לקללם, מכל מקום אין הקללה עצמה לברכה?

עוד שאלה שעמד עליה החפץ חיים, מה בלק רוצה בזה שרץ לבלעם ומבקש ממנו לקלל את ישראל, אם הוא מפחד על עצמו, שיבקש מבלעם לברך אותו ושינצל.

ב אלא נעמוד על תירוץ שכותב הנצי"ב בהעמ"ד, במאד הנצי"ב שלבלק לא היה צד כלל שבני ישראל רוצים להרע עליו, כי הוא ידע את ציווי הקב"ה "אל תצר את מואב". אלא רק משום "הלכה עשיו שונא ליעקב", שזה אינו דבר שכלי כלל, אלא נובע רק מקנאה, שכמה שהוא יותר חכם ומבין יותר מה זה תורה ומה זה בני ישראל שנתקדשו בקדושת התורה, כך הוא יותר לא יכול לסבול את זה.

וכמו שרואים את אחינו התועים, שאינם יכולים לראות את החממה בה שרונים בני התורה, את הרועג והשמחה של שב"ק, את הקשר שבין הדורות, הילדים ההורים והסבים, בעוד שהם בוקשי מצליחים לגדל ילד או שניים, וכשגדלים הילדים בועטים בהם.

[וכמעשה הידוע בג"ר יעקב קמינצקי צ"ל שנשע פעם באוירן, והיה זה כשריה כבר בגיל זיקנה מופלג - למעלה מגיל תשעים, ונסע איתו אחד מנכדיו. והנכד לא הזמין שואל, סבא מה אתה צריך, אולי צריך עוד משהו? ומיד רץ לסדר את הענינים.

ישיב לידו פרופסור גוי, ויתבונן כל הזמן איך הנכד משרת במסירות את הסבא, בתחילה הוא חשב שזה כנראה איזה משרת ששכרו לשרת את הזקן, ובטח הוא מקבל משכורת גבוהה ולכן הוא כל כך מסור לזקן. אבל אח"כ הוא שם לב שמדובר בסבא נכד. הפרופסור יצא ליבו מקנאה, הוא בכלל לא ידע איפה הנכדים שלו, אולי ביפן בסין או ביהוד, מתגוללים ברפש וטוט ככלבים באשפה. הוא בכלל לא ידע אם הם חיים.

הוא לא יכל להתאפק, ופנה לר' יעקב קמינצקי ושאל אותו: תסביר לי למה אתה זכית שמכריך כך יכבדו אותך, ואילו הנכדים שלי הלואי שיגידו לי שלום, הלואי שלא יבעטו בי.

אמר לו ר' יעקב: ההסבר הוא פשוט מאד, אנחנו כולנו מאמינים שאנו צאצאים של אדם הראשון, ואדם הראשון היה יציר כפיו של הקב"ה ואח"כ היו האבות הק' ואח"כ משה רבנו, א"כ הנכד שלי עושה חשבון מי יותר קרוב לאברהם אבינו, אני או סבי? מי יותר קרוב למעמד הר סיני, אני או סבי? ודאי שהסבא. וכן בענינינו, ר' יעקב קמינצקי הרי הכיר את הסבא מסלבודקא ואת ר' איצלה פוניביצ'ר אבל הנכד כבר לא הכיר אותם, א"כ הנכד מסתכל על הסבא ביראת כבוד. הסבא הוא זה שמעביר לו מגדולי הדורות הקודמים. (נתאר לעצמינו, יכנס לכאן תלמיד של הח"ח ירחיל לספר איך היה הולך עם הח"ח לכל מיני מקומות כולם הרי ישנו בצמא את דבריו ועיריצו אותו ויכבדו אותו). אומר א"כ ר' יעקב: פשוט שהנכד מכבד את הסבא. אבל תסכל לי אידון פרופסור, אתם מה מאמינים שבאתם מהקוף וכלל שחלפו הדורות הלק הקוף והשתפר עד שגדלו לבן אדם, אז הוא יותר בן אדם ממך...]

וזה מה שכתוב (סנהדרין ק"ה ב') "מברכותיו של אותו רשע אתה יודע מה היה בלבו, בקש לומר שלא יהיה להם בתי כנסיות ובתי מדרשות - אמר מה טבו אהלך יעקב, בקש לומר לא תשרה שכניה עליהם - אמר ומשכנותיך ישראל", רואים שהפריע לו מאוד האוהלים של ישראל (וכמו שפי' רש"י שזה הולך על האהלים כפשוטו, שאין תפתיהם מכוונים זה כנגד זה), וכמו שאמרנו שאינם יכולים לשאת את האהבה והאחוה שבמשפחה היהודית.

וכן כפי דרשת חז"ל שזה הולך על בתי כנסיות ובתי מדרשות, שגם זה אנו רואים שמפריע להם מאוד, איך יתכן שיושבים כ"כ הרבה בני תורה ועוסקים כל היום רק בהוויות אביו ורבא, בלי שום מושגים של הדור החדש.

ממילא, בלע לא הולך לבלעם בגלל שמפחד על עצמו ועל עמו, ולכן לא מבקש ברכה שינצלו הוא ועמו, אלא מפריע לו עם ישראל, ולכן הוא מבקש דוקא לקלל אותם.

[ועוד סיבה שלא יכל לבקש ברכה מבלעם, ביאר באוה"ח שבלעם לא היה מסוגל לברך, כמו שמבואר בפסוק "את אשר תברך מבורך" היינו שכבר מבורך (ובלעם רק היה רואה באצטגנינות שיצליח ומיד היה מברך), "ואשר תאור יואר", לקלל תוכל לקלל גם מי שאינו מקולל. והסיבה לזה, כי ברכה אינה סתם אמירה ואיחול, אלא זה מגיע עין טובה, כמו שחז"ל מעמידים את אברהם אבינו מול בלעם הרשע, שתלמידיו של א"הם אלו שיש להם עין טובה, ותלמידיו של בלעם אלו שיש להם עין רעה, וכן כתוב "טוב עין הוא יבורך" ודורשים חז"ל "הוא יברך".]

ג אומר המהר"ל, המציאות של נשמות עם ישראל היא גבוהה מתחת כסא הכבוד, כמש"כ "בנים אתם לה' אלקיכם", וממילא בלעם רצה לבטל את שורש הקדושה בשמים ע"י העין רעה. ולכן ביקש כל הזמן להסתכל בהם בשביל לחפש חסרונות, שיוכל להביט עליהם בעין רעה ולבטל את חשיבותם.

וזה מה שהתורה אומרת "ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה", שאת אותו עין רעה שהסתכל בלעם על כלל ישראל שהם יהודים פשוטים, מזה עצמו נהיה ברכות, כמו שאמר "מי מנה עפר יעקב", אפי' יהודים פשוטים שהם כמו עפר, גם הם בדרגות גבוהות.

ועוד אמר "כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו, הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב". ואם אמרו שמהברכה למדים מה היה בלבו, א"כ מהברכה הו' של "כי מראש צורים אראנו", שזה האבות והאמהות שהם העמידו את כל המבצר הגדול של ה' עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב, דואים מה שרצה לקללם - לבטל את הבחירה של עם ישראל שהם בנים למקום ו"עם לבדד ישכון".

וביאר הנצי"ב בהעמק דבר, "שעם ישראל אינם כדרך כל אומה ולשון כשהולכים בגולה ומתעברים עם האומה שגולים לשם מחזיקים בזה האבה וחשיבות", כל הפליטים שגולים רוצים להיות שווי זכויות, ושע"י זה יהיה להם קירבה וחשיבות אצל העם שהם הלכו אליו אז הם מתעברים בהם ונהיים כמוהם. אבל עם ישראל אינו כן, שאם מתערב בגוים הם דוחים אותו. וכמ"ש הבית הלוי בארוכה בענין גלות מצרים, שעם ישראל כשמלאה הארץ אותם ואמרו 'נהיה כמצריים' אז "ויקוצו מפני בני ישראל".

וזה שאמר "הן עם לבדד ישכון", שכשהוא לבדד ולא מתערב עם הגוים, אלא שומר על היהדות שלו בכבוד כחומה, אז "ישכון" לבטח, והגוים מכבדים אותו ויראים ממנו. אבל אם היהודי מתחיל להתרפס לפני הגוי, לומר לו 'אנו ג"כ כמוכם' ולהתחנף לו, אז הגוים לא מחשיבים אותו כלל, ואפילו כאדם אינו נחשב בעיניהם. והו' "ובגוים" - כשרוצה להתערב עם הגוים, "לא יתחשב" - שלא יהיה נחשב בעיניהם אפילו כאדם.

וכן אמרו בגמ' (סנהדרין קד.) "אני אמרתי וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב", שישאל שוכן בדד אז הוא בטוח בעצמו, "ועכשיו יהיה בדד מושבם שנא' איכה ישבה בדד", כיון שרצו להתערב בגוים ולהשתוות אתם, לכן ישבו בדד ואין אומה מחשבת אותם להתערב עמם. ועוד אמרו חז"ל (פסחים ק"ה) "מי גרם להם לישראל שיתפזרו בין האומות קרבות שהיו חפצים בהם".

והסיבה לזה ביאר הנצי"ב, שלעם ה' יש צורה מיוחדת גבוה יותר משאר האנשים, ולכן אם יורד מצורתו הוא נהיה יותר גרוע. ודרך משל אם בן אדם ירצה להיות כמו קוף, הוא לא יוכל להיות כמוהו, אלא יהיה רק יותר גרוע ממנו. וכן אם חי ירצה להיות צומח וצומח שירצה להיות דומם הוא ירקב.

וכן ג"כ ישראל ואומות העולם, אם ישראל ירצה להיות כגוי הוא לא יוכל, אלא יהיה פחות ממנו. וכמו שכתב רבי יהודה הלוי, שעם ישראל זה לא ככל האומות רק יותר נבחרים, אלא שהם במצב אחר מכל האומות, וכמו שיש חי צומח דומם מדבר יש עוד דרגה של ישראל.

וזהו שאמר ר' יוחנן בן זכאי (בכתובות סו:) כשראה אחרי החורבן בת אחת מחפשת שעורים בין גללי בהמה, "אמר להן לתלמידיו זכור אני כשתמתי על כתובתה של זו, והייתי קורא בה אלף אלפים דינרי זהב מבית אביה חוץ משל חמיה". ועל זה "בכה רבן יוחנן בן זכאי ואמר: אשרים ישראל בזמן שעושין רצונו של מקום אין כל אומה ולשון שולטת בהם, ובזמן שאין עושין רצונו של מקום מוסרן ביד אומה שפלה...". ולכא' קשה מה אשרים בזה?

אלא הביאור הוא ע"פ יסוד זה, שאין ישראל אדם ככל בני האדם עם עוד תוספת, אלא מציאות אחרת לגמרי שונה לגמרי מהגוים. ולכן אם יורדים יורדים עד לתהום והם נבזים פחות מבהמתם של הגוים, ולכן 'אשרים ישראל', שהם מציאות נבדלת.

- - - נערך מכתבי תלמידים - - -

הוקדש לע"נ מרן רבינו ר' אלחנן בונים ב"ר נפתלי בינוש וסרמן זצלה"ה, בעל 'קובץ שיעורים', נעקף"א י"א תמוז תש"א

לתרומות ולהנצחה להפצת הגליון: נדרים פלוס < חיפוש מוסד > ישיבת קהלות יעקב < קטגוריות "עלון חקרי לב" < או להשאיר הודעה ב"ק בית המדרש נפש החיים" במספר: 077-26-111-78, או במייל: k6880427@gmail.com
לפניות, הערות והארות בכל נושא הגליון, וכן למסירת דברי תורה בכל נושא מרבינו שליט"א, ניתן ליצור קשר באופנים הנ"ל.
- כל שיעורי רבינו שליט"א ב"ק בית המדרש נפש החיים: 077-26-111-78 -

דעת ואמונה

מתורתו של

הגאון רבי עמנואל טולידאנו שליט"א

גיליון מס' 66

יש ישיבה לתורה – ויש ישיבה לנבואה

תמוז תשפ"ב

התנאי השני הוא ש'לא יהא יצרו מתגבר עליו בדבר בעולם, אלא הוא מתגבר בדעתו על יצרו תמיד' ומקורו הוא ג'כ משם ש'אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על גיבור' ופירש הרמב"ם 'איהו גיבור הכושב את יצרו' ולכן רק אם הוא מתגבר בשלימות על כל היצרים שלו נקרא גיבור, וראוי לנבואה. והנה יש לאדם הרבה מידות ששולטות בו, כגון מידת העצלות, שמונעת ממנו לקום, ולעשות את מה שהוא צריך, וכמו כן עוד מידות שולטות באדם ומונעות אותו מלעבוד את השם, ורק אם האדם מתגבר עליהם בשלימות ולא נכנע להם בשום מצב, אז הוא נקרא 'גיבור' וראוי לנביאות.

והתנאי השלישי הוא ש'למד נפשו שלא תהיה לו מחשבה כלל בדברים בטלים, אלא דעתו פנויה תמיד למעלה, ומסתכל בחכמתו של הקב"ה, ויודע מהן גדלו'. והיינו שבכל זמן שלו הוא מפנה את מוחו לעסוק בחכמת התורה, ובהתבוננות בבריאה, ומתוך כך הוא מכיר את גדלות השם, ואינו מפנה את מוחו להתעסק בשום ענין אחר. הרי התברר לנו מהרמב"ם, שבכדי לזכות לנבואה צריך קודם להיות תלמיד חכם גדול, וגם להיות מושל ביצרו באופן מוחלט, 'שלא יכנע ליצרו אף פעם' וגם לפרוש מדרכי שאר העם, לדבוק בתורת השם, ובהתבוננות בגדלותו יתברך. והאדם שזוכה לזה 'מיד רוח הקודש שורה עליו, ובעת שתנוח עליו הרוח תתערב נפשו במעלת המלאכים, ויהפך לאיש אחר, ויבין בדעתו שאינו כמות שהיה' והיינו שהחיות של הנביא היא חיות אחרת, כמו של מלאך, ולכן הוא נהפך לאיש אחר.

ישיבה לנביאות

ג) והנה הרמב"ם שם (ה"ד) פירש מה שנאמר על בני הנביאים 'והמה מתנבאים' (שמואל א', י, ה) שהכוונה שהם מהלכין בדרך הנבואה עד שינבאו, כמו שאתה אומר פלוני מתגדל.

ונראה כוונת הדברים, שכמו שיש היום ישיבה ללימוד תורה, כך היה בזמנם ישיבה ללימוד נבואה, שבה היו מחנכים את התלמידים לרכוש את כל המעלות הנצרכות לנבואה, ראשית כל לגדול בחכמה, ואח"כ בעבודת המידות להיות גיבור, לשלוט במידות וביצרים באופן מוחלט, ואח"כ לימוד גם לשלוט על המוח ועל המחשבה, שיהיו עסוקים כל הזמן רק בתורה ובהתבוננות בגדלות השם, ואלו דרגות לא קלות וצריך הרבה למידה והשקעה כדי להגיע לזה, וכמו שיש מושג היום בני ישיבה, כך היה אז מושג בני הנביאים, שהם היו אלו שלמדו בישיבה של נביאות, והיו מכינים את עצמם תמיד להחכים בתורה, ולשלוט על היצר, ולהידיבק בתורה ובהשם, וכך יהיו ראויים לנבואה.

ובספר מלכים (א, פ"ח) כתוב, שעובדיהו לקח מאה נביאים והכניסם חמישים חמישים במערה, וכלכל אותם לחם ומים, ומבואר בחז"ל שעקב הרעב - עלות הלחם היה יקר מאד, ולא היה לו תקציב לזה, והוצרך ללוות מסף בריבית, מיהורם בנו של אחאב [והותר לו מפני פיקוח נפש] וזוהי היה מפרנס את כל אותם הנביאים. ובמלכים (ב, פ"ד) מסופר על אישה אחת מנשי בני הנביאים, שבא אליה הנושה ורצה לקחת את ילדיה, וצעקה לאלישע, ואמר לה ליצוק שמן לכלים ריקים ובכך היא תתפרנס. וברד"ק שם כתב שאותה אישה היא אשת עובדיהו, והנושה היה יהורם בן אחאב שבא לפרוע את חובו שלוה עמו עובדיהו בריבית. [ועי' ילקוט מעם לועז שם].

והנה נתבאר, מה עשה עובדיהו עם החמישים נביאים בכל מערה, ומה הם עשו שם כל היום, ובוודאי הוקם שם ישיבה ללימוד נביאות, והיה עובדיהו דואג שבני הנביאים ישלימו את עצמם בכל דרכי הנבואה, בכדי שיהיו ראויים להינבא.

למד הוא אצל אהובי בית אבא לחיגלות בלילה

ד) והנה אמרו חז"ל בבראשית רבה (וישב פ"ו) כשאשת פוטיפר פיתתה את יוסף לשכב עימה, אמר לה יוסף, איני יכול לחטוא, שהקב"ה למוד הוא לבחור מאהובי בית אבא לעולה, ושמה אבחר לעולה ואפסל מן הקרבן, דבר אחר, למוד הוא הקב"ה להיות נגלה על אהובי בית אבא בלילה, ושמה יגלה עלי וימצא אותי טמא.

אומר לה יוסף לאשת פוטיפר, אני יש לי שאיפות בחיים, אני רוצה להיות עולה להשם יתברך, כפי שרגיל הקדוש ברוך הוא ליקח מאבותי לעולה, יש לי שאיפות לקבל נבואה בחזון לילה, כפי שהיה אצל אבותי אברהם יצחק ויעקב, ואם אחטא, לא אחיה ראוי לעולה ולנבואה, ואני לא מוכן להפסיד את כל השאיפות שלי בחיים בשביל השטיות שלך. ויש לשאול על דברי המדרש, מנין ידעו רבותינו מה אמר יוסף לאשת פוטיפר, והרי אף אחד לא נכח שם, ואין יודעים מה היו טענותיו.

משפחת בני עמרם - משה אהרן ומרים

א) הנה הקב"ה העמיד לישראל שלושה פרנסים טובים, משה, אהרן, ומרים (תענית ט, א) ושלושת הפרנסים הללו היו נביאים, וכולם בני עמרם בן קהת, שנשא לאישה את יוכבד בת לוי - דודתו [שקודם מתן תורה לא נאסרו עריות] ומהם נולדו שלושת הנביאים הללו.

ויש בזה דבר פלא, אין כל הילדים של עמרם יצאו נביאים, ומה עשה עמרם שע"י כך גידלו שלושה נביאים, וביותר הרי הם גדלו בתוך טומאת מצרים, ולמרות זאת הצליח עמרם להעמיד משפחה מפוארת כזו, ומה היתה שיטתו הייחודית של עמרם, שהגיע להישג כזה?

והנה נראה אין התורה מחשיבה את מעלתם של משה אהרן ומרים, משה רבינו נקרא בתורה [בפרשת וזאת הברכה] איש האלקים, וכן בדברי הימים (כג, יד), והוא היה 'אדון הנביאים' כמש"כ הרמב"ם בפירוש המשניות (סנהדרין פרק י) "שהוא אביהן של כל הנביאים שקדמו לפניו והבאים אחריו, והוא בחיר ה' מכל המין האנושי, והשיג ממנו יותר מכל אדם שנמצא ושימצא. והגיע לתכלית הרוממות עד מעלת המלאכים". [וביהושע (יד, ו) ג'כ מצינו שכלב אומר ליהושע, שמשה רבינו אמר לתת לו את חברון, ואומר שם כלב מ'שה איש האלוקים' ורואים באיזה יראת כבוד הזכיר כלב את משה רבינו].

ואהרן הכהן נקרא בספר דברי הימים 'קודש קדשים' (א, כג, יג) כמו שאמר שם הכתוב "בני עמרם אהרן ומשה, ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים, הוא ובניו עד עולם" [וכתב רש"י בפרשת קרח, גבולות חלק הקב"ה בעולמו, וכי יכולים להפוך בוקר לערב? כך לא ניתן לבטל את זו, שנאמר 'יהי ערב ויהי בוקר - ויבדל' כך 'ויבדל אהרן להקדישו']. ובפרשת תצווה נאמר בתורה "וכיפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה, קדש קדשים הוא לה'", ופירש רש"י שהמזבח הוא קודש קדשים, והמלבי"ם פירש, שקודש קדשים הכוונה על אהרן הכהן, כיון שעבודה ביה"כ כשרה רק בכה"ג, אומרת התורה למה עבודה זו נעשית רק ע"י אהרן, משום שהוא קודש קדשים.

ומסופר שכשהיה המלבי"ם רב בבוקרשט [עיר הבירה של רומניה] היו שם בקהילה רפורמים ומשכילים, שהרבו להציק ולהתנכל למלבי"ם, ובמשלוח מנות שהביאו לו בפורים הכניסו בשר חזיר, ופעם אחת התפרסם פירושו ה"ל שייחס את המושג קודש קדשים לאהרן הכהן, והמשכילים יצאו נגדו בסערה אין ניתן להגיד על אדם ביטוי כזה, והיו אף מבני קהילתו שדרשו ממנו לחזור בו מפירושו בתוך שבוע, ואם לא, יראו מה לעשות.... והמלבי"ם לא חזר בו, וכעבור שבוע דרש ברבים, והראה לכולם את הפסוק בדברי הימים, שאהרן הכהן נתקדש קודש קדשים. ופניהם של המלעיגים והמלעיזים חפזו....

ומרים היתה נביאה [כמו שאמרה תורה בפרשת בשלח, 'ותיקח מרים הנביאה']. ואכן צריך להבין באיזה אופן חיון עמרם את ילדיו, שע"י כך זכה שכל ילדיו הגיעו למעלות נשגבות כאלו של נבואה.

ההכשר והעבודה הנצרכים לנביאות

ב) והנה יש לדעת שאדם לא נהיה מעצמו נביא, ונדרשת לכך הרבה הכנה ועבודה עצמית, והרמב"ם [פ"ז מהל' יסודי התורה] לימד אותנו מה נדרש מהאדם להכשיר את עצמו, בכדי להיות ראוי לנבואה.

וה"ל הרמב"ם "מיסודי הדת לידע שהאל מנבא את בני אדם, ואין הנבואה חלה אלא על חכם גדול בחכמה, גיבור במדותיו, ולא יאה יצרו מתגבר עליו בדבר בעולם, אלא הוא מתגבר בדעתו על יצרו תמיד, והוא בעל דעה רחבה נכונה עד מאד, אדם שהוא ממולא בכל המדות האלו, שלם בגופו, כשיכנס לפרדס וימשך באותן העניינים הגדולים הרחוקים ותהיה לו דעה נכונה להבין ולהשיג, והוא מתקדש והולך ופורש מדרכי כלל העם ההולכים במחשכי הזמן, והולך ומרזו עצמו ומלמד נפשו שלא תהיה לו מחשבה כלל באחד מדברים בטלים, ולא מהבלי הזמן ותחבולותיו, אלא דעתו פנויה תמיד למעלה קשורה תחת הכיסא, להבין באותן הצורות הקדושות הטהורות, ומסתכל בחכמתו של הקב"ה כולה, מצורה ראשונה עד טבור הארץ, ויודע מהן גדלו, מיד רוח הקודש שורה עליו, ובעת שתנוח עליו הרוח תתערב נפשו במעלת המלאכים, ויהפך לאיש אחר ויבין בדעתו שאינו כמות שהיה אלא שנתעלה על מעלת שאר בני אדם החכמים". כמו שנאמר בשאול והתנבית עמם ונהפכת לאיש אחר".

ותמצית דברי הרמב"ם שיש ג' תנאים יסודיים לנבואה, הראשון הוא 'גדול בחכמה' ומקורו מנדרים (לח, א) "אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על גיבור ועשיר וחכם" ומכאן שנביא צריך להיות גדול בחכמה.

והתשובה היא, שחז"ל ידעו מה היה עיקר התעסקותו של יוסף בבית אביו, והוא להכשיר את עצמו להיות ראוי לנבואה, שהרי האבות הקדושים היו זקנים ויושבים בישיבה (יומא כח, ב) ומה למדו באותה ישיבה, את דרכי הנבואה, תורה וחכמה, גבורה נגד היצר, ודביקות בתורה ובהשם, וכך זכו לנבואה. וכל בני יעקב שבטי קה למדו בישיבה הזו, וזה היה עיקר השאיפה שלהם לזכות לנבואה, וגם יוסף שלמד עם אביו, עיקר כוונתו היה להגיע לכך. [ונראה שזה הכי ציער את יוסף כשנמכר למצרים, שהתנתק מהישיבה של אביו, ואינו לומד מעתה את דרכי הנביאות.]

וזהו כוונת חז"ל 'רגיל הוא אצל אהובי בית אבא להינבא להם', שאצל בית אבא עיקר השאיפה היתה להיות בדרגת נבואה, והורגלו לזכות ולהגיע לכך, והבינו חז"ל שכיון שהחטא עם אשת פוטיפר היה מטמא את יוסף ומונע אותו מנבואה, לא יתכן שיסכים יוסף לחטוא ולהפסיד מעלה זו, כיון שכל ימיו זו היתה שאיפתו ומטרתו לזכות לנבואה. והנה אחר שלמדנו שנבואה אינה דבר הניתן במתנה, אלא היא באה לאחר עבודה של האדם, להכשיר את עצמו לכך, ניתן לומר שזה היה

הייחודיות של עמרם - אבי משה אהרן ומרים, שהוא למד מאבות אבותיו עד יעקב אבינו, את כל דרכי הנבואה, ובאיזה אופן יכול האדם להשלים את עצמו בשלושת היסודות הנזכרים, **חכמה, גבורה על היצר, ודביקות בתורה ובהשם**, ועל ידי כך העמיד את ילדיו להיות ראויים לנבואה, שהוא לקח את היסודות הללו של הנבואה, והשריש אותם בביתו, לעסוק בתורה, ולהתגבר על היצר ולידבק בהשם, וכך הוא בנה והכשיר את כל ילדיו לדרגות הללו ונעשו כולם ראויים לנבואה.

ההשכלה הגבוהה של היהדות - נבואה

הייתי פעם בישיבה לעולים מצרפת, ואמרתי להם בצרפתית, ליהדות יש לימודים להשכלה גבוהה, ומה הם הלימודים האלו, נבואה, ואין לומדים זאת? על ידי שקונים הרבה חכמה, ומתקנים את המידות, ודברים בתורה, בקדושה, ובגדלות השם, זה לימודי נבואה, והם הלימודים הגבוהים של היהדות, שהם מביאים את האדם לדרגה הגבוהה ביותר, שהוא מוכשר לכך שהשם ידבר איתו, ואמנם קשה מאד להגיע לכך, אבל זה אפשרי, וע"י עבודה יכול האדם לזכות לזה.

למוד הוא אצל בית אבא

צריך לידע שמה שאדם משקיע בו, ומחשיב לעיקר אצלו בחיים, זה חודר ומחלחל לדורות הבאים, והצאצאים שלו תמיד ידעו שזה דבר עיקרי בחיים ויתמסרו גם הם לכך. וזהו מה שאמר יוסף [כפי שהובא קודם לכן] 'למוד הוא אצל אהובי בית אבא ליקח מהם לעולה', 'למוד הוא הקב"ה להיגלות להם בנבואה', כיון שראה אצל בית אבא שזה היה השיג ושיח שלהם, סביב ההקרבה לעולה להשם, וסביב דרגת הנבואה, לזכות שהשם ידבר עימם, לכן לא היה מוכן יוסף להפסיד ג"כ דרגה זו.

וכיוצא בזה ראיתי אצל רבא רבי ברוך זצ"ל, שעיקר העיסוק אצלו בבית היה על ענין זיכוי הרבים, כמה ניתן לזכות את עם ישראל, ולהפיץ תורה ויראת שמים, וכמו כן דודי רבי יעקב, הלך אחרי החתונה ללמוד בכלל גייטסהד, והיה תלמיד חכם ועמקן גדול, ומחשובי הכולל שם, ובכל זאת אחר תקופה ציווה עליו אביו לחזור לצרפת, להקים שם בתי ספר לבנים ולבנות, כיון שלא היה אז שום ב"ס יהודי, והיה זה הצלת נפשות ממש, כי מי שהלך ללמוד בב"ס של גויים היה לומד ממעשיהם, ומושפע מהם לרעה.

ואכן דודי רבי יעקב הלך לצרפת, והקים ב"ס לבנים וב"ס לבנות, והיו באים לשם מפריז וכל סביבותיה, ועשה בכך הצלה גדולה לילדי ישראל, שבזכות שהיו בבית ספר יהודי שמרו על יהדותם, ובהרבה מקרים זה השפיע על כל בני המשפחה של אותם ילדים, שהיו חוזרים הביתה ומדברים על שבת וחגים ומצוות, וכך בזכותו חזרו הרבה משפחות לדרך תורה ומצוות.

אבל מבחינתו של רבי יעקב היה זה הקרבה גדולה, כיון שאם היה ממשיך בלימודיו בכלל, היה יכול להיות ראש ישיבה גדול, לפי רוב חכמתו ועמקותו בתורה, ובכל זאת וויתר על ההישגים האישיים שלו, בכדי לזכות את עם ישראל, וזה היה מכח מה שלמד אצל בית אבא, שעיקר העסק והדיבור היה איך להרבות זיכוי הרבים, וממילא ראוי להקריב הכל למען זה.

וראוי לציין שאותם בתי ספר יהודיים שהקים בצרפת, קצרו הצלחה רבה מאד, ומשרד החינוך בצרפת היה עורך מפעם לפעם מבחנים בבתי הספר, ואח"כ פירסמו את הנתונים מי הבית ספר שהצטיין יותר ומי פחות, ויהי הדבר לפלא, שבתי הספר היהודיים היו במקום הראשון מבין כל בתי הספר בהצטיינותם בידיעת הלימודים.

ונראה לי הסיבה למה הם זכו להיות במקום הראשון, לא מפני שהיהודים יותר חכמים, שהרי התמודדו מולם בתי ספר רבים בפריז, והיה שם מסיק ילדים חכמים ומוכשרים, ובכל זאת היהודים ניצחו, והסיבה נראה לי מפני שאצלו בבתי ספר חינוכו על פי התורה, ולא נתנו לילדים להתעסק בהבלי העולם ובתקשורת פסולה וטמאה, ולכן היה המוח שלהם פנוי ונקי ללימודים, והשקיעו את מוחם לקנות ידע וחכמה, וכך ידעו את מה שלמדו והצטיינו במבחנים.

ועל כך צריך להודות להשם שנתן לנו תורת חיים שמכוונת את דרכינו, ובמבט ראשון נראה שאנחנו היהודים מוגבלים יותר, שלא התירה לנו התורה לעשות ככל העולה על רוחינו, אבל אם נפקח את העיניים נראה, איך ההגבלות הללו בענייני קדושה מטיבות איתנו, צא וראה איך בתי הספר של הגוים נראים, ואיך בתי הספר שלנו, במה מתעסקים אצלם ובמה אצלנו, הילדים שלנו גדלים בנקיות ובקדושה, בלי כל מיני תאוות והבלים הממלאים את חייהם. אשרינו מה טוב חלקינו!

ברכתו של השוקולד

ואמנם ידוע מה שאמר בזה הגרש"ז אויערבך זצ"ל, שאף שמעיקר הדין ראוי לברך על שוקולד העץ, מכל מקום מנהג העולם לברך שהכל, ואין לשנות מהמנהג. ואמנם אני לא מבין את כוונתו, אבל אינני מתערב בהכרעת ההלכה בזה, שהיא מסורה רק לגדולי הדור.

אבל נראה שמאחר שהגרש"ז הסכים שמעיקר הדין ברכתו העץ, א"כ יש בזה כמה נפק"מ להלכה. ראשית אם אדם אכל תפוח ואח"כ בא לאכול שוקולד, אינו יכול לברך עליו שהכל, כיון שהשוקולד ברכתו העץ, אי"כ הוא נפטר בברכת העץ של התפוח, וכן לגבי ברכה אחרונה, אם יאכל ענבים ושוקולד, ומברך על העץ ועל הפירות על הענבים, לא יוכל לברך גם בורא נפשות על השוקולד, כיון שהוא נפטר בברכת על הפירות כדן שאר פירות, כנפסק בשו"ע (ר"ח, יג).

ואמנם בכל פרי מרוסק לגמרי שברכתו שהכל, ג"כ אין זה בתורת ודאי, שהרי יש שיטות בפוסקים שברכתו העץ, ולפ"ז אף אם ברכת השוקולד מעיקר הדין הוא שהכל, מ"מ הרי הוא יוצא ידי"ח גם בהעץ מספק, בברכה ראשונה ובברכה אחרונה, אלא שיש נפק"מ בסברה הנ"ל לאותם שיטות שפרי מרוסק לגמרי מברך שהכל בתורת ודאי, ובשוקולד לא יהא הדין כך, כיון שמעיקר הדין ברכתו העץ וכנ"ל, ומה"ט הוא נפטר בברכת הפירות לפניה ולאחריה.

ועיין עוד בשו"ת אור לציון (ח"ב יד) שכתב ליישב מנהג העולם שמברכים על שוקולד שהכל, כיון שפסק בשו"ע (רג, ז) שפירות של אילני סרק מברכין עליהם שהכל דלא חשוב פרי, כיון שלא ניטע האילן לשם כך. והנה עץ הקקאו הרי שנים רבות ראו אותו כאילן סרק, ולא נטעו אותו עבור הפירות, לכן אף שכיום נוטעים אותו לצורך הפירות, מדי ספיקא לא נפקא ואין מברכין עליו העץ. ואמנם לא הבנתי סברתו כלל, שהרי כל החיסרון בעץ סרק, שאין לפרי שלו חשיבות, שלא ניטע על דעת כך, ולפי זה אם כיום ניטע האילן על דעת פרי הקקאו, ממילא הוא חשוב וראוי להיות ברכתו העץ. ומה נ"מ שפעם היה אילן סרק. [מספר עוטה אור תרומות ומעשרות]

העלון נתרם לעילוי נשמת אפרים בן איסתר ת. נ. ז. ב. ה.

מנהג העולם לברך על שוקולד ברכת שהכל. והנה עץ הקקאו הוא עץ גמור לכל דבר, וחייב בערלה, וא"כ צריך ביאור מדוע אין מברכין על השוקולד בורא פרי העץ. ואמנם השוקולד עשוי מאבקת קקאו, ולא ניכר בו צורת הפרי, ופסק השו"ע (סי' רב, ז) שפרי שריסקו ולא ניכר בו תואר הפרי כלל, הרי הוא יורד מברכת העץ ומברך עליו שהכל, ואם כן ניתח מנהג העולם שכיון שבאבקת הקקאו לא ניכרת צורת הפרי, ברכתה שהכל.

ואמנם יש לשדות בזה נראש, שהרי כתב המ"ב (סי' רב, מד) שכל דין השו"ע שייך רק אם נטעו את האילן על דעת לאכול את הפרי עצמו, וכשריסקו יורד ברכתו לשהכל, אבל אם עיקר נטיעת האילן היא לצורך ריסקו הפרי, אז חשיבות הפרי הוא דוקא בהיותו מרוסק, ולכן אף אם לא ניכר בו צורת הפרי כלל מברך עליו העץ. [וכן מבואר במגן אברהם סי' ר"ג ס"ק ז]. ועיקר סברא זו יש ללומדה ממה שאמרו בכיצד מברכין (לה), (ב) ששמן זית ברכתו בורא פרי העץ, ואף שלא ניכר בו צורת הפרי כלל, ופירש"י הטעם כיון שעיקרו של זית הוא לצורך השמן שבו.

ולפי זה שוב יש לתמוה שכיון שעיקר נטיעת אילן הקקאו הוא לצורך אבקת הקקאו, א"כ אף אם אין באבקה הזו שום היכר לצורת הפרי, מכל מקום ברכתה העץ, כיון שעיקר האילן ניטע לכך.

ויש מקום לומר שכיון שהשוקולד עשוי מעוד חומרים, סוכר וכיו"ב, לכן אבקת הקקאו מאבדת מחשיבותה, ואין ראוי לברך עליה העץ, ואמנם זה נסתר ממה שכתב השו"ע (רג, ז) שבשמים שחשק אותם והוסיף להם סוכר וכיו"ב שמברך עליהם העץ, [נמזה הוכיח המג"א הנ"ל שכיון שהבשמים מיועדים לכך אף שאין ניכר עליהם צורת הפרי מברך העץ]. וכתב שם המ"ב שאף אם הסוכר הוא הרוב מ"מ מברך העץ, שכיון שעיקר כוונתו באכילתו הוא כדי לטעום את הבשמים, לא איכפת לו שהסוכר הוא הרוב, ומברך העץ, ואם כן גם בשוקולד הדין כך, שאף אם יוסיף בו סוכר והוא הרוב, מ"מ כיון שעיקר אכילת השוקולד הוא בכדי לטעום את טעם הקקאו, ברכתו העץ.

במסגרת שיעור מוסר היומי ממורינו הרב שליט"א, התחילו נפש החיים שער ד', ניתן לשמוע בקו הישיר של קול הלשון

לתרומות והנצחות נא ליצור קשר טל' 054-8520936

או דרך נדרים פלום בחיפוש 'עננת אור'

או באמצעות הטל' 03-7630585 שלוחה 6465

ניתן לקבל את הגליון כמילי 0548468875@gmail.com

ניתן להאזין לשיעורים ושיחות ממורינו הרב שליט"א

במערכת "קול יהודי מרוקו" 0747-962-335 שלוחה 2-2-2

וכן במערכת "קול הלשון" בקו ישיר 0733-718-148

שמעו ותזיז נפשכם

ומחין פאתי מואב

אין דבר שמרגיע את הגוי יותר מאשר לשמוע ש'היום יהיה בסדר'. העתיד לבוא לא טורד את מנוחתו ולא את ארוחתו. עבור הבשורה הזו, מוכן בלק לשלם מלוא ביתו כסף וזהב, העיקר שלא היום ייענש

כנחלים נמיו, כגנות עלי נהר'. בלק יוצא מכליו; לקב אויבי קראתיך והנה ברכת ברך.

ההתנהגות האחרונה של בלעם, הייתה אמורה להסתיים בעריפת ראש לכאורה. הדבר הכי מכעים עושה כעת בלעם, והנה דממה.

'בוא ותשמע מה יקרה לעם שלך באחרית הימים', הוא מגלה לבלק. בלק מאזין לתחזית שחורה משחור, שומע על שבט ישראל שמוחין את פאתי מואב, ולא רק את מואב בלבד. הוא מאבד שריד מאדום ואחריתו של עמלק עדי אובד, מי יחיה משומו אל.

וגם בלק חלך לדרכו

דממה. בלק שעקב במתח אחר כל תנועה של בלעם, שהגיב בחריפות אחר כל סטייה מ'הזמנת הסחורה' שלו, זה שזעק במר ייאושו על כל פעם שלא קילל, שומע את עתידו השבור של עמו יוצא מפי בלעם, ונותר שווה נפש.

אנו מצפים ממלך ששומע איחולים כאלה על בני עמו, להתיז ראשו של המגדף מעליו בו במקום.

אבל התורה לא מספרת מה הייתה תגובתו. היא רק מקדישה פסוק אחרון באותה פרשה לתאר שהם נפרדו איש לביתו, משל סיימו זה עתה קציר חיטים. כאילו לא שמע עתה על השואה הצפויה לבני עמו. על הכליון החרון הממתין לנכדיו ויוצאי חלציו. לא צועק, לא סופק כפיו ולא מגרשו מעל פניו, פשוט נפרדים לביתם.

ומכיון ואיננו חושדים את בלק שהגיע למדרגת שומעים חרפתם ואינם משיבים, מוכרחים אנו לומר שהתורה הקדושה מספרת לנו כאן על דבר מה.

בלק שתק בשוויון נפש, והתורה רוצה שתדע שהייתה כאן שתיקה.

התורה רוצה שתלמד את השתיקה הזו ותדרוש אותה.

פרשה מופלאה היא, פרשת בלק. ענייניה רבודים, חבויים מעיני אדם. מי זה שיסביר את מהות זעמו של הקדוש ברוך הוא בכל יום, את הרגע הקצר בו כועס ואת העובדה שאין אדם יודע לומר מתי הוא הרגע בוודאות.

ועצם הרצון של בלק לשכור אדם מיוחד שיבוא לקלל, אדם שמכיר את ריבונו ומתעצם להילחם נגד עמו, מעמיד מזבחות, מקריב קרבנות, מקלל קללות עד שמשלחו סופק את כפיו בייאוש. פרשת פלאים שאיש לא יעמוד על סודה.

ומעל כל זאת, האיש שנשכר למלאכת הקללה. אדם גדול ונשגב בהשגותיו, בהמי ומסואב בהנהגותיו. גבוה הוא מעל משה רבינו, וחדל אישים מתחת לכל אדם מן היישוב. בישראל לא קם כמשה, אבל באומות העולם קם, ומאן הוא – בלעם.

מה עשו אומות העולם עם הדבר הזה? קיבלו נביא כבלעם, איך השתמשו בו?!

לקב אויבי קראתיך והנה ברכת ברך

ונרחיב את השאלה הזו על משלחו, בלק.

בלעם דורש סכום מרקיע שחקים עבור השליחות שלו, ומבחינה מסחרית, הוא גם צודק. בכוחו לחולל תמורה עולמית שאיש לא מסוגל מלבדו, בידו יש 'חומר' יחיד מסוגו בעולם, והמלך נואש. זקוק לחומר הזה בדחיפות, כל אשר לאיש יתן בעד נפשו, ובלעם דורש.

אחרי הסתימה החמדנית הזו, מצופה מבלעם שיספק את הסחורה. אנו עוקבים אחר השיח ביניהם, רואים שבכל פעם שבלעם מברך, בלק זועם, וגם זאת בצדק. מצדו סיפק את התשלום, ובלעם לא מספק את הסחורה.

בהמשך בלעם עולה דרגה, ותחת לקלל את אויביו, מתחיל כעת לברך אותם. 'מה טובו אהליך יעקב, תהי אחריתי כמוהו,

ווי לדין כד יקום דין

מנהג היה להם לבני רומי, אחת לשבעים שנה, לקחת אדם חגר ולהרכיב עליו אדם בריא ולהכריז שאחיו של אדונינו (ע"ש), זיפן. בסוף אותה הצגה, היו מסיימים ואומרים 'ווי לדין, כד יקום דין' (ע"ז יא.).

בני רומי עורכים הצגה להשפיל את יעקב אבינו, זה הצולע על ירכו. מאדירים את שם זקנם עשו ברבים, עורכים טקס רב רושם ורב פאר והדר, ולבסוף מודיעים שהם – בני רומי – עתידים לספוג את הדין באחרית הימים. מה המשמעות של ההכרזה הזו?

חכמה בגוים תאמין

הפילוסופיה וחכמת החיים של הגויים גורסת לשיטתה, אכול ושתה כי מחר נמות. אמת שיש מחר, אמת שלא נחיה לנצח וכולנו מתים לבסוף. אבל זאת לא נוגע אלינו, אמת הוא כי ווי לן לדינא, אבל זה לא נוגע אלינו. כעת, בואו ונהנה.

הפילוסופיה הנכרית אוספת את כל בני רומי, אנשים נשים וטף, יונקי שדיים עם איש שיבה, כולם מוזמנים לבוא ולשמוע את ההכרזה – התעלמו מהעתיד, תחוו את ההווה.

הם לא מכחישים את העתיד לבוא. לגירסתם העתיד יבוא. הוא גם מסוכן והרסני, בכנפיו חידלון ואובדן ודאיים. אבל למה להשקיע בו מחשבה אם אנו חיים כעת את ההווה?!

לדידם החיים הם המשחק וה'בידור', שחיקת הזמן בדברי הבאי. אם יעמלו, זה רק כדי לרפד יותר את ההנאה הקרובה. היום האחרון לא מתדרך את חייהם, לא בונה להם סדר יום ולא מורד את שלוותם.

לעומתו, היהודי חש את יום המיתה מבוקר עד ערב, זכרון יום הדין מרחף בין ירכותיו בכל אשר יילך. נחרד מפרוטת שאינה שלו, כדי שלא ישוב בגלגול. יהודי הגון טרוד להשלים את משנתו כדי שלא ייבוש בעת שישאלו אותו לעתיד לבוא 'ערוך מקרא שקרית ומשנה ששנית', ובבוקר יתבונן בדריכות בשעון, לדעת מתי יוכל לעמוד בתפילה.

יהודי מאמין בביאת המשיח בכל יום שיבוא. גם אם יתמהמה, עדיין הוא מחכה, כי זו חלק מההמתנה, גם אם

יתמהמה. זו בדיוק האמונה של היהודי, היהודי שחי את העתיד ולא את ההווה. ההמתנה היא חלק מהווייתו ויישותו. הוא ממתין לעתיד לבוא, לא היום הזה מורד את מנוחתו.

חיי היהודי תחת תחושת הספק ורצון להכין צידה ליום סגריר. חי תחת הכרה עמוקה שיש יום לאל איום, יום חשבון על כל המעשים, מחשבות אדם ותחבולותיו.

והגוי?

הגוי עסוק כעת בארוחתו. אל תטריד אותו בערפלי המחר.

האובדן העתידי, היא המנוחה הרגעית

בלק מזמין את בלעם כדי לוודאות שבני עמו מוגנים מפני העם היוצא ממצרים. לכאורה הדרך הקלה היא לקללם. אבל זה לא מתאפשר, אלוקים מבקש ממני לא לקלל ואני מוכרח לשמוע לו.

בלק כועס כששומע אותו מברך את ישראל, לא לזה שברתיך.

בלק לא כועס כששומע על התחזית הקודרת הצפויה לבני עמו, כי זה בעצם מרגיע אותו ממה שחשש. זה מה שציפה לשמוע, אין קריסה קרובה לבני עמו, מדובר במשהו עתידי, מילא. אם זה עתידי, כלומר ההווה מוגן. ישראל לא יכולים לכרסם אותו כעת. אפשר לחזור הביתה.

לאומות העולם יש נביא. נביא גדול ממושה רבינו, יכל להפוך אותם, והותיר אותם במדמנה ובביצה. כי זה אופיים ומהותם, אין לגוי שום תוכניות לאחרית הימים, אין להם מה לעשות בנביא אלוקים בתוכם. נביא זה לצורך העתיד, מוטב שיעמדו לנו מהנדסים ובנאים, מוטב שנכיר טבחים ואופים, אין לנו צורך בנביאים. אנחנו חיים רק את היום.

☆☆☆

ובכל עת שאתה נמצא בצומת של פיתוי, בתאוה שקשה לכולמה.

רק תחשוב על יום המחר, על היום שבו תצטרך לתת דין וחשבון. תגיד לעצמך, אני לא מבני רומי. אני לא גוי. העתיד מטריד אותי יותר מהיום.

ישא ברכה מאת ה'

כבוד הרה"ג ישי לברון שליט"א

לרגל הוצאת הספר עין יהוסף על בבא מציעא

בעריכה חדשה ומפוארת

יה"ר ויזכה עוד להגדיל תורה ולהאדירה

ולעשות אזנים לתורתם של ראשונים ואחרונים

מתוך נחת והרחבה

לעילוי נשמת

האשה הכבודה והצנועה

מגזע אראלים ותרשישים

מרת הדסה מסעודה בת פריחה ע"ה

לבית בירדוגו

יום היא צ"ח תמוז

ת.נ.צ.ב.ה.

פרשת בלק תשפ"ב

מישכבי התורה

הליכות חיים

בס"ד

רופא שגנב כליה

שאלה

גוי שאובחן עם גידול ממאיר באחת מכליותיו, הגיע לבית חולים בצפון הארץ לצורך הוצאת הכליה החולנית. הרופא המנתח היה גוי שמתגורר באותו הכפר של החולה, ומשפחתו מסוכסכת מזה עשרות שנים עם משפחת החולה. לפיכך בעת הניתוח החליט הרופא "להוציא בטעות" את הכליה הבריאה מגופו של החולה, ושתלה בגופו של חולה יהודי ששכב במחלקה ללא כליות ומחובר לדיאליזה, שנמצא מתאים לקבל את הכליה המושתלת. לאחר שנודע הדבר - ברח הרופא מהארץ למקום לא נודע.

כעת תובע הגוי החולה את היהודי שיחזיר לו את כליותיו שהושתלה בגופו או לפחות שישלם לו שלש מאות אלף שקלים כמו ששווה לקנות כליה כזאת בטורקיה, המדינה הקרובה לישראל בה מותר סחר באברים.

מה הדין בנידון דנן? ומה הדין במקרה דומה אם הכליה היתה נלקחת בגניבה מיהודי, ומושתלת בגוף יהודי אחר?

תשובה

א. בנידון השאלה, הרופא שגנב - חייב לשלם לחולה שלש מאות אלף שקלים עבור הכליה. חוב זה קיים למרות שהגנב והנגנב הם גויים. וכל שכן שחייב לשלם סכום זה, אם גנב את הכליה מיהודי. 1. ב. ביחס ליהודי שהכליה הגנובה הושתלה בגופו, גם אם הכליה נלקחה מיהודי אחר, וכ"ש אם נלקחה מגוי - פטור המושתל מלעשות ניתוח כדי להוציא מגופו את הכליה שהושתלה שם.

כמו כן אע"פ שהמושתל נהנה מהכליה הנאה ששווה ממון, למרות זאת פטור מלשלם לבעליה עבור הנאה זו. 2.

מקורות

1. אחת מהשבע מצוות שנצטוו בהם בני נח היא - איסור גזל, וכפי שנפסק ברמב"ם (פ"ט מהל' מלכים הל' ט'), ומאחר ולכל אדם יש בעלות ממונית על גופו, לכן מי שלוקח ממנו אבר דינו - כמו שלוקח ממנו רכוש ממוני אחר. ולכן בנידון השאלה, הרופא הגוי שגנב כליה מהחולה הגוי - חייב לשלם לו עלות כליה.

והנה בארץ ישראל נאסר ע"י השלטונות לקנות אברים תמורת תשלום כספי, אפילו מאדם שמעונין מרצונו למכור אבר מגופו. והמקום הקרוב ביותר לארץ ישראל בו ניתן להשיג כליה הוא - בטורקיה, שם נמכר הדבר בשלוש מאות אלף שקלים. ולכן סכום זה ישלם הרופא שגנב לנגנב. וביאור הדבר הוא, שכשם שמי שהזיק או גנב יהלום מאדם שגר באחד מהכפרים המרוחקים בארץ, ואין שם חנות למכירת תכשיטים וכדי לקנות יהלום או תכשיט צריכים ליסוע לבורסה או לחנויות תכשיטים בעיר הגדולה, שנוסעים אליה מהכפר במשך שלש שעות או יותר. במקרה זה - ודאי שהמוזיק

או הגנב לא יפטרו מתשלום עם טענה שבמקום הנזק שהוא הכפר אין שומה לחפץ הניזוק. אלא שמין לפי השווי במקום הקרוב בו האנשים שגרים במקום הנזק קונים יהלום. נמצא שהמקום הנ"ל - הוא השוק שלהם, ולפיו שמין את שווייה היהלום.

לפי"ז הוא הדין בנידון הכליה, שוויות הכליה הינה לפי המקום הקרוב ביותר למקום הגניבה, שבו ניתן לקנות כליה למי שרוצה לשתלה בגופו.

2. ביחס ליהודי שהושתל בגופו הכליה שנלקחה בגניבה מיהודי אחר. הנה גם במקרים שאדם חייב להשיב אבדת ממנו של חברו שנמצאת ברשותו, התורה לא חייבה אותו להניזק מחמת זה בגופו או בממונו, כמבואר בשו"ע חו"מ (סי' רסה, א). לפיכך מאחר ובנידון דנן כדי להשיב את הכליה, יצטרך המושתל לחבול בגופו ולסכן את חייו ע"י עשיית ניתוח בהרדמה מלאה - התורה לא חייבה באופן הזה להשיב לבעליו את ממנו, למרות שבעליו לא התייאשו ממנו, ובאמצעות הניתוח ניתן לשתלו חזרה בגופו של בעליו באופן תקין.

תביעת בעל הכליה לתשלום מדין - נהנה

אמנם עדיין טוען בעל הכליה, מכיון שאתה נהנה מממוני, תשלם לי מדין "נהנה" כשוויות ההנאה שיש לך. ובנידון דנן חוב זה קיים בין אם סיבת חוב של נהנה הוא - משום טענת "ממוני גבך", ובין אם אין סיבה הגיונית לחיוב נהנה, אלא זהו בגדר - מלוא הכתובה בתורה, כמו שמביא בספר ברכת שמואל ב"ק (סי' יד) בשם רבו הגר"ח מבריסק זצ"ל וע"ש. לכאורה טענת הנגזל צודקת, כי הכליה שלו הגיעה לגוף הנהנה לפני שבעליו התייאשו ממנה, ונמצא שהיא עדין שלו, ותובע שישלם לו המושתל עבור הנאתו מהממון שלו.

הטעם שאין בנידון השאלה חוב נהנה

אמנם נלע"ד לדינא, למרות ההנאה שיש לו מכליה זו, וברור שהנאה זו שווה כסף, בכל זאת פטור השני מכל תשלום.

וראיה לכך מהרמ"א חו"מ (סי' שסג, ו) שכתב בשם המרדכי, והנמוקי יוסף, שבדבר שאם בעל הממון רוצה ליהנות מממונו - הוא לא יוכל ליהנות ממנו, כגון, שהממון נמצא במקום שאין שום אפשרות מעשית לבעליו להגיע לשם, ויש רק אדם אחד בעולם שיוכל ליהנות ממנו, במקרה זה - כופין גם לכתחילה על מידת סדום, ומחייבים את בעליו לתת לאותו אדם שיכול ליהנות מממונו - שיהנה ממנו מבלי לשלם לבעליו שכר על כך.

ולפי"ז גם בנידון דנן, לאחר שהכליה הושתלה בגופו של היהודי וכעת פטור המושתל מלעבור ניתוח כדי להשיבה לבעליה, וכפי שהתבאר לעיל, נמצא שבעל הכליה לא יוכל יותר ליהנות מכליה זו בשום אופן וצורה, לפיכך ניתן לכופו על מידת סדום, כי השני נהנה ממנה, והראשון אינו חסר.

ואע"פ שבמקרה שהמושתל היה הגנב עצמו, יכול לטעון בעל הכליה שמיד כשהוצאת את הכליה מגופי - התחייבת בהשבת הכליה או בכסף בשווי הכליה שגנבת, אם לא תחזיר לי אותה. ואז הגנב עצמו

ביאור היסוד "מברכיך - ברוך, ומקללך - ארור"

"ויאמר אלוקים אל בלעם לא תלך עמהם, לא תאור את העם - כי ברוך הוא" (כב, יד) פירש רש"י, שבלעם אמר לקב"ה, אם אתה לא מרשה לי ללכת עם שרי מואב, אקללם במקומי. וענה לו הקב"ה - לא תקללם. ושאל בלעם, אם כן אברכם, וענה לו הקב"ה הם אינם צריכים את ברכותיך - כי הם ברוכים עוד מאבותיהם ע"כ. וביאר שם האורה"ח הקדוש (כו, 1) שהיו שתי סיבות מחמתן קללותיו של בלעם יכלו להתקיים.

א - בגלל שהיה לו חוזק מיוחד בכוחו לתת עין רעה על בני אדם שראה.

ב - בגלל שידע את הרגע בו הקב"ה כועס בעולם כמבואר בברכות (ג, 1), ובזמן הזה מי שמקלל - קללתו מתקיימת.

וננסה בס"ד לבאר מעט את דברי הקב"ה לבלעם, שהם יסוד מוצק שקיים בבריאה, מימי אבותינו הקדושים - ועד סוף קיום העולם.

ברכת ה' לאברהם ולזרעו

בתחילת פ' לך ביקש הקב"ה מאברהם אבינו שילך מארצו וממולדתו אל הארץ שיראה לו, ובזכות זה ברכו שם (ג, 1) "ואברכה - מברכיך, ומקללך - ארור". ופירשו שם התרגום יונתן ב"ע, ובעל הטורים, שהכלל הזה לא נאמר רק ביחס לאברהם עצמו, שמי שיברכו - יהיה מבורך, ומי שיקללו - יהיה מקולל. אלא הוא נאמר מכאן ואילך גם על כל זרעו. וגם הכהנים שמברכים את ישראל כשנושאים את כפיהם - בזכות זה יהיו גם כן מבורכים. ואילו בלעם בן בעור שרצה לקלל את ישראל שר"ל ימותו בחרב - יהיה מקולל וימות בחרב, וכפי שאכן קרה לו בסוף שמת בחרבו של פנחס בן אלעזר הכהן ע"כ.

וכך גם נאמר בגמ' סוטה (לח): א"ר יהושע בן לוי כל כהן שמברך - מתברך... שנאמר - ואברכה מברכיך" ע"כ.

ברכת יצחק ליעקב ולזרעו

והנה למרות שהקב"ה קבע מימי אברהם אבינו את הכלל הזה, עדיין היה צריך שגם צדיק שחי בעולם יאמר זאת בפיו, כדי שיחול על כלל זה - גזירת וברכת הצדיק.

ואכן הדבר התקיים בפ' תולדות כשיצחק אבינו בירך את יעקב בנו (כו, כט) ואמר לו "... אורריך - ארור, ומברכיך - ברוך" ובכך הנציח יצחק את ברכת הקב"ה לאברהם שתועיל מעתה ליעקב ולכל זרעו עד עולם, ואין שום אפשרות יותר לבטל את היסוד הזה שנקבע בבריאה.

וכך מבואר בירושלמי בברכות (פ"ח, הל' ח) שהמציאות הזאת קיימת בעולם לנצח, אפילו אם גוי מברך או מקלל יהודי. ומסופר שם, שגוי פגש את רבי ישמעאל שהלך עם תלמידיו וברכו, וענה לו רבי ישמעאל - כבר מילתך אמורה. ואח"כ פגשם גוי אחר וקללו, וענה לו ר' ישמעאל - כבר מילתך אמורה. ושאלו אותו תלמידיו, למה לשניהם אמרת אותו דבר? והשיב להם, הרי כך כתוב בפ' תולדות "אורריך - ארור, ומברכיך - ברוך" ע"כ. כלומר למרות שחלפו יותר מאלף שנה מברכת יצחק ליעקב עד דורו של ר' ישמעאל, בכל זאת אמר - שהיסוד הזה הינו אבן יסוד בבריאה, ולעולם לא

לא נפטר מחיוב הממון שחל עליו בעת הגניבה. אבל בנידון דנן, שהרופא גנב אותה, ושתלה בגופו של היהודי מבלי שהיהודי יעשה מעשה גניבה. ומדין השבת אבידה התבאר לעיל שהוא פטור מלנתח את עצמו. נמצא שניתן לחייבו רק מדין נהנה מממון חבירו שלא התיימש ממנו. אולם מאחר ובעל הממון לא יוכל ליהנות מהממון הזה לעולם, דעת המרדכי, הנמוקי יוסף, והכרעת הרמ"א שהוא פטור מלשלם לבעליו עבור ההנאה מממנו.

הפטור הממוני קיים גם לדעת שו"ת בית אפרים

ונלע"ד שאפילו לדעת שו"ת בית אפרים שהובא בפתחי תשובה שם (ס"ק א) הטוען על הרמ"א שגם באופן הזה יכול עדיין בעל הממון לעכב לכתחילה על אדם אחר שנהנה מממנו, למרות שהוא לא יכול ליהנות ממנו. אולם בנידון דנן מדובר שהכליה שלו מחוברת כבר לגוף השני, והמושתל לא צריך לעשות פעולה נוספת כדי ליהנות מהכליה, אלא היא נהפכה כעת לחלק בלתי נפרד ממרכיבי גופו כמו ידו או רגלו. א"כ גם הבית אפרים יסכים להכרעת הרמ"א שם, מכיון שאין שום אפשרות לומר למושתל אל תשתמש מכאן ואילך באחד האברים שבגופך, ונמצא שההשתמשות בכליה - תמיד היא במציאות של דיעבד ולא לכתחילה, ולכן כופים על מידת סדום, ופטור המושתל מלשלם עבור הנאתו מהכליה וע"ש.

הפטור הממוני קיים גם לדעת שו"ת נודע ביהודה

כמו כן גם לדעת הנודע ביהודה (תניא חו"מ סי' כד) שהובא בהרחבה בפ"ת (חו"מ סי' קע, ס"ק א) שטען, שדברי הרמ"א הינם רק לשיטת הרמב"ם, והשו"ע בחו"מ (ס"ק קעד א), ולא לשיטת הרא"ש שהובאה שם ברמ"א וע"ש. אולם הרי מחלוקת הרא"ש עם הרמב"ם הינה רק באותם המקרים שישנה אפשרות מבחינה מציאותית לבעל הממון לעכב על אדם אחר שיהנה מממנו. ולכן טוען הנודע"ב שלדעת הרא"ש, אפילו אם בעל הממון לא יוכל ליהנות ממנו, הוא עדיין יכול לעכב על אחרים שיהנו ממנו, אא"כ ישלמו לו כסף תמורתו. משא"כ בנידון דנן לאחר שהכליה הושתלה בגוף השני, ומתפקדת שם כחלק בלתי נפרד ממנו, וכעת גם אם בעל הכליה ירצה למנוע ממנה מלתפקד - אינו יכול, כי אין לו שליטה על גופו של המושתל. נמצא שזוהי מציאות של דיעבד כלומר, שהשני משתמש עמה בעל כורחו של בעליה, ולכן במקרה זה גם הרא"ש מסכים שקימ"ל - שאם זה נהנה וזה אינו חסר, וגם אינו יכול למנוע את ההשתמשות - פטור המשתמש מלשלם כל תמורה, וכופין על מידת סדום בזה.

אם הכליה נלקחה מגוי

והנה מלבד דברי הרמ"א על פיו פטרנו את המושתל אפילו אם הכליה נלקחה מיהודי. אולם כשנלקחה מגוי, מאחר והמושתל לא לקחה מהגוי, נמצא שלכליה שברשותו יש גדר של "השבת אבידה" וכמו שכתב במקרה דומה הרמ"א בחו"מ (סי' שמח, סוף סעיף י) וע"ש. והרי נפסק להלכה בגמ' ב"ק (ק"ג), ובטור ושו"ע חו"מ (סי' רסו, א) שאבידת עכו"ם - מותרת, שנאמר - "אבידת אחיך". ומשמע שם שמותר למוצא לעשות עמה מה שירצה. כי התורה הפקיעה מאבידה זו את כל הבעלות הממונית שהיה לגוי בה. ומעתה היא גם - אינה שלו, וגם - אינה ברשותו. נמצא שהיהודי מושתל הכליה של הגוי נהנה מממון ששייך לו בלבד, ולא לגוי, ולכן פטור מלשלם לגוי עבור הנאה זו.

ויסוד זה מבואר ונפסק להלכה - בשו"ת אגרות משה חו"מ (ח"א סי' פב) לגבי נידון דומה וע"ש.

ניתן לשנותו. ולכן כל אדם בבריא, ואפילו אם הוא ר"ל יהודי חוטא או שהוא גוי, אם יברך יהודי אחר - כתוצאה מכך הוא עצמו יתברך באותו אופן מפי הבורא ית"ש, ואם חלילה יקלל יהודי - כך יקרה עמו.

הוכחה מיצחק אבינו, שקללת יהודי - תחול על המקלל

והנה דקות ספורות לאחר ברכת יצחק ליעקב - כבר עמד יצחק עצמו בניסיון הזה. שכתוב במדרש רבה בראשית (ס, ג) על הפסוק (כג, לג) "ויחרד יצחק" וכו', כשהגיע אליו עשו עם המטעמים, מיד לאחר שברך את יעקב. אמר רב יצחק בא יצחק לקלל את יעקב על המרמה שעשה לו, אמר לו הקב"ה הזהר, שאם אתה מקללו - לנפשו אתה מקלל, כי כבר אמרת "מקלליך - ארור" ע"כ. אמר לו הקב"ה, אפילו שיש לך טענה טובה וצודקת כלפי יעקב שרימה אותך כשאמר לך "אני עשו בכורייך", אולם כבר נקבע בבריא כלל ברזל - שמי שיקלל יהודי, אפילו שהמקלל יהיה צדיק הדור, ואפילו שצודק בטענתו - הוא עצמו יהיה מקולל, וממילא אין לך אפשרות לקללו. ויותר מכך, הקללה תחול, לא רק על זרעך, יעקב וזרעו שהינם גם זרעו של יצחק, אלא קללתך תחול באופן אישי עליך ממש, ותיענש באותו האופן שבו קיללת את היהודי - את יעקב.

קללת יעקב בשגגה את רחל, ועונשו מחמתה

ואכן כך קרה בשגגה אצל יעקב אבינו, כשאמר ללבן בפ' ויצא (לא, לב) "עם אשר תמצא את אלוהיך - לא יחיה" וכו'. שכתוב שם במדרש רבה (עז, ט) שהובא שם ברש"י מאותה קללה - מתה רחל בדרך ע"כ. ובנוסף לכך, בגלל אותה קללה שיצאה מפיו של צדיקו של עולם - הוא עצמו ניזוק ממנה, ובאופן הקשה ביותר. וכדברי יעקב ליוסף בנו בפ' ויחי (מח, י) "ואני בבואי מפדן, מתה - עלי - רחל ומכאן דרשו חז"ל אין אשה מתה - אלא לבעלה ע"כ. כלומר, אני הוא שסבלתי הכי הרבה באופן האישי ממיתתה, שנגרמה מחמת קללתי שהיתה בשגגה. וכמו כן, כשם שבגלל קללתי מתה רחל בדרך ולא בתוך ארץ ישראל, כך קרה גם עם יעקב, שבשונה מאבותיו אברהם, ויצחק. והאימהות שרה, רבקה, ולאה אשתו - הוא היה היחידי שמת במצרים ולא בארץ ישראל ומכאן - ישמע חכם ויוסיף לקח. שאם כך קרה בשגגה לבחיר האבות, ודאי שכך יקרה ובאופן חמור יותר, למי שיקלל במזיד יהודי, ואפילו כשהמקלל הינו צדיק גדול, וגם צודק בטענותיו כלפי המקולל, וכפי שיתבאר בס"ד יותר בהמשך.

הסבל והצרות שנגרמו למלכי יהודה, בגלל קללת דוד את יואב

וכך גם קרה עם מלכינו דוד - משיח ה', וכפי שמבואר בשמואל ב (ג, כט) שלאחר שיואב הרג את אבנר שר צבאו של שאול, קיללו דוד "ואל יכרת מבית יואב זב, ומצורע, ומחזיק בפלך, ונופל בחרב, וחסר לחם ע"כ. וכתוב בילקוט שמעוני מלכים א (פרק ב, רמז - קעב) אמר רב יהודה, אמר רב כל הקללות שקילל דוד את יואב - התקיימו בזרעו של דוד ע"כ. ומפורט שם במדרש, כיצד כל הקללות התקיימו אח"כ במלכי יהודה הצדיקים שהיו מזרע דוד בן אחר בן וע"ש.

האיסור לקלל או להחרים יהודי הינו - אפילו אם המקולל רשע

והנה לא רק שאסור לקלל, להחרים או לנדות יהודי שהינו צדיק או אפילו אדם רגיל שמתנהג כראוי. אלא אפילו - גנב יהודי בעת גניבתו, וכן כל חוטא בחטאים שבין אדם לחבירו - אסור לקללו או להחרמו, למרות חומרת מעשיו, וחיובו לשלם עבור גניבתו. והדבר נאסר - מכיון שעונש החרם או הקללה - לא מגיע לגנב על מעשיו, וממילא נמצא שהמקלל עבר על איסור קללת יהודי, ולכן כל מה שאמר בקללתו - יחול לבסוף על המקלל עצמו. וראיה לכך מהגמ' במועד קטן (יז, י) שריש לקיש שמר על פרס עם פירות, ונידה גנב יהודי שגנב משם פירות. ואמר לו הגנב - אע"פ שאני חייב לשלם כסף על גנבתי, אבל מכיון שלא מגיע לי נידוי, עשית שלא כדין, ולכן אדרבה אתה ריש לקיש תהיה בנידוי. והסכימו חז"ל עם הגנב, ואמרו שהנידוי של הגנב על ריש לקיש - חל, ואילו הנידוי של ריש לקיש - לא חל. וע"ש בתוס' ד"ה נידוי וכו', שכתבו, שאע"פ שמותר לביה"ד לנדות יהודי, היתר זה קיים - רק על מי שעובר על איסור שבין אדם למקום או שעובר על איסור ממוני, ובתנאי - שביה"ד הזמינו אותו שלש פעמים לדיון ולא הגיע, ובמקרה זה, אפילו אם יתברר אח"כ שהנתבע צדק ופטור מלשלם ממון לתובע, אולם הוא חייב נידוי בגלל האיסור שזילזל בבית הדין, שזה איסור חמור. וכך נפסק להלכה בשו"ע חו"מ (ס' יא, א) ובשו"ע יו"ד (ס' שלח, א) וע"ש.

קללת "מי שפרע"

ונוסיף עוד, שגם מה שמבואר בגמ' בב"מ פ' הזהב (מד, ט) שמותר לקלל מי שקנה מטלטלין בקנין כסף, וחזר בו וביטל את הקנין, שניתן לקללו בנוסח שמי שפרע מדור המבול, ומדור הפלגה - הוא יפרע ממי שאינו עומד כדיבורו וכו'. נפסק בשו"ע חו"מ (ס' רד, ד) וז"ל כיצד מקבל מי שפרע - אוררים אותו - בבית הדין - ואומרים [פי' - ביה"ד] מי שפרע מאנשי דור המבול וכו'. וציין שם בביתאור הגר"א (ס' ק"ו) שהמקור הוא מדברי התוספתא שם כתוב כיצד מקבל מי שפרע? עומדין - בית הדין ואומרים - מי שפרע וכו'. א"כ מוכח שזה מגדרי וסמכויות ביה"ד, ורק הם אומרים למבטל הקנין, שאם הוא ממשיך לסרב ולשמוע לביה"ד ואינו מעוניין לקיים את הקנין שעשה, יחול עליו הנוסח שתקנו חז"ל, מי שפרע וכו'. אבל חלילה שביה"ד יתיר ליהודי לקלל יהודי אחר, גם כאשר התובע צודק בדבריו, וגם כשהצד השני הינו גנב, ורשע וכו'. ומי לנו גדול וצדיק יותר מיעקב אבינו, דוד המלך, וריש לקיש וכו' שנענשו על קללת יהודי. והקללה עצמה - חזרה והתקיימה עליהם או על זרעם. כ"ש שאנשים בדורינו חייבים לברוח ולהימנע שבשום אופן לא תצא קללה מפיהם על אף יהודי, גם על מי שהרע להם, ואם בשגגה או מחמת כעס נפלטה מפיהם קללה - חייבים לבטלה ולמחול ולפייס את המקולל. אע"פ שמותר לכתחילה לתבוע בפני ביה"ד או בפני רב השכונה את הזולת, אם לדעת התובע נעשה לו עוול.

המעלה והתועלת הגדולה שיש לכל יהודי כשמברך יהודי

אחר

והנה עד כה נתבאר חומרת קללת יהודי. ובאותה המידה יש להדגיש את המעלה הגדולה שישנה, כשמברכים כל יהודי בעין יפה ובפנים שמחות. כי גם זה נקבע בבריא כמציאות קיימת,

וכמו שהבטיח הקב"ה לאברהם אבינו "ואברכה - מברכך", ולכן לכל יהודי באשר הוא, גם אותם הנקראים בלשון העם "יהודי פשוט" יש כח גדול כשמברך יהודי אחר, ובפרט כשעושה זאת מכל הלב. ובזכות ברכות אלו מובטח למברך מהקב"ה - שגם הוא יתברך באותן הברכות ובישועות שנצרך להן. ומובא במגן אברהם, שצריך השומע לענות אמן על הברכה שבירכו אדם אחר. וכוונת האמן היא - שאכן כך יעשה לי הקב"ה כפי שברכת אותי.

הליכות והלכות בדף היומי

כתובות ז.

ח'יוב כתובה

כתוב בגמ' (י) שרב אמי התיר לחתן וכלה שנישאו ביום רביעי, למרות שלא כתבו כתובה, ולא חיו עדיין חיי אישות, שיוכלו לחיות חיי אישות בפעם הראשונה בשבת. ושואלת הגמ', הרי קימ'ל כרבי מאיר להלן (נד, נז) שאסור לאדם לחיות חיי אישות עם אשתו ללא כתובה, שמא תהיה האשה קלה בעיני בעלה, וכשיכעס עליה - יתן לה מיד גט בעל כורחה. אולם אם הבעל יודע שצריך לתת לה כתובה - ימנע בגלל החוב הכספי מלתת לה גט. וא"כ בשבת הרי אסור לכתוב כתובה, נמצא שהבעל יחיה עם אשתו ללא כתובה? ומתרצת הגמ', שהבעל נתן לאשתו בשבת לפני כן מטלטלין וכלי כסף שמוותרים בטלטול בשבת, בשווי עיקר הכתובה שהם - מאתים מנה. לפיכך מכיון שיש ביד האשה רכוש בשווי הכתובה - אינה פוחדת שבעלה ימהר לגרשה, ומסכימה לחיות עמו חיי אישות.

מגמ' זו הוכיח הר"ן על הרי"ף בכתובות (ב.) הלכות רבות הקשורות לחיוב הכתובה, וכפי שהובאו בשו"ע וברמ"א אהע"ז (סי' סו), ונפרט להלן בס"ד בקצרה בתוספת ביאור.

א. כל הנושא אשה בין אם היא רווקה, ובין אם היא גרושה או אלמנה - חייב לכתוב לה כתובה שחתומים עליה שני עדים כשרים, ולתת לה אותה לפני שמכניסה לביתו או לרשותו.

ב. בדיעבד אם נישאו ולא כתב לה כתובה או שנמצא פסול בכשרות הכתובה או בעדים שחתומים עליה או שאבדה הכתובה, לדעת הטור והשו"ע - אסור להם אפילו להתייחד בביתם ביחד. אולם לדעת הר"ן, ורוב רבותינו הראשונים, וכן נקט להלכה הרמ"א אהע"ז (סי' סו, א) והגר"א שם (סי' כב) - הם יכולים להמשיך לגור ולהתייחד בביתם, מאחר ומהתורה מותר להם גם לחיות חיי אישות. וגם רבי מאיר שחכמים הסכימו לדעתו - אסר רק את חיי האישות ללא כתובה, אבל התיר להם לגור ביחד למרות היחוד. וכך נוהגים הלכה ולמעשה כשאבדה או נפסלה הכתובה.

ג. אם נמצא פסול בכתובה או בעדים החתומים בה או שאבדה הכתובה, והאשה לא יודעת היכן היא - גם אם הזוג חיים עשרות שנים בשלום ובשלוה, וכעת הם אנשים מבוגרים, והאשה אומרת שאינה מקפידה על כתובתה, וגם יש לאשה סכום כספי רב ששייך

לה בלבד, למרות הכל - אסור להם לחיות חיי אישות במציאות שנוצרה, כל זמן שלא תימצא הכתובה המקורית. או כל זמן שהבעל לא יכתוב לה כתובה חדשה ויחתים עליה עדים כשרים.

בכתובה החדשה שתכתב, צריך לציין - שהיא במקום הכתובה שאבדה, ויש לכך נוסח מיוחד שנקרא בלשון חז"ל "כתובה דאירכסא" כלומר, כתובה חדשה במקום זו שאבדה. נציין, שניתן להשיג כתובה בנוסח הזה בכל המקומות שרושמים גישואין.

ד. אם הבחינו בחסרון הכתובה בשבת או ביו"ט או בל"ט בשעות הלילה המאוחרות, שלא ניתן כעת לכתוב או לקנות כתובה חדשה. במקרה כזה יעיד הבעל בפי שני עדים כשרים שחייב לאשתו כתובה, ויחייב את עצמו בפניהם על כך בקנין סודר. וישעבד את גופו והנכסים שנמצאים כעת ברשותו, ואלו שיכנסו אח"כ לרשותו, עבור חוב זה. והיות שמחמת הקנין רשאת האשה מעצמה בכל זמן שתרצה לחייב את העדים שיכתבו לה כתובה חדשה, היא סומכת על ההתחייבות הזאת. ויוכלו לאחר התחייבות זו של הבעל בפני העדים - לחיות חיי אישות, למרות שעדיין לא נכתבה הכתובה החדשה.

במידת האפשר, ראוי להוסיף להתחייבות זו - גם את האמור להלן בסעיף ה', כדי לצאת גם את שיטת הב"ח. אמנם נדגיש, שלמרות ההיתר האמור - חייב הבעל בהקדם האפשרי לכתוב כתובה חדשה לאשתו, וניתן לסמוך על היתר זה לימים ספורים בלבד.

ה. כמו כן, אם הזוג נמצאים במקום או בשעה שאין שם עדים כשרים או בשבת ויו"ט, ונודע לאשה שכתובתה אבדה או ניווקה ונפסלה, בדיעבד יתן הבעל לאשתו לבעלותה כסף [ביום חול] או רכוש מטלטל אחר, בשווי עיקר הכתובה, שהיא מאתים מנה אם נשאה בתולה, ואם נשאה אלמנה או גרושה, בשווי מאה מנה. והבעל יקבל על עצמו בפניה, שאם הכסף או המטלטלין הנ"ל יאבדו ממנה או שיערכם יפחת - ההפסד יחול עליו בלבד. ואם אין לו שום מטלטלין, יכול הבעל ביום חול לכתוב לה צ'ק סחיר על הסכום הנ"ל, ולאחר מכן יוכלו לחיות חיי אישות.

גם במקרים אלו בהזדמנות הראשונה שיהיה לבעל, חייב הוא לכתוב לאשתו כתובה חדשה, ולא לסמוך על הפתרונות של הקנאת החוב בפני עדים ו/או נתינת רכוש לאשה בשווי הכתובה.

ו. כל ההלכות שנאמרו לעיל קיימות הלכה ולמעשה גם בזמן הזה, אע"פ שהיה מקום לטעון - שבזמנינו הנשים לא פוחדות לשהות בלי כתובה, כי ממילא הבעל אינו יכול לגרשן בעל כורחן - בגלל חרם דרבינו גרשום שאסר לגרש אשה בכל כורחה. וחרם זה התקבל על כל החוגים והעדות שבעם ישראל, ותוקפו לא הוגבל בזמן, וכך גם פסק הרמ"א שם (בסוף סעיף ג) להחמיר בזה גם בזמן הזה, וע"ש גם בבית שמואל, ובגר"א.

ז. רצוי להדגיש, שכל ההלכות האמורות לעיל קיימות - גם אם ישנו העתק של הכתובה במקום בו נרשמו הזוג לנשואין. מאחר ואין אפשרות לאשה לגבות כסף על סמך העתק של הכתובה, ומסיבה זו צריכים לציין תמיד באופן ברור על העתק הכתובה, שזהו רק ההעתק של הכתובה.

העלון יוצא לע"נ: הר"ר **חיים יצחק** ז"ל בהר"ר צבי הי"ד, ומרת **נחמה** בת הר"ר יחיאל הלוי ע"ה

ניתן לשלוח הערות, הצעות, או שאלות לפקס 153-2-5869690 או ציין בט' פקס 03/07 קבלת תשובה. וכן rav5869690@gmail.com

מעייני החידוק

גליון 63 | שנה ב'

לעילוי נשמת מו"ח הגאון הגדול רבי אברהם ב"ר שמשון רפאל ארלנגר זצוק"ל

וראיתי דברים נפלאים בספרו של הגאון רבי ישאל יעקב פישר זצ"ל בספר אבן ישראל על התורה דהביא את פלוגתת הראשונים במה דמשה רבנו לא דיבר אל הסלע אלא הכה, שרש"י כתב דבדיבור יש יותר קידוש ה' מאשר הכאה וברמב"ן הקשה עליו הרי הסלע הוא דומם ומאי שנא הכאה מדיבור, וכתב הגאון הנ"ל זצ"ל וכן ידוע בדברי ההספד שנשא מרן הגרי"מ פיינשטיין זצ"ל על גיסו מרן הגרי"ד סולובייצ'יק זצ"ל שכתב המדרש שהדיבור שמשה היה מדבר אל הסלע אינו דיבור שיוציא מים אלא היה שונה להם פרק אחד דהיינו שמשה רבנו היה לומד שם שיעור בפרק אחד ומיד היה יוצא מים וזה התביעה על משה רבנו ומתרץ בזה את קושית הרמב"ן הנ"ל.

ואעתיק בס"ד את תו"ד של האוה"ח הק' בפרשת חוקת שכתב ואחר שמצאנו טעם למעשה נביא אשא עיני להבין מאמרו יתברך בהקפדתו במאמר יען אשר לא האמנתם בי להקדישני ודווקא ע"י הכאה ולא הכרעתם לצד קדושת שמי להקדישני בהוצאת מים מן הסלע וסיים ובהערה בשנות עליה פרק אחד והיה לכם לבטל המיחוש בעוצם האמונה שהייתם צריכים לעשות. והוסיף האוה"ח ועומק הדברים שאם משה ואהרן נכנסים לארץ והיה משה בונה בית המקדש ולא היה צריך לחשוש למה שאחז"ל מזמור לאסף קינה לאסף היה לו לומר אלא מזמור ששפך חמתו על עצים ואבנים ומזה היה נראה שאם משה רבנו היה נכנס לארץ ישראל היה ח"ו גזירת כליה על ישראל שלא היה נחרב ביהמ"ק ולא היה מתקיים שפך חמתו על עצים ואבנים והיה מכלה ח"ו את כלל ישראל, אבל אם היה משה שונה פרק אחד לא היה חשש

יבואר דברי רש"י הנפלאים בתחילת הפרשה בכוחו של ישראל

כתוב בפרשה פרק כ"ב פסוק ב' ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו, והקשה רש"י והלא מעולם היו שונאים זה את זה שנאמר המכה את מדין בשדה מואב, והוסיף רש"י ומה ראה מואב ליטול עצה ממדין, ותירץ ששאלו היכן גדל מנהיגן ואמרו במדין אמרו לו במה כוחו אמרו אין כוחו אלא בפה אמרו אף אנו נביא אדם שכוחו בפה והיינו בלעם. ויעוין בספר זרע שמשון על הפרשה דהביא את הגמ' בפרק חלק שכל הברכות של בלעם חזרו לקללה חוץ מבתי כנסיות ובתי מדרשות וזה כוח הברכה של עם ישראל שקבלו מיצחק הקול קול יעקב, ומזה רואים שיסוד ההצלחה של עם ישראל בכל הדורות זה רק ע"י הקול קול יעקב כמו שידוע מדברי המדרש על הפסוק ורבקה אוהבת את יעקב כל זמן שהיתה שומעת את קולו היתה מוספת אהבה על אהבתו ומזה רואים את יסוד דברי רש"י דהכוח של ישראל זה בדיבור, ובזה יישבנו את הקושי שמקשים העולם בכוח של הברכות שקיבל יעקב מיצחק שהרי יעקב לבש בגדים של עשוי ומדוע לא שינה קולו ולא דיבר כמו עשוי ואז לא היה לו פחד מאביו, ותירצנו שיעקב אבינו בא ללמד אותנו את יסוד ההצלחה של הברכות מה דאחז"ל הקול קול יעקב כ"ז שקולו של יעקב מצפצף בבית המדרש אין ידו של עשוי שולטת וח"ו להיפך, כמו שאומרים חז"ל בסנהדרין שכל הברכות של בלעם נתקיימו חוץ מבתי כנסיות ובתי מדרשות.

להשלכת חמתו על ישראל, ומזה רואים כמה הכוח של הקול קול יעקב משפיע על כל העולם כמו שאומרים חז"ל בסנהדרין שבבתי כנסיות ובתי מדרשות אין כוח להכניס את הקללות של בלעם אלא את הברכות של יצחק.

ויעויין עוד באבן ישראל דהביא את דברי המדרש בפרשת בראשית על הפסוק ואדם אין לעבוד את האדמה אומר המדרש אדם לעמל יולד אם לומד תורה זכה ואם לאו עובד את האדמה והקשה האבן ישראל דלפ"ז יוצא דהתורה אומרת ואדם אין לעבוד שאין אדם שעובד דהיינו לא זכה, וקשה לומר כן שהתורה מדברת אודות אדם שלא זכה, ולפי הנ"ל מבואר היטב שבודאי אם אדם לומד תורה אז הכוח של תורה נותן כוח לאדמה שתצמח מאליה כמו שאומרים בשנת השמיטה וציויתי את ברכתי שבשנת השמיטה שכל החקלאים רצים לכוללים ללמוד תורה וכן בש"ק עי"ז מלאכתו נעשית ע"י אחרים וזה הכוונה במדרש ואדם אין כו'.

וידוע מה דאחז"ל שביקשו לקבוע פרשת בלק בק"ש ועיקר הטעם מה דכתוב שלבלעם לא היה כוח לקלל את ישראל זה מחמת הפסוק הן עם כלביא יקום וכתב רש"י כשהן עומדים משנתן שחרית הן מתגברים כלביא וכארי לחטוף את המצוות ללבוש טלית לקרוא שמע ולהניח תפילין כמו שכתוב לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל והדברים נפלאים מה שכתב באוה"ח הק' לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל כתב האוה"ח גם נתכווין לומר שהצדיקים הגם שעושים מצוות וכל עסקם בתורה אינם מרגישים שיש להם עמל על דרך אומרו בתהילים עמל הוא בעיני אלא אדרבה כאדם המרויח המשתעשע בשעשועים לרוב חשקם בתורה. והוסיף

עוד גם אינו רואה עמל שעמל כביכול בסבילת העולם ובמזונותיו ובשביל צרכיו אינו חש לו בשביל ישראל וכן תמצא שאם ישראל הולכין בדרך התורה ובמצוותיה נותן טובו לעולם וניזונים ונהנים גם האומות יחד, ובזה רואים את כל היסוד שאומרים בק"ש והיה אם שמע תשמעו ונתתי מטר ארצכם בעיתו וזה הכל רמוז בפרשת בלק. ואסיים עם תו"ד של דברי הזוהר בפרשת שלח על הפסוק אפס כי עז העם שהמרגלים אמרו שהכוח של א"י שיש עשירות ובתים מלאים ואנשים גיבורים ואז אפשר לזכות בכתרה של תורה ובני אמונה אומרים שהקב"ה אוהב את ליבן של ישראל אפילו כשאין להם ממון ובתים וגוף חזק אלא עיקר זה הלב היהודי שבא כתוצאה מהכוח של הקול קול יעקב שזה ההצלחה של עם ישראל ברוחניות ובגשמיות כמו שכתוב אם בחוקתי תלכו ונתתי גשמיכם שע"י עמל התורה נתקיים ונתתי גשמיכם בעתם.

וידוע שהכוח של סיטרא אחרא זה סמא"ל שזה ר"ת של סיום מסכת אין לעשות, וזה הכוח של עשיו והכח של יעקב זה סל"ם שזה ר"ת סיום מסכת לעשות וזה הדברים הנפלאים שעם ישראל מסיים בשבוע זה מס' יבמות בדף היומי ביבמות דף קכ"א שר"ג ראה ספינה מתרוצצת בים והיה שם ר"ע ושאלתי אותו מי העלך א"ל דף של ספינה נזדמן לי וכל גל וגל שבא עלי נענעתי לי ראשי מכאן אמרו חכמים אם יבואו רשעים על אדם ינענע לו ראשו עי"ש. ויה"ר שבזכות הסיום מסכת שזוכים כלל ישראל לעשות בימים אלו נזכה לסיים את הגלות במהרה ויתגלה כבוד ה' ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

העלון השבוע מוקדש לרפואת הרב בן ציון בן פעסל שנתקיים בו 'כי נפלתי קמתי' לרפוא"ש בתושח"י

לזכות ידידי הרב יונתן חיים בן מלכה הי"ו שכל העלונים הוא בזכותו ע"י ידידו משה בן שרה ומשפחתו

לזכות ידידינו הרב משה והרב רפאל חסן להצלחה בכל העניינים ולע"נ אביהם הרב יהושע בן מרים ז"ל

הפרשה המחנכת

פניני חינוך בפרשיות התורה

הרב שלמה רוזנשטיין

בלק גליון 98

תְּבוּת נְפִשִּׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל וְתֵּהֱ אֲזִירִיתִי כְּמוֹהוּ

אומנות הויכוח

תקשורת בין אישית זו אומנות לא קלה, ויכוחים שונים יכולים להגיע לידי משברים קשים שאין מהם דרך חזרה, ולעיתים במבט לאחור מתעוררת חרטה על משברים שהיה אפשר לפתור אולי בדרך אחרת.

ויכוח באופן כללי ובכל נושא, ככל שהוא נעשה לשם ויכוח גרידא כאשר כל אחד נותר בדעתו ואין לו כוונה בכלל להבין את הצד האחר – הוא ויכוח מיותר שיש בו רק הטחה של העמדה שאותה מביע האדם בלבד. אך ככל שהויכוח נעשה בין אנשים המעוניינים לפתור בעיה כלשהי והמטרה הסופית היא להגיע לתובנה ולהסכמה משותפת, יש ללמוד כיצד לנהל את הויכוח בדרך שתאפשר את התוצאה הרצויה – הבנה מוסכמת.

מומחים מציבים את הנקודה המרכזית להנהלות וויכוח – שהאדם לא באמת שומע מה שאומר הצד השני, אדם שומע מה שהוא רוצה לשמוע, הוא מבין מה שהוא רוצה להבין, הוא אינו מנסה באמת להבין את הצד העומד מולו.

בהרצאה של אחד הרבנים המומחים ל"שלום בית" הוא סיפר על זוג שהגיע ליעוץ. הרב ביקש מצד אחד לשטוח את הטענות שיש לו כלפי הצד השני, ולאחר מכן הצד השני יענה על הטענות. "אין צורך – קפץ הצד השני – אני מכיר את כל הטענות".... ובכל זאת ביקש הרב – הבה נשמע את הטענות. ובכן, הטענות נאמרו על ידי הצד הראשון בלהט רב, ואז הצד השני הגיב לטענות. שאל הרב את הצד הטוען – קיבלת מענה לטענות? "לא! הוא בכלל לא ענה לטענותיי". ובכן – אמר הרב – ננסה שוב. יוצגו שוב הטענות ושוב ננסה לקבל עליהם מענה. הטענות נשטחו שוב, ושוב נאמרו התשובות, ושוב השיב הצד הראשון כי לא היה כלל מענה לטענות שהוא הציג.

הבה נעשה משהו אחר – אמר הרב – הצד הראשון יטען שוב את טענותיו ואז הצד השני לא ישיב אלא רק יחזור על הטענות של הצד הראשון.

טען הצד הראשון את טענותיו, וחזר הצד השני רק על הטענות.

האם אתה מאשר שאכן אלו הטענות שלך? שאל הרב את הצד הראשון. לא – אלו לא הטענות שלי בכלל.

ובכן – אמר הרב הבה נעשה זאת שוב ושוב עד שיהיה ברור לנו כי הצד השני לפחות מבין את טענות הצד הראשון לפני שהוא עונה לטענות.

וכך חזרו פעמיים ושלוש רק על הטענות עד שהיה ברור כי הצד השני חוזר בדיוק על הטענות ומבין את טענות הצד הראשון ויודע לחזור עליהם כך שהצד הראשון מאשר שטענותיו הובנו. עכשיו – אמר הרב – אפשר להתחיל לענות על הטענות.

בויכוח, בדרך כלל, אין באמת הבנה או הפנמה לטענות שמטיח האחד בשני. כל אחד צמוד לעמדתו האישית, עוד טרם הוא שומע את טענות הצד השני הוא מגבש בראשו את הטענות ואת התירוצים שיש בראשו – כפי שהוא מבין או רוצה להבין בלבד.

שמיעה, הבנה, הפנמה, תודעה

יש דברים שאנו עושים – למרות שאנו יודעים שהם צריכים להיעשות אחרת, מדוע? לעיתים מדובר בהרגל שקשה לנו לשנותו, או שנדרש מאמץ רב כדי לעשות את הדברים באופן הנכון. אולם במקרים רבים ישנו פער בים מה שאנו 'יודעים' לבין מה שאנו 'מפנימים' או שאיננו מצליחים להביא את הדברים ל'תודעה' העמוקה שלנו.

אילו היינו הופכים את כל מה שאנו 'יודעים' שצריך להיעשות – למעשים. לא רק שאנו יודעים או מכירים שזה צריך להיות כך אלא שאנו פועלים על פי אותה ידיעה, הרי שהיינו עושים דברים רבים אחרת מהאופן שבו אנו עושים אותם.

מסתבר שישנם שלבים שונים של שמיעה והפנמה ותודעה. שלבים אלו הינם שלבים בהכרה הפנימית שיכולה להביא אותנו מהשלב של השמיעה והידיעה לשלב של 'מעשה', דהיינו שהשמיעה וההבנה יופנמו למצב שבו אנו נפעל לפי הבנה זו ולא רק 'נדע' שהיא קיימת.

זו כוונת הפסוק – וידעת היום, והשבות אל לבבך. השלב של הידיעה אינו מספק ויש להביא את הדברים לרובד העמוק יותר של 'השבות אל לבבך', רק אז יגיע השלב שגם נפעל על פי הידיעה וההבנה ולא רק 'נדע' שכך צריך להיות.

בלעם יודע רק איך למות ולא איך לחיות

בעלי המוסר מדקדקים רבות בחקירה אחר התנהגותו של בלעם הרשע, שהיה נביא ושמע וידע מה רוצה ד' מעימו. אולם כאשר הקב"ה אומר לו "לא תלך עימם" הוא 'שומע' שהכוונה היא שלא ילך איתם אלא עם גדולים וחשובים מהם. הוא שומע מה שהוא רוצה לשמוע ואינו מנסה להבין את מה שהוא באמת צריך לעשות.

ובאופן כללי לבלעם הייתה נטייה מובהקת לדעת דבר אחד ולעשות דבר אחר, הוא ידע כי ברוך העם כפי שאומר לו ד', אולם הוא מחפש שוב ושוב פרצות בעם ועולה למקומות שונים שמהם הוא צופה על עם ישראל תוך שהוא מחפש נקודות תורפה כדי לקללם. הקב"ה שם בלשונו רק דברי ברכה לעם ישראל, אך הוא

בשלו וכשאין הוא מצליח לקלל, הוא משיא את ההצעה להחטיא את ישראל כדי להכשילם בחטא כלפי המקום.

בלעם הרשע רוצה למות מות ישרים כמו האבות הקדושים, "תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמוהו", אך אין הוא משנה את חייו לחיות כפי שחיו האבות הקדושים.

ועוד מביא הגר"ח שמואלביץ שאף אדם מושחת כבלעם הנוהג בניווול וברשע, לא היה לו לנהוג כך אלא לעצמו, אבל בשיבתו ועם תלמידיו היה לו ללמוד כפי שכלו והשגתו הרוחנית. אולם התנא אומר באבות "עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה מתלמידיו של בלעם הרשע", וכתב רבינו יונה: "לא אמר תלמידיו של בלעם היה להם עין רעה וכו', להורות שכל עצמות הלימוד שלמדו מבלעם הרשע היו הג' דברים הללו, כי בהם היו כללות כל הרעות". נתבאר לנו מדברי המשנה כי לא רק שהיה נגוע בעצמו בכל המידות הרעות, אלא שהמידות הרעות היו השקפת עולמו ותורתו אשר הרביץ לתלמידיו, ובעוד שאברהם אבינו ע"ה היה מחנך ומורה לתלמידיו את כל שלמות האדם הכלולה בג' דברים הללו וכמו שאמרו עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה מתלמידיו של אברהם אבינו, ופירש"י עין טובה - שאין לו קנאה על חבירו וחביב עליו כבוד חבירו ככבודו, רוח נמוכה - עניו ושפל ברך, ונפש שפלה - שמשפיל עצמו בין אנשים ומעורב ביניהם ואינו גס רוח. היה בלעם מחנך את תלמידיו את ההיפך ממש עין רעה - שלא לסבול טובת חבירו ולקחת כבוד רק לעצמו, רוח גבוהה - גאווה והיות האדם קשה כארז, ונפש רחבה - גסות הרוח.

בלעם ידע ושמע על כך שברוך העם, ידע שאין הקב"ה רוצה בקללת ישראל, את 'מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל', הוא מכיר את מעלתם של האבות הקדושים ומבין מה היא ההגדרה להיות 'ישר'. את כל זאת ידע בלעם ואל המעלה הזו של 'ישר' שאף וביקש. והדבר מבהיל איך נראית 'ישרותו' של בלעם, לחיות הוא חי כפחות שבפחותים ולמות הוא חפץ כאבות הקדושים, ואין זו סתירה אצלו כלל, כי כך נראית ישרות אצל אדם בעל ג' המידות של "עין רעה רוח גבוהה ונפש רחבה". מידותיו הרעות הן תורתו - תורת חייו והכרתו ושכלו הן רק כיצד למות.

כל זאת מעבר לכך שדמותו של בלעם מורה לנו שוב כי תיתכן באדם סתירה בולטת במהותו, אור וחושך ישמשו בערבובייה באותו אדם עצמו, ובקרבו יהיו ניגודים עצומים מן הקצה אל הקצה. כי כך היה בלעם ידע את קונו ככתוב "יודע דעת עליון" והגיע למדרגות נבואתו של משה רבינו ע"ה, כמאמרם ז"ל "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אבל באומת העולם קם ומנו בלעם", ומאידך הוא היה זה שפרץ את כל הגדרים והיה מופקר ממש בחייו הפרטיים גרוע מן הפחות שבפחותים.

בלעם, היה זה שלא הפנים מאומה מכל מה שהוא שמע וידע. הוא שמע מה שהוא רוצה לשמוע, הבין את מה שהוא רוצה להבין, הוא לא שמע מעולם דברים כדי ליישם אותם או כדי להתנהג ולהתנהל על פי מה שהוא שמע וידע.

הוא לא ידע כיצד לומדים את "יודעת היום - והשבות אל לבבך.

^ ^ ^

לֹא הִבִּיט אֶן בִּיעֶקֶב וְלֹא רָאָה עֹמֵל בְּיִשְׂרָאֵל

לראות רק את הטוב

פרשתינו גדושה בלימודים לדורות גם מהתנהלותו של בלעם וגם ממשליו הרבים שנשא ואמר כאשר הוא מנסה שוב ושוב לפגוע בעם ישראל.

על אמירתו של בלעם "לא ראה אוון ביעקב" תמהים רבים, כיצד יתכן שלאחר כל הניסיונות שניסו ישראל את ד' במדבר, עדיין ההגדרה היא שלא ראה אוון ביעקב.

הקב"ה אמר הצדיק רבי לוי יצחק מברדיצ'ב - שהכל גלוי וידוע לפניו, כביכול מעלים עיניו, כביכול אינו רואה את חטאיו של היהודי, "לא הביט און ביעקב", מכאן שאם הקב"ה הוא כך, על אחת כמה וכמה אנחנו, בשר ודם איסור גמור הוא לנו להביט אל חטאי הזולת עלינו לדבוק במידה זו של "לא הביט און ביעקב".

כשחטאים הן תקלות או שגגות אך לא מהות ודרך, הקב"ה לא רואה בהם אוון ביעקב. ועל אחת כמה וכמה שאנו צריכים ללמוד כיצד לראות רק את הטוב, לא לחפש את הרע באחרים.

^ ^ ^

וַיֵּשֶׁא מִטָּלוֹ וַיֹּאמֶר

לומר או לשתוק

בלעם ובלק מסתובבים סביב מחנה ישראל מכל הכיוונים, מחפשים שוב ושוב את הדרך לומר משהו רע, והנה שוב בלעם נושא משלו ואומר - משהו טוב.

דומה כי אנו למדים מפרשה זו שכשלא מוכרחים לומר משהו, טוב יותר לשתוק מלומר משהו. וכפי שאמר אדם חכם, 'מעולם לא התחרטתי על משהו שלא אמרתי'.

לשמוע, להבין, לשתוק, פעמים רבות זו מעלה גדולה יותר מכל דיבור.

בדרך צחות מספרים שפעם הסב רבי נתן דוד משידלובצא על שולחן רבו הדברי חיים מצאנז, כיבדו הדברי חיים לומר תורה, ר' נתן דוד היסס ולבסוף אמר מה ביאור הפסוק "וישמע משה וייתב בעיניו" נראה לענ"ד שכך פירושו בדרך כלל היה משה רבינו אומר תורה ואהרן שומע, הפעם כשאהרן אמר תורה "וידבר אהרן אל משה" וכו' "וישמע משה וייתב בעיניו", ולמה הוטב בעיניו כי הפעם נוכח לדעת שיותר טוב לשמוע תורה מאשר לומר.

כך יוצאים גם ידי חובת אמירה, וגם ידי חובת שתיקה.

^ ^ ^

לִכְהָנָא אֶתִּי אֶל מְקוֹם אֲזוּר אֲשֶׁר תִּרְאֶנּוּ מִשָּׁם

שמירה על עידנות

יכול אדם לחיות בשיגרת חייו, אבל מסביבו שוכרים אנשים כדי להרע לו, בונים לו מזבחות מקריבים פרים רק כדי להזיק ולקלל. עוקבים אחריו, מחפשים זוית כלשהי אחרת כדי לתפוס אותו על חם באחד מהדברים שבינו לבין הבורא או שבינו לבין חבירו.

בלעם עובר ונע ונד מאתר לאתר, שוב בונה מזבחות ושוב מקריב פרים, שוב צופה על ישראל, מנסה למצוא פגם כלשהו באהלי יעקב, בהתנהלותו בצניעות ובהתנהלותו מול בורא עולם.

חשוב להיות ערניים.

^ ^ ^

פנינים משולחן רבינו הגאון

רבי אברהם מנחובסקי זללה"ה

בלק תשפ"ב ❖ גליון תפ"ה

לע"נ הרבנית הצדקנית מרת אסתר הדסה ע"ה בת הר"ר רפאל יונה זצ"ל

הן עם כלביא יקום

הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא וגו' (כ"ג כ"ד)

פירש רש"י, כשהן עומדים משנתם שחרית, הן מתגברין כלביא וכארי לחטוף את המצות, ללבוש טלית לקרוא את שמע ולהניח תפילין.

ובמדרש (במדבר רבה פרשה כ') הן עם כלביא יקום, אין אומה בעולם כיוצא בהם, הרי הן ישנים מן התורה ומן המצות, ועומדין משנתן כאריות וחוטפין קריאת שמע וממליכין להקב"ה ונעשין כאריות ומפליגין לדרך ארץ למשא ומתן, אם נתקל אחד מהם בכולם או אם מחבלין באין ליגע באחד מהן, ממליך להקב"ה.

ונביא כמה נידונים בענין ברכות השחר:

פוקח עורים

עובדא הוה באחד שבירך "פוקח עורים" וסבר שכבר אמרה מקודם, והלכך אמר תוך כדי דיבור "מלביש ערומים", וכשגמר כל הברכות נתברר לו שבאמת לא אמר "פוקח עורים" מקודם, נמצא דכשאמר "פוקח עורים" ותיקנה ל"מלביש ערומים", באמת זו היתה הפעם הראשונה שבירך "פוקח עורים".

א. אינה עולה לשני ברכות

הנה בפשוטו הפתיחה שאמר "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם" אינה עולה לו לשני ברכות, ואם כן חסרה לו חד ברכה ויש לו לחזור ולברך.

[מיהו בכף החיים (סי' ר"ט ס"ק ה' ו') דן דתעלה לו לשנים. ועיין באורך בספר מאיר עיני שנים סי' א' אם ברכה אחת ובי' חתימות אי עולה לו].

ב. תוך כדי דיבור לגרע

אך יש לעיין איזה ברכה חסרה לו, אם פוקח עורים או מלביש ערומים.

והנה יש לעיין אם מהני תוך כדי דיבור לבטל ברכה שמחוייב בה, והבאנו לעיל דמבואר במלחמות בסוגיא בברכות (ו"ב א') דפסיקא ליה דתוך כדי דיבור לתקן מהני וספיקא דגמרא רק בהחזיק שכל ובירך שהכל כדינו, ואחר כך תוך כדי דיבור טעה וסבר דהוה יין ותיקן בורא פרי הגפן והנידון אם בתוך כדי דיבור יכול לעקור ברכה מעליא.

ולגיסא דיכול לעקור, גם בנידון דידן יכול לעקור, אך לגיסא דאינו יכול לעקור אם כן נשארה ברכת פוקח עורים, והשתא דלא איפשטא בגמ' אם כן צריך עיון מאי יברך.

[ועיין בדעת תורה ולמהרש"ם או"ח סי' קי"ד סעי' ו') בהג"ה דהג"ר שלום שברדון שליט"א, לענין היכא דקאמר בימות הגשמים משיב הרוח ומוריד הגשם וטעה שחשב שאין צריך לומר ותיקן עצמו ותלי לה בספיקא דהגמרא לפי הרמב"ן הנ"ל].

ג. חזר תוך כדי דיבור בטעות

הנה יש לדון בחזר תוך כדי דיבור בטעות אם הוה חזרה או לא, ואשכחן בתשובות אבני נזר (אה"ע סי' קס"ד) שכתב הגאון חלקת יואב דמי שחזר תוך כדי דיבור, וחזרתו היה בטעות, החזרה כמאן דליתא. ויליף לה מסוגיא במנחות (פ"א ב', וק"ג א').

אך באבני נזר (שם) כתב דאין ראייה מהסוגיא במנחות (שם) דלא הוה חזרה, ואדרבה מרש"י (שם) יש למילף בהיפוך דהוה חזרה.

[ונכתב החלקת יואב (שם) דלפי זה מי שמנה לשליח פלוני הגר בעיר פלונית, ובאמת הוא גר בעיר אחרת, לית לן בה דבמטלין דיבורו השני והוה כלא דיבר, וכתה אחא באבני נזר דאף אם נימא כדינא דחלקת יואב דחזרה בטעות לא הוה חזרה, מכל מקום הכא הוה דיבור אחד של מנוי ולא מבטלין מקצתו].

מעתה יש לדון דאם נימא כהחלקת יואב דחזרה בטעות כמאן דליתא, אם כן הכי נמי הרי אם חזר תוך כדי דיבור לגרע, הרי הוה חזרה בטעות, ואם כן נימא דהחזרה אינו חל.

אך נראה דספיקא דהרמב"ן לא תליא בזה, דאף אם נימא דהחזרה כמאן דליתא מכיון דהוה בטעות, מכל מקום יש לומר דהברכה השניה קיימת. ועיין. נ"י. יש לבאר כוונת רבינו דהיינו משום דיש לומר דדיינין דאיכא חפצא של הברכה השניה].

ד. ספק דרבנן לקולא

הנה יש לעיין בנדון דידן, דלהאמור דהוה ספיקא דהרמב"ן אם הוה חזרה, אם כן יש לומר דכיון דפוקח עורים קיימא מספק, [להצד דלא הוה חזרה], והרי זה סגי בדין דרבנן דספק דרבנן לקולא, אם כן מלביש ערומים כמאן דליתא.

אך יותר היה נראה דהספק בין שניהם קיים ואם כן מה יעשה.

ה. יברך שנית ויתנה

הנה העירו דתקנתו שיברך שנית מלביש ערומים ותוך כדי דיבור יאמר פוקח עורים, ויתנה דאם חייב מלביש ערומים חזרתו כמאן דליתא, ואם חייב פוקח עורים רוצה בהא לחזור. [והכא לא הוה לגרע, דהרי להאי צד באמת אינו חייב במלביש ערומים אלא רק בפוקח עורים]. וצריך תלמוד.

ו. דברי המשנה ברורה

הנה במשנה ברורה (סי' מ"ו ס"ק כ') מבואר דאין לעקור ברכה שנאמרה כדינה מכח תוך כדי דיבור. ולפי זה בנידון דידן באמת יצא ידי פוקח עורים.

אך צריך עיון כיון דהוה ספיקא דהסוגיא בברכות, אם כן מאי אולמא ברכה קמא מברכה תנינא. [ועיין נמי במשנה ברורה סי' ר"ט ס"ק ד']. ועיין בסימן הבאה.

תוך כדי דיבור לגרע

הנה כתב במשנה ברורה (סי' מ"ו ס"ק כ' בשם פרי מגדים) דלא מהני תוך כדי דיבור לבטל ברכה מתוקנת. ומשום הכי כתב לענין ברכות השחר, שאם שינה תוך כדי דיבור, חיילא הברכה הראשונה ולא השניה.

כגון אם בשעה שאמר "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם" חשב לסיים מלביש ערומים ובאמת סיים כך, ואחר שסיים נזכר בתוך כדי דיבור דבאמת היה צריך לומר פוקח עורים ותיקן ואמר פוקח עורים, לכולי עלמא לא מהני תיקונו, כי סדר הברכות אינו מעכב, אלא יצא ידי ברכתו הראשונה שהוא מלביש ערומים וחוזר ומברך פוקח

ותיקשי הרי כתב ברמב"ן (מלחמות ברכות ו' ב' בדפי הריף) לבאר ספיקא דהגמרא בברכות (י"ב א') דמספקין בגמרא אם אמרינן תוך כדי דיבור לבטל דבר מעליא ונשאר בספיקא. [ועיין בדעת תורה למהרש"ם (סי' קי"ד סע' ו') בהגהות הגאון נכדו זצ"ל שמביא לדברי הרמב"ן].

מעשה לכאורה להרמב"ן הוה ספק אם חלה הברכה הראשונה או האחרונה. ואם כן אמאי כתב במשנה ברורה דודאי לא אמרינן תוך כדי דיבור לבטל וחל ברכה הראשונה, הרי להאמור הוה רק ספק.

ויש לדון ליישב בג' אופנים:

תירוץ א' - כוונתו לברך שניהם

חדא, יש לחלק דהתם בגוונא דהרמב"ן כוונתו היתה לומר רק ברכה הראשונה, ואם כן בנמלך לומר ברכה השניה יתכן דאמרינן תוך כדי דיבור לבטל, משא"כ בגוונא דברכת השחר כוונתו היתה לומר תרווייהו רק זה אי אפשר בבת אחת, ואם כן חיילא הראשונה.

[א"י. היינו דבאופן דהרמב"ן איכא נמלך גמור, שהשתא מברך ברכה שלא התכוון אליו, אם כן מסתפקין אם אמרינן תוך כדי דיבור לגרע, אמנם באופן דהמשנה ברורה בברכת השחר, אינו כל כך נמלך, דהרי נמלך רק לענין הסדר איזה יברך ראשון, ובכחאי גוונא אמרינן דודאי לא ביטל הראשונה].

תירוץ ב' - אינם סותרים

תו, דבגוונא דרמב"ן הרי לפוס רצונו הוי סותרים ורצונו לבטל ברכה הראשונה, [דהרי נמלך מכיון דחשב שהברכה היא הגפן ולא שהכל], משא"כ בהא דברכות השחר אין כאן סתירה אלא דרצונו דתחול השניה ולא הראשונה וזה לא מצי. ואין החילוק ברור.

תירוץ ג' - נקט דלא כרמב"ן

אבל בעיקר הדבר יש לומר דלמפרשים דלא כרמב"ן, אם כן בגוונא דרמב"ן ודאי מהני ולא אמרינן תוך כדי דיבור לגרע.

דהרי כתב ברשב"א (ברכות י"ב א') דלפוס הפירוש בסוגיא דאירי במים ואמר בורא פרי הגפן ושהכל נהיה בדברו, היכא דיאמר על מים שהכל נהיה בדברו ובורא פרי הגפן רחוק ודחוק שהברכה תתקלקל מפאת תוספת שהוסיף אחר כך.

ואם כן אתי שפיר פסקא דהמשנה ברורה בשם הפרי מגדים הנ"ל.

ד. לענין ותן טל ומטר

אגב, בספר דינים והנהגות (מהחזון איש, פ"ד אות כ"ה) אייתי עובדא שאדם בארץ ישראל לאחר שמחת תורה קודם ז' חשוון, אמר ותן ברכה כדינו, ולאחר מכן טעה וסבר שצריך לומר ותן טל ומטר לברכה, וחזר על ברכת השנים ואמר ותן טל ומטר, [יש לומר דהיה לאחר שמע קולינו], ופסק החזון איש דצריך לחזור ולהתפלל.

ולכאורה תיקשי, כיון דבגוונא דהרמב"ן לית לן בה כיון דבתחילה אמר כהוגן, אמאי הכא לא יועיל, הא בפעם הראשונה בירך כתיקונו, ואמאי גרע בהא דחזר ובירך שלא כתיקונו, ואע"פ דהא אמר ותן טל ומטר לברכה, הרי כיון דכבר בירך כדינו דמי לאומר ותן טל ומטר בתוך ברכה אחרית.

תו תיקשי דאף אם נימא דבגוונא דהרמב"ן יהא פסול הכא עדיף שהרי קאמר את כל הברכה כדינה.

אמר מילה וחזר

הנה יש לעיין במי שבירך ברכת השחר וטעה בחתימה ואמר מילה מענין אחר, אם אכתי יכול לחזור תוך כדי דיבור.

וכן הנידון בכל בעוד גווני דחזרה תוך כדי דיבור, כגון לענות אמן תוך כדי דיבור, או לתקן ברכה דיליה תוך כדי דיבור, מהו אם אמר מילה מענין אחר, אם אכתי חשיבא תוך כדי דיבור.

[וכן הנידון לענין שומע, כגון בשמע ברכה ואמר השומע מילה האם אכתי יכול לומר אמן].

א. שהתלמיד יוכל לומר שלום

הנה מדקאמר רבינו תם (מובא בר"ן בנדרים פ"ז א' ד"ה הלכתא) דדינא דתוך כדי דיבור היינו כדי שיוכל התלמיד לומר שלום לרבו, שמעינן לכאורה דאף בהפסיק בדיבור מהני.

[וזה לשון הר"ן, וראיתי לרמב"ן ז"ל בפרק יש נוחלין שכתב בשם ר"ת ז"ל דתוך כדי דיבור כדבור דמי תקנתא הוא דתקון רבנן משום תלמיד הלוקח

מקח ופגע בו רבו שיוכל ליתן לו שלום והשוו מדותיהן בכל מילי בר מהני].

ב. התחיל ברכה שלאחריה

אך חזינן דאם בשמונה עשרה התחיל כבר ברכה שלאחריה אינו יכול לתקן, ואף בתוך כדי דיבור.

ויש לחלק דשאני התם דחשיבא סילוק כיון דכבר התחיל ברכה השניה.

לסיים בברכה אחרת

הנה אמרינן בשולחן ערוך (סי' מ"ז סע' ה') מקדימין מתיר אסורים לזוקף כפופים, ואם טעה ואמר קודם זוקף כפופים, לא יאמר מתיר אסורים.

וטעמא משום דמתיר אסורים נתחייב מיד כשיושב, ואם כן כיון שנתן הודאה שזוקף לגמרי הוה בכלל זה מתיר אסורים.

וכתב במשנה ברורה (שם סק"כ) דאם צריך לברך "מתיר אסורים", וטעה והתחיל ברוך אתה ה' על דעת לומר "זוקף כפופים" יגמור "זוקף כפופים", אע"פ שיפסיד הברכה "מתיר אסורים". [צריך עיון הא יאמר למדני חוקיק].

חזינן דמכיון דהוה ספק אם מהני לגמור בברכה אחרת, אם כן לא ראוי למיעבד הכי, אע"פ דאיכא בזה בדיעבד לענין ברכה אחרת.

והנה יש למילף מהכא בעובדא שבירך ברכת הנהנין, וסבר שהוא מזונות ובירך עד תיבת העולם, ואחר כך רואה שהוא פת, מעשה יש לפניו ב' אפשרויות, או לסיים למדני חוקיק ולברך על נטילת ידיים והמוציא כדן, או יסיים בהמוציא לחם מן הארץ, ואחר כך יפסיק ויטול ידיים לפני אכילתו, אע"פ דהוה בדיעבד שמפסיק בין הברכה לאכילה לצורך אכילתו.

א. לאכול פחות מכזית

הנה לומר דיגמור המוציא ויאכל פחות מכזית בלא נטילה ואחר כך יטול ידיים, זה לא עבדינן, דמכל מקום האי פחות מכזית בהדי השאר יהא עצמו חייב בנטילת ידיים, כמבואר באחרונים [עיין משנה ברורה סי' קס"ז ס"ק מ"ה] מכאן דינא גופא דבירך המוציא ונזכר שלא נטל, יטול ויברך לפני שאוכל, ולא אמרינן האי עצה שיאכל פחות מכזית.

[מיהו יש לדחות דמייירי המשנה ברורה לענין דיעבד אחר שכבר בירך על נטילת ידיים, אבל בנזכר קודם, שמיא יש לומר דאין הכי נמי ישתמש עם האי עצה].

ב. ב' אפשרויות

אלא יש לפניו ב' אפשרויות, חדא, שיגמור המוציא לחם מן הארץ, כיון שמזונות נמי פוסר לחם. [עיין בסוגיא בברכות י"ב א']. אך הא חייב בנטילת ידיים, ואם יגמור המוציא, הרי אחר כך יצטרך להפסיק בהברכה דעל נטילת ידיים, ונהי דמבואר בשולחן ערוך (סי' קס"ז סע' ו') דיכול ליטול ידיים ולברך על נטילת ידיים בין ברכת המוציא לתחילת אכילתו, אך הא טעמא דמילתא משום דהוה הפסק דדמי לגביל לתורי, והא מבואר ברמ"א (שם סע' ו') דלכתחילה לא יפסיק כלל.

שנית, יכול להחליף הברכה לעל נטילת ידיים ואחר כך יברך המוציא. אלא הכא הוה בדיעבד מטעם אחר, דבהתחיל לברך על דעת לברך ברכה אחת וסיים בברכה אחרת, הוה ספיקא דדינא נמצא דהוה גם רק בדיעבד.

ג. עדיף שלא לסיים בברכה אחרת

הנה יש מקום לומר, דבאמת עדיף כאפשרות הראשונה הנ"ל, שיגמור המוציא ואחר כך יטול ידיו, כי להחליף ברכה כיון דהוה ספיקא, עדיפא שלא לעשות כן, ואע"פ שיצטרך להגיע לגביל תורי.

והרי זה כמו דהבאנו לענין ברכת השחר, דלא יחליף הברכה ומסיים זוקף כפופים, אע"פ שיפסיד מתיר אסורים. [וזה אפילו כשאמר רק ברוך אתה ה', ולא יגמור למדני חוקיק].

ואם כן בנידון דידן אף שבירך רק "ברוך אתה ה'" על דעת לומר מזונות, יסיים המוציא לחם מן הארץ, ואחר כך יטול ידיו. וכן בגביל לתורי ואמר ברוך אתה ה', לא יאמר למדני חוקיק אלא יסיים הברכה ויאמר גביל לתורי.

וכן נלמד שאם לאחר שאמר תיבת "העולם" נזכר שיש לו בהמות, ויהא מוכרח להפסיק ולומר גביל לתורי, לא יחליף הברכה לברכה על שתיה, דלדעת ספר חסידים (סי' תקל"א, מובא במגן אברהם סי' קס"ז ס"ק י"ח) לשתות שרי קודם הבהמה, אלא יגמור הברכה על אכילתו

[אך יש לחלק, דאין קודם הנץ מתפרש שחור לכתחילה, אלא דחכמים אמרו שיעשה לאחר הנץ. ואם כן נימא דדוקא התם צריך לקיים המצוה לאחר הנץ החמה אע"פ דיהא רק בתורת ספק. ויש לעיין אם קודם הנץ יהא בברכה ולאחר הנץ יהא בלא ברכה מהו, ובזה יש לומר דיעשה קודם הנץ].

גר שנתגייר

הנה גר שנתגייר מברך ברכת השחר בבוקר אע"פ שבתחילת הבוקר עדיין לא נתגייר. ויש לדון בכהאי גוונא בכמה הלכות:

א. לענין שעשה לי נס במקום הזה

הנה יש לעיין בנכרי שהיה לו סכנה וניצל ואחר כך נתגייר אם יברך "שעשה לי נס במקום הזה" כשחזור למקום הנס, דיש לומר דרק בנס של ישראל. ולכאורה מכל מקום חייב להודות דבגופו נעשה הנס.

ב. לענין קרבן תודה

כעין זה יש לשאול בנכרי שאירע אצלו חד מדי החייבים להודות, אם חייב קרבן תודה לאחר שנתגייר. [ועיין בחתם סופר בתשובות או"ח סי' נ"א אם יש חיוב להביא קרבן תודה בהני ד'].
וכי תימא דמכל מקום על ידי הנס יש ישראל בעולם, אם כן נימא דהגר יברך גם על נס של אביו הגוי שהיה לאביו לפני שנתעבר גר זה. וזה ודאי אינו.

ג. לענין הגומל

כעין זה יש לשאול לענין ברכת הגומל לאחר שנתגייר, ולא שמענו דמחייבין לגר לברך הגומל על כל מה שנעשה לו בהיותו נכרי, והרי ודאי נסע בספינה. ולפי זה שמעינן שאינו מברך שעשה לי נס במקום הזה. [אך מכל מקום מי שחזר בתשובה יתחייב הגומל על כל מה שנעשה לו].

אך אם נימא דחייב לברך הגומל, מכל מקום היינו רק כשבא לשם לאחר הגרות לאחר שלשים יום מהפעם הראשונה. [ויש לעיין בנכרי שנתגייר ותוך שלשים יום ראה את הים הגדול אם יברך].

וראינו בספר מנחת שלמה (ח"ב סי' ס"א אות י') שכתב שלא יברך הגומל. ומהאי טעמא כתב שכל גר אינו מברך על שנתרפא ממילתו דכיון שטבילתו היא רק לאחר שנתרפא אינו מברך על חולי שנתרפא ממנו בגיותו. אך לפי זה תיקשי מכל ברכות השחר לאחר שנתגייר.

שוב שאלתי שאילתא זו להגאון בעל זכר טוב שליט"א וקאמר דמסתברא דיכול לברך, בין לענין ברכת שעשה לי נס ובין לענין ברכת הגומל. וכן דעת הגאון חוט שני שיברך הגומל ושהחיינו.

ד. לענין ברכת המזון

הנה דן הגרע"א (בגליון או"ח קפ"ו) בנכרי שאכל פת ואחר כך נתגייר האם מברך ברכת המזון מפאת השביעה. והביא ראיה שפטור. אך התם בעינן מחייב של מעשה אכילה, ואם כן זה דמי לאשר יצר של מתפנה וכדלהלן. והצד דהגרע"א דחייב מפאת שביעה דהשתא ולא מפאת אכילה דאז.

ה. לענין אשר יצר

הנה לעני"ד בגר שנתגייר אטו חייב מיד לומר אשר יצר על מה שנתפנה בגיותו ועכשיו עדין אינו זקוק להתפנות. ויש לומר דשאני אשר יצר שהיא על פעולת ההתפנות.

ולפי זה ברכת אשר יצר דלאחר שינת הלילה יוכל לומר, וכמו דחזינן שגר המתפלל שחרית אומר המעביר חבלי שינה, ואם כן אף ברכת אשר יצר אם נתגייר לפני הצהרים יברך שמודה על בריה חדשה.

מעתה ברכת שעשה לי נס והגומל נמי דומה לברכת המעביר שינה שהוא ער, ואם כן סלקינן דמברך, ושאני אשר יצר על ההתפנות דכיון שהיתה בהיותו נכרי לא יברך. ובקנה כלים חדשים בהיותו גוי כשהוא ישראל יברך. וצריך תלמוד.

ודע דאין לומר דגר חשיב כקטן שנולד והוא אדם חדש, שהרי מבואר בשולחן ערוך (אה"ע סי' א' סע' ז') דבנים שהיו לו בגיותו פוטרים אותו מפריה ורביה, ובאמת בבית שמואל (שם ס"ק י"ב) הקשה הא קטן שנולד דמי, והביא שתוספות כתבו דמכל מקום בהיותו גוי קיים פריה ורביה, אך דחה זאת דהרי גם לגבי בכורה הבן שנולד לו בהיותו גוי מפקיע את הבכורה של הבן שנולד בהיותו ישראל.

וכן הבעלות של חפציו לא פקעה בשעה שנתגייר דאטו מי שנתגייר ואין נכסיו בחצרו יהא כל הקודם זוכה וגם בחצרו הא יפקע חצירו. וכן חזינן (נדרים כ"ח א') דמי שלוה כסף מנכרי ונתגייר המלוה חייב להחזיר לו.

לכתחילה בספק או בדיעבד ודאי

הנה הבאנו לעיל הא דאמרינן בשולחן ערוך (סי' מ"ו סע' ה') דמקדימין מתיר אסורים לזוקף כפופים, ואם טעה ואמר קודם זוקף כפופים, לא יאמר מתיר אסורים.

וכתב במשנה ברורה (שם סק"כ) דאם התחיל על דעת לומר זוקף כפופים יגמור, אף שיפסיד הברכה דמתיר אסורים. [ואף כשאמר רק ברוך אתה ה' כדאיתא התם]. [וצריך עיון הא יאמר למדני חוקיך].

ותיקשי הרי מסתפקינן בסוגיא בברכות (ו"ב א' לפירש רש"י שם) אי אזלינן בתר תחילת הברכה או בתר החתימה, כגון במחזיק בידו כסא דשיכרא וסבר שהוא יין, והתחיל על מנת לומר בורא פרי הגפן, וגמר בשהכל נהיה בדברו, וסלקא בתיקו.

ומכיון דלא אפשריטא, אם כן מדינא אזלינן בברכות דרבנן לקולא בתר הסיום. ואם כן אמאי לא יסיים במתיר אסורים וכך יברך כל הברכות השחר.

אלא צריך לומר דחזינן מהכא דאם ודאי יצא ידי חובתו אע"פ שהוא רק בדיעבד, זה עדיפא מספק יצא ידי חובתו, אע"פ דאיכא צד בספק דמהני לכתחילה.

א. בדיעבד לאחר עלות השחר

הנה איתא במשנה במגילה (כ"א א') דמצוות הנהגות ביום יש לעשותן רק לאחר הנץ החמה, ואם עשה לאחר עלות השחר, יצא.

ויש לעיין באופן דיש לפניו ב' אפשרויות היאך לקיים מצוה דרבנן, חדא, לעשותה לאחר הנץ החמה, ואז יהא לו רק באופן ספק, דבספיקות מהני בדיני דרבנן, ואף לענין ברכה. [ועיין בדברי מלכאל חלק א' סי' ז']. שנית, יכול להקדים לקיים המצוה לאחר עלות השחר, אע"פ דהוה בדיעבד לקיים המצוה באותה שעה, מכל מקום אז יהא לו קיום בתורת ודאי.

מה עדיפא, מי נימא דעדיף לעשות לאחר הנץ החמה, דכיון דספיקא דרבנן לקולא אם כן עשה כדינו באופן דלכתחילה, או דילמא נימא דעדיף שיקדים ויעשה בעמוד השחר, דלקיימנה בתורת ודאי אע"פ דהוה בדיעבד עדיפא על לכתחילה דהוה רק ספק.

והנה מסברא יש לומר כהצד השני, דודאי בדיעבד עדיפא מספק לכתחילה. וכמו שהוכחנו לעיל מפיסקא הני"ל בברכות השחר.

ב. לענין ספירת העומר

אך תיקשי דלפי זה אם יש לפניו ב' אפשרויות היאך לספור ספירת העומר, חדא, דיכול לספור בבין השמשות דתחילת היום, דמהני בזמן הזה דספירה דרבנן, שנית, יכול לספור בלילה ולשמע מחרש דודאי יצא ידי חובתו, אע"פ דהוה רק בדיעבד.

ולחאמור ימתין עד הלילה וישמע מחרש. אך אנן הא קיימא לן ושולחן ערוך סי' תפ"ט סע' ב' ומושה ברורה שם ס"ק י"ד) דמעיקר הדין סופר בין השמשות אף ביכול לספור בלילה. אם כן חזינן דספק לכתחילה עדיפא מודאי בדיעבד, ותיקשי על דינא הני"ל דברכת השחר.

ואולי זוקף כפופים חשיבא טפי לכתחילה אף אם לא יאמר מתיר אסורים. וצריך תלמוד.

ג. לדון דלא כהני"ל

אמנם יש לדון דלא כהני"ל, דהנה יש לעיין ביכול ליטול אתרוג מהודר קודם הנץ החמה, אבל לאחר הנץ אתרוג יוכל ליטול רק אתרוג שאינו כל כך מהודר. בפשוטו צריך להמתין עד לאחר הנץ החמה.

וכן שמעתי לענין שיאמר הלל קודם הנץ החמה בציבור ולאחר הנץ החמה ביחידות, שהורה הגאון אילת השחר שיאמר לאחר הנץ.

מעתה להאמור שעדיף לקיים המצוה לאחר הנץ החמה מכיון דהוה לכתחילה, אע"פ דיהא בלא ברכה או ביחידות, אם כן הדין נותן נמי שיעשה לאחר הנץ החמה אף אם יקיימנה רק מספק. אם כן שמעינן דעדיף לקיים מצוה באופן דלכתחילה אע"פ שיקיימנו רק מספק, [באופן דאזלינן בספיקות לקולא].

אך לפי זה באופן שיש אתרוג מהודר שהוא ספק כשר, או אתרוג שאינו מהודר שהוא ודאי כשר, ואינו יכול לקחת שניהם, והנידון בחול המועד שחיובו רק מדרבנן, שיקח המהודר אע"פ שהוא

בתורת הדרך אמונה [י"א]

מפאת שאשה מסתכנת בלידתה משא"כ עבד. [וכן מפאת מילה, דעבד חייב במילה משא"כ שפחה].

אך כתב בפרי מגדים, דלאידך גיסא דילמא אשה עדיפא, דעבד זיל טפי כדמסיק בגמרא מנחות (מ"ג ב').

[נמצא דעכ"פ עבד ודאי עדיף משפחה, דהרי שניהם עבדים, ואם כן ודאי דאיכא הני מעלות בעבד יותר מבשפחה, ואם כן כמו שאיש קודם לאשה להצלה, הכי נמי עבד קודם לשפחה וכהנ"ל].

ב. אשה עדיפא או עבד עדיפא

הנה הבאנו לעיל צד דעבד מברך שלא עשני אשה, אמנם לאידך גיסא הא חזינן דאשה ודאי מברכת שלא עשני עבד, דהרי אשה שהיא בת חורין ודאי עדיפא מעבד.

ותיקשי, היאך יתכן שכל אחד מברך שאינו כהשני, הא ממה נפשך, או אשה עדיפא או עבד עדיפא.

ויש לבאר דאין הכי נמי לכל אחד יש מעלה, דעבד עדיפא מאשה מכיון דאסור בתגלחת, ואשה עדיפא מעבד מכיון שהיא בת חורין וקדושה קידושין, הלכך כל אחד יכול לברך. וצריך תלמוד.

ענינים שונים [א]

והעירו, דיש לדחות דאירי בשלשה שעשאוה, לפי מה שכתב הגרע"א (גליון הרמב"ם פ"א מה' שבת הטי"ז) דבשלשה הוה ליה כל אחד מסייע שאין בו ממש. וכך כתב בתשובות זרע אמת (להגאון רבי ישמעאל הכהן ממודונא, ח"א סי' מ"ד). אך זה דוחק להעמיד בהכי.

ב. אמאי העדיפו שנים שעשאוה

הנה יש לשאול אמאי בתחילה העדיפו להוציא בשנים שעשאוה ולא הניחו בכרמלית, ורק אחר כך כשלא היו יכולים בשנים הניחו בכרמלית, הרי לכאורה שנים שעשאוה חמור יותר מהנחה בכרמלית, דהרי עדיף אחד משנים, והרי חזינן בגמרא מנחות (ס"ד א') דעדיפא לקחת ג' גרוגרות בפעולה אחת, משתי גרוגרות בשתי פעולות.

ואולי נימא דתחילה כשהניחו ברשות הרבים היה פחות פעולות איסור, ואחר כך כשהניחו בכרמלית היה יותר פעולות איסור.

ג. ד' אמות ברשות הרבים

הנה מדברי הירושלמי שמעינן דמעביר ד' אמות ברשות הרבים בעינן הנחה ברשות הרבים, אבל אם הניחו בכרמלית אינו חייב. ועיין בזה בספר תוצאות חיים (סי' א'), ובדברי החזון איש (בהסכמה לספר מקור הלכה מהגר"ב זילבר זצ"ל). ויש לדחות דלא העבירו ד' אמות ברשות הרבים בבת אחת, ודוחק.

ענינים שונים [ב]

ואטו השולח גט ובעת הנתינה איבד השליח הכרתו לא יוכלו ליתן הגט. וצריך תלמוד.

ג. איבד הכרה באמצע התפילה

הנה יש לשאול באיבד ההכרה באמצע התפילה האם חוזר לראש, [ועיין בזה בשיח תפילה דף תר"ל], ואם נימא דאינו חוזר לראש, אם כן לכאורה יהא תשלומין, דהרי אם נימא שאין תשלומין מכיון דהוה בר פטור, הרי אם נעשה בר פטור באמצע התפילה ודאי חוזר לראש. וכגון מי שנעשה אונן באמצע שמונה עשרה ונקבר המת ולא שהה כדי לגמור כולה יש לומר דיחזור לראש.

עבד בברכת שלא עשני אשה

הנה דן בספר חדר הורתי (מרבנו זצ"ל, סי' ל"ח) בהא דאמרינן במשנה בהוריות (י"ג א') איש קודם לאשה להצלת נפשות, מהו בעבד כנעני ושפחה כנענית, האם אמרינן דאין קדימה לעבד כנעני לפני שפחה, כיון דתרווייהו שוין במצוות.

וקאמר הגאון בעל דרך אמונה זצ"ל, דבאמת יש קדימה לעבד כנעני לפני שפחה, דהרי מצאנו דלעבד יש יותר מצוות משפחה, כגון איסור גילוח, לפי מה שכתב הרמב"ם (פ"ב הל' עבודה זרה ה"ב) דעבד חייב, ובשפחה אינו שייך דהרי אינו נוהג בנשים. וכן פריעה ופרימה במצורע, דנוהג גם בעבד, אבל לא בשפחה דהרי מבואר בגמרא כריתות (ח' א') דאינו נוהג בנשים.

א. האם עבד מברך שלא עשני אשה

מעתה יש לעיין אם משום הכי עבד כנעני יכול לברך שלא עשני אשה. ובאמת במשנה ברורה (סי' מ"ו סי"ק י"ז) מביא בשם פרי מגדים (שם משב"ז סי"ק ד') דמסתפק אם עבד מברך שלא עשני אשה מפאת טעם הנ"ל דמחוייב באיסור גילוח.

תו כתב בפרי מגדים (שם) עוד טעם דיכול לברך שלא עשני אשה,

עובדא בירושלמי

הנה בירושלמי חגיגה (פ"ב ה"א עמוד ט') מובא עובדא דהיתה גזירה שהגויים הטעינו אותם משא בשבת כדי שיחללו את השבת, ותחילה נשאו המשא בשנים כדי שלא יעברו על הוצאה דאורייתא, אמר אחר [אלישע בן אבויה] להגויים, שיטעינו אותם כל אחד לחוד, אז התחכמו להתכוון לפרוק המשא בכרמלית כדי שלא להוציא מרשות היחיד לרשות הרבים דהוה מלאכה דאורייתא, אמר להם אחר, שיטעינו אותם צלוחיות של זכוכית שאי אפשר לפורקם הרבה שלא ישתברו. ויש לדון בהאי עובדא בכמה אנפי:

א. שנים שעשאוה מותר

הנה רבנן בתראי נקטו דבשנים שעשאוה יש איסור תורה ורק פטור מחטאת, עיין בגליון הגרע"א על הרמב"ם (פ"ט מה' כלאים ה"ט, והועתק בחי' הגרע"א שבת צ"ב ב'), וכך כתב במקור חיים (לנתיבות המשפט על הל' פסח, בסוף הספר בהגהות וקצת ביאורים סי' רס"ח). אך באבני נזר (יו"ד סי' שצ"ג) אייתי דברי הר"ן בעבודה זרה (בדפי הרי"ף כ"ח א') דמשמע דמותר מן התורה. ועוד עיין בבאר יצחק (או"ח סי' י"ד).

והשתא מדברי הירושלמי הכא איכא למילף נמי דשרי.

איבד ההכרה

הנה יש לעיין במי שאיבד ההכרה בזמן התפילה, ועבר זמן התפילה ושוב חזר להכרה, האם חייב בתשלומין של תפילה.

א. לענין הבדלה

כעין זה יש לדון לענין אם היה בכל השבת בלא הכרה, האם חייב בהבדלה. ושורש הנידון האם נעשה בר פטור.

ב. אם דינו כשוטה

הנה אם דינו כשוטה באמת יהא פטור. אך יש לדון דאינו כן, דלא דמי לאחזו קורדיקוס ואין דינו כשוטה.

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 329
תמוז תשס"ב

שיוצרים את ההבדל הגדול בין עירוב עירוני לעירוב שכונתי, כפי שבארנו בגליון הקודם.

בשיעור החדש המסירות והנאמנות של האחראי על העירוב העירוני של טבריה, שאינו כמו בישובים שמוצאים פתאום חוט קשור לגג או חוט קרוע שלא הבחינו בו, בעיר זו יש אחראי יסודי ומקצועי. אלא שבכל זאת העירוב של עיר שלימה מוכרח להקל בכמה דברים עקרוניים, מחמת המגבלות הטכניות של עירוב גדול כל כך. ועל כן יש חשיבות רבה לעשות עירוב פנימי בשכונה.

שתי סיבות חשובות שכל אדם יכיר את העירוב

יחד עם זאת עמדנו על שתי סיבות חשובות, שחשוב לכל אדם לדעת מהו עירוב, מה משמשים החוטים והעמודים, ואיך הם צריכים להיות, זה לא דבר ששייך רק לאחראי על העיר, אלא כל אדם. א. אם לא יודעים את הנושא של העירוב, מצוי שנכשלים ביציאה מחוץ לגבולות. כגון אדם שיוצא לחוף הכינרת, הרי הוא עובר את החוט של העירוב שנמצא קרוב לכביש, ואסור להוציא שום דבר מחוץ לעירוב וכן בשכונות נוף פוריה, שהגבול של העירוב העירוני עובר

שיעור בעירובין בכוללים בטבריה

קרוב לשכונה, אם לא שמים לב וממשיכים בכביש לאזור התעשייה, יכולים להיכשל באיסור דרבנן לכל השיטות אבל אם יודעים מהו העירוב, יודעים להיות עירניים ולא לעבור אותו.

ב. מצוי משפחות וקבוצות מאורגנות נוסעות לשבת לישובים

וקיבוצים שאין בהם עירוב כשר, לצערינו יש בארץ לא מעט ישובים כאלו, חלקם לא עשו עירוב כלל, וחלקם עשו לפני כמה שנים ולא מתחזקים אותו, ויש חוטים שנקרעו ועמודים נפלו ואין להם עירוב לא כל אדם ידע לומר שהעירוב אינו תקין, אבל אנו צריכים לדעת לברר היטב אם הוא כשר, לפני שסומכים עליו בהלכות שבת ומי שאינו מודע לנושא העירוב, מצוי שנכשל רח"ל בטלטול במקומות שאין עירוב כשר.

ראה שריפה מהלון ביתו בצפת ויצא מיד לטבריה

נביא כאן סיפור מיוחד שסיפר לנו האחראי של טבריה, מהדברים שארעו לו בתפקידו בבדיקת העירוב. הוא גר במרומי העיר צפת, וחלון ביתו משקיף על טבריה, ובמורד ההר של טבריה עילית מצויים שריפות בעונת הקיץ, והוא רואה אותם מחלון ביתו, ויודע שהחוטם שעוברים שם בסכנה. פעם אחת אירע שריפה ביום שישי בצהריים אחרי שגמר לבדוק את העירוב, אבל כיון שראה שריפה הוא חשש שהחוטם נקרעו. הוא לא התעצל, ולא התעלם, אלא תפס את רכבו ונסע במהירות לצפת, ואכן היו חוטים שנקרעו, הוא תיקן אותם מהר והגיע חזרה לביתו בצפת קרוב לכניסת השבת.

במקרה זה אנו לומדים כמה דברים, דבר ראשון איזה מסירות ואיזה אחריות יש לבדוקי העירובים, שלא רק יוצאים ידי חובת עבודתם כפי הדרישה שהציבו להם, או כפי התשלום המועט שנותנים להם, אלא מתמסרים מעבר לכך, ובשעות שאף אחד לא מוכן לצאת לעבודה בהם, וגם כשמדובר בעיר אחרת, ובספק תקלה, הוא יוצא ומשקיע למען שמירת השבת של יהודים. מה נאמר אנו כאשר מבקשים מאיתנו בטה"כ לתרום כמה מאות שקלים לתקן את העירוב, ובפרט בעירוב שנוגע לנו ולבנינו, הרי זה כאין וכאפס מול ההשקעה שנותן הבדק במקומות כאלו, שבאמת מתקן כראוי.

דבר נוסף שלומדים מכך, איזה סיכון גדול יש בעירוב של עיר, מחמת שהוא עובר באזורים רבים שבסביבות העיר, ויש בו מאות עמודים וחוטים, ומצוי שמתקלקל במשך השבוע וצריך לתקנו, ואחרי שהאחראי מתקן אותו מי יודע אם לא אירע עוד קלקול אחרי שבדקו אותו, [וגם תלוי מתי

ננסים מיוהדים בעיר טבריה להקמת עירוב שכונתי

בחודש האחרון יודעים קוראי הגליונות על ההתעוררות להקמת עירוב שכונתי בעיר טבריה, במרכז העיר בשכונת קרית שמואל. לאחר שהשכונה הולכת ומתפתחת עוד ועוד, הגיעו כמה אברכים לבקש ממוקד העירוב לסייע להם בהקמת עירוב שכונתי, כנהוג בכל שכונה שיש בה קיבוץ אברכים בני תורה. הם שטחו את מצבם הקשה בפני מוקד העירוב, וטענו שהם לא יודעים כלל איך להתחיל, וגם אין להם ציבור שיכול לתרום ולתת סכומים גדולים כפי שצריך כדי להגיע לעירוב טוב, ועוד כל מיני מניעות.

במקביל יש גם מאות ואלפי משפחות שמתארחות בשכונה זו מידי שנה, והרבה מהם נדחקים לטלטל בעירוב העירוני כי אין משהו אחר, וברור שאם היה שם עירוב שכונתי, הם היו נזהרים יותר שלא לטלטל מחוץ לגבולותיו, והיו זוכים להישמר יותר בשמירת השבת.

במוקד העירוב כבר היתה תכנית מגירה, מוכנה וממתניתה לשעת הכושר, שבה אברכים מהמקום יפנו בבקשה לעירוב שכונתי, ויהיה מיד אפשרות להפעיל אותם לביצוע התכנית בצורה ממוקדת. עבר זמן ארוך והגיעה השעה בס"ד, וכעת יש אברכים מהשכונה שפועלים במסירות להקמת העירוב בהקדם, יחד עם העזרה של מוקד העירוב. האברכים פנו עם הרעיון לרבני הקהילות בשכונה, וכולם תמכו מואד בעשיית העירוב, ועוד רוצים להדר בו יותר. אך לצערינו לא כל דבר שניתן לעשות בירושלים או בבני ברק, ניתן לעשות במרכז טבריה.

בשבוע האחרון התקיימו שני כינוסים בשכונה לחיזוק הקמת העירוב, בהשתתפות רבנים וראשי כוללים שליט"א. לרגל ההתקדמות לקראת התחלת הקמת העירוב בשכונה. כינוס אחד התקיים בכולל של הגאון רבי דב קוק שליט"א, בהשתתפות בנו ראש הכולל הרב דוד קוק שליט"א, וחתנו הרב נחום בקר שליט"א, ובמעמד עשרות אברכי הכולל. במעמד התקיים שיעור קצר מהג"ר משה אנגלרד שליט"א, שמכיר את המציאות בשטח, והסביר לציבור את השיטות והקולות שצריכים להסתמך עליהם בעירוב שכולל עיר שלימה, וכמה מהם דחוקים, וכמה חשוב לעשות עירוב פנימי בשכונה, כנהוג בכל השכונות שיש בהם קיבוץ של אברכים, משום שבעירוב פנימי אפשר להדר יותר.

האם להדר בשימירת העיניים או להדר בטלטול בשבת

בסוף השיעור הוסיף ראש הכולל הג"ר דוד קוק שליט"א וסיפר מעשה שהיה איתו, כאשר הלך בעיר טבריה בשבת, וליבו התעורר להדר יותר בשימירת העיניים ולהוריד את המשקפיים מעיניו, אבל כנגד זה הוא הסתפק שמא בשבת לא ראוי לעשות כן, כיון שהוא לא מסתמך על העירוב, ותמיד מקפיד לא לטלטל, האם עדיף להקפיד יותר בשימירת העיניים ולהקל בטלטול בעירוב של העיר. כשהגיע לביתו שאל את אביו הגאון רבי דב קוק שליט"א, ואביו אמר פשיטא שבשבת אין להוריד את המשקפיים, ואין להקל בטלטול, שהוא לדעת השו"ע שאלה של איסור דאורייתא, וגם יש בו הרבה קולות גדולות וזבה סיים וציין את החשיבות לעשות עירוב יותר מהודר, גם כאשר הוא עדיין לא יפתור את כל השיטות, כיון שרבים מבני המשפחות סומכים ומטלטלים.

כנס נוסף התקיים בבית המדרש שמחת אריה, בהשתתפות פנימי השלשה כוללים מהשכונה, ובהשתתפות

שיעור בכולל של הרב קוק שליט"א בטבריה

הגאון רבי שמואל ביטון שליט"א, ראש ישיבת אור יוסף, והגאון רבי פנחס ועקנין שליט"א, ראש כולל השל"ה, רבי אברהם בן בנישתי שליט"א ראש כולל נחלת אפרים, והגאון רבי אליהו מונק שליט"א, דיין ומר"ץ בבני ברק, עם עשרות אברכי הכוללים. במעמד זה התקיים שיעור מפורט יותר, לבאר את צורת עשיית העירוב בזמננו, ומה הם ששת הדברים המרכזיים

פרויקט ייחודי לחודש תמוז - "פרויקט השכירות הארצי" - לחיזוק העירובים המהודרים, בשיתוף פעולה עם הציבור, שיודיע על

דירות שמתגורר בהם גוי או מזומר. ניתן להשתתף גם דרך קו חדש לשמיעת העידכונים והפתרונות - בטל' 0733-83-1195

העירוב ומעט בולט החוצה, בצירוף זה אדרבה מקום העירוב מחולק הרבה מאוד מכל המחסן שנמצא מהחוט ולפנים. במקרה זה התיקון הנדרש הוא להזיז את העמוד עשרים ס"מ לצד.

אבל מבחינה טכנית לא היה שייך להוציא את העמוד, כי הוא נמצא בתוך יציקת הבטון שעשו בכניסה למחסן, ולא כדאי לקלקל אותה. כמו כן לא יועיל לחתוך את העמוד בגובה הקרקע, כי אז הוא מפסיד מגבהו, וכשנחבר אותו שוב בצד, הוא יהיה נמוך מהרגיל והחוט יקרע.

מהמשימות לכן היה צריך לעשות עמוד חדש בסמוך לו. וזה יצא תיקון מוזר, שמעמידים עמוד במרחק כה קטן מהעמוד הקיים, אבל מבחינה הלכתית נהיה לעירוב דין אחר.

מתי צריך לעשות עמודים גבוהים, וכמה להוסיף עליהם בחלק מהמקומות הם ביקשו שנעשה עמודים גבוהים במיוחד, כדי שהמשימות הטורקטורים והכלים החקלאיים שיוצאים לשדות, לא יקרעו את החוטים כל שבוע מחדש. לתועלת העוסקים בעירובים נציין כאן מהו הגובה הרצוי לעמודי עירוב.

הנה הגובה הסטנדרטי של עמוד [אורך הצינור שמגיע מהמפעל] הוא ששה מטרים, ובשעת ההתקנה מכניסים כשמונים ס"מ לאדמה, יוצא שהגובה של העמוד על פני הקרקע הוא קצת יותר מחמשה מטרים. גובה של משימת ואוטובוס וכדומה הוא פחות מארבע וחצי מטרים. גם משימות עם מטען גבוה, אינן מגיעות לגובה חמשה מטרים, ויש גשרים בכבישים ראשיים שגובה החלל תחתיהם רק כחמשה מטרים [כגון גשר גבעת שמואל וגשר בר אילן בכביש 4 הסמוך לבני ברק]. לכן עמוד שיש בו חמשה מטרים על פני הקרקע, הוא מספיק גבוה שיחזיק מעמד גם כאשר עוברים משימות ולא יקרע, כי הם צריכים לדאוג שלא יהיו גבוהים יותר מחמשה מטרים, שיוכלו לעבור תחת הגשרים. ובעירובים בתוך הערים, אין צורך שיהיה יותר גבוה. [אמנם יש מצבים שהחוט רפוי ושוקע, ואז יחסר מהגובה הרצוי, ויתכן שתעבור משימת רגילה או אוטובוס ויתקע בחוט במקום הנמוך שלו, ויקרע את החוט. וזה סיבה נוספת למתוח את החוטים].

אבל בישובים שאין גשרים והטורקטורים רגילים לצאת מהשדה לחצרות ללא הגבלה, יש מצבים שהם נוסעים עם כף מורמת בחפשויות, וזה המקרים שהם קורעים את החוט. וכיון שקשה להגביל אותם רק מחמת חוטי העירוב, לכן ביציאה לשדות משתדלים להוסיף גובה לעמוד. ושיעור התוספת אינו צריך להיות הרבה מאוד, אלא כמטר או מטר וחצי, שביותר מזה גם הטורקטור בדרך כלל אינו מגיע.

איך קושרים את החוט לעמוד גבוה

אבל הבעיה היא כאשר עושים עמוד גבוה, שניה קושי בקשירת החוט, כיון שבזמנינו קושרים את החוט בעזרת מוט טלסקופי, שארכו 4 מטרים [המוט האדום, וולף], או 5 מטרים [המוט האפור], וכך ניתן להגיע בקלות לעמודים הרגילים שגובהם כחמשה מטרים, כיון שהאדם שאוחז את המוט בגובה הידיים, מוסיף עוד מטר אחד, אבל כאשר העמוד ארוך בעוד מטר וחצי, יש קושי להגיע להניח את החוט על ראשו. ובמיוחד שכאשר אוחזים מוט לגובה רב וגם חוט יושב עליו ומושך אותו, מאבדים את היציבות, ועוד יותר כאשר יש רוח במקום פתוח.

ישנם שני פתרונות לדבר זה, הפתרון הפשוט הוא לעלות על דבר גבוה ויציב, והדבר שמשמשים בדרך כלל הוא לעלות על גג הרכב, כאשר ניתן לקרב אותו עד העמוד ממש. הפתרון השני הוא להאריך את המוט בעזרת צינור באורך מטר שעושים לו וי בראשו. צינור זה צריך לעשות אותו באופן שיתאים לחיבור שיש בראש המוט, ואחרי הכל צריך להיזהר שלא יפול, ושלא יתקעו בו מכונות העוברות בזמן העברתו מעמוד לעמוד. במאמר זה הבאנו גם דברים מהפרקטיקה של המתעסקים בשטח, לתועלת העוסקים בעירובים, ולתועלת לאלו שהולכים לסייע לעוסקים, או מתכננים להיכנס לנושא לזכות את הרבים. בתקופה זו אנו משקיעים להוציא סידרת הדרכה על צורת תחזוקת העירוב עם הסודות המקצועיים וההלכתיים, כדי לסייע לעוסקים במלאכת הקודש, הן מבחינה הלכתית לעשות בצורה כשרה, והן מבחינה פרקטית להקל במלאכה. עם השלמת הסידרה תבוא על כך הודעה בגליונות הבאים בס"ד.

בדקים אותו, אם ביום חמישי או בשישי, וכן תלוי אם יש אזורים של עבודות ואתרי בניה וכו'. בנקודה זו ג"כ יש מעלה לעירוב פנימי בשכונה, שהוא בנוי בדרך כלל על כעשרים צורות פתח בלבד, וגם לא נמצא באזור שריפות ובשטחים שקרובים לשדות שיש בהם טורקטורים ומשאיות, ויש פחות חשש שיתקלקל אחרי בדיקת העירוב, כאשר היא נעשתה כראוי. [והבדק צריך ללמוד באיזה מקומות מצוי תקלות שצריך לבדוק אותם ביום שישי מאוחר יותר, ואכמ"ל].

רבים מזדווגים להשתתף בתרומה להקמת העירוב

בימים אלו רבים פונים למוקד העירוב לתרום ולזכות ליטול שותפות בהקמת העירוב בטבריה. בתרומת עלות של עמוד אחד בעירוב 850 ש"ח, ניתן לרכוש זכות נצח של שמירת שבת, וכן ניתן להנציח את העמוד לעילוי נשמת יקיר. ניתן לתרום במכשירי "נדרים פלוס" תחת קופת "מוקד העירוב", וכן אצל הנציגים בשכונה.

בשבוע זה נערכה תפילה מיוחדת בערב ר"ח, על כלל התורמים למוקד העירוב, בקברו של הרמב"ם בטבריה, שימלא ה' כל משאלות ליבם לטובה ברוחניות ובגשמיות, וירוו נחת מכל יוצאי חלציהם, בבריאות ובברכה.

השלמת תיקון המושב, עשרות עמודים חדשים ותיקון ראשים בשבוע זה זכינו בס"ד להשלים תיקון של עוד מושב, שהיה עד כה ללא עירוב כשר, כיון שהיו הרבה מקומות שהחוטם היו קשורים לגגות של מבנים ורפתות, ללא עמודים או לחיים תחתיהם, זאת אומרת שמדובר בחוט בלבד ולא עירוב, כי חוט של עירוב מיועד ליצור מחיצה מדין צורת הפתח, וזה רק כאשר החוט יושב מעל שני עמודים כמו משקוף. חלק מהבעיות הובאו בגליונות האחרונים, והרב של המושב הגיע לשטח, התבונן ועבר איתנו על רוב הבעיות, ואישר את התיקון באופן מידי, והטיל את הביצוע על צוות מוקד העירוב.

במושב זה היו צריכים להעמיד עשרות עמודים חדשים, ונעזרנו בצוות נוסף שסייע לסדר את העירוב מהר. במהלך העבודות הגיעו גם אברכים שלמדו במסגרת השיעורים בקריית גת, כדי לראות את המלאכה בשעת מעשה, שהדבר מעורר יותר את ההמחשה של הדינים שלמדו.

חלק התיקונים היו בנוגע לצורת ראשי העמודים, שבשני מקומות נפתח היו שבראש העמוד, וכאשר מתבוננים היטב מבחינים שהחוט קשור לאחד מהשיניים של הוי בחוף, אינו מעל העמוד כלל, כפי שהובא לעיל בגליון 324.

תיקון כזה הוא דבר בעייתי יותר, כי צריך להגיע לגובה כדי לתקנו, וזה דבר יותר מסוכן משאר העבודות שנעשים מלמטה. בתחילה הנציג מהישוב אמר שיביא טורקטור מאחד מהתושבים, כדי לעלות בכף ולהגיע לראש העמוד, שזה דבר יותר זהיר [למרות שהרבה אינם מסכימים לכך כי אין להם ביטוח על עבודה כזו]. אבל כשהגענו למקום והטורקטור לא הגיע, ניגש אחד מצוות המוקד ועלה בעזרת סולם גבוה, וסידר את ראש העמוד. במקרה זה צורת התיקון נעשתה בעזרת צינור ברזל שמתלבש על הוי, וכך ניתן לעקם וליישר את הברזלים בלי הרבה מאמץ. אמנם יש מקרים שתוך כדי המשיכה לכאן ולכאן נשבר החיבור של הוי לראש העמוד, ואז לא ניתן לחבר אותו בגובה, אלא במקרה כזה היה איתנו ראשי הלבשה, כלומר חתיכה קטנה של צינור רחב מעט שיש עליו כיפה עם וי מוכן, והוא מתלבש על העמוד בלי צורך לחבר אותו.

עמוד חדש במרחק עשרים ס"מ מהעמוד הקיים

היו מקומות שהעמודים היו כשרים אבל החוט עבר על מבנה שהוא רשות היחיד, ונחלקו הפוסקים האם זה פוסל את הפתח, מחמת שהפתח מחולק לשני מקומות, ולמעשה נוקטים להקפיד על כך גם בעירובים עירוניים ובישובים [למרות שאינם מקפידים על מקרים שיש מחיצה סתם שעוברת תחת הפתח, מ"מ רשות נפרדת יותר מחלקת]. לכן עשינו במקומות אלו עמודים חדשים להקיף את המבנים.

באחד מהמקומות שהובא לעיל בגליון 327 היה מחסן שנכנס תחת החוט רק כעשרים ס"מ, וי"א שבמצב כזה אינו פוסל את הפתח, כי לא נכנס לתוך החוט של הפתח שיעור חשוב. אבל זה דוקא כשהמחסן מחוץ לעירוב ומעט ממנו נכנס, משא"כ כאן היה הפוך, המחסן נכנס כולו לשטח

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

פרשת בלק תשפ"ב

עם לבדד ישכון

ומדוע? מכיון ש"בגוים לא יתחשב" - איננו נספרים בכלל העמים. וזו הנקודה השניה. נמחיש את הענין כך: אם אתה הולך עם חברך בתוך שדה שבו צומח דשא, האם תאמר, "אני כאן עם חברי חיים ועם הדשא"? לא! הדשא לא נחשב כלל. זאת המשמעות של "לא יתחשב". כאשר אתה הולך בין הגויים ברחוב - למשל אם אתה הולך בשדרה החמישית בשעה חמש בצהרים, כשכל בנייני המשרדים מתרוקנים והולכים, וכעת אלפי בני אדם הולכים ברחוב - דע לך שבאמת אתה הוא היחיד שהולך שם. כל השאר הם "כְּצִיץ הַשָּׂדֶה" (ישעיה מ, ו) - כמו עשב שצומח באדמה.

עולם של הבדלים

האמריקאים האמיתיים מבינכם, שכבר הספיקו לספוג אל תוכם את ערכי השוויון והפלורליזם, לבטח חושבים לעצמם, "ובכן, עלינו להכיר בכך שכל בני האדם חשובים באותה מידה. אין ספק שאנחנו אומה טובה, אבל אי אפשר להמעיט בערכם של האחרים. לטעון כך היא אנוכיות ואפליה". אם זו תגובתך, פירושו של דבר הוא שעוד לא התחלת ללמוד את הא'-ב' של היהדות!

כמובן, גויים לא צריכים לשמוע את זה. הם קוראים לזה גזענות. אך מה אפשר לעשות? איננו יכולים ללכת נגד התורה. כמובן, אין לנו כל כוונה לפרסם זאת בעיתונים של הגויים, אבל זה כבר נמצא גם ב"בייבל" שהם, ובוודאי שלהבדיל זה כתוב בתורה הקדושה. והסיבה שזה נמצא שם הוא משום שהקב"ה רוצה שנדע זאת תמיד. כפי שאנחנו יודעים "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", כך עלינו לדעת ש"בגויים לא יתחשב".

אני יודע שזה לא קל, כי הרי מבחוץ אתה זהה ממש לכל האחרים; גם בגרמניה אנשים נראים כמוך. אבל כל תטעה בכך - עלינו להביט על העולם בעיניים של התורה, ולא ללכת שולל אחרי שטחיות הדברים. אתם יודעים, אם תבקר בגן החיות, תראה שהקופים שמאחורי קיר הזכוכית, נראים גם כן כמוך במקצת. הגורילה

שכינה מדברת מתוך גרונו

סיפורו של בלעם ונבואתו אודות עם ישראל הוא פרק שאין לו אח ורע בתורה כולה. לפתע פתאום נכנס אל התמונה גוי, שהמילים שהוא אומר תופסות חלק נכבד בחומש. ודבריו כולם הם תורה מן השמים! השכינה היא זו שדיברה מתוך גרונו של בלעם - המילים שאמר בלעם הם דבריו של השי"ת.

אכן, כדי להמחיש עד כמה חשובים הם דבריו של בלעם, עלינו לזכור את דברי הגמרא בברכות (יב, ב): "בקשו לקבוע פרשת בלק בקריאת שמע" - חכמינו רצו לקבוע את פרשת בלעם כחובה לאומרה בכל יום בשעת קריאת שמע. בדיוק כפי שאנחנו אומרים בכל יום, "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד", כך ביקשו לכלול את פרשת בלעם. ומדוע הם לא עשו זאת? "משום טורח צבור" - זה היה מכביד מדי על הציבור לומר כל כך הרבה פסוקים. זה היה לוקח יותר מדי זמן; אתה הרי צריך לחזור הביתה ולהספיק לאכול ארוחת בוקר, ואז לתפוס את הרכבת לעבודה. זו הסיבה היחידה שחז"ל לא תיקנו זאת כחובה - אחרת היינו אומרים חלק נכבד מפרשת השבוע בכל יום כחלק מתפילת שחרית.

הן עם

והנה, אם פרשה זו זה הינה חשובה כל כך עד שראויה היתה להיאמר בכל יום, אין ספק שעלינו לתת את דעתנו על הנושא הזה של הנביא הנכרי שנכנס אל התורה ופתח את פיו כדי לדבר באריכות על גדולתו של עם ישראל, וללמוד היטב את דבריו.

מהו הדבר הראשון אותו אמר בלעם? הוא פתח את פיו שממנו יצא דבר ה': "הֵן עִם לְבַדְדִּי יִשְׁכֵּן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב". יש כאן בדברי בלעם שתי נקודות. "הן עם לבדד ישכון" פירושו שאנחנו מתרחקים ככל יכולתנו מכל קשר עם אומות העולם. אנו מבודדים את עצמנו מכל הגויים, הן מבחינה גשמית והן מבחינה שכלית, ואנחנו שוכנים לבדנו בעולם הזה.

באותה הפרשה; כל חיה, כל צמח, למינהו. זהו רצון ה', שיהיו בבריאה תחומים ברורים, מופרדים ומובדלים זה מזה.

המבדיל בין נמלה לנמלה

כל מי שיקדיש מעט זמן כדי ללמוד את העולם שמסביבו, יבחין מיד כי מבין התופעות הבולטות והנפוצות ביותר בבריאה היא התופעה של ההפרדה בין המינים. יד ה' טבע אינסטינקט בכל סוג של יצור חי - בין אם מדובר בחרקים, בציפורים, ביונקים, בזוחלים או דגים - הם שומרים על ריחוק ממינים אחרים; הם מתעבים אחד את השני. ולא רק שהם לא מסוגלים להתרבות ממין אחר, אלא שהם אפילו לא ינסו לעשות כך. הם אינם מגלים כל ענין במין השני.

ולא רק שמינים שונים לא יזדווגו זה עם זה, אלא אפילו שני סוגים של מין אחד לא יתעניינו בשידוך. שני מיני נמלים לא יתרבו אחד מהשני. הקב"ה ברא בהם אינסטינקטים מסוימים ותגובות כימיות מסוימות הגורמים להם לא להתאוות אחד לשני. מהבולטות שלהם יוצאים כימיקלים מסוימים הנקראים "פרומונים", שהינם בעלי ריח מתוק עבור בני מינם, אבל לסוג אחר של נמלים הם דוחים ומעוררי בחילה. זהו דבר מדהים. אותו כימיקל הוא מושך עבור המין שלו, ודוחה עבור המין האחר.

תכנון מופלא

וכך זה בכל הבריאה. מהציפורים שבהרים ועד ללטאות שבביצה. לאן שלא תסתכל, זוהי המציאות - ללא יוצא מן הכלל. אפילו דגים! ישנם טריליוני דגים המשוטטים במעמקי הים האפל - יש מינים השוכנים בתחתית התהום, ששם שוררת תמיד החשיכה - ובכל זאת, הם אף פעם אינם טועים, ומפרים רק את ביצים מהמין שלהם.

אל לנו לתת לכח ההרגל לסמא את עינינו ולהתעלם מהנס הזה. אם היתה זו טעות שהתרחשה בזמן שמינים אלו התפתחו כפי שטוענים האקדמאים, אז טעות כזו עלולה להתרחש אולי פעם אחת. האמת היא, שצריך להיות פתי גדול מאוד כדי להאמין שדבר כזה קרה במקרה אפילו פעם אחת. דרושים לכך כל כך הרבה התאמות בעצבים, בהפרשות ובאינסטינקטים, שמגוחך לגמרי לומר שדבר כזה יכול לקרות בטעות אפילו פעם אחת. לטעון שזה קרה עשרה פעמים באופן מקרי ובלתי מכוון זה יותר מגוחך - זה טירוף. ולחשוב שזה קרה בכל מין ביקום זו סתם שטות שאין צורך אפילו להתייחס אליה. טיפשות גמורה היא אפילו להעלות על הדעת

יושבת שם על הסלע ומביטה בכך. יש לה פרצוף קטן ומעניין, כמעט כמו פנים אנושיות. אבל אל תטעה. קוף הוא לא בן אדם! קיים הבדל תהומי ביניהם.

וכשם שישנו הבדל עצום בין קוף לבין בן אדם למרות שהם דומים במראם, כך ישנו הבדל תהומי בין ישראל לאומות העולם! ולא אכפת לי כמה אנשים ינסו לשלול זאת; הם רגילים לאידיאולוגיה מודרנית, אבל כאן אנחנו מדברים דברי תורה, ועל פי התורה, ההבדל בין עם ישראל לבין אומות העולם אינו פחות מההבדל בין גוי לבין הקוף שבגן החיות. בין הגוי לבין הקוף קיים הבדל תהומי, וכמו כן ישנו גם הבדל תהומי בין היהודי והגוי! זה הפירוש של "ובגוים לא יתחשב".

בין אור לחושך

האמת היא, שאת מה אנחנו אומרים כעת, כל אחד אומר בהבדלה בכל מוצאי שבת: "הַמְבַּדֵּל... בֵּין אֹר לְחֹשֶׁךְ בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעַמִּים". פירושו של דבר הוא, שההבדל בין יהודי לגוי הוא כמו ההבדל בין אור לחושך. שימו לב להקבלה כאן. האור שמאיר השעות היום הוא דבר אחד, ולילה זה משהו אחר לגמרי. אי אפשר להשוות ביניהם כלל וכלל - אלו הם שני הפכים קוטביים. בשעות היום זורחת השמש ואפשר לראות הכל, ואילו לילה הוא כהה ושחור. ישראל והעמים רחוקים זה מזה כמרחק הלילה מהיום.

גוי ממוצא איטלקי, נניח שהוא איטלקי הגון, ולא פושע כמו המושל שלנו. אבל אפילו איטלקי מוסרי וטוב - עליך לדעת שעל אף שהוא נראה כמוך, בפועל קיים הבדל גדול מאוד בין האיטלקי, לבין, להבדיל, היהודי. זהו הבדל אדיר! עולמות של הבדל!

הסוד הגדול של הטבע

והנה, על מנת להטביע בנו את היסוד הבסיסי הזה ששמו 'הבדלה', הקב"ה טבע אותו בבריאתו. זוהי עובדה בולטת שלא ניתן להתעלם ממנה, זהו קו שעובר בכל דבר בבריאה.

בפרק הראשון של ספר בראשית, התורה כותבת מילים, שעתידות לחזור על עצמן כמה וכמה פעמים, "עֵץ פְּרִי עֵשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ" (בראשית א, יא), כלומר עצים המייצרים פירות לפי המין שלו. אמנם אנחנו ממהרים - הלא זה עתה הסתיימה שמחת תורה, ועוד לא הספקנו לעבור על הפרשה אפילו פעם אחת כמו שצריך, והבעל קורא את הפסוקים במהירות. אולם חבל כ"כ שנחמיץ את הנקודה הזו. "למינו!" שוב ושוב המילה הזו חוזרת על עצמה. עשר פעמים! "תוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ" (א, כד). המילים הללו חוזרות על עצמן שוב ושוב,

צעד נוסף קדימה ולראות גם את אותה יד ה' הפועלת בהיסטוריה. הקב"ה מתערב שוב ושוב, לאורך ההיסטוריה כולה, כדי להבטיח שעמו ישראל ישאר "עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב". מחויבים אנו ללמוד ענין זה - לא רק כדי להעריך את מה שעשה השי"ת למען עמו ישראל בעבר, אלא אף משום שבכך אנחנו מקבלים תובנה לגבי מה שהוא מבקש מאיתנו בעתיד.

נתחיל מאברהם אבינו, שהיה אבי האומה הישראלית, שבחיינו אנו רואים דוגמא יוצאת דופן של המערכת הזו אותה מנהיג השי"ת בהיסטוריה. אברהם אבינו נולד באור כשדים. ומה אירע? "הוצאתיך מאור כשדים" (בראשית טו, ז). הבה נניח לעת עתה למשמעויות הנוספות הכלולות במילים אלו, וכפי שדרשו חז"ל אודות כבשן האש אליו הושלך אברהם, ונדבר כעת על ה"פשוטו של מקרא". "הוצאתיך מאור כשדים", פירושו, "אברהם, עליך לדעת מה עשיתי למענך. הוצאתי אותך מהשכונה שלך, הרחקתי אותך מהילדים שעמם שיחקת כשהיית ילד קטן. הפרדתי אותך מהרחובות שבהם נהגת לשוטט, כי יש לי בשבילך תוכניות גדולות ביותר". כאשר עזב אברהם אבינו את עיר מולדתו, היה זה אחד האירועים הגדולים בהיסטוריה.

אל תחשבו שזה קרה במקרה! הקב"ה ציווה את אברהם אבינו לצאת ממקומו, ואברהם נאלץ לעזוב. "הוצאתיך מאור כשדים", אומר ה'. הקב"ה לא המתין עד שאברהם יעזוב את אור כשדים מרצונו הטוב, אלא הוציא לפועל את תכניתו והקדים לשלוח אותו משם. מסוכן מדי להשאיר דבר כזה ליד המקרה. בכדי ליצור את אברהם, האדם הגדול שעתיד להיות אבי האומה של "עם לבדד ישכון", יש צורך לוודא שהוא ישכון מבודד ומרוחק מכל השפעה שלילית.

וימת תרח בחרן

לאחר שעזב אברהם את אור כשדים והגיע לחרן, הוא ומשפחתו היו תושבים ארעיים וזרים מוחלטים בחרן. בידודו ממקום גידולו וההשפעה הזרה שהיתה שם היה הישג נהדר, ואכן אברהם החל מיד במלאכת ה"אֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשָׂה בְּחָרָן" (בראשית יב, ה). אברהם הגיע להישגים גדולים ועצומים באותה תקופה - "אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים" (רש"י שם). והרמב"ם (פ"א מהלכות עבודת כוכבים ה"ג) כותב "שְׁנֵתֶּקְבָּצוּ אֵלָיו אֲלֵפִים וּרְבָבוֹת".

אבל לא היה די בכך. כי בחרן עדיין נשאר על אברהם נטל מסוים - השפעתה של משפחתו הקרובה. ולכן

שדבר זה אינו הדגמה גלויה של עיצוב מופלא של המעצב הגדול.

רואים אנו אם כן בצורה ברורה שהתכנית הכללית של הקב"ה בבריאה היא תופעה זו של הבדלה והפרדה. השי"ת טבע במינים השונים דחף אינסטינקטיבי לשמור על הפרדה אחד מהשני, ואסור לנו לזלזל בתוכנית זו של ה'. כאשר אנו רואים כיצד ה' שומר על ההבדלה בין אלה שהוא רוצה שיהיו נפרדים זה מזה, עלינו להתפעל מכך ולומר, "מה גָּדֹל מַעֲשֵׂיךָ ה' מֵאֵד עֲמָקוֹ מִחֻשְׁבְּתֶיךָ".

מדע הגזע

הבה ניקח את הדברים צעד נוסף קדימה, ונראה כמה עמוקה היא תכנית זו. שהנה אנו רואים שעיקרון ההפרדה הזה חל אף על בני אדם. טעות היא לחשוב שהשחורים נבראו כך במקרה. מה שאומר כעת אמנם אינו נוח לאוזן הליברלית, אבל מצד שני גם אני מדבר מתוך דעות קדומות או מתוך אפליה כלפי קבוצה כזו או אחרת. הבה נסתכל על הענין בצורה מדעית, על פי האמת. כשאנו רואים שיש אנשים שנבראו עם עור שחור, ברור כשמש שהמטרה בכך היתה להפריד בין השחורים לבין אלו שאינם, ושהשחורים לא אמורים להתחתן עם בני גזע אחר. אין לזה שום קשר לשאלה של איזה גזע טוב יותר - אני מדבר על זה כלל. אבל ברור כשמש שהקב"ה אוהב את העיקרון של הבדלה, והוא הראה זאת בצורה הברורה ביותר באמצעות בריותיו.

כאשר אנו לומדים את נפלאות הבורא, לפיהם הקב"ה מפריד בין כל המינים השונים בטבע, ניתן להבין בצורה די ברורה שכוונתו יתברך היתה להפריד בין גזעי האנושות. לאחר שהגזעים השונים נחלקו זה מזה, השחורים לנצח מולידים צאצאים שחורים, לגזעים הצהובים יש תמיד צאצאים צהובים, ואפילו תת-חלוקות כגון המונגולים והאינדיאנים ממשיכים לשמור על המאפיינים הפרטיים שלהם לנצח. זהו "למינהו" - כל מין ומין בפני עצמו.

השי"ת הטביע זאת בבריאה, שברגע שדבר מסוים מסווג כמשהו נפרד, מעצם מהותו הוא שומר על ריחוק והבדלה ממינים אחרים. ומשמעות הדבר היא, שההבדלה בין ישראל לעמים, היסוד של "עם לבדד ישכון" שלימד אותנו בלעם בפרשת השבוע, הוא חלק מתכנית הבריאה, והוא נשמר לעד על ידי הקב"ה.

לומדים היסטוריה

לאחר שביררנו לעצמנו שרצונו יתברך בבריאה, רצון הניכר בכל פינה, הוא שתהיה הבדלה, נוכל לקחת

בכך כקשיחות לב; אחרי הכל, מדובר באבא שלו. אבל מה לא יעשה השי"ת כדי ליצור את האומה המושלמת?!

אם משפחתו של אברהם היתה באה איתו מחרן אל ארץ כנען, הוא לעולם לא היה יכול להפוך לאביו של העם היהודי. החיים יחד עם בני משפחתו היו מהווים מכשול, מחסום גבוה מכדי לטפס עליו, ואברהם לעולם לא היה מפתח את השלמות הנדרשת כדי להיות אביהם של עם ה'. אילו לא היה מתנתק מאביו וממשפחתו, לא היינו אפילו מכירים את השם "אברהם". אני בטוח שהוא היה נשאר אדם גדול, אבל ללא הבידוד מההשפעות הזרות, הוא לא היה יכול ליצור את האומה המבודדת, ושמו היה אובד מעל דפי ההיסטוריה.

הפרד נא מעלי

אמנם, היה אחד מבני משפחת אברהם שכן הצטרף במסעו אל ארץ כנען, וזהו לוט. לוט היה תלמיד נאמן שלמד היטב מדודו אברהם. מנין למד לוט כזו מסירות נפש עבור מצות הכנסת אורחים? בעיר סדום, שבה הכנסת אורחים נאסרה על פי חוק, לוט יצא אל הרחוב באופן גלוי לעין כדי להזמין אורחים אליו הביתה, תוך כדי סיכון חייו. ניתן היה לחשוב אם כן שתלמיד שכזה, מה כל כך רע אם הוא ישאר עם אברהם? האם האחין הנאמן ימנע מאברהם להגיע אל המעלה הגדולה של "עם לבדד ישכון"?

והתשובה היא כן. "לבדד" פירושו לבדד! ולכן סיבבה השגחת השי"ת שלוט יפרד מעל אברהם. הקב"ה גרם לאברהם וללוט להיות עשירים ביותר; היו להם עדרים גדולים של בקר וצאן, ועד מהרה הרגיש לוט שמקנהו של אברהם גורם לו לצפיפות; הוא רצה עוד שטח עבור מקנהו, וכך החל להתפתח קצת חיכוך בין רועי אברהם לבין רועי לוט. עלינו לדעת שהיה זה הקב"ה שמשך בחוטים, והוא זה שהכניס לראשיהם של הרועים לא לציית לפקודותיו של אברהם. עד שלבסוף אברהם הציע ללוט, "הפרד נא מעלי".

פרידה בלתי טבעית

וכאן שוב אירע נס. הלא לוט ידע מיהו דודו אברהם. הוא היה תלמיד נאמן שזיהה את גדולתו של רבו. לוט צריך היה למחות ולומר, "להיפרד? לעולם לא! אני אפטר את כל הרועים שלי ואווטר על בעלי החיים אם הם יהוו סיבה למחלוקת. אני רוצה שום דבר מלבד להיות יחד עמך". אבל זה לא מה שהוא אמר. התרחש נס, ולוט נענה להצעתו של אברהם להיפרד מעליו.

אנחנו לוקחים את הדבר כמובן מאליו. לדוד ולאחיין היתה מחלוקת מסוימת והם נפרדו. הם היו שותפים

הקב"ה אמר לאברהם להמשיך בדרכו. "לך לך" - הגיע הזמן להמשיך הלאה.

וכעת אירע דבר מדהים, נס של ממש. אמנם היה זה נס נסתר, אולם היה כאן גילוי מופלא של יד ה', ועלינו ללמוד היטב את הדברים. כאשר צווה ה' את אברהם לנטוש את חרן וללכת לארץ כנען, תרח אביו של אברהם לא הלך יחד איתו! תרח נשאר מאחור, וכפי שאומר הפסוק (שם יא, לב), "וַיֵּצֵא תֶרַח בְּחָרָן" - כאשר מת תרח כעבור שנים, הוא עדיין היה בחרן.

אם נחשוב על כך, הרי שהיה זה דבר משונה ביותר, כמעט בלתי אפשרי. אברהם הרי לא יכול היה לומר לאביו: "הישאר כאן, אל תלך יחד איתי". אחרי הכל, אביו היה זה שהוציא את כולם מאור כשדים מלכתחילה, כמפורש בפסוק (שם יא, יא), "וַיִּקַּח תֶּרַח אֶת אֲבִרָם בְּנוֹ" - תרח היה היוזם. ועלינו לזכור שכאשר הם יצאו מאור כשדים, תרח כבר תכנן לנסוע לארץ כנען, כמו שאומר הפסוק (שם), "וַיֵּצְאוּ... לְלֶכֶת אֶרֶץ כְּנָעַן".

אם תכניתו של תרח היתה לנסוע לארץ כנען אלא שהוא עצר בחרן, אז כאשר הקב"ה ציווה על אברהם ללכת לארץ כנען, מדוע תרח לא המשיך יחד עמו? הרי זו היתה התכנית המקורית שלו! הלא בוודאי היה תרח תלמיד נאמן של בנו. אין ספק שאם אברהם היה מגייר גרים, אם הוא לימד אלקות ואמונה בה' לאחרים, בוודאי הוא לימד גם את אביו.

אם כך, היינו צריכים לשאול את הקושיא הזו בעצמנו: מדוע תרח לא הגיע יחד עם בנו לארץ כנען? מי שיש לו בן גדול שכזה, בוודאי גאה בו! וכאשר הבן מצטווה בנבואה מאת ה' ללכת לארץ כנען, היה לתרח לומר, "בני, זו היתה התכנית המקורית שלי בכל מקרה. אני מצטרף אליך". אבל לא, הוא לא הלך! באופן פלאי ובלתי מובן, תרח ומשפחתו לא אבו לעזוב את מקומם.

למה תרח לא יכול היה ללכת, זאת לא אוכל לומר לכם. אולי הקב"ה הביא עליו דלקת פרקים. אולי היו בחרן בריכות שחיה משובחות ומרחצאות חמים ונעימים. איני יכול לומר לכם את הסיבה המדויקת שהוא לא הלך, אבל העובדה היא שהוא לא הלך! וזה היה יד ה'. זהו דבר מדהים! והכל מפורש בפסוקים!

התפתחות של שלמות

אנו מתחילים לראות את תכניתו של הקב"ה, להסיר את כל האחרים מעל אברהם, כדי ליצור את העם השוכן לבדו. בלתי אפשרי היה עבור אברהם למלא את ייעודו אם אביו היה יחד איתו. אכן, רבים עשויים לראות

ולכן, כשיצאנו ממצרים אל המדבר, הקב"ה שמר אותנו מבודדים במשך ארבעים שנה! ארבעים שנה ללא מגע עם אף אומה! זו היתה כוונתו של ה' מתחילה, כמו שכתוב (דברים כט, ד-ה), "וְאֹלֶךְ אֶתְכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה בַּמִּדְבָּר... לְמַעַן תִּדְעוּ כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם". היה זה "כולל" בן ארבעים שנה, שבו למדו תורה ודעת אלקים, בלי להיות משועבדים לשום דבר אחר. וזו אחת הסיבות לכך שזו היתה התקופה המובחרת ביותר בהיסטוריה של עם ישראל, מאז ועד עתה!

וזה מה שראה בלעם. היתה זו התגשמות של התכנית המיוחדת של ה', וכאשר הוא ראה את עם ישראל הוא התרגש מאוד! הוא קינא בנו! "הֵן עִם לְבַדָּד יֵשְׁכֶן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב" - זוהי התכנית של השי"ת!

עם לבדד

האמת היא, שעם ישראל לא היה צריך לשמוע את הדברים מבלעם כדי לדעת שכך היא כוונת השי"ת. הם חיו את ה"עם לבדד ישכון". הם נשמו את זה בער בעצמותיהם, כי הם למדו את דרכי ה'. השגחת ה' שסיבבה את ה"לבדד" הזה שוב ושוב, הפכה עבורם למופת ולדוגמא כיצד לחיות את חייהם הפרטיים והכלליים.

וזה הסיבה שבשנים שבאו אחר כך, לאחר שעם ישראל נכנס לארץ כנען, אף יהודי לא עזב את הארץ כדי להתגורר בחוץ לארץ. זהו דבר מדהים! במשך כל אותן שנים, מאז ימי יהושע כשנכנסו לארץ ועד לזמנו של חזקיהו המלך, עם ישראל כולו התיישב אך ורק בארץ ישראל. אף אחד לא התגורר מחוצה לה.

ושום גויים לא התגוררו בארץ ישראל. בימי דוד המלך, אף גוי לא ישב בארץ ישראל מלבד עבדים כנעניים, שלהם יש חיוב למול לשם עבדות והם חייבים במצוות כאשה. נמצא שכל מי שהתגורר בארץ ישראל היו שומרי תורה ומצוות. הקשיבו למה שאני אומר כעת. זו האמת! בארץ ישראל לא היה איש שלא היה נאמן לה' ולתורתו. וזו היתה ההתגשמות הגדולה של נבואת בלעם, שאנחנו עם השוכן לבדו.

הקמת חומות הגטו

כמובן, ברגע שעם ישראל גלה אל בין האומות, נדרש כעת משהו אחר - אם אנחנו מפוזרים בין האומות,

בעסק במשך שנים רבות ולבסוף הם נפרדו - זה תהליך די טבעי.

אולם האמת היא שלא, זה לא טבעי כלל וכלל. היה זה דבר חריג ביותר עבור לוט לעזוב את אברהם אבינו. מדוע אם כן הסכים לוט להיפרד מרבו? מה גרם לו להיענות להצעה של "הפָּרָד נָא מֵעָלַי"? היה זה יד ה'! היתה כאן תכנית מכוונת! הקב"ה בנה את עתידו של עם ישראל, של "הן עם לבדד ישכון", אומה שחייבת לשכון לבדה. ואברהם לעולם לא יוכל להגיע לאן שהגיע אילו היה נשאר בקשר הדוק עם לוט. כדי להיות גדול, להפוך לאביו של עם ישראל, אברהם היה צריך לקיים את ה"לבדד ישכון" בדרכה הגבוהה ביותר שתיתכן.

הכניסה לזרים אסורה

ישנה עוד נקודה מעניינת. אני אומר "מעניינת", אולם לאמיתו של דבר זה לא רק מעניין. זהו יד ה'. הנה לפי פשוטו של מקרא לאברהם לא היו בנות, וכן לפי כמה דעות בגמרא ובמדרש. האם חשבתם על כך אי פעם? האם אתם סבורים שזה היה במקרה?

עבור אברהם, בת פירושו הנטל של לקחת חתן, מישהו מבחוץ, והכנסתו אל תוך בית אברהם, והקב"ה לא רצה אף אחד מבחוץ. אומתו של אברהם צריכה להיות שמורה מכל סוג של השפעה חיצונית. זהו דבר מדהים לראות כיצד תכניתו של הקב"ה היתה "לבדד"! זוהי נקודה חשובה ביותר שאסור להתעלם ממנה.

וזה תכנית הנצח של השי"ת; זו תכנית שנשזרת כמו חוט מזהב לאורך ההיסטוריה שלנו. על מנת לשמור על שלמות הערכים של אברהם, הקב"ה יצר את שיטת ה"לבדד", להיות לבד, בלי שום השפעה זרה.

ארבעים שנות בידוד

כאשר אנו מתחילים ללמוד את ההיסטוריה שלנו, אנו רואים שהעיקרון הזה חוזר על עצמו שוב ושוב. ישמעאל מגורש מביתו של אברהם. בני הפילגשים הוסרו גם הם ממשפחתנו. ה' שילח גם את עשו. וכאשר ירדנו למצרים, יוסף נשלח קדימה כדי להכשיר את הקרקע עבורנו, שנוכל לחיות בנפרד מהמצריים. היתה כאן השגחה מתמדת של הקב"ה על עמנו, ופרט זה של "עם לבדד ישכון" היה החשוב מכולם.

ניתן להשיג ספרי רבינו בחנויות ספרי קודש ואצל המפיצים:

ספר שערי אורה-ועדי מוסר, ספר לב אביגדור-עבודת האדם בקניני השלמות מכתב יד: קולמוס 072-244-1670
תפילת אביגדור-פירוש וביאור על התפילה מכתב יד: אזל מן השוק

- יש משהו לא תקין בייחוסה של אחת המשפחות, והקב"ה אינו רוצה שהמשפחה הטובה תיפגם על ידי נישואין עם המשפחה הנחותה.

אז מה אנחנו לומדים מזה? שאת השנאה הזו שולח הקב"ה עבור מטרה מסוימת, והיא, לגרום להקמת מחיצה המבדלת בכל מקום בו יש סכנה של חריגה מהגבולות.

קליפה של תזכורת

אז נניח שמחר בבוקר אתה הולך ברחוב, ואתה שרוי במצב רוח מרומם ביותר; בחוץ יש מזג אוויר נאה, אתה שמח, בנוסף לכך היום יום שישי, כך שבארנקך מונח צ'ק משכורת מכובד. אתה הולך ברחוב וחושב לעצמך, "כמה טוב לי שאני חי באמריקה!" "אנו סבורים שאמיתות אלה ברורות מאליהן, שכל בני האדם נבראו שווים!" - כך קובעת החוקה האמריקאית בפירוש: שוויון זכויות לכולם! והגויים? הם נראים בעיניך כאנשים נחמדים. וזה נכון; הגויים יכולים להיות אנשים מאוד נחמדים. הכל הולך כשורה ובראשך מחשבות חיוביות כלפי כולם.

אבל לקב"ה יש תכניות משלו. וכך, בעודך פוסע ברחוב, בטלן היושב בפינה קורא לעברך, "יהודון!" או שהוא זורק לעברך קליפת בננה. פתאום החלום בהקיץ שלך כבר לא כל כך מתוק כפי שהיה.

עליך לעצור ולחשוב על זה. אל תעצור שם - כי הוא עשוי לזרוק עליך בקבוק זכוכית אם תמתין שם זמן רב מדי - אבל לאחר שהתרחקת מרחק כמה רחובות משם, אתה יכול לעצור ולחשוב: "למה זה קרה לי? מה היתה התכלית של זה?" המטרה היא למנוע ממך להתאהב בגוי הזה. אתה עלול לחבב אותו; הוא נראה כמו בן אדם, הוא אפילו נראה כמו מישהו שיכול היה להיות בן דוד שלך. ולפיכך אומר הקב"ה, כעת יבוא הגוי הזה ויזכיר לך את המסר שהעברתי באמצעות בלעם, שאינכם חלק מאומות העולם - אתם "עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב".

איננו מתערבים איתם. אין לנו שום שייכות אליהם. מנהגיהם אינם מנהגינו. אם יש להם טלוויזיות - לנו אין; אם הם משתתפים באירועי הוללות - אנחנו לא; אם הם קוראים ספרים ומגזינים מתועבים - אנחנו לא קוראים בהם. אין לנו שום קשר עם אומות העולם, וזהו הצעד הראשון להשגת גדולתנו, ולמלא את ייעודנו הגדול של העם הנבחר.

נדרש עוד יותר מאמץ כדי להתנגד להשפעת האומות הסובבות אותנו. וכך, האדריכל הגדול של ההיסטוריה של אומתנו המציא תכנון חדש כדי לוודא שנישאר בדד ולא נחשב בין הגויים.

ומה הוא עשה? הוא שלח את פאולוס ואת מוחמד. שניים אלו קמו ויצרו גדרות משל עצמם, גדרות גדולות ויפות, כדי להפריד בין העם היהודי לבין שאר העולם. ברגע שקמה הנצרות, סימנו אותנו הנוצרים כאומה האשמה במותו של מייסדם, ומכאן ואילך, הגויים הכניסו אותנו לגטאות וגזרו נגדנו גזירות. דור אחר דור, אבותינו חיו בגטאות משלהם. הם יצאו במשך היום לעשות עסקים עם הגויים, אבל כשחזרו, שערי הגטו ננעלו במשך הלילה. והשערים הנעולים הללו היו לנו לישועה. היינו מוגנים מפני הגויים, וכך הצלחנו להמשיך לגדול.

כך גם מוחמד. כאשר הוא הגיע, וכשהגיע עומר אחרי, הם גזרו גזרות רבות נגד היהודים. עומר היטיב לנו מאוד - הוא הכניס אותנו לגטאות בכל רחבי ארצות המזרח. ברוך ה'! זו היתה התכנית של השי"ת! כמובן שאיננו נותנים "ישר כח" לגויים על הגזירות שגזרו נגדנו. הם לא עשו זאת כדי לעזור לנו, וכעת הם מקבלים את המגיע להם בעולם האמת. אבל הקב"ה הוא זה שראוי לאותו "ישר כח" מאיתנו, כי היתה זו ידו הגדולה שהנחתה את כל המאורעות הללו לטובתנו.

מחיצות של אנטישמיות

וזה מביא אותנו לנושא החשוב של אנטישמיות. זוהי שאלה גדולה שאני נשאל רבות - מדוע יש אנטישמיות בעולם? לא משנה מהן הנסיבות, תמיד היא נמצאת שם; לפעמים היא יותר סמויה ולפעמים פחות, אבל היא תמיד מבעבעת מתחת לפני השטח.

עלינו לדעת שישנה סיבה בסיסית לכך שהדברים הללו מתרחשים. אם אתה רוצה סיבה לאנטישמיות, אל תקשיב למה שאומרים לך סופרים וכתבים למיניהם. האמת היא שזה חלק ממערכת של השי"ת, המערכת שהוקמה בימיו של אברהם אבינו. כמו תרח שחלה בדלקת פרקים ולוט שברח, כמו העובדה שלאברהם אבינו לא היו בנות, ידו המנחה של ה' היא יד של הבדלה, של שמירה על העם הנבחר בנפרד משאר אומות העולם.

כך מבואר בגמרא בקידושין (עא, ב): "אמר ר' יהושע בן לוי אם ראית שתי משפחות המתגרות זו בזו, שמץ פסול יש באחת מהן, ואין מניחין אותה לידבק בחברתה"

איך שזה היה לא נעים! לאן שלא הלכה, היא היתה חייבת להציג את תעודת הזהות, ואז השוטר היה פונה אליה, "שרה גרטל, מדוע את נוסעת ברכבת התחתית? ליהודים אסור לנסוע ברכבת התחתית. יהודים צריכים ללכת ברגל. שרה גרטל, את משלמת חשבון טלפון? ליהודים אין זכות להחזיק טלפון".

בְּחֶמֶה שְׁפוּכָה

משכך, היה על היהודים בגרמניה ובמדינות אחרות לראות את החומה ההולכת ונבנית לנגד עיניהם. "מדוע הגויים שונאים אותנו? למה הם מחוקקים חוקים בדרכים שלא יעלו על הדעת אצל אומה דמוקרטית, מודרנית ונאורה?"

לא היה בכך כל הגיון! הדבר היה אמור לגרום ליהודים להתחיל לחשוב, "אולי ה' רוצה שנחזור לדרך התורה של 'ובגויים לא יתחשב'?" זה מה שהם היו צריכים לחשוב, אבל הם לא חשבו כך. הם לא הקשיבו לגדולי התורה שניסו להזהיר אותם, כי הם היו מדי מאוהבים בגרמניה.

אה, הם כל כך אהבו את גרמניה! אני עצמי הייתי בגרמניה בשנת תרח"ץ (1938). הייתי בדרך לעיר הנמל ממל, וכשהייתי ברכבת בגרמניה, נאלצתי להרים מזוודה ולהניחה על גבי המתלה ברכבת. היה שם גרמני גבוה ולבוש היטב, שניגש אלי והציע לי באדיבות להרים עבורי את המזוודה הכבדה. נשביתי מיד בקסמה של האומה הגרמנית. הם היו כל כך נחמדים, כל כך נקיים ומסודרים. היו להם מטבחים ללא רבב. כשהיית עובר בעיירה גרמנית, היית מוצא רחובות נקיים; הכל היה מסודר, הכל נעשה באופן יעיל ומדויק. לא פלא שיהודי גרמניה התאהבו בגרמנים.

ולכן הגיע היטלר, כדי ללמד אותנו שאנחנו לא אזרחים של העולם - "ובגויים לא יתחשב". אנחנו גוי אחד בארץ, וככל שנקדים ללמוד את העיקרון הנהדר הזה, כך ייטיב לנו.

לקחי השואה

למרבה הצער, הלקח הזה אינו נלמד, והוא מטושטש באמצעות כל מיני "מומחים לחקר השואה", סמינרים, כנסים, וספרים על השואה. וכולם מלאים בשטויות והבלים! כולם מלאים בשקרים! הם מכסים על האמת, כי אותם אנשים הם אלה שעלולים לגרום לשואה! הם בעצמם אפיקורסים!

הנה תיאור של מפגש שכזה, הנערך בידי מכון כלשהו. יושבים להם קבוצה של אנשים גלויי ראש סביב

אנטישמיות ורדיפות

אולם נניח שאיננו מקשיבים. נניח שאנו שומעים את דבריו של בלעם אולם איננו מקשיבים להם. מה קורה אם אנו קוראים על חייו של אברהם אבינו, אבל איננו רואים את יד ה'. אם אנו מתעלמים מיד ה' המתגלה באנטישמיות ושוכחים את תפקידנו כ"עם לבדד ישכון", ואנחנו כן מתערבים בעמים ולמדים מדרכיהם. זהו הרגע שבו האנטישמיות מבעבעת החוצה ומתחילות הרדיפות. בכל פעם שהיהודי מתחיל להתאהב בגויים המקומיים, עליו לדעת שמהו עומד לקרות. זו כבר לא תהיה קליפת בננה, אלא אגרוף בפנים או אבן בראש, או למצער חלון שבור.

הסיבה לכך היא שאין בכלל מציאות של גוי טוב או גוי רע. הנהגת השי"ת היא הטובה או חלילה הרעה. וזה תלוי בנו - אם נתרחק מהם, כולם יהיו טובים. האנטישמיות תבעבע מתחת לפני השטח כמו מחיצה כדי להפריד בינינו, אך היא לא תבעבע החוצה. אבל אם ננסה להתערב עמם, אז הגויים הטובים ביותר יהפכו לרוצחים.

ראשיתה של השואה

כך אירע בגרמניה. גרמניה היתה מדינה הגונה, והקב"ה יכול היה לגרום לה להישאר כך לנצח. אבל היהודים לא הניחו לדברים להמשיך כך. מי שחי בגרמניה טרום עידן היטלר, היה רואה שהיהודים התקדמו לעבר הרס עצמי; הם היו בדרך לאבדון מוחלט.

אז הקב"ה החל להעלות קצת יותר גבוה את המחיצות. הוא גרם להיטלר לארגן מערכת יעילה ביותר. לא מחנות מוות. לא משרפות. היתה מערכת רישום גדולה, מחלקה ענקית של מדינת גרמניה שתפקידה היה לגלות יהודים שניסו להיטמע בין הגויים. גם אם היית יהודי רק באופן חלקי, גילו אותך על ידי המערכת הזו שהתחקתה אחר אבותיך ואבותיך. היה רישום של כל אדם, מהו שמו וכתובתו, מי הם הוריו ומי הם הסבים והסבתות משני הצדדים, שלו ושל אשתו.

וכל יהודי שנקרא "הַנְס" - השם הַנְס הוא אחד הניסיונות להסתתר בין הגויים - קיבל כעת שם חדש בכל המסמכים הרשמיים שלו - הוא הפך ל"ישראל הַנְס". נניח ששם משפחתך היה וורטפול. "הנס וורטפול" עשוי להישמע כמו גוי טוב. אבל "ישראל הנס וורטפול" - זו כבר הסוואה עלובה.

או יהודיה גרמניה שבחרה בשם גרטל - שם גרמני נחמד. אבל היטלר נתן לה שם חדש, שרה גרטל. אוי,

מתוך תשובות שהשיב הרב זצ"ל לשואלים

שאלה:

מדוע ברא השי"ת יצר הרע בילדים, אם בין כך הם לא יקבלו שכר או עונש על מעשיהם?

תשובה:

התשובה היא שהילד מקבל הרבה מאוד על ידי המאבק להשגת המעלות והמידות הטובות. הנסיון שצובר הילד באמצעות ניסוי וטעיה, הוא זה שמכין אותו להיכנס לנעלי ה"גדול" כאשר הוא ייעשה בר מצוה.

כאשר הילד צריך להילחם בקנאה - למשל כאשר הוא רואה את אימו מטפלת בתינוק החדש, והילד הקטן הזה שהגיע ראשון, הוא היה הבן היחיד, יקיר הבית, וכעת הוא מרגיש עזוב, והוא אכול קנאה. הוא יודע שהוא צריך להתמודד עם זה. גם אם שכלו אינו מפותח כל כך, הוא מבין שהוא צריך להתגורר בבית הזה, והוא יודע שהוא לא יכול לברוח. וכך, במידה מסוימת, הוא נלחם נגד היצר הרע שלו, והוא מסתגל למצב החדש. יש לו חכמה מולדת להילחם נגד כל הרגשה מרושעת. ובכך הוא מחזק ומאמן את שרירי המידות שלו, ומתכוון לחיי תורה ומצווה.

ניתן להבחין במציאות זו בכוחות הגוף. זו הסיבה שילדים קטנים אוהבים להשתובב ולהשתולל; זו הסיבה שגורי כלבים וחתולים קטנים מקפצים הנה והנה, וציפורים קטנות מקפצות לכל עבר, כי כשהם עושים כך, הם מאמנים את השרירים ומפתחים את גופם, ובכך הם מתכוונים לחיי הבגרות.

כך הוא גם מבחינה רוחנית. הילד עומד מול נסיון על ידי היצר הרע, ועליו להילחם נגדו. גם לילדים קטנים יש מצפון; יש בקרבם חכמה, והם נלחמים נגד היצר הרע. וכך, שהם מגיעים לגיל בר מצוה, הם מוכנים מבחינה מסוימת. הם אינם עושים שינוי פתאומי; הם מוכנים לנסיגות, כי הם כבר מנוסים במלחמת היצר.

שולחן עגול - רובם אפילו אינם שומרים על כשרות - וחוקרים את הסיבות לשואה. לאילו מסקנות ניתן לצפות שתגיע החבורה הזו? באופן טבעי, האנשים הללו הם עיוורים-חירשים-אלמים. עבור אנשים מעין אלו, היטלר הוא הפתרון היחיד.

אחרית מפוארת

אולם אנחנו איננו רוצים להיות חירשים ואילמים. לא ולא, אנחנו רוצים ללמוד את היסודות הללו בדרך הקלה, על ידי לימוד פסוקי נבואתו של בלעם, "הֵן עִם לְבָדָד יִשְׁכֹּן וּבָגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב". כל הצלחתנו תלויה בהנהגה זו של ריחוק - כך היתה ההנהגה מתחילת ימי אומתנו, וכך היא תמשיך עד סוף כל הימים.

כאשר יגיע אותו הזמן של "בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד" - אל נא תחשבו שיהיה איחוד גדול בין כל העמים. בשום פנים ואופן לא! "אין מקבלין גרים לימות המשיח" (יבמות כד, ב). אנחנו נהיה אומה נפרדת. אנחנו נהיה האומה האצילית. "וְאַתֶּם כְּהִנֵּי ה' תִּקְרְאוּ" (ישעיה סא, ו) - אנחנו נהיה ממלכת כהנים וגוי קדוש! וכמה שירצו אומות העולם, הן כבר לא יוכלו להצטרף אלינו. פירושו של דבר הוא שמתחילת ההיסטוריה שלנו ועד לשיאה המפואר, העיקרון הזה נשמר תמיד - "הֵן עִם לְבָדָד יִשְׁכֹּן!"

שבת שלום ומבורך!

בואו נהיה מעשיים

פרשנות נכונה לאנטישמיות

השבוע נקדיש בלי נדר שלושים שניות בכל יום כדי לחשוב על העיקרון היסודי הזה של "עם לבדד ישכון", וננסה למצוא דרך אחת שבה נוכל להפוך אותו לערך מעשי יותר בחיינו, בכך שנפריד את עצמנו מתרבות הגויים המקיפה אותנו.

כמו כן, מעתה, בכל פעם שנשמע על תקרית אנטישמית בכל מקום בעולם, גם התקרית הקלה ביותר, נשתדל בלי נדר להכיר באמת שבדבר - שיש כאן יד ה' המזכירה לנו את חשיבותו של העיקרון הגדול הזה לקיומו ולשלמותו של עם ישראל.

קדושת בתי מקדש מעט

בהמונות הגרמ"מ לזבין שליט"א רב שכונת רמת אהרן בני-ברק

דבר המערכת

ושתו רק מים ולא יין (ובמפרשים על הירושלמי בשקלים, מבואר שלשתות מים אחרי בשר מביא לידי חולי מעיים) ולא קרה להם מקרי מוות. והנה לשון הרמב"ם 'והיו הכהנים מהלכין על הרצפה כל היום ומתעסקין במים ואין עליהם אלא בגד אחד בכל העתים, לפי שאסור להם לעבוד אלא בארבעה כלים כתונת ומכנסים ומצנפת ואבנט לא יוסיף ולא יפחות, ואוכלים בשר, ומחמת הנהגה זו מתרופפים טבעיהם ונחלש כח אבריהם הפנימיים'.

הפלא הוא פלא, אך אולי נבין זאת ע"י מעשה. באחד הימים קרא מפקד צבא הצאר ניקולאי ברוסיה לחייליו להתייצב כולם לצורך מיפקד. עבר המפקד ליד כל חייל וחייל, והנה הוא רואה שלאחד החיילים קפאו האזניים. ציוה המפקד ונתנוהו במחבוש. אחר שיצא החיל מהמחבוש, שאל את המפקד 'אולי תאמר לי על מה העונש, לא די שלא עזרת לי במצוקתי אלא שגם הענשתי אותי במחבוש'. ענה לו המפקד, **תחושת כל חייל כאן בצבא הצאר חייבת להיות תחושה בוערת של אחריות, כל הגוף שלך צריך לבעור מכך שאתה משרת בצבא הצאר. כך גם הכהנים, תחושת האחריות לעבודה בבית המקדש גרם להם אש בעצמות, ונוצרה להם הגנה טבעית מפני הקור בחוץ. גם אנו נלמד מכך, לכל הפחות בהיותנו בבית מקדש מעט, שהוא הבית כנסת. להיות בוערים לקדושת בית הכנסת, לקדושת התפילה, זהירות מקיפאון!**

***

יהודי בעל עסקים גדול שרוב ימיו היה בחו"ל. כשהיה מתפלל בבית הכנסת ליד ביתו, היה מרבה לדבר ולהרעיש בתפילות. חזרת הש"ץ היה בשבילו זמן לדיבורי חדשות. ה'קדיש' היה בשבילו זמן לסגור עסקים, בבחינת 'ומקבלין דין מן דין ואמרין קדיש'!! מי שעמד לידו הרגיש שהוא בבורסה או ב'מחנה יהודה'. לא היה צריך לנחש מתי הוא כאן ומתי הוא בחו"ל. אם התפילה היתה שקטה, ידעת שהוא בחו"ל. עבר תקופה של היעדרות. והנה הוא חוזר, ו'קול דממה דקה ישמע'! הוא לא מוציא הגה. חשבו שזה סוג של 'קריזה'. אך הנה עוד יום ועוד יום, והוא עדיין בשקט! כשאחד העוז לשואלו לפשר הדבר, ענה לו 'בשבת אחר התפילה אתה כבר תדע'. בערב שבת נתלתה מודעה בבית הכנסת המודיעה על קידוש רבתי שעושה אותו בעל עסקים. ויהי לפלא. הקידוש החל, וכשכולם מסובין סביב שולחנות המלאים מכל טוב, פתח את פיו: אולי אתם לא יודעים, אך עיקר העסק שלי הוא בנפט. נוסע אני אל מקומות רגישים ביותר. מחביא אני את כפיתי וציציותי לטשטש את יהדותי. רק מספר מוסלמים מצומצם ביותר מכיר אותי. גם המנהיג המוסלמי שם מכיר אותי. ויש בינינו אינטרסים משותפים. הוא דואג לי ומגן עלי. ואני דואג לכיסו.

לפני כחודש, נכנסתי לפגישה חשובה ביותר עם אותו מנהיג מוסלמי, לימיני עמד איש העסקים שלו. והנה לפתע פורצים פנימה כמה חיילים שסוחבים עמם שני מוסלמים כפותים באזיקים. משחררים אחד מהם, ההוא נופל על ברכיו לרגלי המנהיג ומתחנן בדמעות שליש שהמנהיג יסלח לו על חטאו. המנהיג סימן בעינו, סימן שבילתי ניתן לראותו. **החיילים שמלומדים לזהות סימנים עדינים אלו. תפסו אותו בידי ורגליו, והעיפו אותו החוצה. ההוא קם וברח לביתו. שחררו את השני, ההוא גם כן נפל לרגלי המנהיג ובכה, אלא שכנראה לא היה זה כבכיו של הראשון. המנהיג סימן שוב, מיד שלף אחד החיילים את חרבו, כרת את ראשו. חייל אחר סחב את הגופה החוצה. מיד זינקו עוד כמה חיילים וניקו מהר את כל הדם והלכלוך. אחר שתי דקות הכל חזר כאילו לא היה כלום!! הרגשתי שאני הולך להתעלף, הרגיש זאת חברי המוסלמי, אחז בידי והסביר לי שאיתי הכל בסדר אין ממה להלחץ. אבל מה הוא מבין בנפש יהודית. התמוטטתי, לקחו אותי לאשפוז במשך שלוש שבועות בבי"ח המקומי. תארו לעצמכם**

"לפתע פורצים פנימה כמה חיילים שסוחבים עמם שני מוסלמים כפותים באזיקים"

ברצוננו השבוע להביא דברי חיזוק מאת הגאון רבי יוסף שלמה קפלין שליט"א, מגיד שיעור תלמוד ירושלמי, כולל נחלת משה, ב"ב.

מה טבו אהליך יעקב משכנתך ישראל: הגמ' במס' סנהדרין דף קה: אומרת "אמר רבי יוחנן מברכתו של אותו רשע אתה למד מה היה בלבו, ביקש לומר שלא יהו להם בתי כנסיות ובתי מדרשות - מה טבו אהליך יעקב. לא תשרה שכונה עליהם - ומשכנתך ישראל. לא תהא מלכותו נמשכת - כנחלים נטיו. לא יהא להם זיתים וכרמים - כגנת עלי נהר. וכך, כל מה שרצה בלעם לקלל נהפך לברכה. אך ממשיכה הגמ' 'אמר רבי אבא בר כהנא כולם חזרו לקללה חוץ מבתי כנסיות ומבתי מדרשות'. וצריך ביאור מדוע דוקא ברכה זו של 'מה טובו אהליך' לא חזר לקללה אלא נשאר לברכה. והתשובה: כבר ביאר בספר 'קובץ הערות' להגאון ר' אלחנן הי"ד שהנה המלאך בא להלחם דוקא עם יעקב ולא עם אברהם ויצחק. וזה מכיון שאברהם הוא סמל לחסד ויצחק הוא סמל לגבורה, ובוזה אם ח"ו היה מנצח המלאך את האבות - היה עוד תקוה לעם ישראל. אך יעקב שהוא עמוד התורה, בזה דוקא בא להלחם כי יודע הוא שאם ינצח את יעקב לא יהיה תקומה ח"ו לעם ישראל, כי תורה היא התקומה היחידה שיש לעם ישראל וזה רק ע"י הבתי כנסיות ובתי מדרשות שיש לנו. וכמו שחז"ל אומרים אם פגע בך מנוול זה משכחו לבית המדרש. ולכן ברכה זו של בתי כנסיות ובתי מדרשות לא יכול להתבטל אף לרגע אחד. כיון שזה התקומה היחידה שיש לעם ישראל.

ועה"פ "ונקדשתי בתוך בני ישראל" חז"ל אומרים שיש כאן גם ציווי להזהר בכבוד בתי כנסת ובתי מדרש, בזהו הקדוש כתב שעל עון זה של זלזול בבתי כנסת ובתי מדרש הגלות מתארכת, והגאולה מתעכבת. מה הקשר בין הדברים? נביא על כך משל: מעשה במלך שאחד מעבדיו היה מתעצל במלאכתו, ידיו היו בכיסיו, מאחר למשמרתו, ומזלזל בתפקידו. המלך כעס ורצה לפטרם לאלתר. אלא שנוכח בזכות אבותיו של זה ששרתוהו בנאמנות. החליט המלך שהוא ידחה משירות בארמון, לטובת ניקוי אורוות הסוסים של המלך. נפל המשרת מרום המעלה לבור תחתיות, מפאר ועושר - לאשפות רפש וצחנה, הזמן עשה את שלו וכבר התרגל לעבודה בזויה זו וניחוחותיו. ביום מן הימים קרא המלך לכל משרתיו ועבדיו למסיבה מלכותית בטרקלין של המלך. אילו היה אותו משרת מתנקה ומתרחץ לובש בגדים מכובדים, היה המלך מסיק מכך שהעובד הפיק את הלקח, והיה הוא מחזירו לארמונו. אלא שלא כך היה, המשרת כבר היה מורגל לסרחונו, לא התרחץ ולא החליף בגדים, מגפיו הטביעו טביעות בוץ על השטיחים, ריח צחנה נוראה נדפה מבגדיו. המלך הסב ממנו את פניו בסלידה והורה לו לשוב לארווה.

הנמשל: בעבר היינו משרתי עליון בבית המקדש עיר מלוכה, זנחנו את התפקיד ורמסנו את חצרות הקודש, חרה אף ה' בנו והגלינו לבין האומות, ובגלות אנו כבר לא מדיפים ריח טוב כבעבר, אלא ריח צחנה של עסקי החולין. והנה יש לנו הזדמנות לבוא לבית הכנסת ולהתפלל לפני המלך, אך אבוי, במקום לבוא נקיים ומכובדים, ולהתנהג כיאה וכיאות בביתו של המלך, אנו מביאים עמנו את כל גללי החולין וצחנת הרחוב לתוך הקודש פנימה הסלולאר מזמר, שיחות חולין וקלות ראש, ומה יעשה המלך? האם אצלי בבית גם ככה? מה, אתם לא יכולים פה אצלי לכבד את המקום? תחזרו לגלות עד שתפיקו את הלקחים!!!

כתב רבינו בחיי, שאחד הפלאים שהיה בבית המקדש הוא: שהכהנים הלכו רק עם בגד אחד שמכסה את גופם, והוא הכתונת. ואפי' שהלכו יחפים על רצפת אבן, ואפי' בימי החורף המושלגים, ומאידך אכלו כמויות של בשר

לעילוי נשמת רבן של כל בני הגולה מרן שר התורה רבי שמריהו יוסף חיים בן רבי יעקב ישראל קניבסקי זצוקלה"ה

לרפואת הג"ר אלחנן בן שרה סימון, הג"ר מנחם מנדל בן שרה בילה, מזכה הרבים הג"ר אברהם בן שרל, הג"ר ראובן בן טלאת, רפאל בן רייזל. ולישועת שרה אסתר בת מיכל מישל ויונה בן שרה אסתר. ולעילוי נשמת ה"ה מרת רוחמה רחל בת הג"ר יוסף ע"ה.

מבט חודר על הביצה למשך זמן מסוים. וכך האפרוח בוקע מהביצה. והיה אם יעבור איזה יצור ויחצוץ בין האמא לביצה, הנסיון כשל והביצה לא תתפתח. והיענה ברוב חמתה רודפת אחרי היצור ומכלה בו את זעמה!! הדברים כתובים בספר הברית (ח"ג כתב יושר מאמר י"ד פרק ה'). בדרשות חתם סופר (ח"ג עמ' פ"ג) ובהגהות עקבי סופר לשו"ת התעוררות תשובה (ס' ל"א הערה ב').

ואנו למידים מזה מהו כח של ריכוז. אם יש ריכוז ללא הפרעה, יוצא מזה חיים. ואם היתה הפרעה, התוצאה היא מוות. לא בכדי בחרו לתלות ביצת בת היענה בבית הכנסת. לתת תזכורת שחיים ומוות תלויים בריכוז.

בירורי הלכה

ובהשאל את ביתו לביהכ"נ, השו"ע בס' קנ"ג סעי' ט"ז כתב מי שהשאל ביתו לביהכ"נ ויש לו מריבה עם אחד מהקהל אינו יכול לאסרה אא"כ יאסרנה לכל הקהל כאחד, ובמשנ"ב ובביה"ל מבאר דהיינו מטעם חרם דר"ג אבל אם אי עבר ואסר אסור כמבואר במהריט"ץ, ובמשנ"ב כותב דהיינו בהשאל להם סתם (וכמבואר ברמ"א) אבל בהשאל לזמן עיין ב"יור"ד קכ"א ס"ו דיש פלוגתא אם חל איסורו בתוך הזמן. ובט"ז שם מבואר דהנידון הוא מצד קונס דהוי כהקדש (דבעל קנין הגוף) מפקיע מידי שיעבוד (דבעל פירות) ע"ש. אבל השואל יכול לאסור מחמת הקנין פירות. וא"כ לענין לתקן תקנות הרשות נתונה לאנשי ביהכ"נ השואלים לזמן דלהם יש קנין פירות ולא לבעל הגוף דלא שייך בתקנה הפקעה כהקדש. וא"כ במשאל בסתם ללא זמן שהרשות בידו לחזור אימת שירצה בזה יש כח לבעה"ב לתקן תקנות, ובמשאל לזמן אין כח ביד בעה"ב.

[הדברים נכתבו ע"י אברך החפץ בעילום שמו]

קוראים כותבים

לאחר סיום התפילה חשש הת"ח שגרגר בזיון לביהכ"נ ולתפילה וח"ו יבואו ללמוד ממנו להיכנס לביהכ"נ ולתפילה עם פלאפון פתוח, לכך ביקש הת"ח מגבאי ביהכ"נ שיכריזו בציבור שהצפוף לא היה מחמת פלאפון אלא מחמת תקלה במכשיר רפואי הנמצא בכיסו (על אף שגרגר לעצמו אי-נעימות במה שהמתפללים לא ידעו על היותו מחובר למכשיר מסוים), ואכן גבאי ביהכ"נ הדויד על כך בציבור למען לא יגרם ח"ו לזלזול בקדושת ביהכ"נ והתפילה, ציבור ביהכ"נ התחזקו מאוד מזהירות הת"ח בכבוד ביהכ"נ והתפילה.

סיפור השבוע

זמן מה לאחר מכן, אותו יהודי שסייע להשיג את הכסף עבור הניתוח, עבר אירוע פתאומי של דום לב, ונפטר לבית עולמו. בניו החלו, כמובן, לומר עליו קדיש. כחצי שנה לאחר פטירתו של האיש, התעורר בנו בבוקר בבכיות ובפחד גדול. לאחר שהפצירו בו לספר מה אירע, הוא סיפר שראה את אביו בחלום, והאב אמר לו, **"אני סובל בעולם האמת הרבה מאד ייסורים, על אשר לא שמרתי את פי מדיבור בזמן התפילה. אין לי רגע של מנוחה מאש הגהינם הנורא"**. וביקש הנפטר בחלום, שיפנו אל אבי-הילד שסייע לו בעת צרתו הקשה, ויספרו לו כל זאת, ויבקשוהו שיפעל לעזור אנשים להפסיק לדבר בתפילה.

לכאורה, הסיפור הזה אינו מובן - כידוע, אם הבן אומר קדיש, יש בזה זכות גדולה ועצומה לאב, ומצננים לו את הגהינם ומעלים אותו למעלה גבוהה. בזוהר הקדוש (פרשת נח) מובא, שהגהינם נח ארבע שעות וחצי, כשבניו של אדם אומרים קדיש לעילוי נשמתו - שעה וחצי שחרית, שעה וחצי מנחה, ושעה וחצי מערב. ילדיו של אותו נפטר אמרו כבר חצי שנה קדיש, ועדיין הוא המשיך לסבול ללא הפוגה? **כתוב בשם קדמונים, שהקדיש עוזר לנפטר בעולם האמת, רק אם לא דיבר בחייו באמצע הקדיש. אך אם דיבר בחייו באמצע קדיש, אפילו אם כל הבנים אומרים קדיש אחר מותו, אינם מועילים לו. ולהיפך, במקום להעלות את אביהם הם מזכירים בזה את עוונם, ומחמירים את עונשו**. יה"ר שנוכח כולנו להתחזק בשמירת הפה בזמן התפילה, ובכל זמן היותינו ב'בית ה' - בבית הכנסת (כבוד בית ה')

מה זה אומר אישפוז במדינה עוינת. רק בזכות חברי שדאג וטשטש את זהותי במשך כל הזמן, שרדתי. חזרתי הנה לארצי ולביתי. כשחזרו לי הכוחות. חשבתי לעצמי, מה בעצם ראיתי! ראיתי מה זה לדבר לפני המלך! ראיתי את ההבדל בין בניה לבניה, זה לחיים וזה למוות!! לא הייתי צריך לקבל על עצמי לא לדבר בבית הכנסת. זה בא לי מאלי!!

עוד שמעתי, שבאחת מבתי הכנסת שבאיטליה ישנו מחזה מעניין: ביצת בת יענה תלויה בקידמת בית הכנסת. אחר בירורים נתגלתה הסיבה. בת היענה אחר הטלתה את הביצה, אינה דוגרת עליה כדרך שאר העופות. אלא מתרחקת היא מהביצה, ומתמקדת בזוית שממול הביצה. מביטה

בענין הנותן ביתו לביהכ"נ אי רשאי לתקן תקנות

לכאורה יש לדון בזה באיזה אופן איירי, דאי נתן ביתו במתנה פקע בעלותיה מיניה ועבר לרשות ביהכ"נ כמבואר ברמ"א קנ"ג סעי' ז' יחיד שבנה בית הכנסת ונתנה לקהל דינה כביהכ"נ של קהל, ובמשנ"ב (ס"ק ל"ט) ונמכרת על פיהם לבד ולא בעינן דעת הנותן בזה כלל [ועיין תוס' בב"ק ע"ו, דבמקדיש לבד"ה לא מיקרי על שם הבעלים כמקדיש למזבח דשמו על הקרבן]. ואם שייך לעצמו שום כח כתב הרמ"א דאין לה מכר כי אם ע"פ הקהל ועל פיו או יורשיו.

ולכן בנ"ד אי שייך לעצמו זכויות שיוכל לתקן תקנות י"ל דהרשות בידו, ובגוונא שהשאייר לעצמו גבאות ביהכ"נ ושעל פיו יתנהל ביהכ"נ לכאורה י"ל דבכוחו לתקן תקנות הרגילות והמתקבלות אבל תקנות שלא מקובלות לכאורה אין בידו ככל גבאי שאין בכוחו להחליט החלטות שאינם מתקבלות.

לכבוד העלון החשוב המחזק והמזכה את הרבים 'קדושת בתי מקדש מעט', יישר כח על כל החיוזק שאתם עושים בענין חיוזק שמירת בתי הכנסיות. סיפר לי אחד מגבאי בית הכנסת של ציבור האברכים בעיה"ת בני ברק, דבדידהו הו עובדא, אחד מתלמידי החכמים המובהקים של ביהכ"נ לצערנו סובל כבר כמה שנים מחולי מסוים הגורם לו חולשה רבה, לאחרונה הוצרך להתלוות עם מכשיר מסוים בכיסו, לפתע באמצע תפילת שמונה-עשרה התחיל המכשיר לצפצף ציפצוף הדומה לפלאפון, הת"ח הג"ל התבייש מאוד ממה שגרגר הפרעה למתפללים,

לפני יותר משנתיים, פרחח לי ביד אגזומה, שהכאיבה לי מאד מאד. ביקרתי אצל טובי הרופאים, רשמו לי סוגים שונים של משחות, ולא עזר דבר. החלטתי להפסיק לדבר בתפילה. ואכן היו תקופות של שיפור, אך האגזומה לא חלפה לגמרי. חשבתי לעצמי, אולי הדבר נובע מכך שלא הייתה זו קבלה. לכן השנה ביום פורים קטן, החלטתי לקבל קבלה פורמלית, שלא לדבר בתפילה במשך חודשיים, והבטחתי לפרסם את דבר הישועה. ואכן עד פסח היה שיפור עצום, אבל התמהמהתי מלפרסם, ולכן עדיין יש זכר לאגזומה. אני מבקש לפרסם את דבר הישועה. יואל נ. בורו פארק. [מתורגם מאידיש ומעובד מגיליון נקדישך]

***

הזכות העצומה של הקדיש - בתנאי...

ילד אחד קטן חלה במחלה קשה מאד, והוצרך לעבור ניתוח מסובך שעלותו גבוהה. ההורים עשו כל מאמץ להשיג את הסכום הדרוש, ובני המשפחה סייעו בידם ככל יכולתם, אך עדיין חסרו כ-300,000 דולר, ובית החולים סירב לקבוע תור לניתוח. אביו של הילד טס לחו"ל כדי לנסות להשיג תרומות של נדיבי עם להצלת ילדו. יום אחד שוחח האב עם יהודי שפגש, ותוך כדי הדברים שפך לפניו את ליבו, והראה לו את המסמכים של בית החולים. ליבו של היהודי כאב מאד, ואמנם לא היה לו סכום של שלוש מאות אלף דולר, אך הוא החליט לעשות כל שביכולתו כדי לעזור לאביו של הילד החולה להשיג את הכסף. לאחר מאמצים מרובים, עלה הדבר בידו. הילד עבר את הניתוח, בסיעתא דשמיא גדולה, והבריא.

לעילוי נשמת מזכי הרבים

הגה"צ רבי יהודה אריה בן רבי יעקב שכטר זצ"ל והגאון הגדול רבי עוזר בן רבי שלמה זלמן דרורי זצ"ל

לתרומות ולהפצת העלון 052-7101970 | לשליחת חומר ולקבלת העלון: פקס 15335792498 y0527176420@gmail.com

גלגלן זה נתנדב ע"י ע. ב. ו.
לע"נ בעל ולקוט סופר
להצלחה בכ"ע וכל מילי
דמיטב

בלק תשפ"ב גליון קט שנה ג

מליצי יושר

זרע שמשון

רבי שמשון חיים
ב"ר נחמן מיכאל נחמני זצ"ל
הבטיח למי שילמוד בספריו:
תשלומי תן וחסד ושלמה רבא
מן שמיא תנינכם תראנה בנים
ובני בנים כשתילי יחיתם סביב
לשולחנכם. חכמים ונבונים
ובתים מלאים כל טוב, גם עושר
גם כבוד לא יסופו מזרעכם וכו',
בני חיי ומחוני טוב.

מלא העומר

רבי אריה לייב ב"ר משה
צינץ זצ"ל ביקש קודם
פטירתו שיתנו לו דף ורשם
בשארית כוחותיו:
מי שישתדל בהדפסת ספרי אהיה לו
למליץ. וכ"כ הגה"ק רבי צדוק הכהן
מלובלין ז"ל: הבטיח הטאון שיעשה
טובה לכל המשתדלים ורמסייעים
בהוצאת חיבוריו לאור, וכן היה באמת
שעשה טובה לכלם.
(הקדמה למלא העומר)

אבני נזר

רבי אברהם ב"ר זאב
נחום בורנשטיין זצ"ל
הבטיח קודם פטירתו:
אם ילמדו בספרים שלי,
אהיה למנן ולעזר גם אחר פטירתי
ממש כמו בחיים.
(ארץ צבי להגה"ק מקו"י גלוב עה"ת
עמוד רמ"ב) וכ"כ השם משמואל:
ובטח יהיה למליץ יושר
למייסדים בה

ילקוט סופר

רבי יוסף לייב ב"ר אליעזר
זוסמאן סופר זצ"ל
כתב בצוואתו למי שילמוד או יפיקס דבריו
אני אסיב עמכם להמליץ טוב בערם
לפני אל חי, ואם יבואו על קברי
יתפללו ויאמרו איזה מזמורי תהלים
נ"ב אשתתוה גם אני לפני שומע
קול בכיות עמו ישראל ברחמים
ואצטרף תפילתי עמכם
לטוב להם כל הימים

לב העברי

רבי עקיבא יוסף
ב"ר יחיאל שלעזינגר זצ"ל
כתב בצוואתו:
בקשתי שטוחה שישתדלו
להדפיס ספרים שלי, ואני
תפילה להש"ת, צעק לבי אל ה'
בין בחיי בעוה"ז, ובעוה"ב אם
י"היה בכוחי, אקוה שלא להיות
כפוי טובה דל', ובעולם האמת
אקוה כי לא יבושו בי תומכי.

אתון דאורייתא

רבי יוסף
ב"ר יהודה ענגיל זצ"ל
העיד חתנו הגאון רבי יצחק
מנחם מארנשטערן זצ"ל
בהספדו
רבינו בטרם עלה השמימה
הבטיח כל מי שייסייע בהדפסת
החיבורים שלו יהיה לו למליץ
יושר בעולם העליון

בן לאשרי

רבי יצחק ב"ר אשר
אנשיל הורמן הרב
מרעננה זצ"ל כתב בספרו:
הנני מסר מודעה שהחלטתי להתפלל
בלי נדר בכל יום על כל אלה שיעייץ
בספרי, וינידו בשמי דברי תורה
לאחרים שיושעו מכל צרה
שצריכים ישועה בעוה"ז ובעוה"ב,
וכל הלוגד בספרי חכה לירוש',
הצלחה בכל טוב, בזה ובבא
יסנולה גדולה בבית לכל הדברים.

חזון יחזקאל

רבי יחזקאל ב"ר מרדכי
זלמן אברמסקי זצ"ל:
הג"ר שלום אייזן זצ"ל בעת
הספדו בשעת הלוייה הכריז:
נצטרתי מואת רבינו זצ"ל לפרסם,
שהבטיח שימליץ טוב לכל מי
שילמוד בספריו, וכן ימליץ טוב
לכל מי שיפיץ את תידישי תורתו.
(רבות אפרים אריז ח"ב עמוד
רמ"ח, מלך בפי' פרק מ"ב).

די שטערקסטע סגולה פאר אלע פראבלעמען

פארוואס האב איך פראבלעמען אין שטוב? פארוואס גייט מיך אזוי שווער מיט פרנסה? פארוואס האב איך צער גידול בנים?
פארוואס קען די דאקטער מיך נישט העלפען? פארוואס האב איך נישט קיין מזל?

תירוץ

ווייל די מקטריגים לאזען נישט אז מיינע תפילות זאלען נתקבל ווערען
וואס איז די עצה? זיך איינקויפען מליצי יושר!

זייט מקיים די צוואה פון די זרע שמשון, פלאצקע גאון, אבני נזר, ילקוט סופר, לב העברי, רבי יוסף ענגיל, רעננה רב,
און ר' יחזקאל אברמסקי זצ"ל, וואס האבען מבטיח געווען צו זיין מליצי יושר

פאר ווער עס וועט פארשפרייטען אדער לערנען זייערע ספרים.

לע"נ הג"ר שלמה ב"ר יוסף פאלאצעניק זצ"ל העילוי ממייצ"ט יא"צ כ"א תמוז

ויעמד מלאך ה' במשעול הכרמים גדר מזה וגדר מזה. קשה מפני מה עמד המלאך דוקא במשעול הכרמים, וכן מה הענין שעמד
דוקא במקום שהיה גדר מזה וגדר מזה. וי"ל עפ"י מה דאיתא במדרש (בראשית רבה ל"ו ז'): כשנח הלך ליטע כרם, פגעה בו
שדה אחת, ואמרה לו "שותפי עמך, והיזהר שלא תגע בחלקי, שאם תיגע אני אזיקך", והיינו שבכרמים נמצא מקומם של
המזיקים והשדים. ונראה שלזה רמז לו המלאך ונתכוון לומר לו שכמו שבכרמים יש לשטן שותפות, כך גם אצלך יש שותפות,
יש בך חלק של השטן, ויש בך חלק בנבואה, והזהר שלא תיגע בחלק של השטן, כי אם תיגע תאבד מן העולם. וזה נרמז במה
שנאמר תחילה "ויתיצב מלאך ה' בדרך לשטן לו", וכן במה שהיה "גדר מזה וגדר מזה", לרמז לו שיש לו חלק השטן וצריך הוא
להיזהר שלא יגע בזה, והכל היה לכוונה טובה כדי שיחזור בו, וכמ"ש רש"י דמלאך של רחמים היה ובא לחוס עליו שלא יאבד.

התורה נקנית בארבעים ושמונה דברים. (פ"ו אבות). יש לדקדק דבעשרים וארבעה דברים המנויים בתחילה, שנה את כולם
בב"ת: בתלמוד בשמיעת האוזן וכו', ולאחר מכן נקט את רובם בה"א הידיעה: המכיר את מקומו השמח בחלקו וכו'. ויש לבאר
הטעם, משום שהל"ד הראשונים הם דברים שצריכים מעשה וטורח גדול והמשך זמן רב עד שישתלם בהם, שהרי צריך ללמוד
תמיד, ולא די ללמוד פעם אחת או יום אחד או שבת אחת. וכן שמיעת האוזן לא די לשמוע פעם אחת, אלא צריך בכל יום ובכל
עת לשמוע מחדש, וכן כולם. לכן כשהאדם מתחיל איזה פעם ללמוד לשמוע, עדיין אינו דבר שלם וראוי לקנות את התורה בו,
ואינו נקרא לימוד ושמיעה, רק התחלת לימוד ושמיעת האוזן, ויש הפרש גדול ביניהם בין בכמות ובין באיכות, שמי שלמד
הרבה, משיג יותר בלימודו ממה שמישיג מי שמתחיל ללמוד, שבלמוד הראשון אי אפשר להשיג מה שמישיג בלימוד האחרון.

לכבוד מערכת מליצי יושר

מצאתי דבר מעניין בנוגע בעל הבן לאשרי זיע, אולי אין זה ידוע לצבור הרבה.

בספר אעלה בתמר (עמוד ס"ח) מובא ממרן הגרא"ל שטיינמאן זצ"ל אודות הבן לאשרי מרעננה, ח"ל:

רבינו הגרא"ל שטיינמאן זצ"ל דיבר כמה פעמים אודות הצדיק מרעננה, ואמר ששמע מעדים נאמנים על אותו צדיק שנשאל בנושא מסובך, ואמר שכשיהיה סנדק בברית מילה, ישאל את אליהו הנביא, ובאמת כפי שהשיב כן היה.

ואמר רבינו הגרא"ל שטיינמאן זצ"ל שאינו יודע במה זכה לזה, ואמר דיתכן לפי גודל התמודות הנוראה בתורה, וגם שכל ימיו לא נהנה מן העולם, וחי בדחקות נוראה, והיה מסורבל בעניות וביסורים, לכך זכה למה שזכה.

עוד כתב שם, דבעל הבן לאשרי למד בישיבת תורת חיים בווארשא בראשות חתן הגר"ח מברסק, הגר"ח הירש גליקסון זצ"ל, וקיבל מכתב המלצה מהגר"ח הירש גליקסון, ונוסח המלצה כתב הגר"ח.

וידוע כמה דקדק הגר"ח בייג נפה מה לכתוב ומה לא לכתוב, והעתקתי כאן נוסח המלצה:

הנוכחי המוסר כתב זה הבחור החריף ובקי מ' יצחק נ"י הובערמאן מבילגורייא למד אצלנו בישיבתנו תורת חיים זה איזו חדשים, והנני להגיד שבחו כי שקידתו והתמודותו בתורתנו הקדושה מפליאה עין כל רואה, וכאשר יעידון על זה גדולי הרבנים, עוד מימי נעוריו יגע ומצא כדי מדתו לומד ומבין דבר מתוך דבר בעיון ישר, וכבר קנה לו הרבה ידיעות בש"ס בשקידתו הרבה ובעיונו, ונוסף לזה הנהגתו הרצויה בעיני ה' ואדם, ויראתו הקודמת לחכמתו אהוב למקום אהוב לבריות.

כ"ד צבי דוב גליקסון חתן אדמו"ר הגאון החסיד האמיתי רבינו שבגולה רבי חיים הלוי סאלאווייצ'ג זצלה"ה אבד"ק בריסק דליטא ר"מ בישיבת תורת חיים בורשא

אמנם הכ"ד האחרונים שהוזכרו במשנה, אינם צריכים טורח והמשך זמן לקנותם, אלא כשיחשוב בלבו להיות מכיר את מקומו ולהיות שמח בחלקו ולעשות סייג לדבריו, סגי בהכי, ואין צריך לטרוח לקנותם, אלא לקיימם כשיבוא זמנם הצריך להם בלבד, ואין שום הפרש במעשה בין מי שמכיר את מקומו פעם אחת למי שמכיר את מקומו אלף פעמים, אלא שזה עשה הרבה וזה עשה מעט, אך אותו המעט הרי הוא שלם מצד עצמו, אלא שהוא מעט הכמות אך לא מעט האיכות. ולפיכך רק בכ"ד האחרונים כתבם בה"א הידיעה, כי הם נעשים בשלימות אף כשמקיימים אותם רק פעם אחת, משא"כ בכ"ד הראשונים לא מגיעים לשלימות רק אחרי טירחה מרובה.

לע"נ הר"ר משה ב"ר יעקב עקיבא ממלאווא ד"ל יא"צ כ"א תמוז

ויאמר מלאך ה' אל בלעם לך עם האנשים ואפס את הדבר אשר אדבר אליך אותו תדבר. יראה לפי שאותו רשע פתח פיו לומר "חטאתי" שהוא התחלת התשובה שהוא וידוי, ואמרו (יומא פו.): היכי דמי בעל תשובה, באותו פרק באותו מקום. לכן אמר "לך עם האנשים ואפס את הדבר אשר אדבר אליך אותו תדבר", וזה יהיה תיקון תשובתו.

כרע שכב כארץ, וכלביא מי יקימנה. יראה כי חורבן בית ראשון נקרא "כריעה", שבקל יקום, כמו שכתוב (ירמיהו כ"ט) "לפי מלאות לבבל שבעים שנה". ואילו חורבן בית שני לשכיבה יתייחס, כמ"ש (עמוס ה') "נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל". ובזוהר מבואר שלא תקום מעצמה, רק הקב"ה יקים אותה, וזהו "מי יקימנה", כי השכינה מכונה בשם "מי" (כמ"ש במדרש שמואל א'), והוא ית' יקום, כמ"ש "ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת".

כל רודפיה השיגוה בין המצרים. וזה בין שבעה עשר בתמוז לתשעה באב, כי בשבעה עשר בתמוז עשו העגל, ופגמו באל"ף של "אנכי ה'

אלהיך", ובט' באב בעוון מרגלים הגבירו בלשון שקר אות השי"ן, דאמרין (שבת קד.) שי"ן - שקר, תי"ו - אמת. א"כ בין המצרים הוא בין אל"ף לשי"ן - כ"א אותיות, נגד כ"א יום בין המצרים, ונצטרפו האל"ף עם השי"ן בעוונותינו הרבים, וזה "ממרום שלח אש" (איכה א:ג). ונמצא לפ"ז שיום י' באב בו היתה עיקר שריפת בית המקדש, מכון כנגד האות תי"ו. וזה שאמר הכתוב (איכה ב:טז): "פצו עליך פיהם כל אויבך וגו' אך זה היום שקוינהו מצאנו ראינו". ד"אך הוא כ"א, והיינו כ"א יום, ד"זה היום שקוינהו" מאז פגמו בעוון מרגלים, עכשיו "מצאנו ראינו" במופת שנתגבר ידנו על ישראל.

והוא שנאמר (תהלים ע"ד) "שאגו צורריך בקרב מועדיך, שמו אותותם אותות", דשמו לאות להם את אותן אותיות א' ושי', [שנתחברו אות א' ושי' יחדיו לצירוף אש], ועיד"ז "ושלחו באש מקדשך". [וזה "שמו אותותם" - אותיות א' ושי', "אותות" שנתחברו יחד, ויהי לאות לבני מרי].

עשינו מה שגזרת עלינו אף אתה עשה מה שהבטחתנו!

פאר א נדבה פון \$180 פאר גליין מליצי יושר
וועט מען מוודיע זיין ביי די ציונים פון די פלאצקע גאון - ווארשא, אבני נזר - סוכאטשוב, ילקוט סופר - פאקש, לב העברי - הר הזיתים, ר' יוסף ענגיל - ויען, בן לאשרי און חזון יחזקאל - הר המנוחות
אז איר האט מקיים געווען די צוואה, און יעצט איז די צייט פאר זיי מקיים צו זיין זייערע הבטחה!

געדענקט "מקח בלייבט מקח"!

ואילו אנו "אותותינו לא ראינו", שכן האות ט' מרמזת על "טוב", ואעפ"כ היה החורבן בט' באב, וכן ב'י' אב שכאמור מכון כנגד האות ת' המרמזת על "אמת", אירע עיקר החורבן, והוא שנאמר (דניאל ח') "ותשלך אמת ארצה", ואף שהיה כאן ענין טוב ששפך חמתו על העצים והאבנים ולא כילה את עמו בחטאם חלילה, מ"מ אנו לא ראינו זאת, כי אף שידוע לנו כן בפנימיות, אך עדיין אין הטוב גלוי ומפורסם לעין. ועוד נוסף על צרותינו ש"אין עוד נביא", שכן הקץ חתום וסתום וסופו לא נגלה אף לנביא, "ולא אתנו יודע עד מה" - עד מתי אריכות הגלות.

והמשורר מתחנן "עד מתי אלהים יחרף צר ינאץ אויב שמך לנצח", שהאויב שרואה כי אין קץ לגלות, מנאץ ומחורף כאילו התגבר עליו כביכול לנצח. אך האמת "ואלהים מלכי מקדם", דאריכות הגלות ונצחונו של האויב, נגזר כבר מקדם, כדאייתא בזוהר (פ' צו) שכן הנהגתו ית' שהעתיד לעשות ונגזר מלפניו, בין אם זו גזירה חלילה ובין אם טוב העתיד להיתן לצדיקים, נרשם בפיתקא, ואח"כ "פועל ישועות בקרב הארץ" כפי הרשום באותה פיתקא. (מלא העומר איכה ב:טז).

לע"נ הרה"צ ר' אלעזר ב"ר שלמה זצ"ל מפאלטישאן זצ"ל יא"צ כ"א תמוז ויודע דעת עליזן. ז"ל מנחת יצחק (ח"ד סי' מ'): בעל הנפש חיה שאל מהאבנ"ז: אומרים בשם הבעש"ט שנמצא בתוס' שאם מתחילים להתפלל בזמנו, אע"פ שנמשכת התפילה עד אחר זמן תפילה, אין בכך כלום. היכן התוס'? והשיב האבנ"ז, אמרו בברכות (דף ז.) "וכמה זעמו רגע", והקשו התוס' דמה היה יכול לומר בלעם ברגע אחת. ותירצו דכיון שהיה מתחיל קללתו באותו שעה, היה מזיק אפי' לאחר מכן, ע"ש. וכיון שמדה טובה מרובה, גם בתפילה אם מתחילים בזמנו, אעפ"י שגומרים אח"כ, אין בכך כלום. [בשרות"ת ארץ צבי דף קלח. מובא כן בשם היהודי הק' מפשיסחא]

צום שבעה עשר בתמוז. ז"ל שם משמואל (דברים

תרע"ז): שמעתי ביחוד מכ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה בענין הצומות, ע"פ מה שהגיד הק' הרבי מלובלין זצ"ל בפסוק (נחום א') "לא תקום פעמים צרה", כי כל הנסים שנעשו לישראל, נעשה רושם באותו זמן, ובכל שנה כשמגיע הזמן הזה, מתעורר הנס בצד מה, כענין פסח ושאר המועדים שמתעוררים האורות שהיו אז בשעת הנס. אך הצרות ר"ל לא נשאר מהן רושם בזמן, וזהו "לא תקום פעמים צרה", שמן הצרה אינו נשאר רושם בזמן לפעם אחרת, עכ"ל. אך לפ"ז צריך להבין מהו ענין הצומות שבכל שנה בזמן הזה. וי"ל דהנה אז באותן הצרות נתכפרו ישראל על כל עוונותיהם, דהצרות היו להם לכפרת עון עד שנעשו נרצים לאביהם שבשמים, ולכן אמרו חז"ל (יומא נד:) כשנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים מחוברים זה בזה, אף שבזמן שאין עושין רצונו של מקום הפכו הכרובים פניהם זה מזה (ב"ב צט.), מ"מ אז היו מחוברים, מחמת שנעשין אז רציון, ורציון זה נשארה ממנו רשימה לדורות בכל שנה בזמן הזה. אבל ידוע שלכל דבר ולאורות הבאין מן השמים, צריכין למטה מעשה שיהיה כלי להכיל, וכמו הנשמה שהיא מן העליונים, אי אפשר לה להיות למטה בלתי גוף שנושא אותה, לכן תקנו הצומות שיהיו כלים להכיל את הריציו והאורות, מעין אז שהצרות היו כלים לריציו.

גדול עומד על גביו. הגר"ח (ה' יבום וחליצה) כתב וז"ל: חלוק דין גירושין וקידושין מדין חליצה ולשמה, דבגישין וקידושין צריך דעת בעלים על עצם הגירושין והקידושין, ומשום דעיקר הקידושין וגירושין נעשה ע"י הבעלים, והם האוסרים והם המתירים, ועל כן צריך דעתם, ולא מהניא

ישר כח על הרעיון הנפלא שלכם, וברצוני להעיר שראיתי עוד ספר, אולי תרצה להוסיף להרשימה, והוא ספר "אמרות טהורות" לרבי בנימין בן לוי חזקוני מרבי ג'רבה (נדפס תרפ"ז) שכתב בהקדמתו בזה"ל:

"והני מברך בברכה המשולשת בני חיי ומזוני לכל הלומד בספרי זה אפילו פעם אחת בשבוע, בך ה' חילו להיות מוצלח בנכסיו בזכות הרבנים הנזכרים פה, יאריך ימים ושנים ביראת ה', וכל ימיו יהיה דשן ורענן וינצל מכל צרה וצוקה, אמן כן יהי רצון".

אולי יש לך עוד ידיעות אודות חכם זה וספרו וברכתו, ויהיה לתועלת להקוראים החשובים.

הצלחה רבה וכל טוב
י.צ. האכמאן, ברוקלין ניו יורק

מה שאחרים מלמדין אותן, כיון דהם בעצמן לאו בני דעה נינהו. משא"כ בחליצה ולשמה, אין בהם דין דעת בעלים, ורק כוונה הוא דבעינן על עצם מעשה החליצה, והפסוק ממילא בא מדין תורה. והיכא דאין צריך רק כוונה לחוד, מהני מה שאחרים מורים אותם, עכ"ל.

וכוותו, ד'כוונה' ו'דעת' הם שני ענינים שונים זה מזה, ד'כוונה' הוא שמכוון לעשות דבר מסוים, אף שאינו מבין מה שהוא עושה. לעומת זאת 'דעת' הוא שמבין את מהות הדבר, ולא רק שהוא מכוון וחושב לעשות הדבר. ולכן שייך מציאות דיש לו 'כוונה' ואין לו 'דעת', והיינו דיכול לחשוב ולכוון דבר שאינו מבין, וכן להיפך שייך מציאות דיש לו 'דעת' ומבין מהות הדבר, אבל אינו 'מכוון' מה שעושה. אבל לא שייך שיש לו 'דעת' בדבר שאינו מבין, משום ד'דעת' היינו שמבין מהות הדבר.

וקטן אין לו 'דעת', אבל מ"מ יש לו 'כוונה', דגם קטן יכול לכוון דבר, רק שאינו מבין מהות הדבר ואין לו דעת, ולכן במקום דסגי כוונה ולא בעינן דעת, קטן אינו מופקע. ורק במקום דהגברא מהווה החלות, כגון בגיטין, קידושין, וקנינים, בעינן 'דעת', משום דלא שייך לייצר חלות בלי 'דעת'. לעומת זאת בשחיטה וחליצה כיון דאין הגברא מהווה החלות, רק דהחלות חל מאילו, לכן סגי ב'כוונה', ולא בעינן 'דעת'. ו'גדול עומד על גביו' שייך רק היכא דבעינן 'כוונה', כגון בחליצה וכתובת גט לשמה, דהגדול מלמד הקטן היאך לכוון, כיון דגם קטן יש לו כוונה. אולם היכא דבעינן 'דעת', כגון בגיטין וקידושין, לא מהני 'גדול עומד על גביו', משום דלא שייך ללמד הקטן להבין מהות הדבר כיון דאין לו דעת. ורמז לזה האבני נזר (אבה"ע סימן ח' אות כ"ח) וז"ל: הנה ידוע שקטן וקטנה יש להם דעת בגדול עומד על גביו ומלמדו ומזהירו, ואעפ"כ בקנינים וקידושין וגירושין אינו מועיל אף אם גדול מלמדו, דבדברים אלו בעינן רצון (-דעת), ופיתוי קטנה אונס הוא, ולכן אף שנתרצה מחמת אזהרת הגדולים, אונס הוא ולא מהני, ודוקא בלשמה דאין צריך רצון (-דעת), רק כוונה, מהני דעת גדול, והדברים עתיקין.

לע"נ הג"ר נחמיה בן הר"ר ר' יהודה אריה לייב (השפ"א) זצ"ל יא"צ כ"ב תמוז

מי מנה עפר יעקב. כתב בתרגום יונתן (ובפרקי דרבי אליעזר פכ"ט) כי הכוונה על מצות מילה הנטמן בעפר. ויש להבין שייכות הענין לזה שאי אפשר לספור את ישראל. ונראה דהנה אמרו חז"ל (חולין פט:) לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכם, כי אתם המעט, אמר הקב"ה לישראל חושקני בכם שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה, אתם ממעטין עצמיכם לפני, נתתי גדולה לאברהם, ואמר אנכי עפר ואפר. ע"ש. ואיתא בפרקי דרבי אליעזר (פל"ט) שהקב"ה השלים המנין של ע' נפש הבאים מצרימה, ושל ס' רבוא ביציאתם ממצרים לקיים "אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלה גם עלה", ועל כן אי אפשר לספור ישראל, כי כביכול הקב"ה נמנה עמהם.

ובישמח משה פירש "הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב", דבזה אנו מובדלין משאר האומות יען "ובגוים לא יתחשב", דהקב"ה אינו נמנה עמהם, עכ"ד. ומבואר מזה דכיון שהקב"ה נמנה עם ישראל, על כן אי אפשר למנותם. ובזה יש לפרש ענין הרמז שטומנין המילה בעפר, דהנה ע"י מצות מילה הקב"ה משרה שכינתו על ישראל, דעיד' שורה שם שד"י, וגם היא אות ונימוס שנבחרנו ע"י הקב"ה לעם קדושו. והנה ישראל טומנין את המילה בעפר לרמוז שאף שהקב"ה מגדיל אותם, אעפ"כ הם משפילים עצמם, והם בענוה. וע"י הענוה הם גם זוכים להשראת השכינה, על דרך דכתיב (ישעי' נ:ט) "אני אשכון את דאדא ושפל רוח", וכיון שזוכים להשראת השכינה אי אפשר לספורם. ומובן כונת הפסוק והרמז בה "מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל" שאי אפשר לספור את ישראל, שהרי הם מכסין את המילה בעפר, ועיד' הקב"ה נמנה עמהם ואי אפשר לספור אותם.

לע"נ הר"ק ר' עקיבא יוסף ב"ר יחיאל שלזינגר זצ"ל

בלעם ועמלק. ענין הליכת בלעם, סוד הדבר נראה על פי מה שכתבנו במקום אחר לפרש הכתוב (ישעי' מה:ז) "עושה שלום ובורא רע", דכמו

בחולי הגוף כמה פעמים אין תרופה כי אם על ידי ארס [של גוף החולין], כסוד רפואת הומופטיה, כן על ידי ערב רב, דזה תערוכת טוב ורע, וגורם מחלוקת, כי ערב רב וישראל צרות זה לזה, אי אפשר לרפא [את ישראל] כי אם על ידי [דהקב"ה "בורא רע"], דע"י שורש רע, ו"עושה שלום" בישראל, דאז מצא מין את מינו להוציא הרע אל מקומו. וזה שאמר הכתוב (תהלים ז:י) דלכן "יגמר נא רע רשעים", דבזה "יתכונן צדיק". [דחלקי הרע שנמצא בנו נתדבק בשורש הרע של הרשעים, ובזה "יתכונן צדיק", דנשאר נקי מחלקי הרע].

אמנם להשתמש ברפואה כזאת, לאו בכל יומא אפשר, כי צריך שיקול גדול שלא להוסיף כל שהוא [מן הרע יותר ממה שצריך]. והכי נמי כלפי רפואת נפש העם, דאחר מעשה מרגלים, ומעשה אספסוף, והעם בוכה למשפחותם, היו צריכין למען לעשות שלום לברוא רע, לעשות רפואת הומופטיה שנעשה ע"י ארסיים, וזה תכלית של בלעם ועמלק.

וזה ענין רשע ששעה משחקת לו, דבא לברר הרע [שנמצא בנו], עד "והיה בהניח ה' אלקיך לך מכל אויבך מסביב", שיתברר ויתלבן הערב רב. אך לפעמים "פן יוסיף להכותו", כי הבחירה לא יתבטל, על כן אם לא בא פנחס כנגד בלעם ח"ו, היה סכנה לבני ישראל. אך הוא העמיד הדת, ובזה "ונתתי לו את בריתי שלום", דבלעם לקח לו כ"ד אלף שנפלו עם זמרי, ותו לא". (תורת יחיאל)

נחלים נטיו. אמרו בברכות (דף טז:): מה נחלים מעלין את האדם מטומאה לטהרה, כך אהלים (בתי מדרשות) מעלין את האדם מכף חובה לכף זכות. נראה הדמיון לנחלים, דבכל המצוות פוגם המחשבה זרה כשעושה שלא לשם שמים אלא בפני אדם, אמנם לענין טבילת מקוה, אפילו בכל כוונות זרות, מכל מקום טהור הוא. על כן אמרו חז"ל דלעולם ילמוד אדם אף שלא לשמה, דאפילו נכנס לבית המדרש שלא לשם שמים למד, מכל מקום מתוך מתיקות התורה לבסוף עולה טהור. (תורת יחיאל)

לזכות גר. ב.ע.י. להצלחה בכ"ע

הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב. כתב הגר"י ענגיל (אוצרות יוסף דרוש ד' אות ז) וז"ל: הטעם דהן עם לבדד ישכון, היינו משום דישאל תמיד שוכנים לבדד, דאף כשהם בגלות מעורבים בין הגוים, מ"מ אינו עירוב באמת, כיון דכוליה גופא בתר רישא אול, והיינו המחשבה שבראש, והמחשבה הרי אינה מעורבת, כיון דגוי אין לו מחשבה, כמבואר בירושלמי (יבמות פ"ג ה"ב): תני רבי הושעיה עכו"ם אין להם מחשבה בין להכשיר בין לתרומה, [דאם חשב על הגשם שנפל על הזרעים שניחא ליה, לא הוכשר הזרעים לקבל טומאה, וכן אין תרומתו תרומה עד שיוציא בשפתיו, ואינו חל במחשבה, כמו בישראל], ע"ש היטב. וא"כ מחשבת ישראל אין לה עירוב בין מחשבת העכו"ם, דהא עכו"ם אין להם מחשבה, וכיון דהמחשבה אין בזה עירוב, ממילא אין עירוב כלל, דכוליה גופא בתר רישא אול, והראש הרי אינו מעורב. וזה "הן עם לבדד ישכון", דתמיד שוכנים לבדד ואפילו בגלות, מפאת "ובגוים לא יתחשב", דאין מחשבה בעכו"ם.

לע"נ הר"צ ר' יצחק אייזיק ב"ר יהודה צבי מסטרעטין זצ"ל יא"צ כ"ב תמוז

וישלח גו' אל בלעם בן בעור גו' ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה. אמרו במדרש (ילקוט' ש' בלק רמז תשס"ז): בשעה שאמר בלק לבלעם שיקלל את בני ישראל, אמר לו איך אוכל לקללם, והלא הם לובשים בגדי שבת ויו"ט והולכים לבית המדרש בשעה שהחכם יושב ודורש, ע"כ. ומובנת התמיה, דמה שייכות מלבושי שבת ויו"ט והליכה לדרשה לקללה. וי"ל דמובא בספרים דהגם דשכר מצוה בהאי עלימא ליה, מ"מ שכר כיבוד ועונג שבת

א' ע' זה"ק ח"ג רלו. דהמתים במגפה בשיטים היו מערב רב שנתערבו בשבט שמעון ונשאו נשים והולידו בנים, דהם מתו, אבל מזרעא קדישא דישאל לא מת אפי' אחד.

פרקי אבות

על פי דברי מרן רבנו הגראי"ל שטינמן זיע"א

גליון 11 – בלק תשפ"ב – פרק ה'

מידת האמת

שם.
שמעתי מנכדו של רבינו הרה"ג ר' שרגא ברלין שליט"א כשהיה חנוכת הבית ביישיבת 'תורת זאבי בירושלים', רבינו בני לבני שהיה בעוד מקום קפץ לביתו לראות שאלה על מזוזה, אחד ממלווי רבינו אמר שצריך ללכת לעוד מקום ופרסמו ומחכים שרבינו יבא, אמר לו רבינו הלא שאלו אותי ואמרתי שאני לא יבוא מדוע כך עושים ללא ידיעתי, אמרו לרבינו אבל אמרו להם שרבינו יבוא, אמר רבינו מי שאמר הוא ילך. [לרבינו היה חשוב מאד שיהי' לו שליטה על כל מה שהוא עושה] לפתע אמר רבינו בעצם מה אכפת לי ללכת, רק שחשך קצת כבוד שלא שמעו ולא שאלו לקול, ככה זה בן אדם, לבסוף כמובן שרבינו הלך. (צדיק כתמר יפרח)

נקיות מופלאה בכספי צדקה

מפני גזל מתנת עניים:

מספר הרב ליוש מו"ל ספרי אילת השחר: כדרכו בקודש ביקשני מרן ראש הישיבה שאספור את הכסף, האם אכן יש שם 15,000 ש"ח כפי שחייב. ספרתי והנה היו חסרים 7,000 ש"ח. אמרתי לראש הישיבה שחסר סכום של 7,000 ש"ח, והוא תמה, 'אתה בטוח? הרי הכנתי 15,000 ש"ח'. לאחר שספרנו שוב ונוכחנו שאכן חסר כסף, הוא הצטער מאוד: 'מה יהיה, אתה הרי נוסע לירושלים?' כאמור הוא מאוד הקפיד לשלם את כל הכסף בו ביום, ורק לאחר שאמרתי לו שבני נשאר כאן בבני ברק ויוכל לבוא בערב לקבל את הכסף, הוא נרגע.

בערב קיבלתי טלפון מהרה"ג ר' איסר שוב שליט"א - מספר הבן, הרב ישראל לאיוש - והוא שואל אותי: 'יכר יצאת מבי"ב? ענית לו שכבר יצאתי והתנצלתי שלא באתי לקחת את הכסף, כי הבנתי שאתם אמורים להתקשר אליי כשהכסף יהיה מוכן. 'זה בסדר גמור, טוב שכבר יצאת', ענה לי הרה"ג איסר, והסביר לי שמדן ראש-הישיבה אמור לצאת עכשיו לירושלים ובפתח הדלת נזכר שעדיין לא שילמו את ה-7,000 ש"ח ואינו רוצה לצאת מהבית עד שאבוא לקבל את הכסף. רק אחרי ששמע שבלאו הכי אני לא אוכל לבוא, הסכים לצאת לירושלים, אבל לא לפני שהבטחתי שאבוא למחרת בצהריים לקבל את הכסף.

וכאן מגיע הסיפור לפסגתו.

למחרת, כאשר הגעתי לקחת את הכסף שאלתי מיהו מבני הבית להיכן באמת נעלמו 7,000 ש"ח, הרי מרן ראש-הישיבה אמר שהוא הכין מעטפה עם כל הסכום?

הם סיפרו שהתברר שבטעות השתמשו בחלק מהכסף לצורך אחר, וכשהוחזר הכסף הוא הוכנס בטעות למעטפה של הצדקה. אינני זוכר אם סיפרו שהכסף הוחזר לשם עיי הראש-ישיבה או עיי מי מבני הבית, מכל מקום גם אחרי שהובהר לראש הישיבה שהכסף נמצא במעטפה של הצדקה, ובוודאי אינו שייך לצדקה, הוא לא הסכים להוציא משם את הכסף. הוא חשש אולי אינו זוכר טוב ובאמת הכסף הזה כן שייך לצדקה, וכל הניסיונות לשכנע אותו שיש רגליים לדבר שהכסף הזה שייך לו ולא של הצדקה, לא הועילו. גם כשטענו לפניו שלא היה אמור להיות בצדקה כל כך הרבה כסף, הוא לא הסכים לשמוע ולהוציא את הסכום המדובר מהצדקה.

לכל דבר מתרגלים רק היצר לא מתרגל

עשרה ניסים נעשו בבית המקדש

שאלה: בבית המקדש היו כל כך הרבה ניסים, הכהנים היו זורקים את המוראה והנוצה והיה נבלע במקום הדשן, זבוב לא נראה בבית המטבחים (יומא דף כ"א ע"א), וא"כ כיצד זה קורה שעבדו שלא לשמה? (השאלה נשאלה בעקבות דבריו לגבי כהן מסוים שעשה את עבודתו שלא לשם שמים).

תשובה: לכל דבר מתרגלים וחושבים שזה טבע, גם המן שירד כל יום התרגלו וחשבו שזה טבע, גם היום מה שיש לאברכים לאכול זה מן ומתרגלים וחושבים שזה טבע. עד שפעם אחת לא משלמים (בכולל) ומרגישים שזה לא טבע...

וכיון שדיבר בכהנים, המשיך לפרט באותו ענין:

הגמרא שם ביומא דף כ"א שהזכרת, מביאה עוד נימים, כמו "מעולם לא כבו גשמים אש של עצי המערכה ועשן המערכה אפי' כל הרוחות שבעולם באות ומנשבות בו אין מזיזות אותו ממקומו", משמע שהייתה רוח חזקה כל כך, וא"כ הכהנים שעמדו למעלה, עייג המזבח, גובה של 6 מטר, איך לא קרה שנפלו למטה, ואם התקרבו קצת פנימה - היו נשרפים, המרחק שלהם היה אמה אחת מהאש, שזה 60 ס"מ, והם היו בבגדים דליקים צמר ופשתן, וגם זה היה כל יום. ובכל זאת כתוב שגם הכהנים לפעמים חטאו. וא"כ מה קשה להבין גם אצלנו, שכל יום מתפוצצות מכוניות תופת ופצצות (באותם ימים), ויש כל כך הרבה נימים, וצריך לעשות תשובה. רואים מכאן עד כמה גדול כוחו של היצר הרע, שכולם מתרגלים לנימים, והוא לא מתרגל אלא עובד כדרכו. לא מפסיק לעבוד.

יש לנו הבטחה מהקב"ה ובקשה - "ראה נתתי לפניך החיים והטוב את המוות ואת הרע, ובחרת בחיים" האם אין לנו עבירות? כי גם כאשר הכל ברור, כמו לגבי אליהו הנביא, שכולם ידעו שהוא נביא, ואחאב עצמו אמר שמחמתו אין גשם שלוש שנים, ותוך כדי הוא קורא לעברו 'עוכר ישראל' על שעצר את הגשם. מוכח שגם כאשר ישנה ידיעה ברורה בהאמת, יצר הרע עובד בכל זאת. (חכמאי דיהודאי)

העולם עומד על יחידים

ומודה על האמת

באופן טבעי, לפעמים היו ניגשים לגדול הדור' כדי לפרוק רגשות. הוא נכנס לשמש כסנדק באחת האולמות בירושלים, ניגש פלוני הושיט יד ופרק את לבו, רטן בקול ובתקיפות:

"יש היום בעולם רק מעטים שעושים חסד באמת, כל האחרים זה בלוף ושקר" המשיך מתוך התמרמרות וגינה את אנשי העולם הרדוד בו אנחנו נמצאים - עולם של שקר.

רבינו הצץ בפניו, החזיק בידו בחביבות, ואמר לו:

אבל עם כל זאת, מפורש בחז"ל שבזכות המעטים הללו שהזכרת, העולם קיים, (במדרש בראשית רבה פ"ה) שבזמן שברא הקב"ה את העולם, התייעץ כביכול עם המלאכים, והיו מלאכים שאמרו שכדאי לברוא את האדם כיון שיהיו בני אדם שעושים חסד, אך היו מלאכים שהתנגדו, היות ויהיה שקר עד כדי כך שרוב האנשים לא יאמרו את האמת (כפי שהתלוננת): **"אמת אומר אל יברא, וחסד אומר יברא"**. ואכן זו המציאות שרוב אנשי העולם אינם דוברי אמת, כך בכל המדינות, ובכל זאת הקב"ה העדיף לברוא את העולם, בשביל אותם מעט אנשים.

בסוד שיח

דברים שנשא ונתנו מרן הגראי"ל שטיינמץ זצ"ל ומרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל [חלק ד']

הקושי הגדול של רבינו הגר"ח

"אמר רבה בר בר חנה בכל מקום מותר להרהר בדברי תורה חוץ מבית המרחץ ובית הכסא, שאני התם דכתיב והיה מחניך קדוש" (שבת קנ).

בספר "צדיק כתמר יפרח" כותב הרב גדליה הוויגסברג שליט"א: אמרתי קמיה רבינו הגר"ח"ק בש"ק חיי שרה, שרבינו הגראי"ל שטיינמץ למד דברי הגמ' בשבת דף קכ"ז. אמר רב יהודה בר שילא אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן ששה דברים אדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקורן קיימת לו לעולם הבא ואלו הן הכנסת אורחין וביקור חולים ועיון תפלה והשכמת בית המדרש והמגדל בניו לתלמוד תורה והדן את חבריו לכף זכות, ושאל מהו הדבר הכי קשה, ואמר הדן את חבריו לכף זכות, שבדך כלל טבע האדם לחשוב לא טוב על השני.

כנגד זה אמר רבינו הגר"ח"ק שאמר כעין זה בגמ' מגילה כ"ח. שאלו תלמידיו את רבי זירא במה הארכת ימים אמר להם מימי לא הקפדתי בתוך ביתי ולא צעדתי בפני מי שגדול ממני ולא הרהרתי במבואות המטונפות ולא הלכתי ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין ולא ישנתי בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי ולא ששתי בתקלת חבירי ולא קראתי לחבירי בחכניתו. מהו הדבר הכי קשה? אמר רבינו הגר"ח"ק ולא הרהרתי במבואות המטונפות, [ואף דאיכא נמי שלא הלך ד"א בלא תורה ובלא תפילין, בכל זאת זה יותר קשה], ולשאלתי מה עושים לזה, אמר רבינו שמסית דעתו ע"י שעושה תרגילי חשבון כגון כפול ארבע אלפים, וגם אחרי התרגילים זה עדיין קשה.

אמרתי לרבינו ששמעתי מהגראי"ל ששמע שרבינו חושב על שמות תנאים ואמוראים.

השיב לי רבינו שזה חושב בזמן אחר, כשנמצא במצב של אחרי ברכת המפיל, ולפני ברכות התורה אז הוא חושב על שמות תנאים..

כשספרתי כל זה לרבינו הגראי"ל שטיינמן, הגיב מיד ואמר שרבינו הגר"ח"ק זה הכי קשה. ואמר שהוא חושב שם שה' אחד, שנראה לו שמותר לחשוב שם יחוד ה', וכמה פעמים דן רבינו בדבר אם מותר להרהר בבית הכסא בעניני אמונה אהבת ה' יחוד ה' ושש מצוות תמידיות, ושוב מצאו בחכמת שלמה בשו"ע סי' פ"ה ס"ב שמותר להרהר שם ביחוד ה', עוד שמעתי מרבינו שפשוט לו שמותר להתחנן שם לה' על מה שצריך שם, עוד שמעתי מרבינו שמתפלל בלב [לא בפה] כשנמצא בבית הכסא שהקב"ה לא יעניש אותו. (צדיק כתמר יפרח

הוראות והנהגות בידיעת כל חלקי התורה

אמרתי לרבינו. סיפר לי נכד מרן הגראי"ל שטיינמן שכמה פעמים שמע מסבו שהרב בעל התניא טייל ליד הנהר ובכמה שעות עבר ש"ס, ע"כ, ובשם הגר"א אומרים שלמד כל חודש ש"ס, ומדוע אצל הגר"א, לקח הרבה זמן יותר? **התניא היה בהרהור, וזה אפשר, והגר"א היינו שלמד בפנים.**

וזבולון עם מדות רעות

רבינו הגר"ח"ק נוהג להשיב לרבים השואלים בענין הסכם יששכר וזבולון באם מגרע מהשכר, אמר רבינו שזה כבר שאלה ישנה, והחזו"א כבר אמר מה אכפת אם מגרע או לא העיקר שזה רצון ה' שיוכל לשבת וללמוד. בהזדמנות רבינו אמר חידוש בענין הסכם יששכר וזבולון, שאכן איתא בזהר שהזבולון ידע ללמוד כמו היששכר, אבל הוסיף רבינו שצריך שיששכר יהיה לו התנאים להיות תלמיד חכם, אבל אם למשל יש לו מידות רעות, ואינו יכול להתקיים בו להיות תלמיד חכם, לא יתכן שהזבולון יהיה יותר טוב מהיששכר, ולכן ע"כ לא ידע ללמוד.

וכן הוסיף רבינו, שאותו דבר לענין הזבולון אם אין לו התנאים להיות תלמיד חכם לא ידע אמנם כל זה לענין לדעת ללמוד, אבל ודאי שכר החזקת התורה יהיה לו, [לא גרע מאחאב שנמחל לו חצי עונותיו שהחזיק תורה כדאיתא בסנהדרין ק"ב ב.].

שנאמרו דברים אלו קמי רבינו הגראי"ל שטיינמן שאל מהגמ' בגיטין לא ב' רב הונא ורב חסדא הוו יתבי חליף ואזיל גניבא עליהו אמר חד לחבריה ניקום מקמיה דבר אוריין הוא א"ל אידך מקמי פלגא ניקום. ע"ש ברש"י עכ"פ חזינן שהוא ידע ללמוד, וכן לענין דואג האדומי דוד התפלל עליו שישכח תלמודו, אבל בלא זה היה תלמיד חכם הרי שידך לדעת ללמוד גם עם מידות רעות, ובהכרח שזה הכל ענין של דרגות, אבל מידות רעות אינו סתירה לדעת ללמוד.

כשהציעו השאלה קמי רבינו, חזר ואמר שללא מידות טובות אי-אפשר להצליח בלימוד, וההוא דגניבא אין הכרח שהיה לו מידות רעות, אלא דהתקוטט עם מר עוקבא, הוא חשב שהוא צודק, וההיא דדואג יתכן שהתורה שהיתה לו היא מלפני שהיה לו מידות רעות, וכן מה שר' מאיר למד מאחר ג"כ זה הכל תורה שהיה לו מלפני שיצא לתרבות רעה. והוסיף, שהחזו"א אמר על אחד, ידוע שאמנם ללמוד הוא יודע אבל עוד יסבלו ממנו.

אח"כ הביא רבינו שמסופר במדרש, שהיה לריש לקיש חבר מילדותו שעזר לו בשעה שלמד ע"י שהביא לו שתיה קרה, וישב לידו, וביקש ממנו שיתפלל עליו שישב לידו גם בגן עדן, אמר לו ר"ל, אני יכול להתפלל עלך כך אבל לא יהיה לך מזה כלום, אתה צריך להיות ליד החברים שבמדרגה שלך שתבין מה שילמדו אותך. וז"ל המדרש רבה בקהלת פרשה ג' ט' רשב"ל הוה לעי באורייתא כל צרכיה בהדא אליס דטבריא והוה פיילדה נהיג מעתידי ליה חד משקווי דמים בכל יום והוה עליל משלהי משלהי ונסיב ביה ושתי ליה חד זמן על ויתבי גביה ועביד עימיה אור קליל א"ל ר' נהור את דהוינא אנא ואת אזלין לכנשתא כחדא את זכית וההוא גברא לא זכי צלי עלי דיהו חולקי עמך לעלמא דאתי א"ל ומה נצלי עלך דנהוי לך דאתת עם בני אומנותך דכל אינש ואינש לא משרין אלא עם בעלי אומנותיה. עכ"ל

מלכות חסד

אמרו קמי רבינו, בשם רבינו הגראי"ל שטיינמן, דבזמן מלחמת העולם השנייה, אמריקה ניווקה הכי פחות. והטעם כי זה מלכות של חסד. ואמר רבינו הנה מצינו בנבוכדנצר שחלם שיחיה עם חיות השדה ודניאל יעץ לו שיפדה חטאיו ע"י צדקה ובאמת י"ב חדש פירנס את עם ישראל רק אח"כ הפסיק ואז נתגלגל בחיות השדה (כמב' בדניאל) וביאר רבינו דהגאווה שלו לא נתנה לו להמשיך לפרנס. (מנחת תודה)

בידון בהלכה

כותב הגר"א מן שליט"א:

סיפר רבינו, **אחד שאלני הוא נסע במונית ושב מאוחר בלילה, ארנקו נפל על רצפת המונית ולא היה חשמל ואמר לנהג שימתין והוא יעלה לביתו להביא פנס ויחפש את הארנק, רק יצא מהמונית והנהג ברח כי רצה לגנוב את הארנק, והנה בארנק לא היה כלום היה ריק, ושאלני כי אינו יודע כלל מי הנהג האם צריך לחפש אותו כדי לשלם לו, והשבתיו איהו גנב אנפשי', ופטור. הנה דוגמא שחשב שחוטף, ובסוף חטף מעצמו. יש משל של המגיד מדובנא זצ"ל, גוי מכר ליהודי שקים קמח וסיכמו שעל כל שק יניחו פרוטה בצלחת ואח"כ ימנו את הפרוטות, וכאשר היהודי לא הבחין, הגוי גנב כמה פרוטות מהצלחת, והרי גנב מעצמו.**

הייתי אצל מרן הגראי"ל לביל שבת וספרתי לו מהנ"ל לגבי נהג המונית, סבר ואמר מדוע שיהיה פטור, וגם מחילה אין כאן שהרי זה בטעות. תגובת רבינו: **הרבה רמואויות אין הם בודאי אלא כדאי לו להיכנס לספק על רווח, והכי נמי הרי אפשר שיפסיד וכי כל כך ברור שיש בארנק כדי שיעור החוב והתשלום אלא שהשתלם לו לרמות על הספק, ועד כאן לעיונא, אבל לענין למעשה אמרתי לשואל - שקודם כל, הנהג יבוא לתבוע, ואז נדון למעשה. (כל משאלותיך)**

= הסיפור שהובא בגליון שבוע שעבר על דירה שמת בה ג' בני אדם, מקורו מקו' דברי שיח על מרן הגר"ש ע"פ עדותו של תלמיד רבינו - הרה"ג ר"י אוהב ציון שליט"א=

נאה דורש

פנינים ממיטב המגידים בהוצאת "יפה נוף"

גוי מבקש לקלל, יהודי מבקש לברך...

ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה (כב, ו)

ספר לי רבנו, רבי חיים סניבסקי זצ"ל, כי עבדה הנה ביהודי שבא למרן ה"חזון איש" זצ"ל ובקש ממנו לקלל את השכן שמצער אותו. אמר לו ה"חזון איש": אני לא מקלל, אם רצונה אברך אותו. ה"חפץ חיים" ישב ליד שלחנו בפרשת בלק ואמר: "ראו, פאשר ליהודי יש צרה, מה מעשיו? הולך לצדיק לקבל ברכה, בלק היתה לו צרה, הוא לא בא לבלעם לקבל ברכה, אלא בא לבקש קללה. לקלל את עם ישראל..."

(רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל - יחי ראובן)

אין דבר העומד בפני הרצון

הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא (כז, כד)

כשהן עומדין משינתם שחרית הן מתגברים כלביא וכארי לחטוף את המצוות ללבש שלית לקרא את שמע ולהניח תפילין (רש"י) בלעם משבח את ישראל על ההתגברות שהם מתגברים מדי בקר בבקר, בקומם בחשק לעשות את רצון בוראם ולחטוף את מצוותיו. בענין זה הקשה רבי מרדכי הלר שליט"א על ברכת הלבנה שבה אומרים: "ברוך... אשר במאמרו ברא שחקים וברוח פיו כל צבאם, חק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם, ששים ושמים לעשות רצון קונם", ונשאלת השאלה: מני לנו שצבא השמים 'ששים ושמים' לעשות רצון קונם? וכי פעם 'ראינו' כוכב שספר שהוא שמח? האם מישוה ראה אותם רוקדים בחד? מני לנו שהם שמחים לעשות רצון קונם?

אלא, ישנו יסוד מוסרי גדול מאד בעולם - אין אדם שמסגל לעשות תפקיד באופן קבוע ללא תרוצים או התחמקויות של חסר בררה, אלא אם כן הוא אוהב מאד את התפקיד שלו ושמח מאד במה שהוא עושה. אם אינו אוהב זאת ואינו שמח בכך, מכרח להיות שאי פעם הוא יחדל מעשיית התפקיד הזה בלית בררה בגלל אגס כלשהו.

ומאחר שהכוכבים משמשים את בוראם וממלאים את תפקידם ללא הפסקה, והקב"ה נתן להם "חק וזמן... שלא ישנו את תפקידם", מחיב הדבר שהם 'ששים ושמים' לעשות רצון קונם, שכן השמחה מולידה רצון כל כך חזק, הגורם שהתפקידים יעשו באופן קבוע וללא תרוצים. בענין זה ספר לי ידידי רבי אליעזר הגר מעשה נחמד, שגם אם לא התרחש במציאות, מכל מקום הוא טומן בחבו לקח אמתי:

במוצאי שבת שבו התחילו לומר 'סליחות' לפי מנהג אשכנז, בקשו חסידי גור הגרים בערד, לנסע לירושלים לאמירת הסליחות עם האדמו"ר, ולשם כך שפרו אוטובוס מיוחד.

אחד האברכים, המחזיק ברשותו רכב בעל שבעה מקומות, נסע עם הרכב שלו לבד, ותוך כדי הנסיעה הבחין שהאוטובוס עומד בצד כשהוא 'מעלה עשן כלשהו' וכל החברים עומדים בחוץ.

כלי להסס הרבה לחץ על הבלמים ויצר לידם בהריקה, ותוך רגעים ספורים הקיפו אותו כלם: "משה, תקח אותי...". כלם היו חברים שלו, והוא לא חש בגנח לבחור מי מהם יסע אתו, ומי דינו להשאיר בחוץ, לכן אמר להם: "אני לא מסתפל אחורה ולא

אומר מי כן ומי לא, מי שיכול - שיכנס...". הוא באמת לא הביט אחורה בכלל, אבל כשהרגיש שהאגוזו מגרד את האספלט, הבין שלא רק שבעה אנשים נכנסו לשם... התחיל לנסע כשהוא מתפלל לרבנו של עולם שכל השוטרים יהיו עוורים, אלמים וחרשים, אך התפלה לא התקבלה... עוד רגע ושוטר עוצר אותו ומבקש ממנו לרוקן את הרכב. הוא פתח את הדלת ולתדהמתו יצאו משם חמשה עשר אנשים... השוטר הנדהם התחיל לצעק עליו, בו במקום שלל את רשיונו והודיע לו כי בעוד שלושה ימים הוא מזמן לבית משפט.

אבל נחפזי ראש התגלגל האיש עד לירושלים, ומיד לאחר הסליחות נגש לגבאי ואמר לו: "בדרךך לכאן הסתבכתי קשות עם המשטרה, אני מכרח להכנס לרבי".

כששמע הגבאי במה מדבר, החל לצעק עליו מה ראה לשטות זו, "אתה צודק", הסכים הנהג לכל מלה, "אבל תן לי להכנס לבקש ברכה".

הוא נכנס אל המקדש פנימה, ו'זכה' למנת גערות חמה פי כמה מהרבי בעצמו:

הוא עמד שם כנוע וקבל את כל מה שמגיע לו בישר רב, ובסופו של דבר פטר אותו האדמו"ר מלפניו ואמר לו: "טוב, שה' יעזר ותצא מזה".

ביום שלישי הגיע מידענו לבית משפט. השוטר כבר עמד שם כתובע, ומיד התחיל לומר לשופט: "כבוד השופט, תפסתי את האיש הזה במוצאי שבת האחרונה, כשברכב שלו, לא תאמין, חמשה עשר אנשים במקום שבעה!".

השופט ראה לפניו אדם דתי ומיד התחיל: "אני לא מבין, לא כתוב בתורה ונשמרתם לנפשותיכם? איך עושים דבר כזה?".

"אדוני השופט", מתנצל הנהג, "לא הסתכלתי אחורה, לא הייתי מסגל לומר לאחד כן ולשני לא, ולא ידעתי כמה יש שם... אבל, השוטר הזה אומר שהיו שם חמשה עשר אנשים, אני מציע, אפוא, שנרד למטה ונראה אם נכנסים חמשה עשר אנשים לרכב שלי".

השופט הסכים והשלשה ירדו למטה והחלו לעצר אנשים בבקשה להכנס לרכב. נכנסו תשעה, ולא היה שייך להכניס אפילו סכה נוספת... כעת הרים השופט עינים שואלות לשוטר: "איך יכול להיות שהיו שם חמשה עשר איש? הרי אין מקום ליותר מתשעה בדחק איום!".

"במו עיני ראיתי", הצהיר השוטר, אבל השופט נותר מספק, ולבסוף החליט שכנראה הגזים השוטר ופטר את הנהג מכל וכל.

הנהג יצא שמח וטוב לב בזכאותו, ובמסדרון פגש בו השוטר.

"יצאת זכאי", אמר לו, "אבל תסביר לי מה קרה כאן, הלא שנינו יודעים שכן היו שם חמשה עשר איש, איך באמת הם נכנסו לשם?".

"אדוני השוטר, פשוט וברור - אתה הבאת אנשים מן הרחוב, וכל אחד מהם רק רצה לצאת, ובשבילך הסכימו להכנס, במצב כזה לא נכנסים יותר מתשעה. כשאני הכנסתי כל אחד מהנוסעים רצה להכנס, וכשרוצים - יכולים!".

הנה כי כן, כשאדם רוצה לעשות משהו - שום כח שבעולם אינו מונע בעדו מלעשות כן:

(רבי שלמה לוונשטיין שליט"א - מתוך האור)

אינם צריכים לברכתך!

לא מדבשך ולא מעקצך

יש כאן דבר משנה ותמונה מאד. לבלעם יש כח קללה, והוא רוצה להשתמש בכח הזה כנגד עם ישראל שנואי נפש.

והנה כשהקב"ה אומר לו: "לא תאר את העם כי ברוך הוא", תכף ומיד הוא יורד מהענין. הדבר הזה מובן, שכן ה' מצוה עליו שלא לעשות זאת, והוא חבב לשמע בקול ה', ולא עוד אלא שה' אומר לו שגם אם יקלל זה לא יועיל - "כי ברוך הוא".

אך מה שלא מובן, מדוע במקום לקלל - הוא מברך... מה קורה כאן? בקשו ממך שלא לקלל, לא בקשו ממך לברך! ואכן בלק התפלא מאד על כך: "מה עשית לי, לקוב אבי לקחתיו והנה ברכת ברוך".

ועוד קשה, מה פשר המשל שהביא רש"י מן התנחומא: "אמר לו [בלעם לקב"ה], אם כן אברכם. אמר לו: אינם צריכין לברכתך, כי ברוך הוא. משל אומרים לצרעה: לא מדבשך ולא מעקצך. ולכאורה המשל עצמו אינו נכון, שהרי באמת רק את העקץ אינו רוצים, אבל בדבש אנו מענינים מאד...

וכו' יש לדקדק, מדוע פתח ב"לא מדבשך", שהוא הדבר שכן רצוי לנו, ואת ה"ולא מעקצך" השאיר לסוף? הלא כך היה צריך להיות סדר הדברים: "לא מעקצך [גם] לא מדבשך".

אמנם בפשטות הכונה היא, שגם אם אנו רוצים את הדבש עצמו, מכל מקום כשיש 'עסקת חבילה' שבה אנו צריכים לקבל יחד עם הדבש גם את העקץ, על כך אנו אומרים 'מוחל טובות', מותרים על הכל - "לא מדבשך ולא מעקצך". ובזכות המשל - אנו מותרים על הדבש משום שאיננו מענינים לקבל יחד אתו את העקץ.

כי ברוך הוא - לפני ברכתך!

המדרש (בראשית רבה ט, יג) אומר: "למה לא נפקדה רבקה עד שנתפלל עליה יצחק? שלא יהיו עובדי כוכבים אומרים תפלתנו עשתה פרות", שהרי לבן אחיה ברח אותה: "אחתנו את ה'י לאלפי רבבה". לכן, כל עוד לא התפלל עליה יצחק - היא היתה עקרה. כך אי אפשר לומר שברכתו של לבן מועילה, אדרבה, ברכתו אינה מועילה, שהרי הוא ברח אותה: "את ה'י לאלפי רבבה" - ולמרות זאת היא עקרה.

רק לאחר שיצחק התפלל - "ויצטר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה היא", הקב"ה פתח את רחמה. כעת ידעו כלם כי ברכתו של לבן אין בה ממש, ורק תפלתו של יצחק הועילה.

על פי זה אפשר לבאר את מעשיו של בלעם הרשע. בלעם, בתכונתו המרשע, זמם למנוע את הברכה מעם ישראל, כיצד? פשוט מאד: הוא יברך את ישראל, ואז הקב"ה ימנע את קיומן של הברכות הללו, כדי שלא יאמרו שברכותיו של בלעם עושות פרות. ונמצא שעל ידי כך ישיג את שלו, שמהברכה תצא קללה - שלא יתברכו. זה הדבש עם העקץ יחד.

אמר לו הקב"ה: שעות בידך! רבקה אמנם לא התברכה ולא נפקדה, כדי שלא יגידו שזה מברכותיו של לבן. אבל עם ישראל התברך מהקב"ה עוד לפני בלעם - "כי ברוך הוא", אם כך אין חשש שנגידו שברכתו של בלעם עושה פרות, וכי ישראל מברכים בגללו.

ברכה או קללה?

יש כל מיני מתחזים שעושים עצמם צדיקים ועוסקים בתעשיות ברכות... אדם יכול לחשב בלבד: מה רע? אם לא יועיל לא יזיק...

כאן רואים שזה לא כך. מהברכות של לבן - רבקה ויצחק סבלו הרבה זמן... אלא הנה לבן מברך את רבקה אחותו, היא היתה נפקדת בזמן, ויצחק היה נולד מקדם יותר, ובודאי היו לכך השלכות על עם ישראל כלו.

אין מקום לומר "אם לא יועיל - לא יזיק"... זה כן יזיק! אם אתה רוצה ברכה - לך לצדיקים אמתיים, אלו הראויים לברך ממקור הברכות.

הגמרא (מועד קטן ט"א ע"ב) מספרת על רבי יונתן בן עסמי ורבי

יהודה בן גרים שלמדו אצל רבי שמעון בן יוחי.

אמר רשב"י לרבי אלעזר בנו: "בני אדם הללו, אנשים של צורה הם", לך אליהם שיברכו. רבי אלעזר שמע בקול אביו ובקש מהם ברכה.

אלא שכאן צפתה לו הפתעה לא כל כך נעימה בלשון המעטה. הוא צפה לשמע מהם ברכות, כמקבל, ובמקום זה הם המטירו עליו מטר של 'ברכות', שכל אחת נראית קללה יותר קשה מחברתה:

- "יהא רעוא דתזרע ולא תחצד" - שתזרע ולא תקצור.

- "תעזיל ולא תיפוק" - שתביא סחורה ולא תמכרנה.

- "תיפוק ולא תעזיל" - שתוציא בסחורה במקום אחר ולא תביאנה.

- "ליחרוב ביתך וליתוב אושפיך" - שיחרב ביתך, ויחשב מקום ההארכה שלך.

- "לבלבל פתורך" - שיתבלבל שלחנה.

- "ולא תיחזי שתא חדתא" - שלא תראה שנה חדשה.

אים ונורא! אם אלו 'ברכות' - מה הן קללות?...

חזר רבי אלעזר אל אביו ותנה בפניו את צערו: "לא זו בלבד שהם לא ברוכני, עוד קללני קללות נמרצות". שאלו רבי שמעון: "מה אמרו לך?" אמר לו רשב"י: "אם כן, דע לך שכל אלו - ברכות הן!" ופרש את דבריהם אחת לאחת:

"יהא רעוא דתזרע ולא תחצד" - תוליד בנים ולא ימותו.

"תעזיל ולא תיפוק" - תביא כלות לבינה ולא ימותו בניה.

"תיפוק ולא תעזיל" - תוליד בנות ולא ימותו בעליהן.

"ליחרוב ביתך וליתוב אושפיך" - העולם הזה יהיה מקום אושפיך, והעולם הבא - ביתך.

"לבלבל פתורך" - בבנים ובנות.

"ולא תיחזי שתא חדתא" - שאשתך לא תמות ולא תשא אשה אחרת. הקשה המהרש"א: למה לא ברכוהו בלשון ברכה ולא אמרו לו דברים ברוכים: תוליד בנים ולא ימותו וכו'?

הוא תרץ: רבי יונתן בן עסמי ורבי יהודה בן גרים תמחו מלכתחלה מדוע שלח רשב"י את בנו אליהם שיתברך על דם, הרי רשב"י עצמו גדול וצדיק מהם, והקב"ה מקים בו: "ותגור אמר ויקם לך" - צדיק גזור והקב"ה מקים. אולם רשב"י בענותו סבר שהם גדולים ממנו.

וכיון שהם ידעו שרשב"י גדול מהן, מה עשו? מצאו דרך מתחכמת: הם אמרו את דבריהם בלשון קללה, כדי שרשב"י יהפוך זאת לברכה, ועל ידי כך יתקיימו הברכות מכח "ותגור אמר ויקם לך".

אולם בפשטות יש לומר, שגם אם אלו ענינים עמוקים ונשגבים, ואין אנו מבינים מדוע הם נקטו בלשון שגראית בקללה - סוף כל סוף הרי הם הוציאו מפייהם קללה!?

התירוץ הוא: משמעונתן ותקפן של ברכות וקללות אינו לפי המלים החיצוניות, אלא לפי המחשבה והכונה הפנימית של זה שאמר אותן. אם במחשבתו התכוון לטובה ולברכה - מה שהוציא מפי הוא ברכה! היה פעם רבי'ה שהיה "מקלל". אחד החסידים חזר מהרבי'ה נסער בלו: "הרבי'ה אמר לי שאלה לכל הרוחות..."

אמר לו אחד החסידים: "הלוא ואני הייתי זוכה לברכה כזאת מהרבי'ה. הוא ברח אותך ברכה גדולה ועצומה, ומקרא מלא הוא: 'ויפרצת ימה וקדמה וצפנה ונגבה'..."

בלעם ידע זאת, והוא רצה לנהג ההפך מרבי יונתן בן עסמי ורבי יהודה בן גרים. הם 'קללו' ונתפנו לברכה, והוא 'ברך' ויתפנו להכניס במלים כונה של קללה - והרי הכל הולך לפי הכונה והמחשבה.

ואכן - "מברכתו של אותו רשע אתה למד מה היה בלבד, בקש לומר שלא יהו להם בתי בנסיות ובתי מדרשות - 'מה טבו אהליך יעקב', לא תשרה שכינה עליהם" - 'ומשכנתיה ישראל' וכו' (סנהדרין ט"ז ע"ב).

(רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל - יחי ראובן)

תוספת שבת

זמני הדלק"נ שבת מוקדם שבת פרשת בלק

ירושלים: 7:13 מוקדם: 7:04

בני ברק: 7:28 מוקדם: 7:18

מודיעין עילית: 7:21 מוקדם: 7:11

חיפה: 7:23 מוקדם: 7:13

מדברי רבותינו זצוק"ל ושיבדלחט"א במעלת תפילת מנחה בערש"ק וקדושת השבת

לכבוד סיום מסכת יבמות והתחלת מסכת כתובות בלימוד הדף היומי בט' תמוז:

ה' מסכים לסברת צדיקי הדור = ותוספת שבת זהו סברתן של צדיקי הדור

והם דבר שנצטער וכו' והסכים הקב"ה לדברי שכן דרכו של הקב"ה שמסכים לסברת הצדיקים שבדור, וכשמת בנו בצמא כבר מת רבי חנינא, וכן מצינו בחגיגה שלא היו אומרים דבר במתיבתא דרקיעה בשם ר"מ מפני שלמד מאחר עד שאמר רבי אבהו לאלהיו וכי מה איכפת ליה, אגוז מצא בירר את האוכל וזרק את הפסולת והסכים הקב"ה לדעתו ואמרו מיכאן ואילך בשם ר"מ, עכ"ל.

ולפי הדברים האלו אפשר לומר שאחרי שבשנים האחרונות כל גדולי ישראל זצוק"ל ויבדלחט"א כסדר מזרזים להקדים בכניסת השבת וללמוד הלכותיה, ולנצל ימים קדושים אלו לתורה כך ה' מתנהג בבריאה ובזה טמון כל הסגולות והישועות.

בכבוד שבת מצינו, גם שאפשר לכבוד שבת להעשות ע"י אחרים צריך למעט קצת מלימודו בשביל זה.

אף שמצינו במשנה בריש פאה ותלמוד תורה כנגד כולם, ודוחה את כל המצוות,

ורק מצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים נדחת מפני ת"ת.

מלימודם בשבילה, ובכ"ז אינה חובה גמורה שהחובה לשבת זה רק הדלק"נ וג' סעודות, ולכן השו"ע כתב רק "ישתדל", והוסיף שלכן נאמר שזהו כבוד הת"ח ואינה זילותא דת"ח (ע"ש).

וממשיך המשנה ברורה ואומר: כתבו הספרים יהרהר בתשובה ויפשפש במעשיו בכל ערב שבת, כי שבת נקראת כלה מלכתא וכאילו מקבל פני המלך יתברך שמו, ואין נאה לקבלו כשהוא לבוש בכלי הסחכות של חלאת העינות.. וזהו הכל בכלל כבוד שבת, וגם ע"ז כתב השעש"צ: שזה נכלל בדברי הרמב"ם פרק ל' הלכה ה' צריך לתקן ביתו מבעוד יום מפני כבוד שבת, (והעירו שהכנה זו חשובה הרבה יותר מההכנה הגשמית, מומלץ לשמוע בשיחתו המיוחדת של המשגיח רבי טוביה פולק 0732951324 ואז להקיש 45).

וממשיך רבינו החפץ חיים במשנ"ב: וידמה בדעתו כאילו יבוא איליו להתאכסן מלך בשר ודם, כמה היה מכבד הבית ומציע המיטות, וכל שכן שבת מלכתא, והוסיף: ובפרט בימים הקצרים ומכ"ש כשהוא רואה שהוא סמוך לשבת שאז הוא מחוייב לעסוק בכל כוחו, וראיתי אנשי מעשה גדולי תורה שהיו מכבדין הבית בעצמן, בימים הקצרים כדי שלא יתחלל שבת, וזהו חיוב גמור על כל אדם, דמאי שנא דאין לו מי שיכין או שהשליח אין לו פנאי. ובס"ק ב' כתב: ואע"פ שהכין בהשכמה מצוה היא לכתחילה שיוסיף גם בין השמשות, (וכתב הערוך השולחן שהכוונה להוסיף בהכנות סמוך לשבת).

הגמ' מספרת ביבמות קכא: וכן בגמ' בב"ק דף ג., ת"ר מעשה בבתו של נחוניא חופר שיחין שנפלה לבור הגדול ובאו והודיעו לרבי חנינא בן דוסא שעה ראשונה אמר להם שלום, שניה אמר להם שלום, שלישית אמר להם עלתה אמר להם בתי מי העלך אמרה לו זכר של רחלים נזדמן לי וזקן מנהיגו אמר לו נביא אתה אמר להם לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי, אלא דבר שהצדיק מתעסק בו יכשל בו זרעו, אע"פ כן מת בנו בצמא...

וכולם שואלים למה הבן השני מת בצמא הרי זה נחשב שנכשל זרעו? ותוס' כאן תירץ: מ"מ לא הוי דבר שנצטער בו הצדיק שלא עשה הבור. ועוד תירץ השיטה מקובצת (ב"ק דף ג.) ולרבינו נראה לפרש אמרתי כלומר השמעתי דבר לפני הקב"ה

השו"ע בסי' ר"נ כותב: "ישכים בבוקר ביום ששי להכין צרכי שבת ואפי' יש לו כמה עבדים לשמשו ישתדל להכין בעצמו שום דבר לצרכי שבת כדי לכבדו כי רב חסדא היה מחתך הירק דק דק ורבה ורב יוסף היו מבקעין עיצים ורב זירא היה מדליק האש, ורב נחמן היה מתקן הבית ומכניס כלים הצריכים לשבת ומפנה כלי החול, ומהם ילמוד כל אדם ולא יאמר לא אפגום כבודי כי זהו כבודו שמכבד השבת" והמשנ"ב מסביר: דמצות כבוד שבת מוטל על כל אדם וכדכתיב וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד ומצוה בו יותר מבשלוחו, והוא הדין בכל המצוות מצוה בו יותר מבשלוחו,

וכתב ע"ז השער הציון: ונראה דלא שייך בזה לומר מצוה שיוכל לעשות ע"י אחרים אין מבטלין התלמוד אפילו לזמן מועט, והכא הלא יוכל לעשות ע"י שלוחו דעדיף הוא ממי שהוא אחר לגמרי, יש לומר דדוקא מצוה שאין מוטלת על גופו, כגון שיפסיק באמצע הלימוד לילך לגמול חסד עם איזה אדם במקום שאחר יכול לעשות עימו הטובה ההיא, משא"כ בזה שהכבוד שבת מוטלת על גופו, וממילא מצוה בו יותר מבשלוחו, אי נמי דדוקא לענין כבוד שבת אמרינן כן דחמירא, משא"כ לענין שאר מצוות אם הוא ת"ח ונוגע לביטול תורה וצ"ע. ובביאור הלכה הביא שהרמב"ם גרס "חייב" להכין בעצמו שהוכיח מהאמוראים שהכינו לשבת ואם זה לא היה חובה הם לא היו מבטלים

קטן אינו גוי ואין להשתמש בו לעשיית מלאכות בשבת!!

שלא הגיע לחינוך, והשעה"צ של"ד נ"ד כתב: שכשעושה הקטן המלאכה לאביו זה איסור דאורי' אבל לאחר זה דרבנן, וגם יש למחות בו שלא יעשה המלאכה, ובביאור הלכה שכ"ה ס"י ד"ה אינו, אוסר ליהנות מקטן שעשה מלאכה לאחרים עד מוצ"ש בכדי שיעשה.

ישנם המשתמשים בקטנים למלאכות האסורות בשבת, אבל השו"ע בסי' של"ד סעיף כ"ה כותב: "אינו יהודי שבא לכבות אין שומעין לו אבל קטן שבא לכבות צריך למחות בידו" ומחלק המשנ"ב שגוי עושה אדעתיה דנפשיה משא"כ קטן אדעתא דאביו, ואפי' שעושה כיבוי בבית אחר יש למחות בו ואפי'

לכתחילה ראוי לחשוש מזמן שההורים קבלו שבת שכל ילדיהם לא יעשו מלאכות. (ואפשר ע"י השכנים וילדיהם..)

נגרר אחר הציבור אז כל בעה"ב הוא כציבור אבל במוצ"ש אין דין זה וכל אחד יכול להוציא שבת כרצונו וצ"ע, אמנם הנהוג כר"ת מעיקר הדין, אסור, שהרי אין לו היתר שיכול להוציא מעצמו, (פסקי תשובות אות מד).

אמנם כתב מרן הגר"א"ל שטינמן זצוק"ל: נראה דקטן שקיבל שבת יותר מוקדם לא חלה קבלתו, דקטן אין לו דעת לקבל שבת, ולא מבעיא להלבוש (סי' רס"ג סי"ז) שסובר שקבלת שבת מדין נדר, דודאי קטן אינו יכול לקבל שבת אם הוא עדיין לא מופלא סמוך לאיש, אלא אפי' אם אינו נדר ג"כ קטן אינו יכול לקבל ע"ע שבת, דזה דבר שצריך דעת והקטן אין לו דעת לזה, ובאמת נראה דגם להלבוש אינו נדר ממש דהא ל"צ לשון נדר (אילת השחר שבת קכא, א).

ועוד הורה רבנו הגר"א"ל: מי שחושש שישכח לקבל שבת בזמן, יתכן שיכול לומר מבעוד יום שתחול עליו שבת זמן מסוים לפני השקיעה. שאם קבלת שבת מטעם נדר, מועיל מה שמתנה עתה שתחול קבלת שבת לאחר זמן מסוים, כמו שאפשר לנדר לאחר זמן, אך אם זו קבלת קדושת שבת ואינה שייכת לנדר, יתכן שצריך לקבל קדושת שבת ממש ואי אפשר לקבל על לאחר זמן. והוסיף רבנו דמ"מ מסתבר שקודם פלג המנחה אי אפשר גם לקבל על לאחר זמן לכל השיטות, כיון שעתה אינו יכול לקבל שבת (כל נדרי עמ' תרמג).

ויש להוסיף: אפילו בזמן שההורים קיבלו שבת מוקדם מותר לבקש מאחר שלא קיבל שבת או במוצ"ש שהוציא שבת שיעשה להם מלאכות (רס"ג יז) אבל הילדים שלהם נגזרים אחרי הוריהם ואין לבקש מהם שיעשו מלאכות, וכך כתב הפרי מגדים במשכבות זהב סי' רס"ג אות א' שבני הבית נגזרים אחרי גדולי הבית, אמנם זה רק בקבלת שבת שע"י תפילה (כמזמור שיר וברכו וכו') ולא בהדלק"ב בעלמא ע"ש, ומשמע שנגזרים גם אחרי האמא, וכן כתב המקור חיים לבעל החו"י סעיף יז: מתיר למקבל שבת לבקש מישראל חבירו שיעשה לו מלאכה ואוסר שיבקש מעבדו ואפי' מבניו הגדולים הסמוכים על שולחנו ומאשתו, שהם טפלים לו, ואמר שגם המפקפקים ע"ז בבני הקטנים אפי' שיעשו מעצמם מלאכות בשבילו צריך למחות בם כי מיד שקיבל שבת קאי ב"לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך" ואפי' שורו וחמורו, וצריך להזהיר בני הכפרים ע"ז, עכ"ל. אמנם המשנ"ב לא הביא דבריהם ושמא לא חשש להם, אבל בשבט הלוי חשש וכתב שאשתו ובניו נגזרים אחריו, ח"ז סי' לה, ובאג"מ חילק במטרתו בקבלת השבת ובאופן שרק מקדים כי רוצה לעשות סעודה לפני שהילדים ירדמו לא נגזרים אחריו, (אג"מ חלק ג' סי' לח, ארחות שבת כז, פסקי תשובות רס"ג, לז).

אמנם לכאן במוצ"ש ההורים יכולים לבקש מילדיהם שהוציאו שבת שיעשו להם מלאכות, שזה בידם להוציא שבת, (וכהתר הרמ"א לגבי אחר סבעיף יז) ושאני בער"ש זה מצד שהיחיד

מדבריו של הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל על השפעת ברוחניות בכל ימות השבוע שמקבלים מהשבת, רק על ידי שמתכוונים לשבת כראוי.

בקבוק שתיה וזוהי ארוחתו בזמני נסיעות לעומת זאת אדם שנמצא בביתו ומתעורר בו רצון לאכול אם יחפש בתוך התיק את הסנדוויץ' ובקבוק השתיה הוא ימצא את התיק ריק, מדוע, כי כאן הוא המקור של הכל יש לו מקור מלא כל טוב אלא שאם לא ידע שעליו לפתוח את המקור יישאר רעב כל יהודי גם היושבים בבית מדרש וגם אלו העמלים לפרנסתם מקיימים בזה מצוה אדם לעמל יולד כך הוא כל השבוע כשמגיעה שבת הכל משתנה היום זהו יום של מנוחה היום את הקדושה מוצאים ברמה אחרת לגמרי בעומק אחר לגמרי והיה אם יחפש האדם את הקדושה במקומות הנכונים וידע כיצד לקנותה הרי שיוכל להגיע אפילו עד השמים כי כל השערים נפתחים לפניו ביום זה אבל אם הוא רוצה לחיות בשבת כמו כל השבוע הרי שפשוט כביכול לא יהיה לו מה לאכול הוא יישאר ריק מכל תוכן.

אם הימים שלנו שפלים אם הם אינם נראים כפי שהיו צריכים להיראות אחת הסיבות היסודיות ביותר לכך היא משום שאיננו יודעים לתפוס את הגדלות של שבת. את השבת אי אפשר לתפוס כמו שתופסים כל יום, שבת זו עבודה מיוחדת, עבודה שמצריכה גדלות. לא ניכנס לפרטים אבל מוכרחים להשקיע עמל ויגיעה מיוחדים בשבת ומי שעושה כך פותח לעצמו מעיין עצום לתמיד אבל מי שלא עובד על עצמו וחי את היום בצורה סתמית מפסיד את כל היופי ואת כל העוצמה של היום הזה, וכפי שאמרנו בטבע זהו היום השפל והחלש מכל ימות השבוע.

ישנם הרבה בני תורה, בחורי ישיבות ואברכים, שמשקיעים כל כך הרבה שעות, כל כך הרבה השתדלות, עם עמל ויגיעה, והכל מתוך שאיפה ורצון אמיתיים להתגדל ולהתקדם בעבודת הש"ת, ועם כל זאת למרבה הפלא המשברים רבים וההתקדמות איננה כלל ביחס להשקעה. זוהי פשוט תעלומה, מה קורה כאן, ממה נובע חוסר ההצלחה?

לדעתי אחת הסיבות העיקריות לכך היא, שאיננו מחוברים מספיק לאותו מקור יסודי שממנו אמורים אנו לקבל את ההצלחה והשטייגער, "שבת קודש". הקב"ה ברא את ששת ימי בראשית באופן שאת עיקר מקור הקדושה, את הכח שלנו לכל ששת ימי המעשה, להתפלל, ללמוד תורה, להתקדם, את כל זה מקבלים מהשבת! ומעיין זה עבור רבים מאתנו הוא כמעט חתום וסתום! לדעתי זוהי אחת מהנקודות היסודיות ביותר שבהן מונח כל החורבן של האדם. אילו בן תורה היה תופס את שבת קודש מתחילתה עד סופה, והיה ממלא אותה עם תוכן, הוא לא היה מרוויח רק עוד יום אחד, אלא היה פותח לעצמו מעיין של קדושה. כמו שרובנו עוד מרגישים שהימים הנוראים אינם סוגיא של עשרה ימים בלבד, אלא הם פותחים לנו עולמות לכל השנה, כך אם היינו יודעים לנצל את שבת קודש, כל צורת החיים שלנו היתה משתנה שינוי מהותי.

הדברים יובהרו יותר עפ"י משל אדם כאשר הוא יוצא מהבית ונוסע לאיזה מקום הוא לוקח בתוך תיק הנסיעות סנדוויץ' וגם

השגחה פרטית

דברי
התעוררות
וחיזוק
וסיפורי
השגחה
מופלאים
המתרחשים
בימינו
מתוך
"קו השגחה
פרטית"

פרשיות בלק - פינחס תשפ"ב ♦ עלון מס': 93

השגחה שבועית

גילוי אליהו

מספר לי יהודי: יומיים אחרי שנולד בנגן, נודע לנו שהוא סובל ממום נדיר.

היינו המומים. בבת אחת הוצפתי במידע רפואי שלא מצאתי בו ידיים ורגליים. התקשרתי לעסקן רפואי, כדי לעשות סדר בכל זה ולראות איך מתקדמים.

העסקן אמר אז הרבה דברים שהיו בהם תועלת רבה, חוץ ממשפט אחד: דע לך, שמום כזה מראה שיש גם פגיעה במוח. אתה יודע מה זה עשה לי? הילד עבר את כל הטיפולים, והגוף שלו הגיב מצויק. הכול פועל בחסדי ה', ואני לא רגוע, כי כל הזמן אני יודע שהוא לא יהיה נורמלי. אולם, ככל שעובר הזמן החשדות הולכים ומתבדרים. הילד צומח ויכול לעשות כל מה שילד בגילו עושה, והוא מלא חן וחכמה ומתיקות מרגשת. חשבת לי לעצמי: למה הקב"ה שלח את העסקן, לומר לי משפט שכל כך הציק לי במשך תקופה כה ארוכה? ואז כשהילד נהיה בן שלוש, הקב"ה האיר את עיני בתשובה.

הגמרא מספרת (נדרים נ.) על רבי עקיבא ואשתו, רחל בת כלבא שבוע, שבשנים הראשונות לנישואיהם חוו עוני מחפיר. בחורף הקר לא היה להם במה לחמם את הבית, ובלית ברירה הם ישנו בתוך תבן כדי לחמם את עצמם.

משמיים רצו לעורדם, ואליהו הנביא נדמה לעני דופק על דלת ביתם בבקשה: אשתי ילדה, ואין לי אפילו תבן בשבילה ובשביל התינוק. אמר רבי עקיבא לאשתו: תראי, ברוך ה', לנו יש תבן. יש אנשים שאפילו תבן אין להם.

זה מה שקרה אצלי. הבן שלי היה צריך לעבור מה שהיה צריך לעבור, אבל יחד עם זה שלח לי הקב"ה המתקה. בכל פעם שאני רואה את הבן הזה שלי אומר איזה דבר חכמה, לומד ומתקדם, אני אומר לעצמי: יכול היה להיות הרבה יותר גרוע. הוא היה יכול להיות פגוע מוח, והוא לא! תודה לקל! העסקן לא נתן לי לחלום על כל כך הרבה טוב, והנה המציאות עולה על כל דמיון.

כך זה בכל העניינים בחיים. יש אנשים שיש להם דירה קטנה, ואחרים שבכלל אין להם. יש שמתמודדים עם קשיי פרנסה, אבל הם מסוגלים לרוץ לפה ולשם, לעומת אלו שתקועים באשפוז בבית חולים. גם בבית חולים תמצא את זה שיש לו יותר מאשר לחברו, וכן הלאה וכן הלאה.

אנחנו לא חייבים שאליהו הנביא ירפוק בדלתנו ויאמר לנו במפורש שהמצב שלו יותר גרוע משלנו. די שנחשוב זאת בעצמנו. שנרגיש ברי מזל על כל הטוב שה' שולח לנו, ונשנשמח עם כל קושי שנחשך מאתנו.

את החשיבה הזאת לימד אליהו הנביא את רבי עקיבא. זה מה שהוא גילה לו, ואם זכיתם לחשוב כך, הרי לכם גילוי אליהו... בשורות טובות.

שבת שלום ומבורך,

פינחס שפר

דברים שובל

על פי השיעורים בספר חובות הלבבות "שער הבטחון"

בעל החוב הגדול דורש עוד

שיא השיאים בחובות הלבבות

הזהב שלו ומציע מעצמו משכון, אין זה מן הראוי שראובן ייקח אותו. האנושיות אינה מרשה זאת. ההתנהגות ההולמת הפשוטה בין בני אדם היא, שמי שחייב משהו לחברו, לא ינהג כך בשום פנים ואופן. להיפך, הוא יהיה אסיר תודה, וישמח עם האפשרות להוריד משהו מחובו הגדול.

כאשר אדם אינו סומך על יוצרו יתברך, שיתן לו את כל צרכיו בעתיד, ודורש ערבון שאכן תסופק לו פרנסתו, הוא נוהג כאותו בעל חוב שעוד דורש משכון.

רבינו מתאר דוגמת שיא השיאים: אילו היו כל עם ישראל, מאז אדם הראשון ועד ביאת המשיח, וביניהם שבעת הרועים, תנאים, אמוראים, גאונים, ראשונים, אחרונים, גדולי החסידות, ראשי הישיבות, רבנים, רשכבה"גים, צדיקים נסתרים וגלויים במשך כל הדורות עם כל המסירות נפש והתורה והמצוות; לו היו כל אלו מוסרים את כל מצוותיהם וחכיותיהם, בשטר כתוב וחתום ליהודי אחד. והכול נוקף לזכותו. וכי יש דרך להעריך בכלל את קדושתו, מעלתו ודרגתו הנשגבה? הרי כל העולם כולו שייך לו.

רבינו אומר, כי לו יצויר שיש יהודי כזה, **אין בכל המעשים הטובים האלו כדי לשלם אפילו על טובה אחת ויחידה של הבורא יתברך שמו לאדם!**

אין לנו אפשרות לשלם! אין בעל חוב גדול יותר מאדם כלפי בוראו! כי הרי גם את המצוות אנחנו עושים באמצעות הכוח שהוא נותן לנו ברוב טובו וחסדו.

זה בא ומבקש משכון, כדי להבטיח שאותו בורא טוב ומיטיב ייטיב עמו בעתיד... על כל צרכי החיים הוא כבר מובטח, ורק על הכסף הוא דואג?

רבינו מלמדנו, שכל מה שה' ית' עושה אתנו, הכול חסד ורחמים גמורים ועצומים. ואשרי הגבר שמתחזק בביטחון שלא יעזבנו ולא ייטשנו לנצח, כי הוא היטיב, הוא מיטיב והוא ייטיב לנו, בפרנסה וכלכלה, לרחמים וחיים ושלוש וכל טוב.

(מתוך שיעור 258 בשער הבטחון)

הוא מתפלל מהר מאוד וממהר החוצה. מיהו שואל אותו: לאן אתה רץ? - לעבודה! - וכי אין לך כסף?

הוא נבהל, שרק לא ייקחו ממנו את הכסף שהוא עובד עליו כל היום - יש לי ברוך ה'. הכול בסדר. אז למה בוער לך לצאת כל כך מוקדם מבית המדרש? - תבין, אי אפשר לדעת מה יהיה. עכשיו החיים רגועים באופן כללי, אבל בעוד כמה שנים אצטרך הרבה מאוד כסף, ואני בעצמי אדקן, וצריך דירות לכול יוצאי חלציי שיחיו, ולמושב זקנים, ואני חייב להכין כסף לפרנסת העתיד הרחוק.

יהודי זה רצה לחסוך מהבורא יתברך את הסרחה לתת לו פרנסה בעוד עשרים שנה, ולכן עובד על זה כבר עכשיו, כאשר על הדרך הוא מוותר על החובות שמוטלים עליו בעבודת ה'.

בפרק ו' קורא רבינו לאנשים כאלו **כת הממשכנים את ה'.** פירושו: שאין להם אמונה שהאבא הטוב יפרנסם בעתיד, ולכן הם דורשים ממנו משכון כבר עכשיו, שיבטיח להם את הפרנסה.

הנה נכיר את ראובן. הוא עומד לפני חתונת בנו הבכור, ולרגל המאורע הוא עושה את דרכו לגמ"ח החסד של שמעון הצדיק ומקבל על המקום מאה אלף ש"ח בתשלומים נוחים. עוברות שנתיים, ראובן הספיק לשלם רק עשר אלף שקל, והנה הוא בא לבקש גמ"ח של עוד מאה אלף, לחתונת בנו השני. כאשר הוא משלם עוד 20 אלף, הוא כבר ב"ה בחתונה השלישית, וכך מגיע החוב שלו ליותר מרבע מיליון שקלים!

והיה היום, שמעון הצדיק יצא לדירה בצפת למשך שבוע, ואין לו בכיס כסף כדי לשלם את דמי השכירות. והנה את מי הוא פוגש? את ראובן, הלווה הסדרתי. ובדיקו יש לראובן חמשת אלפים שקל, והוא מוכן להלוות אותם לשמעון. שמעון מבטיח שהוא יחזיר, אבל ראובן אינו מוכן להאמין לו. הוא דורש משכון! מהאדם שהוא חייב לו כבר 270 אלף שקלים! האם אפשר להכיל בכלל התנהגות כזאת?

גם אם שמעון בעצמו היה מוריד את שעון

הצטרף גם אתה לרבבות היהודים מכל העולם ששינו את חייהם, חייג:

מארגן ישראל 02-30-11-300 • מארה"ב 151-86-130-140 • מאנגליה 00-330-3900-489 • מבלגיה 00-380-844-28

מדרום אפריקה 087-551-8521 • מארגנטינה 03988-4031 • מאוקראינה 0380-947-100-633 • קו לנשים - שלוחה 4 בתפריט הראשי

קו השגחה פרטית

אידיש. עברית. אנגלית.

ניסיון שבכל יום

סיפורי השגחה מופלאים שסופרו ב"קו השגחה פרטית"

עלילות הבניין בלודמיר

זה שנים רבות שאני מחובר למקום ציון הצדיק הקדוש רבי שלמה מקארלין, זכותו יגן עלינו. צדיקים אמרו שלהיות על קברו שבלודמיר זה ממש כמו להיות אצלו בחיים חיות, ורציתי בכל לבי לזכות יהודים נוספים, שיוכלו להגיע לשם ולשפוך שיח. כך התעוררתי גם לבנות בית הכנסת אורחים במקום.

לאחר שנים רבות של חיפושים, ובאמצעות הלוואות מפה ומשם, לפני חמש שנים רכשנו שטח בגודל של דונם, בצמוד לבית החיים, ברחוב דראומונוב 6. במשך השנים ניסיתי רבות להתרים אנשים למען הבניין, אך ללא הצלחה. ככל שהשקעתי בהשתדלות, כך ראייתי איך הדבר 'בורח' ממני עוד ועוד. בסופו של דבר הגעתי למסקנה, שהמקום הזה ייבנה רק באמונה ובתפילה. כמו שהצדיק אמר: 'הדבר הראשון שאני עושה לחסיד שנוסע אליי, שיעבוד את ה' יתברך ללא אלא אך עם אמונה פשוטה'. הבנתי שהקב"ה רוצה שמקום כזה ייבנה רק באמונה ובתפילה.

מי שנבחר לבנות את בית הצדיק יכול גם לבוא אליי, אני לא צריך לרוץ אחריו. פשוט עזבתי את כל ההשתדלויות והתחלתי להתפלל לקב"ה, שיזכה אותי לבנות בית לרבי, בית שייגעו אליו יהודים מכל העולם, ובזכותו יקבלו חיות מהצדיק כבחיים חיותו.

ביום ההילולא - כ"ב בתמוז תש"פ, הגעתי לשדה תעופה ריק. הקורונה עדיין מנעה מאנשים לטוס לחו"ל, וגם הביורוקרטיה של הנסיעה היתה קשה מאוד. ברוך ה' שלא חשבתי לרגע לוותר על השהייה בלודמיר בכ"ב בתמוז. לציון הגיעו בסך הכול ארבעה אנשים מארץ ישראל, ועוד כשלושים אנשים מאירופה.

לראשונה התקיימה הכנסת האורחים בשטח שנקנה ליד הציון, שם הועמד האהל.

באותו זמן, ה'הכנסות אורחים' ברחבי אוקראינה לא פעלו כרגיל. הקורונה הורגשה היטב בכל פינה, ולכן לא היה מאיפה להשיג אוכל לאורחים. יהודי טוב התקשר ושאל: "אני נמצא כעת בדרך ללודמיר, האם צריך משהו להכנסת אורחים?" אמרתי לו שאני אשמח מאוד אם הוא יקנה אוכל לציבור.

היהודי לא חשב פעמיים, נכנס לחנות וקנה שם כל מה שאפשר לקנות בלי צורך בכשרות, כמו ירקות, דגים חיים עם קשקשים וכדומה. הוא קנה גם אמצעים לבישול האוכל. ברוך ה', ארגון ההילולא היה למעלה מכל חלום בימים אלו.

שבועיים לאחר מכן מצלצל אליי היהודי שקנה את האוכל. הוא מספר לי: "כשהגעתי לציון הייתי בחובות עצומים. אבל מאז שחזרתי הביתה אני מרגיש שהשפע רץ אחריי. אני בטוח שזה רק בזכות הצדיק. מה קורה עם הבניין?"

"איך לי אפילו דולר כדי להתחיל" - אני אומר לו.

"עם מה צריך להתחיל?" הוא שואל אותי.

"עם רישיונות לבניין גדול".

"עליי. אני כבר שולח לך עכשיו שש אלף דולר, שיהיה לך איך להתחיל". נכנסתי מיד לתהליך. במשך שנה התקדמנו עם הרישיונות, שהעלות שלהם הגיעה לכמעט עשרים אלף דולר. הרישיון הסופי היה צריך להגיע בחודש אב תשפ"א.

ביום ההילולא - כ"ב בתמוז תשפ"א, כבר חגגו יום הילולא רבתי, עם מאות אנשים. זכינו גם שתבואנה קבוצות נכבדות, ביניהן אדמור"ם יחד עם החסידים, אבל היו הרבה קשיים מכל הכיוונים. הקושי העיקרי היה שהמקום לא היה מוכן לקבל את מאות האורחים בכבוד הראוי להם. היו חסרים דברים מינימליים ביותר, כדי לקבל את הקהל הגדול. בבוקר יום ההילולא נשברתי. נכנסתי לציון ובכיתי, פשוט נכנסתי לצדיק שעומד כמו בחיים חיותו, ואמרתי: "רבי, הזמנת אנשים להגיע אליי, אני

הטלית של ר' חיים

הרה"ג ר' שמעון הירש מספר: בכל פעם, בעת מסירת השיעור בשיבה, יש לי מנהג להוסיף סיפור שיש בו מוסר השכל. בעבר היה עלי לעמוד ולהתייגע כדי למצוא סיפורים מרתקים ומלמדים, אבל היום, כבר אין לי כל קושי בכך. אני מתקשר לקו השגחה פרטית, מקשיב דקות ספורות, וכבר יש לי סיפור מאלף ומוסרי בצדו. באחת הפעמים שמעתי סיפור נפלא, בשלוחה מספר 3, בדרשות של ר' דוד, אולם לא ידעתי אם לספרו לבחורים, מכיוון שאין זו הלכה פסוקה שכך צריך להתנהג. מצד שני, זה היה סיפור יפה ומרגש, וחשבתי שתהיה תועלת גדולה ממנו, אולם שמרתי אותו בלבי.

זמן קצר עבר מאז ששמעתי את הסיפור, והנה הזדמן לי להיות במחיצה אחת עם שר התורה מרן ר' חיים קנייבסקי זצוק"ל. סיפורתי לו את הסיפור בקצרה ושאלתי אם ראוי לספרו לבחורים. ענה לי מרן דעת תורה: "מצווה לפרסם!"

וכך סיפר ר' דוד: בחברא קדישא, יש מומחה גדול בכל מה שקשור לליקוט עצמות וקבורתן מחדש, הלוא הוא הרה"ח ר' מנחם מגדל עקשטיין שליט"א מזקני חסידי נדבורנא, אשר מעל ליוכל שנים מתעסק בעבודת הקודש. כאשר הפוסק הגדול הרה"ג ר' שמואל הלוי וואזנר ז"ע היה בחיים, היה ר' מגדל שואל אותו בכל דבר ודבר, עד שהרב וואזנר אמר עליו שהוא בעצמו כבר יכול להיות רב לעניינים אלו, מרוב שהוא שאל את כל סוגי השאלות האפשריות. אחרי לוויה של הטמנת ארון של עצמות שהועלו מאזור קזחסטן, שאלתי את ר' מגדל - כך מספר ר' דוד - אם כבר יצא לו להתעסק בהעלאת עצמות מאזור זה.

"כן", הוא אמר, "וזה היה משהו יוצא דופן".

ר' מגדל קיבל בקשה מר' דוד גרוס, יהודי זקן הגר בארץ ישראל, להעלות את עצמות אביו ר' חיים ז"ל לארץ הקודש, לבית החיים בבית שמש. ר' מגדל נסע במיוחד לבית החיים בקזחסטן, איתר את המצבה, נעמד באמירת מזמורי תהילים וסדר של בקשת סליחה מהנפטר והחל בעבודה. הגוי שלצדו מפנה את החול, ור' מגדל מרים את הבלוקים. ברגע שהירים הוא נבהל מאוד. מול עיניו נגלתה טלית צמר עבה, מהסוג שיהודי גליציה היו מתעטפים בה. טלית שלמה ששרדה בקבר שישים ושלוש שנים!

כאשר ר' מגדל ניגש לפתוח קבר, הוא לא עושה זאת לפני שהוא מקבל אישור מכמה רבנים מזקני הדור, שהם לוקחים על עצמם את האחריות לפתיחת הקבר. ר' מגדל קיבל אמנם אישור, אבל הוא ידע שמדובר באדם פשוט ששמו היה חיים בן ר' יצחק גרוס, גומל צדקה וחסד. הוא לא העלה בדעתו שהוא עומד לפתוח קבר של גדול בישראל. מה יעשה? האם ימשיך בעבודה או יעצור?

פלפאפון לא היה עמו, וגם לא אמצעי תקשורת אחר. היחיד שאיתו הוא יכול לדבר היה הריבונן של עולם. ר' מגדל פתח בתפילה נרגשת. עשר דקות הוא שפך את לבו ובקש סימן מן השמים אם להמשיך או להפסיק. בתום אותן עשר דקות שר' מגדל מתגעגע אליהן עד היום, הוא חש משיכה פנימית עזה להמשיך ולעשות את המוטל עליו, כאילו דוחפים אותו לפתוח את הקבר עד הסוף ולהעלות את העצמות ארצה. עתה גדל הפלא בעיניו עוד יותר.

רוצה להביא להם את הטוב ביותר, אבל אין לי אידך". אמרתי ברוב כבי: "רבי, אני רוצה כאן בניין. לפחות עד היארצייט הבא, שיהיה כאן בניין ראוי לקבל בו את האורחים". אחרי שעה ארוכה הרגשתי שהרבי ענה לי: 'תירגע, יהיה כאן בניין'. אם היו שואלים אותי איך יהיה בניין בשנה הבאה, והרי הבנייה לבדה אורכת כמה שנים, לא הייתי יודע לענות. אבל הצדיק כבר אמר שהוא לוקח את השכל, אז פשוט 'האמנתי' שיהיה בניין.

— — —

כ"ה בתמוז - ההתמודדות מחריפה. חוזרים הביתה ומלודמיר מגיעות שמועות, שהתושבים הגויים מתנגדים לקבלת הרישיונות, שהיו אמורים להגיע במלואם שבועיים אחרי ההילולא. הם ראו את הציבור הגדול שהגיע ביום ההילולא, דבר שהם לא היו רגילים אליו, והם עושים הפגנות: "לכאן היהודים לא יגיעו". זאת היתה הסיסמה שלהם.

בהשתדלות של הרב של זייטומיר, הרה"ג ר' שלמה וילהלם שליט"א, נשלח יהודי טוב בשם אלכסנדר שלמה, ולו קשרים מסועפים ברחבי אוקראינה, כדי לנסות להרגיע את הרוחות.

אלכסנדר שלמה מגיע לשם ואומר לי: "שמע, ניסינו הכול. אין שום סיכוי שבעירייה יאשרו את זה".

אמרתי לקב"ה: "אני מאמין שכל מה שאתה עושה, לטובה אתה עושה". התחזקתי ביותר, שעוד נזכה לראות את הטובה בעיניים.

יום למחרת, אלכסנדר שלמה עדיין נמצא בלודמיר, והנה מגיע טלפון מראש הקהילה היהודית בלודמיר, שאומר: "בניין המלון המרכזי של העיר עומד למכירה". המלון נמצא ברחוב קניאציה וסילקה 1, שתי דקות הליכה מבית החיים, ועומד למכירה כפשוטו. בניין שלם מוכן, לא שטחים שצריכים לעבור רישיונות, תוכניות, חפירה, בנייה, רכישת ציוד ועוד, ללא תהליכים ארוכים שנמשכים על פני כמה שנים. אנחנו פשוט מקבלים בניין שלם, כולל כל הציוד, כולל פועלי ניקיון, ממש הכול בכול.

מיד נשלח אלכסנדר שלמה לשבת עם המוכר, על מנת לסגור את שלבי הרכישה.

מאז עברנו ניסים ונפלאות, בכל יום ניסים גלויים ממש. עד שבז' באדר ראשון תשפ"ב, יום ההילולא של משה רבינו שהתפשטות שלו בכל דור ודור, נגמרה הרכישה.

פשוט בניין בלילה אחד. לפעמים, כשמזמרים את הזמר 'איש חסיד היה' במוצאי שבת, עולה המחשבה 'איך זה יכול להיות', איך נבנה לו בניין בלילה אחד. אז הנה. אנחנו רואים בעיניים שזה יכול לקרות. הצדיק מראה כל הזמן: תאמינו, בלי שכל, הקב"ה הוא כול יכול. אם היו שואלים אותי איך יכול להיות שיהיה כאן בניין להכנסת אורחים בשנה הבאה בהילולא, לא הייתי יודע לומר שהבניין כבר מוכן מזמן.

כשעבר שבוע ונודע בעיר דבר הרכישה, רעשה כל לודמיר. אחד מהתושבים פרסם לכלל תושבי העיר: "זוהי שלפני שבעה חודשים אמרתי לכם, 'אל תפריעו ליהודים?' כי כשהיהודים רוצים בניין - יהיה להם. תיתנו להם עכשיו, כי אם לא, בסוף הם יסתדרו עוד יותר טוב. תראו איך הצליח להם. הם קיבלו בניין שלם!"

נס גלוי נוסף עשה אתנו הקב"ה: כשהקנייה נחתמה, הטנקים הרוסיים כבר עמדו בהיכון בגבולות אוקראינה לקראת המלחמה. אנשים ניסו לומר לי: "אל תקנה עכשיו, כי אולי תפרוץ מלחמה ואז מחיר הבניין יהיה זול יותר".

לא שעיתי לעצתם. אמרתי, "אם הקב"ה שולח עכשיו את הבניין, מי אני שאכחזק?" הלכתי בתמימות עם דברי רש"י הידועים: 'התהלך עמו בתמימות ולא תחקור אחר העתידות'. אכן, החלק הראשון של התחזית התגשם, שבועיים לאחר הקנייה פרצה המלחמה באוקראינה. אולם החלק השני התבדה לגמרי. עכשיו, כשכבר עברו כארבעה חודשים מתחילת המלחמה, מתברר גודל ההשגחה העליונה. לודמיר שוכנת שנים עשר קילומטר מהגבול הפולני. עד המלחמה המקום היה מהמקומות המרוחקים באוקראינה, וכעת לודמיר היא מהמקומות המבוקשים ביותר, מכיוון שהרוגע נשמר שם גם בימי המלחמה. אם הייתי מחכה עם הקנייה, ספק גדול אם היו מוכנים למכור לי עכשיו את הבניין, וגם אם כן, המחיר היה עולה בהרבה.

אני מסיים בהודאה, 'עד הנה עזרנו רחמיך ולא עזבונו חסדיך' ה' אלוהינו, ומבקש 'אל תטשנו ה' אלוהינו'. שנוכל לסיים בקרוב עם השיפוץ של הבניין, ושהבניין יוכל להכיל את עשרות אלפי האנשים שיגיעו במשך השנה לצדיק, לעמוד לפניו ולפעול אצלו כבחיית חיות.

(יום רביעי פרשת חוקת תשפ"ב, בוקר / סיפור מס' 28317)

מתחת לטלית היה המראה צפוי ביותר, כמו של כל מי שנפטר לפני זמן כה רב. לא היה כל זכר לתכריכים, ורק עצמות היו שם. הרימה עשתה את תפקידה בנאמנות ובדיוק מדהים. הכול נאכל, אבל הטלית נשארה שלמה בהשגחה פרטית מיוחדת מלמעלה! זהו דבר שהוא לגמרי מחוץ לדרך הטבע.

ר' מנדל הביא את הארון ארצה והמשיך עמו עד לקבורה. אמנם אין זה מתפקידו ללוות את המת למנוחתו האחרונה בארץ ישראל, אולם התחושה האישית שלו היתה, שמכיוון שהוא טיפל בעבודת הקודש, יש לו אחריות לראותו נטמן כדת באדמת ארץ הקודש.

למנהג זה היה עתה משמעות מיוחדת. כאשר יצאו ללוויה, ניגש ר' מנדל לרב וסיפר לו על דבר הטלית העתיקה ששרדה בתוך הקבר. השאלה עכשיו היא, מה לעשות? המנהג בארץ ישראל הוא, שאין קוברים את המת בטלית. דעת הרמ"א שמי שהיה נזהר בציצית מניחים לו ציציותיו, אבל רבינו תם כתב במפורש, כי הציצית הרי רומזת לתרי"ג מצוות, והטלית מעידה שהאדם קיים את כל התורה כולה. עתה - כך כותב רבינו תם - שנתמעטו אנשי מעשה, ומי יאמר זיכתי לבי וקיימתי את כל המצוות כולן? אם האדם לא קיים את כל המצוות, הרי זו עדות שקר שעלולה להפריע לאדם בעולם האמת. בימינו נוהגים בארץ ישראל, שאף צדיקים גדולים ועצומים אינם נטמנים בטלית. ומה יעשו עתה? הרי אין זו טלית פשוטה כלל וכלל. טלית שמן השמים שמרו אותה והשגיחו עליה, אי שם בתחתיות ארץ, בקזחסטן, ונתנו לרימה הוראה מדויקת שלא לגעת בה כלל וכלל, דורשת התייחסות מיוחדת.

הרב קרא לבנו הזקן של ר' חיים גרוס וביקש: "ספר לנו על אבא שלך".

"אני לא זוכר הרבה, כשנפטר הייתי בחור בן עשרים", התנצל הבן. "ברחנו מגליציה מאימת המלחמה, ואבי ז"ל אמר לי, כי הוא רואה שלבו חלש והוא לא יחזיק מעמד. הוא ביקש ממני שבעת פטירתו ייטמן היכן שאמצא מקום ראוי, ושכאשר יתאפשר לי אעלה אותו לארץ ישראל. מה שאני יודע זה מה שכתוב על המצבה: נתן צדקה וחסד בחיבה ואהבה".

"יפה מאוד", אמר הרב, "אבל זה לא מספיק. יש הרבה אנשים שהם בעלי צדקה, וברכה תבוא על ראשם, אולם כאן יש משהו מיוחד דווקא עם הטלית. האם זכור לך פרט מחייו של אביך שקשור בטלית או בציצית?"

"הו, בוודאי", נזכר הבן בבת צחוק, "אבא שלי נזהר כל ימיו שלא לשוחח שיחת חולין בזמן שהוא עטוף בטלית. אפילו כאשר שאלו אותו לשמו כדי לקרוא לו לעלייה לתורה, הוא היה מוריד את הטלית, עונה 'חיים בן יצחק' וחוזר ולובש אותה".

הרב התרגש מאוד. יהודי תמים מקבל על עצמו קבלה להדר במצווה ולשתוק עם הטלית, והוא זכה שבזמנו כל העולמים ישמרו את טליתו עשרות שנים! שהרי הקב"ה אינו מקפח שכר כל בריה. לא רק זה, אלא שהוא זוכה כי שלמותה של טליתו תתגלה ותתודע בציבור בעת שמעלים את עצמותיו ארצה.

הרב הורה בהוראת שעה לטמון את הטלית על עצמותיו. זכה היהודי ר' חיים בן יצחק שמעשהו נודע ברבים, לחזק ולעודד את השותקים בעת התפילה. ולא עוד אלא שמרן רבי חיים זי"ע הורה: "מצווה לפרסם!"

זהו נוסח מצבתו בבית העלמין 'ארץ החיים' בבית שמש:

פ"נ, ר' חיים גרוס ב"ר יצחק ז"ל, מהאלשיץ, גליציה.

עטרת תפארת משפחתו, גמל צדקה וחסד בחיבה ואהבה.

נפטר במקום גלותו באקטיובינסק קזחסטאן, י' תמוז תש"א.

הובא למנוחות בארה"ק כ"ג מנחם אב תשס"ד

תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

(מתוך שיעור 248 בשער הבטחון)

שאלה פרטית

שאלות ותשובות באמונה, בטחון והשגחה פרטית

ברצוני לשאול שאלה כללית: בעת ניסיון, כגון כשהמצב דחוק מאוד וחקוקים לכסף למטרה דחופה, או בעתות חולי וכן עם כל צרה שבאה - מה למעשה צריכים לחשוב, ובאיזו מחשבה להתחזק?

ר. ש. מבית שמש

שאלה מס' 15

זאת למודעי, שבהוראות למעשה בכל ענייני אמונה וביטחון צריך כל אחד לקיים לעצמו 'עשה לך רב'. התשובות שמתקבלות מהקוראים החשובים, הן אך ורק כדי לדון ביחד בסוגיית הביטחון, אבל להוראה למעשה שכל אחד ישאל את רבו.

השלך על ה'יהבך

הרב שמעון רוטמן מבית שמש: אחד הכללים במידת הביטחון זוהי הידיעה שנמצאים בידיי של הקב"ה, ושבבואי ה' הטוב יעזור וישיע. בעת קושי מומלץ לחדד נקודה זאת. ולכן באותה עת כדאי לשנן פסוקי ביטחון, כדוגמת 'אין מעצור ביד ה' להושיע' וכיוצא בזה. דבר זה עצמו כבר מביא הקלה, ובבואי בזכות ההתחזקות רואים ישועה גדולה.

וביתר חידוד אומר לנו הרב גבריאל ברקוביץ מירושלים: יש מצבים שבהם צריכים להתבטל לגמרי מפני רצון ה', כנאמר (תהלים מו, יא): 'הרפו דעו כי אנכי אלקים'. פשוט להרפות, להסיר את הדאגה מהלב. להשלך את המשא אל ה', 'השלך על ה' יהבך', ולדעת כי רק ה' מנהל את המצב, ורצונו זה מה שיהיה.

הרב יהודה גבירצמן מבית שמש: צריך לדעת כי בכל צרה ומצוקה ה' עמו, 'עמו אנכי בצרה'. כאשר יודעים זאת, מקבלים ישוה הדעת ומתחזקים מאליו.

הרב ברוך וויס מבית שמש מסביר זאת בדברי מליצה נאים: מעשה באדם שהיה תמיד טרוד ודאג, מסובב בדאגותיו ובטרדותיו. תדיר היה מתוח ופוחד על מה שיהיה בעוד רגע. באחד הימים ראוהו שהוא רגוע. שאלו אותו: כל הבעיות שלך כבר הסתדרו? לא - הוא עונה - ראיתי כי באו מים עד נפש, ואיני יכול לשאת כל כך הרבה דאגות. לכן שכרתי איש אחד שידאג עבורי את דאגותי, ותמורת כך אני משלם לו עשר אלף דולר בכל חודש. שאלו אותו: מהיכן תביא לו סכום כה גדול? - על שכרו - הוא עונה - שהוא ידאג. על כך בדיוק אני משלם לו... אכן זהו הפתרון: לתת למישהו אחר את הדאגות. ומי לנו גדול מה, שהוא יודע בצורה הטובה ביותר איך לדאוג עבורנו...

הרב חיים אייזנבאך מאשדוד: שישים אל לבבו, שעד הנה בכל הניסיונות שבאו עליו עזרהו ה', ובבואי יעזרהו גם עתה. כמובא בשבעת התנאים בחובות הלבבות.

קץ שם לחושך

הרב דוד לייפער מירושלים והרב שלמה קריבוס מבית עילית: בוראי ה' יעזור ותצא מחשכה לאורה. וזה הדבר

שצריך לזכור בשעת מעשה: כי קץ שם לחושך, ובעזרת ה' גם זה יעבור. כדברים האלו היה מרן הסטייפלר זיע"א אומר להתחזק תמיד - בכך שהמצב לא הולך להישאר כך. ובכלל, בעת קושי הרי מרגישים את קרבת האלוקים, את המשענת האיתנה המצילה אותנו מכול קושי.

לטובתך זה בא

הרב דוד ח' הלוי ממודיעין עילית: קשיים הם הדברים הטובים ביותר שיכולים לבוא על האדם. שום דבר בעולם לא ידמה ולא ישווה למתנה טובה זו שקיבלנו מאת ה'. זאת על פי מה שנאמר במסכת (חגיגה ט): מאי דכתיב (ישעיהו מח, י) הנה צרפתיך ולא בכסף בחרתיך בכור עוני? מלמד שחזר הקב"ה על כל מדות טובות ליתן לישראל ולא מצא אלא עניות. מסביר רבנו חננאל: כדי שיהא לבם שבור וכונתם לשמים ועיניהם תלויות לרחמי וחסדיו, ע"כ. כשיש קושי צריך לנצל הזדמנות זאת, הסיבה לקושי היא שה' רוצה שנפנה אליו. וזהו הרווח העיקרי שיש. הישועה היא כבר רווח משני...

להיטיב לך באחריתך

הרב אהרן בייפוס מירכסיים: העולם הזה דומה לפרודור. תמיד בעת ניסיון יש לזכור שאנו נמצאים בעולם ארעי, ובעולם זה לפעמים צריך לעבור 'יסורים'. רק שם בעולם הבא א"ה, יהיו לנו חיים טובים ומאושרים. שמעתי רבות מהמשגיח ר' דב יפה זצ"ל, שיש לזכור שאנו דיירי העולם העליון, וכל מה שאנחנו נמצאים כאן זה רק כדי להכין עצמנו לחזרתנו לעולם העליון. כאשר זוהי הגישה, כל הניסיונות והקשיים מקבלים פרופורציה אחרת.

שאלה לעלון 95

אני מתעסק עם מכירה של מוצר מסוים. אני לוקח את המחיר הרגיל והמקובל בשוק, אך פעמים רבות כשהלקוח מתלבט, אני מוריד קצת מהמחיר. שאלתי היא אם מצד אמונה וביטחון זה נכון לעשות כן? שהרי אם נגזר עליי שיעור אליו סכום כסף מסוים, הרי גם אם אני מוריד מהמחיר, הכסף המדובר יבוא אליי. ואולי תנינה הנחה היא ריבוי השתדלות ולהיטות לגמור את העסקה?

א. ר. מחפיה

מסירת שאלות ותשובות: בקו השגחה פרטית 02-30-11-300 שעות 5:3 (לאחר בחירת השפה) | [זמן ההקלטה מוגבל ל-3 דקות] | במייל 023011300@gmail.com | בקסם 02-6599189 תשובות יתקבלו רק עם שם מלא ושם עיר עד יום ראשון פרשת מטות. שם השואל יכתב בראשי תיבות ושם עיר.

השפעה פרטית

מדבר חיים מנתניה. אני מאוד נהנה מהקו, הוא מחזק אותי מאוד ואני מקשיב לו מידי יום. במיוחד אהובה עליי 'שיחת החברים', מאת הרבנים החשובים שמדברים דברי חיזוק.

מצד המקליט

לצורך רכישת דירה הגשתי בקשה להלוואה מהבנק, אותה התמהמה הבנק זמן רב מלאשר. הבטחתי לתרום להצפת העלוניים בארבעים בתי כנסת. חצי שעה אחרי ההבטחה אושרה ההלוואה.

מצד המתקשר

קח גם אתה שותפות קבע בהצפת האמונה בעולם

ותוכה להבטחת חזונו למזכי הרבים: בנינו ובני בני יראים ושלמים

התקשר עכשיו

לקו השותפות 02.6313.742

העברה לבנק	משלוח בדואר	בעמדות נדרים
לאתר 902	לתי. 5475	פלוס על שם
חשבון 57390056	ירושלים	'שער הבטחון'

הנצחה פרטית

לזכות עידן ישראל בן טרז אסתר וזוגי איריס נועה בת סוליקה ויוצ"ח שיחי

עלוניים ל-100 בתי כנסת

בהודאה על העבר ובקשה על העתיד

עלוניים ל-50 בתי כנסת

לפרנסה בשפע וברווז ובניקל.

עלוניים ל-40 בתי כנסת

לפרנסה בשפע ושואכה לבטוח בה'.

הייתי צריך לישועה לפרנסה ורציתי להתקבל למקום עבודה הבטחתי לתרום 40 בתי כנסת ובי"ה תוך תקופה התקבלתי לעבודה שרציתי והבטחתי לפרנס.

רציתי למצוא שוכר לדירה הבטחתי לתרום 40 בתי כנסת ובי"ה תוך כמה ימים מצאתי שוכר.

בעילום שם ליווי הגון בקרוב.

המעוניינים להפיץ את העלון מוזמנים להתקשר למשרד ההפצה

בתלפון 02-5866-075

מענה אנשי בין 13:00-15:00

זמן להשאיר חודעה בלב שעות הפעילות וזמן אלים מס' 1

מחלוקת העלונית הינה לא תשלום לפעמים 250 עלונים הפעלה בתפוצה בקרוב. חזקת או 20 עלונים במחיר משלוח בלבד

מייל לעלונית סיפורים: A023011902@GMAIL.COM

העלון יוצא לאור גם באידיש ואנגלית

לקבלת העלון במייל ל- B023011300@GMAIL.COM

נקודה מתוך שיעור המופלא של
הרה"צ ר' בעריש שנייבאלג שליט"א

רגע של ניסיון

רק לרגע. במלוא המובן של המילה - רגע, שנייה. שניה של התחזקות וכבר נמצאים אחרי הניסיון. את אותו רגע של ניסיון יש לנצל היטב, בחיזוק ובהתקרבות לה', ועל די כך, מלבד זאת אשר יתחזק יותר באמונה עוד יעבור לו הצער שהוא שרוי בו.

וכן מובא בבית הלוי (קונטרס ביטחון, אות כד): 'וזאת תורת האדם הישר, כשמגיע לו איזה צער חלילה או חסרון מזונות, לא ירבה בהשתדלות, רק יפשפש במעשיו אשר לא טובים שסיבבו לו כל זה, וכאמרם (ברכות ה, א) אם רואה אדם שייסורים באין עליו יפשפש במעשיו, וישבו ממעשיו הרעים וישפוך שיחו לפני הקב"ה שיחלצו למרחב, כמאמר הכתוב (תהלים קב, א): 'תפילה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפך שיחו'. וכאמרם במסכת נדה (ע): 'מה יעשה אדם ויתעשר יתפלל למי שהעושר והנכסים שלו'. ויחזק לבו בביטחונו ובתקוותו בו יתברך, ויקבע בלבו אשר בלעדו יתברך אין לו ממי לבקש עזרה. וכבר מבואר בספר נפש החיים (שער ג', פרק י"ב), אשר אם רואה אדם את עצמו בצער חלילה, יתבונן באחדות הבורא אשר אין עוד מלבדו, ואז ממילא יסתלקו ממנו כל הדינים והקטרוגים, עכ"ל.

רגע של ניסיון, רגע של התחזקות, רגע של התעלות.

הארה פרטית

מתוך שיעורי המשפיעים בקו השגחה פרטית

'ניסיון' הוא מלשון 'הרמה'. כשאדם בא לידי ניסיון והוא מתגבר עליו, על ידי הניסיון עצמו הוא מתרומם. על הפסוק 'צדיק כתמר יפרח' מסביר המלבי"ם, ש"כל הרואה מכיר ואומר, שעל ידי זה עצמו שהמריעים קמים על הצדיק, על ידי זה יפרח כתמר ויתרומם ויצלח".

בענייני אמונה יש הרבה ניסיונות. אלה הן הזדמנויות לקבלת חיזוק באמונה ולהתקרבות אל ה'.

האמת הוא כי ניסיון הוא רק דמיון, זה לא דבר אמיתי. במסכת סוכה (נב.) מובא שלעתיד לבוא הקב"ה ישחט את היצר הרע, 'צדיקים נדמה להם כהר גבוה ולרשעים נדמה כחוט השערה'. כשנדייק בלשון חז"ל נראה שהם אומרים בלשון 'נדמה'. לעתיד לבוא כאשר ישחט את היצר הרע, כולם יראו שזה היה רק 'נדמה', דמיון ותו לא.

כך גם מסופר במדרש, שכשהלך אברהם אבינו לעקוד את יצחק נעשה השטן לפניהם כנהר גדול ונכנסו אברהם ויצחק במים עד צווארם. כל הניסיון היה רק דמיון של נהר. כך גם היה בניסיון של חטא העגל, שנשלו בו ישראל כשהשטן הראה 'דמות' מיטתו של משה, משהו לא אמיתי שהוא רק דמיון. ועל זו הדרך הם כל הניסיונות.

מלבד זה שהניסיון הוא רק דמיון, הרי שהניסיון הוא

שיעורי הרה"צ ר' בעריש שנייבאלג שליט"א נמסרים פעם בשבועיים באידיש ופעם בשבועיים בעברית, בשעות 2 < 3 (לאחר בחירת השפה)

מִרְנַן הַגָּה"צ רַבִּי בְּנִימִין פִּינְקֵל שְׁלִיט"א

דְּרָכֵי אֲכִילָה שֶׁל בְּנֵי תוֹרָה

אוֹלֵי נִפְתָּח בְּכָלל בְּנוֹשֵׂא הָאֲכִילָה, הָאֵם אֲכִילָה קְשׁוּרָה לְרוּחָנִיּוֹת?

בְּתוֹרָה יֵשׁ מוֹתֵר וְאִסוּר. אִסוּר זֶה מֵה שֵׁשׁ עָלִיו אִיסוּר חוּץ מִפִּיקוּחַ נֶפֶשׁ כְּמוֹבֵן, וְכָל אָדָם נִזְהָר אֲפִילוֹ מִחֲשֵׁשׁ אִיסוּר. כְּשֶׁמִּגְדִּירִים אֶת הַ"מֹּתֵר" צָרִיךְ לִדְעוֹת מֵה מוֹתֵר וּמֵה נִכְלָל בְּדִבְרֵי הַרְמַב"ן הַיְדוּעִים בְּפִרְשֵׁת קְדוּשִׁים כִּ"נִּבֵּל בְּרִשּׁוֹת הַתּוֹרָה".

לְמִשָּׁל, יֵלֵךְ בַּחוּר בְּשַׁעֲתוֹ הַפְּנוּיָה וְיֹאכֵל בְּרִצִּיפוֹת חֲפִיסוֹת שׁוֹקוֹלֵד, וְעוֹד מִיָּנִי מַעֲדָנִים שׁוֹנִים, כְּשֶׁנִּשְׁאֵל אוֹתוֹ לְפֶשֶׁר הַדִּבְרִי, הוּא יֹאמֵר שֶׁזֶה בְּהַכְשָׁר הַבִּד"ץ. הָאֵם הוּא עֹשֶׂה עֲבֵרָה? לֹא, הוּא לֹא עֵבֶר עֲבֵרָה אֲבָל הוּא "נִבֵּל בְּרִשּׁוֹת הַתּוֹרָה". לֹא מֵתֵאִים לַיהוּדִי, וְכָל שָׂכָן לִבְנֵי תוֹרָה לְהִתְנַהֵג בְּצוּרָה מוֹפְקֶרֶת וְלִהְיוֹת זוֹלָל וְסוֹבָא. נִכּוֹן, צָרִיךְ לֵאכּוֹל, אֲבָל צָרִיךְ לִדְעוֹת אֶת הַגְּבּוּלוֹת.

כְּמוֹבֵן שֶׁלֹּא צָרִיךְ לְהִסְתַּגֵּף וְלִהְתַּעֲנוֹת, וְאֵם בַּחוּר אוֹ אֲבִיךָ לֹא יֹאכֵל הוּא יִחְלֹשׁ וְלֹא יוֹכֵל לְעַבּוֹד אֶת ד' כְּרָאוּי, וְלֹא רַק לֶחֶם וּמִים אֲלָא צָרִיךְ גַּם לֵאכּוֹל מִזּוֹן בְּרִיא שְׁנוֹתֵן כּוֹחַ לְאִדָּם, אֲנִי לְעֵתִים גַּם מִיַּעַץ לְבַחוּרִים וְלִאֲבִרִים שְׁמוֹתֵר לְהַכְנִיס גַּם דְּבַר מִתִּיקָה לִפֵּה וּתְחַשׁוּב שֶׁזֶה יִתֵּן לָךְ מִרְץ וְחֶשֶׁק לְעַבּוֹדֶת ד' מוֹשְׁלֵמַת.

לְאִדָּם יֵשׁ תַּכְלִית בַּחֲיָיו לֹאֵן הוּא רּוֹצֵה לְהַגִּיעַ, וּמִי שֶׁמִּקְדֵּשׁ אֶת אֲכִילָתוֹ הוֹפֵךְ אֶת הַגִּשְׁמִי לְרוּחָנִי וּמִקְבֵּל שָׂכָר גַּם עַל אֲכִילָה שֶׁלִּכְאוּרָה הִיא פְּעוּלָה גִּשְׁמִית, כֹּאשֶׁר הִיא נַעֲשִׂית כְּרָאוּי.

הִיכָן בִּאֲמַת נְקוּדַת הַמִּבְחָן מִתִּי זֶה גִּשְׁמִי וּמִתִּי זֶה רּוּחָנִי?

נְקוּדַת הַמִּבְחָן הִיא הָאִדָּם אִדָּם מִחֲפֵשׁ בַּחֲיָיו תַּכְלִית אוֹ שְׁרֹצָה רַק לְמִלְאוּת אֶת כְּרִסּוֹ. לְפַעֲמִים אָדָם גַּם יוֹכֵל לְמִלְאוּת אֶת כְּרִסּוֹ וְלִדְמִיין שֶׁהִכּוֹל לְעַבּוֹדֶת הַבּוֹרָא, וְכֵן הוּא מִרְמָה אֶת עַצְמוֹ. אֲבָל מִי שֶׁאוֹכֵל בְּעֵדִינּוֹת, וְאֵם אֲנִי מְדַבְּרִים עַל חֹדֶר אוֹכֵל בִּישִׁיבָה, הוּא דוֹאֵג שֶׁגַּם לְחַבְרוֹ יִהְיֶה, יֵשׁ לוֹ רִצּוֹנוֹת וְשִׂאִיפוֹת שֶׁבִּאֲמַת הָאוֹכֵל יִסְיִיעַ לוֹ לְעַבּוֹדֶת הַבּוֹרָא וְאִזּוֹ הַשּׁוֹלְחָן עָלָיו הוּא אוֹכֵל הוּא כְּמִזְבֵּחַ וְאֲכִילָתוֹ כְּקֶרֶבֶן.

חֻבָּה לְהַזְכִּיר אֶת הַמִּשְׁנָה בַּאֲבוֹת שֶׁשִּׁלְשָׁה שֶׁאֲכָלוּ עַל שׁוֹלְחָן אֶחָד וְלֹא אָמְרוּ דְּבַרֵּי תוֹרָה הִרִי זֶה זְבָחִי מִתִּים, חִיִּיבִים לֹאֵמֵר דְּבַרֵּי תוֹרָה. אֲנִי מִיַּעַץ שְׂכֵדָאִי אַחֲרֵי שֶׁקִּצַּת אֲכָל כֶּבֶד, וְלִפְנֵי שֶׁמִּמְשִׁיךְ שִׁיעָצוֹר, יֹאמֵר מִשְׁנָה אוֹ הִלְכָה וְאִזּוֹ יִרְגִּישׁ שֶׁהוּא מַכְנִים אֶת הַקֶּב"ה בְּתוֹךְ הָאוֹכֵל וְיֹאכֵל לְהַמְשִׁיךְ לֵאכּוֹל בְּתִיאֲבוֹן.

מִתִּי הַהִתְנַהֲגוֹת הָרְאוּיָה שֶׁצָּרִיכָה לִהְיוֹת בַּחֹדֶר הָאוֹכֵל בִּישִׁיבָה?

"וְאִהְיֶה לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ זֶה כָּלל גָּדוֹל בְּתוֹרָה" זֶה מִתְבָּטָא בְּמִיּוּחַד בַּחֹדֶר הָאוֹכֵל. גּוֹי בֹא לְהַלֵּל וְרָצָה לְהִתְגַּיֵּר, הִלֵּל אָמַר לוֹ מֵה הַבְּסִיס לְהִיכָנֵס לְכָלל יִשְׂרָאֵל: "דַּעֲלֵךְ סָנִי לְחַבְרֶךָ לֹא תַעֲבִיד זֶהוּ כָּל הַתּוֹרָה כּוֹלָה וְאִידֶךָ פִּירוּשָׁא הִיא". יִסוֹד הַתּוֹרָה הוּא אִהְבַּת רַעִים.

יִשְׁנֵם בַּחוּרִים שֶׁמִּגִּיעִים לְשׁוֹלְחָן בַּחֹדֶר הָאוֹכֵל וּמִשְׁתַּלְטִים עַל הַצִּלְחַת הַמִּרְכִּזִּית, וְכִמְעַט לֹא נִשְׁאָר לְשֹׂאֵר חֲבֵרֵי הַשּׁוֹלְחָן מֵה לֵאכּוֹל, חוּץ מִחֲשֵׁשׁ גָּזֵל שֶׁבִּדְבָר, כִּמֵּה זִהְרִיּוֹת צָרִיךְ בְּדִבְרֵי מִצַּד הַבֵּין אָדָם לְחַבְרוֹ וְהַפְּגִיעָה שִׁיכּוּלָה לְהִיגָרֵם בַּזֶּה.

זֹאת וְעוֹד, לְפַעֲמִים בַּחוּר עוֹד לֹא מוֹצֵא אֶת מְקוֹמוֹ בַּחֹדֶר הָאוֹכֵל. אֲנִי זֹכֵר שֶׁמִּרְנַן הַגָּר"ח שְׁמוּאֵל בִּיץ זְצוּק"ל הִיָּה חוֹזֵר בְּקִבְעוֹת בְּשִׁמּוּעַס בְּתַחֲלִילַת הַזְמָן עַל הַפִּסּוּק: "וְאִהְיֶה לְרֵעֶיךָ כְּמוֹךָ זֶה כָּלל גָּדוֹל בְּתוֹרָה" וְהִיָּה אֹמֵר שֶׁצָּרִיךְ לִדְעוֹת כִּי בַּחוּר חֹדֶשׁ שֶׁמִּגִּיעַ לִישִׁיבָה הוּא בְּבַחֲיִנַת "גֵּר" וְצָרִיךְ לְרַחֵם עָלָיו וּלְקַבֵּל אוֹתוֹ בְּסִבֵּר פָּנִים יְפוֹת. לִתֵּת לוֹ הַרְגָּשָׁה טוֹבָה.

ואם הדבר אמור על חברותות בבית המדרש, על אחת כמה וכמה בחדר אוכל, לתת לו הרגשה טובה ולסדר לו מקום לאכול שגם הוא ישבע, וכמה נחת רוח יש להקב"ה שבניו אוהבים זה את זה ומכבדים זה את זה.

ישנה נקודה נוספת חשובה שראוי לתת עליה את הדעת על נטילת מנה יפה. בגמרא פסחים נ: נאמר: כי אלו שנותנים עיניהם במנה יפה אינם רואים סימן ברכה לעולם. אמנם בתוס' בסוף מו"ק מבואר שיש מצוה לכהן לתת לו מדין "וקדשתו" את המנה יפה אבל זה מצוה על הישראל לתת לכהן, אבל מלכתחילה שבחור בא לשולחן ויש צלחת מרכזית, אל תרוץ לקחת את המנה יפה, אין בזה סימן ברכה!

ואם מדברים על ריצה לחדר אוכל, פעמים רבות בריצה יש גם התלעטות לאכילה, ריצה להשיג מנה יפה והוא מפחד שחלילה הבחור השני יקח לו את המנה יפה, הריצה הזו היא גם לא סימן ברכה!

יש כאלו שיש להם חשק למנה יפה והריצה נעשית כבר לפני סוף התפילה, או לפני סוף הסדר הם כבר עומדים בפתח חדר האוכל וממתנים, להיות מ"עשרה ראשונים" זהו דבר שלילי חה היפך מהנהגה של בן תורה, אדרבה זה נובע מתאוות האכילה ואין זו אכילה שגורמת לעליה רוחנית.

האמת שאפשר לחלק את הריצה הזו לחדר האוכל לשנים. לפעמים הריצה היא שאיפה לאכילה, ולפעמים זה בריחה. גם אם הוא נשאר עד סוף התפילה, מצוי פעמים רבות שאומרים אחרי התפילה פרק תהילים לרפואת חולה או על צרה גדולה, והוא אין לו סבלנות ובורח מהתהילים לחדר אוכל... כמה חסר ב"נושא בעול עם חברו" בבריחה הזאת.

ושוב, לא מבקשים ממנו שיצום, מרן הסבא מסלבודקא דצוק"ל היה מתענה על בחורים שיעלו ברוחניות, אבל ממנו לא מבקשים לצום אלא שימתין ארבע דקות ויאמר פרק תהילים, ההוא חולה ושובב במיטה ואתה רץ לאכול, אם "אחזו בולמוס" באמת מותר לו לרוץ אפילו באמצע התפילה לאכול, אבל תחשוב רגע בראש אם חלילה אתה היית חולה והיית מתקשר לבקש שבישיבה יאמרו מאות בני ישיבה פרק תהילים אחרי מנחה לרפואתך, ובחורים היו רצים לחדר אוכל, איך היית מרגיש עם זה?!!...

הריצה הזו מלבד מה שיש בה התלעטות ותאוות האכילה, יש בה גם חסרון גדול בעליה ברוחניות מצד האי נשיאה בעול עם הזולת.

אולי כדאי להתמקד ולהבהיר את הצד השלילי כיצור לא להתנהג בחדר אוכל?

אחד שמתנהג לא כראוי בחדר אוכל ולא מתחשב בזולתו, בלי להיכנס לפרטים, למשל שיש מנה כללית בשולחן והוא לוקח לו "חלק יפה" ואתם תתחלקו בשאר, הוא גורם לעצמו רע. כי הוא משתייך לבעלי תאוות ולבעלי מידות רעות. בחור בא לישיבה כדי להתעלות בתורה ולקדש את עצמו ולהצליח בתורה, ולא להיות בהמי ומגושם בתאוות האכילה.

תוס' בכתובות קד. מביאים מדרש: "עד שאדם מתפלל שיכנסו דברי תורה לתוך גופו, יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו" אבל קשה לומר גבולות מתי זה בגדר מעדנים שלא יכנסו לתוך גופו. גדולי ראשי הישיבות זצוק"ל ויבלחט"א מאד נזהרו לא לדבר עם בחורים על תאוות האכילה, משום שהצנועים מושכים את ידיהם ולא יאכלו כראוי, ואלו שתאוותיהם בהמיות, הם ישארו בהמיים... אבל צריך לדעת את דברי חז"ל האלו.

ומה העצה להינצל מתאוות בהמיות של אכילה? לחשוב על הזולת ולחשוב שאני אוכל שיהיה לי כוח לעבודת הבורא.

דברתי פעם עם מחנך פלוני ושאלתי אותו האם הוא מלמד את תלמידיו שיאמרו או יחשבו לפני האכילה שהם אוכלים שיהא גופם חזק לעבודת הבורא? א"ל אותו מחנך שהוא לא רוצה שהם ירמו את עצמם והם אוכלים בשביל הבטן ולא בשביל עבודת הבורא. אמרתי לו ומה עם שאיפות לפחות? אתה לא מחנך אותם שישאפו לכך להיות בדרגה כזו?

ויעצתי לו שיאמר להם שיתפללו לפני האוכל: שאזכה לאכול כדי שיהיה גופי חזק לעבודת הבורא... זה יעצתי לו שלא יהא קיצוני מדי לצד השני.

אבל באמת זו עצה טובה לכוון בברכה שלפני האוכל ולחשוב שבאמת ראוי שהאוכל יהיה לחזק את גופי, ואז ממילא כבר האכילה תהיה מעודנת יותר ומרוממת, ושוב חייבים להדגיש שאסור לזלזל בבריאות וחייבים לשמור על בריאות הגוף בשביל שיהא כוח לעבודת ד'.

הזכרתם את הברכה לפני האוכל, פעמים רואים בריחה גם מברכת המזון שלא כראוי...

זוהי באמת נקודה שחשוב להדגיש, כי כלל ראשון הוא הודאה להקב"ה על החסד שנותן לי. יחשוב לו כל בן תורה, איך זקניו בדורות קודמים בישיבות בליטא בפולין בהונגריה היו אוכלים 'טעג' אצל בעלי בתים, לו היית מבשר להם שיבוא יום שיתנו אוכל בישיבות, הם היו פוצחים בריקוד... ולו היית אומר להם שיתנו פרוסות לחם בשפע, ועם ממרחים ועוד תוספות, הם היו עושים יום טוב...

כמה כואב לשמוע לפעמים בחורים האומרים 'היום לא היה מה לאכול' זה בא מהפינוק שבדור הזה. אלו שאכלו 'טעג' בישיבות של פעם לא התלוננו שלא היה להם מה לאכול, ואם לך לא היה קטשופ או הפיצה לא הייתה אפוייה כראוי בארוחת ערב כבר 'היום לא היה מה לאכול' תחשוב כמה חסד ד' שיש לך מה לאכול וברוך ד' בשפע ולא חסר לך כלום, ותודה להקב"ה על זה.

הגמרא בברכות אומרת שמי שאוכל בלא ברכה הוא גוזל להקב"ה ולכנסת ישראל, משום שהוא אוכל בלי להודות להקב"ה על מה שנתן לו הוא גזלן שיחשוב טוב כמה חסד יש באוכל שהקב"ה נותן לו ובפרט בני תורה צריכים להיזהר בזה.

היה פעם עת צרה ונכנסו כמה אברכים חשובים למרן הגראמ"מ שך זצוק"ל ושאלוהו במה להתחזק בימי צרה אלו? הם חשבו שבטח יאמר להתחזק בתורה, בתפילה, במידות טובות, היה להם הפתעה... הוא אמר להתחזק ולברך ברכת המזון מתוך סידור.

מרן זצוק"ל ראה בכך יסוד לקרב את האדם להקב"ה שאדם יודה אחרי אכילה על החסד שהוא קיבל, ומאה ברכות שצריך לברך בכל יום נתקנו הרי בעת המגפה ואז פסקה המגפה, הברכה מצילה מצרה כשהיא בכוונה כראוי.

ידוע לנו שבתפילה אסור שתהיה דרך קבע. והגמרא בברכות מז. אומרת כי אסור לזרוק ברכה מפיו. מפרש רש"י: שאומר הברכה במהירות שדומה עליו כמשוי. ברכה, כל ברכה ובפרט ברכת המזון דאורייתא, צריכה להיות מילה במילה בכוונה, ולזכור את החסד שד' עושה עמנו. וכשאדם מברך כראוי האכילה שלו כבר נראית אחרת, והיא לא בהמית והוא מתעלה להיות יותר מרומם וממילא הופך את האכילה שלו לרוחנית.

לסיום, עצה טובה להנהגה ראויה בחדר אוכל בישיבה ?

בחור שחושב רק על עצמו הוא נהיה אנוכי ואחרי כן שהוא בא להקים בית, האנוכיות הורסת לו את כל הבית והדבר חלילה עובר בתורשה הלאה. הסבל הכי גדול אצל בני זוג הוא שאחד מהם אנוכי. וגם בחברה, שאחד הוא אנוכי החברה דוחה אותו וזהו מאד לא נעים להיות דחוי בחברה.

ומאידך, מי שלא חושב רק על עצמו ודואג לזולת ורוצה בטובתו, טוב לו והוא מאושר. בחדר האוכל יכול בחור להיות מתחשב ודואג לזולת, ויכול להיות להיפך. עליו לזכור שאם הוא אנוכי הוא מאבד את השם שלו ואת הכבוד העצמי שלו בעיני חבריו, ויסתכלו עליו כבהמי וכאנוכי שדואג רק לעצמו ולמנה שלו.

עצה טובה נוספת, ללמוד סימן ק"ע בשולחן ערוך או"ח עם המשנה ברורה שהוא דברי מוסר שינהג האדם בסעודה. זהו מוסר הלכתי להתנהגות ראויה הן בחדר אוכל והן בבית. וכאשר יתנהג האדם כראוי באכילתו לא תאוות בהמיות יזכה שאכילתו תהיה כקרבן ושולחנו יהיה למזבח ויכול להתעלות לדרגות רוחניות גבוהות מאכילה שהיא גם עבודת הבורא.

(מתוך קונטרס 'משיבת נפש' י"ל ע"י ישיבתו 'משכן ישראל' פנימי)

כף זכות

"והוי דן את כל האדם לכף זכות"

גליון מס. 51 | תמוז תשפ"ב | יו"ל ע"י מערכת 'קובץ גליונות'

בדידי הוי עובדא

לכבוד הגליון הנפלא "כף זכות" שע"י מערכת "קובץ גליונות"

סיפר לי האברך בעל המעשה: לפני תקופה נחוגה שמחת אירוסין לאחת מקרובות אשתי, והיות ולא הסתדר לנו להגיע מוקדם, תכננו להגיע בסוף הערב בערך בשעה 11, רק להגיע ולהגיד 'מזל טוב', לכבד ולהתניחם. והנה בהגיענו לשמחה, בעוד שאנו חושבים שנמצא אולם כמעט ריק, הופתענו לגלות שהאירוע עוד לא התחיל... בידור קצר העלה שמחים לראש הישיבה שיבוא לקרא את התנאים ועדיין לא בא, ומאן דהוא אמר שם שהוא מתעכב בישיבתו בסדר ג' ומדבר בלימוד עם בחורים וקשה לו להפסיק שיחה עמם... ורק בסביבות 11 וחצי הגיע ראש הישיבה והחל האירוע.

אני ממש כעסתי בתוכי, איך יתכן לעכב את כל הציבור, את המחוננים, חתן וכלה, כמשך כל הערב בגלל שמדבר בלימוד עם בחורים? האם יש לזה הצדקה?

ובשבת שלאחר מכן, שהינו בבית הוריה של אשתי ושוחחנו בשולחן על העניין, חזמתי הוסיפה שהיא הגיעה בתחילת הערב להיות בשכירת הצלחת ולצאת מהר

לצורך עניין דחוף, בסוף הוצרכה להתעכב כל הערב, ובקיצור ממש זעמנו ולא הבנו פשר ההנהגה הזו, לא ראינו ולא שמענו כזאת מעולם.

הנה למחרת ביום ראשון, נתמלאתי נקיפות מצפון, אולם זו סתם המצאה של אותו מאן דהוא שסיבת העיכוב היא מחמת שדיבר בלימוד, ואני סתם האמנתי ללשח"ר, ולהוצאת ש"ר, וכעסתי, והלכתי ודברתי על ראש הישיבה והכשלתי גם אחרים באיסור לשח"ר, שמא בכלל היה עיכוב אחר לגמרי, ומיד ממחשבה למעשה התקשרתי לאשתי שתגיד להוריה שאני חוזר כי ומבקש מחילה שהכשלתי אותם, שכן כלל לא בטוח שזו היתה סיבת העיכוב, וכמו"כ חשבותי לעצמי שצריך לבקש מחילה מראש הישיבה עצמו שכן דבריו לכף חובה דברתי עליו לשח"ר.

הנה באותו שבע אירעה השגחה פרטית מיוחדת, במינה, כבר קרוב לשנתיים שאני לומד בכולל שבאותו בנין יש גם מקוה, ומעולם לא ראיתי את אותו ראש ישיבה דורך במקום זה, ולפתע בדיוק באותו שבע אני רואה אותו יוצא מהמקוה הזה, מיד נגשתי אליו ואמרתי לו שאני מבקש את מחילתו וספרתי לו בקצרה מה שאירע, ומה היתה תגובת ראש הישיבה שליט"א?

ראשית, מתוך אצילות וענות חן מיד ביטל דברי ואמר שאינו מקפיד כלל ולא קרה שום דבר, ואז הוסיף ואמר, בא ואבהיר לך מה שהיה, בתחילת השבוע כמה ימים לפני שמחת התנאים, פנתה אלי משפחת החתן בבקשה שאבא לאירוסין ואכבדם בקריאת התנאים, והיות וידעתי כי עלי להיות באותו ערב במקום מסוים לצורך עניין דחוף, אמרתי להם שידבר עם אחד הרמ"ם בישיבה שהוא יקרא את התנאים כי אני פשוט לא יהיה באזור ולא אוכל להגיע, והנה בהגיע היום של האירוע בבוקר שוב מתקשרים אלי ואומרים שהם מעדיפים שאני אניע, אמרתי להם שוב איני יכול, חבל שתכנו עלי, עדיף שתדברו אם א' הרמ"ם, אך הם מתעקשים ולוחצים. אמרתי שאני מצדי אוכל להגיע רק אחרי השעה 11, וחבל סתם שיתעכבו בשבילי... אך הם בשלהם, ובסוף יכולתי להגיע רק בשעה 11 וחצי... עד כאן דבר ראש הישיבה שליט"א.

מסיים האברך את סיפורו בהתרגשות, תראה כמה צריך לדון לכף זכות, ואיך הקב"ה סייע בהשגחה פרטית שממש עכשיו פגשתי את ראש הישיבה בדיוק כאן בכנין הכולל והתבהרה כל התמונה.

תשובה לשאלה מעלון קודם

הרב ישב וכתב במשך כל הדרשה, והיה נראה כאילו הוא לא מקשיב

הוא פשוט ישב וכתב את כל הדרשה שלך, הוא מאוד נהנה מהדרשה, וכתב לעצמו ראשי פרקים, כי הוא מוזמן לדבר במקומות נוספים, וכך דרכו, כל פעם שמגיע דרשן מעניין, הרב פשוט כותב לעצמו ראשי פרקים מהדרשה.

ואם אתה לא מאמין, אני אביא לך מחר צילום של הדף שהרב כתב בשעת הדרשה.

לסיום מדור זה:

יש לזכור, שכל יהודי הוא בן יחיד של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, וגם אם עדיין לא הצלחנו למצוא את הזכות על מעשיו, מסתמא יש לו סיבה מוצדקת, ומה שעדיין לא מצאת עליו זכות, כי פשוט עדיין לא דברת עמו פנים בפנים.

(ודי העמודים)

וארטים לפרשת השבוע

כב ו. כי ידעתי את אשר תברך מבורך ואשר תאר יואר. מדוע לעניין הברכה כתב מבורך בלשון הווה, ואילו בקללה כתב בלשון עתיד יואר? וי"ל, אומר הזרע שמשון, עי' רש"י בשמות ד ז שהוא שם שמידה טובה מרובה ממידת פורענות, וכשיש מידה טובה הקבי"ה ממחר להביאה ולכן אשר תברך באותו רגע זה כבר מבורך, אבל פורענות זה לא כך אלא אשר תאור הוא יואר רק אח"כ כי הקב"ה לא ממחר לעשותה.

כב ז. וילכו זקני מואב וזקני מדין וקסמים בידם. אומר רש"י קסם זה נטלו, אמרו אם יבוא פעם ראשונה יש בו ממש. אם ידחנו אין בו תועלת. לפיכך כשאמר לינו פה הלילה אמרו אין בו תקווה. רבים נתקשו מה פרוש הדברים כאן: וי"ל, אומר הרע"א, עי'פ רש"י לעיל על הפסוק: ויאמר מואב אל זקני מדין. מה ראה ליטול עלה ממדין, כיוון שראו את ישראל נוצחים שלא כמנהג העולם אמר במדיין תגדל ונשאל שם איד, הלך ושאל ענו לו אין כוחו אלא בפה אף הוא נלחם בהם בפה מיד הלכו לבלעם שכוחו היה בפיו עי"י קללות. ולכאוי קשה איד חשוב שיועיל הרי גם משה יכול לברך חזרה ומה תועיל הקללה. וי"ל שלכך בדקו וזה הקסם: הנה אצל משה כתוב עמדו ואשמעה מה יצווה ה', היינו שהיה צריך ללכת לבדוק מה ה' אומר. אמרו אם יבוא בפעם הראשונה סימן שהוא יותר ממשה שהיה צריך לומר עמדו ואשמעה מה יצווה ה'. ואם ידחנו אז הוא כמשה, ואין בו תועלת כי הוא יקלל ומשה יברך. וכשאמר לינו פה הלילה אמרו אין בו תקוה כי הוא לא יותר ממשה רבינו, ומשה יכול להפוך את קללתו.

כב יב. לא תאור את העם כי ברוך הוא. וברש"י אמר בלעם לקב"ה אני אקלל, אמ"ל הקב"ה לא לקלל, אי"ל אז אני אברך, אי"ל הקב"ה לא מדובשך ולא מעוקצך. תימה, הוא רצה לקלל, הקב"ה אי"ל לא, אז הוא אמר אני אברך, מה הוא רוצה, לקלל או לברך? וי"ל שבלעם ידע שברכה היתה עקרה בגלל שילבן ביד את רבקה: אחותנו את היי לאלפי רבבה, וכדי שלא יאמרו שמברכותיו של אותו רשע נושעה, הקב"ה עשאה עקרה. ובלעם שרצה לקלל חשב שיוכל לעשות זאת או עי"י קלה, או עי"י רבכה, משום שברכתו היא חובה לעם ישראל שלא יאמרו מברכתו של אותו רשע נושעו והקב"ה לא יביא עליהם את הברכה. ויש להוסיף שכתוב בתרגום יונתן, שבלעם הוא לבן. עי"ל דאמרינן בפרק חלק כל הברכות שברך בלעם את ישראל נתהפכו לקללות, וכוונתו היתה שירכס ואח"כ יתהפכו לקללות.

כב יז. כי כבד אכבדך מאוד וכל אשר תאמר אלי אעשה וגו', ויען בלעם ויאמר אל עבדי בלק אם יתן לי בלק מלוא ביתו הוסיף וזהב כי אוכל לעבור את פי ה'. יש להקשות מה הספר כאן כסף וזהב מי דבר עי"ז בכלל, וי"ל שהם אמרו כבד אכבדך **מאוד, ואמרו חז"ל בכל מאודך – ממונך. רבי נתן גשטטנר.**

כב כ. אם לקרוא לך באו האנשים קום לך איתם. וברש"י אם הקריאה שלך, וסבור אתה ליטול עליה שכר קום לך איתם ע"י. ויש להקשות וכי בשכר מותר לו לקלל את ישראל? וי"ל עי"פ המחנה אפרים שלוחין יא שכתב דאף דאין שליחות לעכו"ם ואין שליח לדבר עבירה, בכ"א פועל דינו שונה וידו כדי בעה"ב ממש אף כשאין שליחות. ונאמן כיוון שיקבל שכר אז הוא פועל וידו כדי בעה"ב והוי כאלו בלק עושה העבירה ולא בלעם ולכן שרי למיזל. המאור שבתורה בשם רבי ישראל בארי.

כב כח. וילך עם שרי מואב. אומר רש"י ליבו כליבם. וקשה מנין לו לרש"י שליבו כליבם. ועי"ל דאיתא בפסוק **ויחר אף ה'** כי הולך עמהם, למח הקב"ה כעס עליו, הרי יואר אמר לו בפסוק קודם, **קום לך עמהם.** וי"ל, אומר הגאון, שהלשון **עם** זה ביחד, והלשון **איתם'** זה לא ביחד, אלא רק הולך אתו ולא ביחד. (ורבי דן דרבקין מדייק זאת מכמה מקומות. נביא אחד מהם, אצל אברהם אבינו כתוב, ושני נערי אתו. כי הם עם הדומה לחמור. והם לא הולכים עם אברהם בקדושתו אלא אתו. מאידך אצל בלעם כתוב ושני נערי עמו..) וזה מה שאמר הקב"ה לא תלך **עמהם** ביחד באותה מחשבה, ואח"כ אי"ל קום לך **איתם** - לא ביחד, ומה הוא עשה, וילך **עם** שרי מואב - היינו ביחד וליבו כליבם. ולכן גם הקב"ה כעס עליו.

כב ל. ההסכן הסכנתי. אומר רש"י אמרו השרים לבלעם מדוע אינך רוכב על סוס כדרך אנשים חשובים? ענה להם בלעם השארתי במרעה. יש להקשות מה התשובה השארתי במרעה הא זה גופא שאלוהו מדוע לא לקח סוס מהמרעה? וי"ל דהנה מצינו במכת ברד שמשה הזהיר את המצרים להכניס את בהמתם לביתם, ושם כתוב הירא את דבר ה' הניס את מקנהו לביתו וזה איוב, ואשר לא שת ליבו והשאיר את הבהמה בחוץ הכחו הברד, אומר שם התרגום וינתן שזה הולך על בלעם שלא הכניס את בהמותיו והשאירם במרעה וכולם מתו, ועי"יש בעל הטורים שהביא לזה ראיח מהפסוקים.

ולפי"ז מובן מה ענה בלעם, שאני השארתי את הסוסים בזמן מכת ברד במרעה ולכן הם מתו ואין לי אותם.

כג ב. ויעש בלק כאשר דבר בלעם ויעל בלק ובלעם שור ואיל במזבח. כאן מבואר שבלק ובלעם העלו יחדיו את הקרבנות, ולקמן בפסוק יד התורה לא מתייחדת מי העלה את הקרבנות אלא בלק או בלעם או שניהם יחד ויש משמעות בפסוק שרק בלק בנה. והי"ה בפעם השלישית כשבלעם ניסה לקלל מראש הפעור ובלק בנה שבעה מזבחות וכו' כתוב להדיא שבלק בנה והקריב את הקרבנות דכתיב שם ויעש בלק כאשר אמר בלעם ויעל פר ואיל. ויש לעיין מה הטעם שבפעם השנייה והשלישית בלק בנה לבדו. וי"ל שבפעם הראשונה שבלעם ניסה לקלל והעלה קרבנות כתיב מיד לאחמ"כ בפסוק ג וילך שפי, ואיתא בסנהדרין קל בלעם חרגו אהת היה שנאמר וילך שפי, והנה בעל מום יכול להקריב קרבנות בן נח כי רק מחוסר אבר פסול בקרבנות בן נח ולכן גם כתוב ויעל בלק ובלעם קרבנות כי בלעם עדיין יכל להקריב, אך בקרבנות הבאים הוא כבר לא יכל להקריב כי הוא נהיה מחוסר אבר כי מבואר בנדה לא. הובא ברש"י כד ד מאי דכתיב מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל מלמד שהקב"ה יושב וסופר רבניותיהם של ישראל מתי תבוא טיפה שחזיק נוצר ממנה ועל דבר זה נסמית עינו של בלעם וכו', וי"ל שפני ההקרבה השנייה נהיה בלק סתום עין והיינו מחוסר אבר כמבואר ברש"י סתום עין הכוונה שהעין לא הייתה במקום אלא היה לו שם חור, לכן בפעם הראשונה בלעם עדיין הקריב, אך בפעמים הבאות שהוא מספר את רובע ישראל ונהיה מחוסר אבר רק בלק הקריב. נחלת בנימין.

כג יג. אפס קצחו תראה וכלו לא תראה וקבנו לי משם. מה הטעם שהוא חיפש מקום שהוא יוכל לראות רק חלק מעם ישראל ולא את כולם? י"ל, אומר הברוך טעם עי"פ ברכות דף ז. שבלעם היה יודע לכוין את השעה שהקב"ה כועס ובאותה העת הוא רצה לקלל את עם ישראל, ואומר תוסי' שאפשר לקלל ברגע, עי"י שיאמר **כלם**. והרי הקב"ה נשבע לעם ישראל שהוא לא יכלה אותם (לא מאסתים ולא געלתים לכלותם) אז לכן הוא חיפש מקום שרואים רק חלק מעם ישראל, כדי שקללתו תוכל להתקיים משום שאם זה היה במקום שרואה את כולם לא היתה מתקיימת קללתו.

כג טז. ויקר ה' אל בלעם וישם דבר בפיו ויאמר שוב אל בלק וכה תדבר. וברש"י ביאר שהקב"ה אמר לבלעם עי"כ הוא יילך עם בלק לברך את ישראל. וקשה הרי קודם הקב"ה אמר לו מ' מדובשך ולא מעוקצך והיינו שלא הסכים שיברך, ומה קרה כאן שפתאום כופה אותו ללכת לברך? וי"ל, אומר האוסטורבוצא עי"פ קידושין לט: ששכר מצווה בהאי עלמא ליכא וטעם הדבר כי מכוון שאין מענישים על מצוות עשה אז מילאם גם אין שכר (מנחות מא.). ובמנחות שם שבשעת כעס מענישים גם על אי קיום עשה. וממילא לפי"ז צ"ל שבשעת כעס גם יש שכר על קיום עשה. והנה באותם ימים שבלעם הלך לקלל, הקב"ה לא כעס (ברכות ז) ועם ישראל גם הפסיד מזה כי לא היה להם שכר המצוות בזמן שכועס כי לא כעס. ולכך מעיקרא אמר הקב"ה שלא יילך כי לא צריך לברכותיו משום דהווי שעת כעס ויש להם שכר קיום מצוות עשה בהאי עלמא, אולם אחרי שהלך וגרם כבר למצב של אי כעס שגורם לזה שאין שכר בעוה"ז על מצוות עשה, לפחות שיילך לברך.

כג כא – כב. לא הביט אוון ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלוקיו עמו ותרועת מלך בו. קל מוציאם ממצרים. איתא באור החיים הקדוש בפרשת משפטים אם בעליו עמו לא ישלם, הקב"ה מוחל עוונותיהם של ישראל משום שהם דבוקים בו והוי כבעליו עמו בשמירתם על הנשמה שניתנה להם בפקדון מה'. אולם איתא שבעליו עמו פטור רק מגניבה אבידה ואונס, אבל פשעה יש מחלוקת אם מקרא נדרש רק אלפניו או גם אלפני פניו ואז הפטור הוא אף בפשעה (ב"מ צח.). והנה בברית בין הבתרים נאמר לאברהם ועבדום ועינו אותם 400 שנה, וקשה הלא יצאו ממצרים אחרי 210 שנים, והתרוץ ע"כ הוא מקרא נדרש לפני פניו שנאמר שם כי גר יהיה זרעך והיינו שהגלות התחילה מאז היותם גרים, ולא רק מאז שעבדום ועינו אותם, וגר הרי זה מעת שנולד יצחק כמבואר ברש"י בפרשת לך לך, ומאז עברו 400 שנה. וזהו מה שאמר הכתוב לא הביט אוון ביעקב כי ה' אלוקיו עמו, ומנלן שגם על פשעה נאמר דין זה? התשובה היא דכתיב קל מוציאם ממצרים ואיך חזקתם הרי עברו רק 210 שנים? התשובה היא שהגלות התחילה כבר בזמן יצחק שהיה גר כי מקרא נדרש לפני פניו, ואי"כ שפיר פטור כשבעליו עמו אף בפשעה. האוסטורבוצר.

כד ב. וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן בשבטי. אומר רש"י ראה שני פתחים מכוונים זה לזה, אמר ראויה שתשרה שכניה ביניהם. הגמ' בב"ב מביאה את דברי רש"י הללו על פסוק ה' דלקמן **מה טובו אהלך יעקב משכנותך ישראל**. ואי"כ קשה מה ראה רש"י להביא את זה על הפסוק וירא את ישראל שוכן לשבטיו?

פרשת בלק תשפ"ב

וי"ל דהנה יש בחז"ל ב' טעמים למח לא לכווין את הפתחים אחד מול השני, א. משום עין הרע, שזה טעם שאינו מספיק חשוב כדי להשרות את השכינה בגללו. עוד טעם משום צניעות. שזה דבר גדול - והוא סיבה להשרות השכינה. ולפי"ז וי"ל דהנה איתא בברכות כ. ששבט יוסף לא שלטה בו עין הרע (בן פורת יוסף בן פורת עלי עין), ואם כל השבטים היו מעורבבים ביחד, אז אין ראיח שעושים זאת משום צניעות, דאולי הוא משום עין הרע, אבל כעת שהוא רואה שבני ישראל שוכנים כל שבט בנפרד, וגם יוסף אין פתחיו מכוונים, סימן שהטעם הוא משום צניעות, כי ליוסף אין בעיה של עין הרע, ולכך ראויה שתשרה שכניה ביניהם.

כד ג. נאום הגבר שתום העין. התרגום פירש גברא דשפיר חזי. ואילו רש"י פירש שהיתה עינו נקורה והיה סומא באחת מעיניו. בפשטות יש כאן סתירה בין הפרושים דלתרגום הוא שבח, ולרש"י הוא גנאי. אבל, אומר הבעל שם טוב זיע"א, שהפרושים לא סותרים אחד לשני. וכוונתם היא לעניין דלהלך. הנה בשביל להשיג נבואה צריך איזו קדושה יתירה, והרי הקב"ה רצה להשרות שכניתו על הגוי הרשע הזה כדי שלא יהיה פתחון פה לאומות שאין להם נביא, ולכך השרה שכניתו על בלעם, והמכשף הזה היה רשע מופלג, ומדוע זכה לנבואה הרי אין לו שום קדושה, לכך הקב"ה עוורו את עינו האחת וזה היא לא נטמאת, ודרכה השרה את השכינה. וזהו כוונת התרגום ששפיר חזי דעי"י העין השתומה הוא היה חוזה בנבואה כי לא חטא בעין זאת כלל.

כד י. ויחר אף בלק אל בלעם. יש לעיין מדוע חרה לבלק אפו כעת יותר מבפעמים הקודמות, הא לאורך כל הדרך אמר בלעם את אשר ישים האלוקים בפיו אותו אשמור לדבר ואעפ"כ בלק לקחו? וי"ל דענ עתה כל הזמן היתה לבלק תקווה אולי באיזהוה שלב הוא יקלל, אך כעת הוא אמר במברך ברוך, ואוררדי אורו. אי"כ הוא גילה שלעולם הוא לא יקלל את ישראל כי אז הוא מקלל את עצמו, לכן הוא כעס. רבי חיים סולאוויצ'יק.

כד יז. לכה אינעך אשר יעשה העם הזה לעמך באחריית הימים. אומר רש"י יעץ לו להכשיל את עם ישראל עם בנות מואב. ויש להקשות היכן רש"י ראה דבר זה בפסוק? וי"ל שההלכה שישראל שנשא גויה הוולד הולך אחר האם וזה מה שרצה בלעם לערב את ישראל עם הגויים ועי"ז יהיו ילדיהם גוים, כפי שהוא אכן הצליח לבסוף, ודבר זה מרומז בפסוק שכתוב אשר תעשה העם הזה לעמך והיינו שהעצה שהוא נתן לו להפוך את העם הזה לעם שלך וזה עי"י שינשאו לבנות מואב אז ילדיהם יהיו מואבים. זוהר תורה.

כד כג. אוי מי יחיה משמו א-ל. הנה בסליחות אנו אומרים וסלחת לעווננו כי רב הוא. יש להקשות האם בגלל עוונותינו רבות לכן וסלחת לעווננו? לפחות שלא נגיד כי רב הוא כי הרי זו לא סיבה לסלוח. וי"ל, אומר רבי יונתן איבשיץ בדרך צחות, שהנה נפסק בשו"ע כמו רב, שמודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור. והרי מבואר בגמ' (חגיגה טז.) שכשאדם מתוודה על מעשיו יש שני מלאכים שמעידים עי"ז, ואי"כ לא נקרא מודה בקנס ואח"כ באו עדים, ורק אם נסבור כרב צריך להיות פטור, אבל אם נאמר כשמואל אז צריך להיות חייב. וזה מה שאנחנו אומרים כי רב הוא, כי נפסקה ההלכה כרב פטור, ולכן תחוס עלינו ונפטור אותנו. וזה מה שאמר בלעם: **אוי מי יחיה משמו א-ל**. היינו שאם נסבור כשמואל לא נחיה והיינו שלא נוכל לעמוד בפני ב"ד של מעלה, כי ס"ל מודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב.

כה ז. וירא פנחס וגו' ויקח רומח בידו. ובסנהדרין פב. אילו נהפך זמרי והרג פנחס היה פטור, משום רודף. וקשה הרי זמרי יכול לפרוש, והוי לפחות כיכול להצילו באחד מאבריו? ומכח קושיה זו חידש בשש"כ מא' כה'. שנגב שבא בשבת, מותר להתקשר שמיטרה כדין בא במחצרת שהווי פיק"נ, ולכאורה קשה הרי יש אפשרות שיאמר לנגב קח את כל כספי ואז ממילא לא יהיה פיקוח נפש. אלא התשובה היא שלומדים מהפרשה שלנו שהנדרף לא חייב לשנות מצב, אלא מכווין שבמצב הנוכחי הוא יכול להיהרג אז נחשב פיקוח נפש ולא אומרים לו שציל את עצמו מפיקוח נפש על ידי שינשנה את המצב. ולכן, אומר השש"כ, גם לא אומרים לאדם שיתן את כל כספו לגנב ובכך יימנע מלהיות במצב של פיקוח נפש, אלא יחלל שבת.

כה ז. וירא פנחס וגו' ויקח רומח וידקור את שניהם. ויש להקשות האם פנחס היה כהן כמבואר בזבחים קא: ואיך היה מותר לו להרוג את זמרי וכזבי ולהטמאות למת? וי"ל, עי"פ המבואר בשמואל ב כ ג וברד"ק שם, שלכחן מותר להיטמאות למת במלחמת מצווה, ולפי"ז וי"ל פה שהבועל ארמית קנאים פוגעים בו וזה מצווה בפרט שזה נועד להצלת עם ישראל, ולובי כזבי שהיתה נכריה וי"ל דס"ל שאין עכו"ם מטמאים באהל (יעויין במשנ"ל ג א מהלכות אבל) לכן הותר לפנחס. רינת יצחק. הוספתי מספר מילים כדי שיגמר העמוד יפה.

מאמרי מוסר וסיפורים מענייני הפרשה

עין טובה: אמרו חז"ל באבות פרק ה' מ"ט: כל מי שיש בידו שלשה דברים הללו מתלמידיו של אברהם אבינו ושלשה דברים אחרים מתלמידיו של בלעם הרשע עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה מתלמידיו של אברהם אבינו. עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה מתלמידיו של בלעם הרשע. ובאבות פרק ב' איתא איזהו דרך טובה שידבק בה האדם ר"א אומר זו עין טובה. ופירש שם המהר"ל בדרך חיים: כי מי שיש לו עין טובה היא מדה שגורם לאדם טוב הרבה, שאין דבר שרגיל בו האדם כמו זאת, כי כל שעה וכל רגע רואה אצל בני אדם עושר וגדולה ושאר מעלות ועינו טובה בבריות, הרי מדה זאת יותר רגיל בה משאר מדות טובות, שלא יוכל האדם לעשות אותה המדה תמיד כמו שבעל מדה זאת אפשר לו לתת עינו טובה כהרף עין. ולכך אמר שידבק במדה הזאת ביותר מכל שאר מדות. עין טובה מהי? עברית קוראים לה מפרגן. רש"י מציין שאין לו קנאה על חברו וחביב עליו כבוד חברו ככבודו. ואחרי הפעולות נמשכים הלבבות, לפרגן ולשמוח עם החבר. רש"י מציין את העין הטובה בכבוד חברך ולא בממון חברך, והטעם, כי כסף בדיעבד אפשר עוד לפרגן לשני. אבל כבוד זה קשה כי היינו שנינו שווים ולפתע הוא הולך ברחוב עם תלמידים שרצים אחריו ברחוב, הוא נהיה מאן דאמר, קשה ללב לשמוח עימו. וזה במידותיו של אברהם אבינו עין טובה: לחשוב על השני: ברוך ה' מגיע לו. חביב עליו ככבודו. מסופר על הרב מפוניבז' שדיבר בחנוכת הבית של ישיבת בית מאיר ושם הוא אמר תאמינו לי שכאשר אני רואה ישיבות נוספות שנבנות אני שמח יותר מאשר כשאני בונה, כי כשאני בונה יש לי עול של חובות אבל כשאחרים בונים אני שמח שנבנית ישיבה בלי העול של חובות. וודאי שזה קשה אבל אחרי הפעולות היינו לפרגן בחוץ ואז גם הלב שלך ימשך לשם, וזה היסוד המון המון דיני תורה על הרחבת מרפסות והוצאת סוכה, וכדו'

סיפור מיוחד מסופר על האדמו"ר בעל הפני מנחם מגור שהיה מיוחד מאד בעין טובה. במוצ"ש לפני אמירת סליחות ברב עם, היתה קבלת קהל, והיה תור ארוך של אנשים שרצו ברכה. בין העומדים בתור היה גם ד"ר מומחה לרפואת עיניים, שהיה מטפל בקביעות בעיני האדמו"ר. כשהגיע תורו, נכנס הד"ר פנימה וביקש ברכה ואמר שהוא יוצא לכינוס עולמי של רופאי עיניים, כינוס שמתקיים פעם בשנה באירופה. הרבי התעניין: מה מטרת הכינוס. והד"ר הסביר שמחליפים הרופאים דעות, מספרים על חידושים ותגליות.... הרבי שאל האם יש חשש שרופא שיש לו תגלית מיוחדת הוא לא ירצה לספר זאת כדי לשמור את כל הכבוד בשבילו? הרופא התפעל מהשאלה ולא הספיק לענות ואז אמר הרבי: תגיע לכינוס תבקש את רשות הדיבור ותגיד לחברך הרופאים שרבי מירושלים ביקש ממך לומר לכולם שכוונתו שאלו הם המתכנסים כאן, רוצים לשפר את הראייה של המטופלים שלנו, ודואגים שגם להם תהיה עין טובה לראות טוב. כך גם חובה עלינו לראות בעין טובה מבחינה מוסרית אנחנו צריכים לעזוב שיקולים אישיים של כבוד וכו' ולעשות הכל כדי לקדם את רפואת העיניים בעולם, לטובת בני האדם, לגלות עין טובה גם לחברינו למקצוע ולגלות סודות ותגליות נסתרות גם לחברינו. הרופא שמע את בקשת האדמו"ר הודה לו ויצא מחדרו. כשהגיע הכינוס הגדול של רופאי העיניים מכל העולם, הד"ר מירושלים הקשיב לכולם, וכשהגיע זמנו לדבר, לא שכח את בקשת הרבי וסיפר לכולם על הרב הזקן מירושלים. היתה דממה באולם, כולם רצו לשמוע מה רב זקן מירושלים אומר, ואז הד"ר הסביר על העין טובה והוסיף שתחרות היא דבר טוב אבל לא בזמן שזה הוא על חשבון החולים. כולם הקשיבו לדברים ואז קם ד"ר יגוסלבי ואמר בנאומו שיש לו תגלית חדשה ומיוחדת הוא לא תכנן לשתף ולספר זאת, אך לאחר הדברים המיוחדים של הד"ר מירושלים שנגעו לליבו הוא רוצה לשתף את כולם בחידוש המהפכני ומי שרוצה לשמוע עוד פרטים שיבוא באופן אישי. כמובן, בעקבות זאת היה שם קידוש ד' גדול.

הרב מפוניבז' שהה באזור מרכזי בשיקאגו לגיוס כספים לטובת ישיבת פוניבז'. באותם ימים הגיע לשם גם שליח של ישיבת נוברדהוק בבני ברק, הוא הזדמן לבית הכנסת שבו נמסר באותה שעה השיעור בגמרא מפי הרב מפוניבז', השליח הבין על אתר, שהוא אין לו מה לחפש כאן. אם הרב מפוניבז' כבר במקום חבל לו על הזמן. אבל אם כבר נמצאים במקום, חבל להחמיץ שיעור מפי הגאון מפוניבז', הרהר השליח

בינו לבינו, הוא התיישב בירכתי בית הכנסת והטה אוזניו לשמוע. עם תום השיעור, הגביה הרב מפוניבז' את קולו בהתרששות: יושב כאן בבית הכנסת יהודי נכבד, תלמיד חכם מבני ברק. הוא נכנס בצניעה לבית הכנסת והתיישב בספסל צדדי. דעו לנו שהאיש הלזה כיתת את רגליו עד לכאן בשביל לחזקת תורה כשליחה של ישיבת נוברדהוק בבני ברק. הרב דיבר בהתלהבות בשבח הישיבה ובחובי החזקתה, וכשסיים את דבריו הנרגשים ניגשו הכל לתת לאותו תלמיד חכם כסף לחזקת ישיבת נוברדהוק שצברה באותו בית כנסת סכום נכבד להחזקתה. קול חוצב.

מסופר על אברך אחד מתלמידי רש"י אויערבאך פנה פעם לרבו ואמר לו כי ביום חמישי הקרוב לא יגיע לישיבה, כי הקב"ה עזר לו והוא אמור לעבור לדירה גדולה יותר לרווחתה של משפחתו הגדולה. לאחר מספר ימים פנה רבי שלמה זלמן לתלמידו ואמר לו כי ברוצנו לבוא לבקר בדירתו החדשה. האברך הופתע מהבקשה, וכמובן שקיבל זאת בשמחה ובתרגשות. כשנכנס רבי שלמה זלמן לדירה, ערך סיור בכל הדירה, התעכב בכל חדר וחדר ואמר בהתפעלות: את, איזה בית יפה, גם למטבח נכנסו והביע את התפעלותו בקול רם. ולא התספק בזה, וגם לחדר האמבטיה הציץ והביע את סיפוקו, ולפני צאתו בירך בלבבות את בעל הדירה שיזכה לישוב טוב מתוך בריאות ונחת והרחבת הדעת. האברך שהיה נפעם מכל הביקור, לא יכול היה להתאפק ושאל את רבו: ילמדנו רבנו, מה כל הרעש והטרחה שטרם בביקורו? ויותר מכך, מה היה העניין לבקר בכל פינה בבית ולהביע את התפעלותו. השיב רבי שלמה זלמן כאשר סיפרת לי שאתה עובר לדירה גדולה יותר, חששתי שמא יקנאו בך אלה שאין ביכולתם לרכוש דירה כזאת, ועלול חלילה לפגוע בך עין הרע ר"ל, לכן החלטתי לעלות לביתך ולהכניס עין טובה בכל פינה בבית, כדי שח"ו לא יפגע שם את העין.

בשנים בהן התגוררה משפחת רבי אריה פינקל ברחוב מלאכי בירושלים, ישב רבי אריה באחד הימים, והגה בתורה בסלון ביתו. לפתע החלו להישמע קולות רמים של דקירות ודפיקות מהקומה העליונה. דקות ספורות לאחר מכן, קלופי הסיד נופלות הטיח מגג החדר הראו בברור את המתרחש מעל לראשו. מה זה? שאל רבי אריה את הרבנית, מדוע נשמעות דפיקות מלמעלה? הישיבה הרבנית, השכן מלמעלה משפץ ומרחיב את ביתו בחדרים נוספים. חיוך קל עלה על פניו הטובות של רבי אריה. הוא קם ממקומו, סגר את הגמרא שבה היה עסוק, לבש את החליפה, חבש את הכובע ועלה למעלה. הנקישות על הדלת בקושי נשמעו בהמולת הבניה. רק לאחר דקות ארוכות הבחין אחד הילדים וגש לפתח את הדלת. אבא נמצא, שאל רבי אריה. "אבא! אבא!", קרא הילד בחלל הבית, השכן פינקל בדלת. השכן נבהל 'הרב פינקל! הרי כלל לא ספרתי לו על הבניה המתוכננת מי יודע מה הוא הולך לומר לי עתה. אך משגשג דלת, הוא הופתע. הרב פינקל אמר אשמח להכנס לשוחח עמכם דבר מה, הוא נכנס ואז פתח בדברים כל כך שמחתי לשמע שהתחלת לבנות! כבר מזמן תהיתי ביני לבין עצמי, כיצד מצליחים אתם להסתדר בדירה קטנה כל כך. ראו, המשיך רבי אריה בדבריו, אני מתאר לעצמי שהבניה והשיפוץ עולים לכם סכום כסף גדול, אך לסייע לכם בכסף איני יכול. גם לי עצמי אין. אבל אם אתם זקוקים שאחתום על ערבויות להלוואות וכדומה, אוכל גם אוכל, ובשמחה, עוד מלה טובה, עוד לחיצת יד, וכבר ירד רבי אריה חזרה לביתו ולתלמודו.

יש סיפור על ניצול שואה שפרק מעליו עול תורה ומצוות, לפי שנשברה רוחו בגלל הייסורים והתלאות שעברו עליו. פעם הוא השיח את מר ליבו בפני רבי אליעזר סילבר, וכה היו דבריו: רבות לי הקושיקות והתמיהות שניקרו במוחי בימי הזעם שעברו עלי, אך השתדלתי לגבור עליהן ולהסיח דעתי מהן, ואולם מעשה שראיתי במו עיני הוא ששכעני להסיר מעלי את עול היהדות. באחד הימים כשהייתי במחנה הריכוז, ראיתי יהודי שעלה בידו להבריק תפילין אל תוך המנחה. התפילין היוו לאיש אמצעי לצייתות, וכל מי שביקש ממנו את התפילין כדי להניחן, נדרש לשלם תמורתן פרוסת לחם, רבים נענו להצעתו וויתרו על מנת לחמם היומית תמורת האפשרות הנדירה שניתנה להם לקיים מצוות תפילין, ואולם היו גם מעטים שמנחי חרפת הרעה לא נענו להצעה 'משחרית' זו ונאלצו לוותר על קיום מצוות תפילין. ממשיך האיש ומספר, כשהוא נרגש וסוער: כאשר ראיתי לפני יהודי ממסחר את מצוות התפילין באופן כה מכוער, חרה לי הדבר עד מאוד, וגמלתי בלבי להנייתן מן היהדות המגדלת אנשים שפלים שכל מעיינם הוא כסף בלבד. השיב רבי אליעזר לאיש הנבון: תמה אני עליך מדוע הנך רואה בעין רעה

רק את המעשה החמור שלא ייעשה? מדוע אינך רואה בעין טובה את אותם אנשים רבים שהיו מוכנים למסור נפשם ולוותר על פת לחמם היומית תמורת קיום מצוות תפילין? הדברים עשו רושם על האיש, והוא הודה לרבי אליעזר על דבריו. והוא חזר בתשובה שלמה.

בעת שבנו בירושלים את בנין הישיבה 'בית אברהם' דחסידי סלונים, במאה שערים, כשכבר אחזו הבונים בשלבי גמר וסיום הבנייה, ביקש האדמו"ר מסלונים בעל ה'ינתיבות שלום', שהיה אז ראש הישיבה, לבנות 'גדר יפה' מסביב לבנין הישיבה, כראוי וכיאות לבני מלכים! לאחר שסיימו את בניית הגדר בצורה יפה והדורה כראוי לה, ירד ראש הישיבה לבחון את טיבה, ומיד עמדו על יד הגדר, כשהוא בחון את חוזקה וגובהה ואת יופיה וכו', עבר שם יהודי אחד ממכריו, כשהוא בעל ה'ינתיבות שלום', ביקש להתייעץ עמו, ושאל: מה דעתכם על הגדר הנאה הזו, שסיימו זה עתה בבנין הישיבה? ההוא מילא את פיו בדברי ביקורת: חבל על הכסף! לשם מה צריך גדר בבנין של ישיבה? מה לא טוב לישיבה כך בלא הגדר? כך עמד האיש והתריס בדברים שאינם טובים. כעבור כמה דקות, עבר במקום יהודי נוסף ממכריו, ביקש הרבי גם ממנו לחוות את דעתו על אותה גדר. הביט האיש היטב, הסתכל על הגדר סביב סביב, ונהנה מאוד מצורתה היפה והמרשימה. הוא פנה אל ה'ינתיבות שלום' במאור פנים, ואמר: לדעתי הגדר הזו יפה ומהודרת! כך נאה וכך יאה לה לישיבה הקדושה, שתהא יפה ממבנים ומבחוץ! גם הגדר החיצונית של הישיבה חשוב שתהא נאה, כדי שכל הבא בשערי הישיבה, יתרונן לבו וייכנס בהרץ ובשמחה! לאחר שהמשיכו השניים בדרכם, אמר ה'ינתיבות שלום' לגבאי שלווהו בדרכו: ראה נא ההבדל בין שתי הדעות שקיבלנו פה היום. הנה היהודי האחרון שדיבר בשבחה של הגדר, נראה שהוא יטוב עין, בטוחני שגם ילדיו יהיו ילדים טובים ומשובחים, כאשר רואה בכל דבר את הצד החיובי, ובוודאי יכניס שמחה ואהבה גם בנפש ביתו וילדיו. ואילו זה הראשון, נראה שיש בו 'צרות עין' רח"ל, חוששני מאוד לביתו וילדיו. ותיכף עצר את דבריו ולא המשיך. ואכן, ברבות הימים נודע שדבריו התקיימו במדויק. היהודי הראשון שדיבר בצרות עין, הקים את ביתו בבעיות רבות וקשות ל"ע, תמיד היה ממורמר מלא צרות וייסורים ועוגמות נפש, ה' ירחם. ואילו זה השני התקיים בו מאמר החכם מכל אדם 'יטוב עין הוא יבורך', והקים את ביתו לשם ולתפארת, בדורות ישרים ומבורכים, מלאים שמחת חיים תמיד!

מעשה באברך שכנס אל רבי בן ציון אבא שאול. הלה שה'שולח' היה מרוחק מאד מביתו כת"ק פרסאות, החל מונה בפני הרב את חסרונותיה ומגרושתיה אשתו, ולא הפסיק לומר את כל חסרונותיה בזה אחר זה. נענה אליו רבי בן ציון ואמר לו, הינך מזכיר לי את היהודי שנכנס לטרקלינו של עשיר העירייה, תחב אפו לתוך פה האשפה והחל זועק וזקא גדולה ומרה, אוי, אוי, ריח נורא שורר כאן בבית, וכי לזה 'אירמון העשיר' ייקרא, עד שבא החכם ואמר לו, מדוע שקוע ראשך בתוככי פה האשפה, הוצא ראשך משם, ובא עמי לחדר האורחים, ותשבוע בדשן נפשך לרוב פאר וחדר וריח בשמים הטובים. כיו"ב לענייך, מדוע תשקיע ראשך בחסרונותיה, ותזעק איני רואה לגנז עיני אלא אשפה ודברים רעים, פתח ראשך ועיניך, הבט על מעלותיה ותמצא רוב נחת ועונג, ויתרבה השלום בביתך. ועל דרך זה ינהג כל אדם להרגיל עצמו שדינו מביט בחסרונות אחרים כי אם במעלותיהם, ועל ידי זה ינהגו בו מן השמים במידה כנגד מידה שלא יביטו אלא במעלותיו.

כידוע **הסאטמר רב** זצ"ל חנך את חסידיו להרבות בנתינת צדקה ועשיית חסד, דור שלם חונך לכך. הרבי מסטמאר חנך לתת הכל, בעין טובה: תעניק יום עבודה לצדקה, תעניקו שבוע עבודה לצדקה, קרא לבעלי בתים, הרב שך הספידו וסיפר סיפור ידוע: פלוני נכנס לרבי מסטמאר והתאונן כי אשתו חולה במחלה נדירה ואינו יכול לעמוד בהוצאות, ובנוסף לכך, בנו לקה בחול, ה' ירחם, הבעיות הכספיות מבידות עליו וחיינו קשים מאד. הרבי שמע, הצטער עמו והתכבד לו ממרזכ השולחן (שם היו מונחים כספי הצדקה) מתן יד הגון ביותר. האיש יצא שמח וטוב לב. הגבאי שהכיר היטב את האיש (כרמאי ונוכל) ראה כי האיש יצא שמח וטוב לב, הבין כי בוודאי מר כמה מעשהו לא כך וקיבל כסף רב. הוא מיהר להיכנס אחריו ושאל את הרבי על האיש, הרבי סיפר לו על הצרות: על כל השונאים מה שהיהודי הלו סובל, אמר הרבי, ופירט בצער על האשה והילדים וכו', רבי! הזדעק הגבאי רבי! אני מכיר את הברנר, לא מיניה ולא מקצתיה, כולם בריאים שם, הכל שקר. הרבי רק שמע את דבריו, נעמד על עומדו, קם על רגליו, תפס בידו של הגבאי: יוסל! יוסל! תזכה למצוות אדך ששמחת אותי! ממש כך? בנו בריא! האשה בריאה? תהיה גם אתה בריא ותבורך, כמה שמחת אותי!

ידיעות חשובות וכן דברים מגדולי ישראל. ערוך בדרך של שו"ת

שאלה: מה מבטל מהאדם קללות וצרות? **תשובה:** בפרשתנו מובא שבלעם אמר על עם ישראל הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא. רש"י מביא מחז"ל שבתם של עם ישראל כשהן עומדים משתנים שחרית ומ"ל בערבם כארי לחטוף את המצוות, ללבוש טלית, לקרוא קר"ש ולהניח תפילין. ולכן אמר בלעם אני לא יכול לקלל אותם כי הם זריזים למצוות. רואים כאן כמה זכות יש למי שקם בזריזות, וזאת ממנו קללות וצרות. השל"ה אומר שמי שקם בזריזות לתפילה זה מעין עקידה והוא נקרא ידיד ה'. והטעם שהמתגבר נקרא ארי במאר הטי"ז שהקם בבוקר ומתגבר ודוחה את היצר החזק שאומר לו להמשיך לישון הרי הוא כארי שלא פוחד מאף אחד. וכך פותח המחבר בסעיף הראשון בשו"ע יתגבר כארי לעבודת בוראו. נכון, זה קשה, אבל זו המצווה הראשונה המוסטלת עליך בבוקר, ואם בזה תכשל מול היצר אז הוא מרגיש שאתה חשל והוא כל היום תפסל עליך וירדוף אותך. אבל כשבבוקר מנצחים אותו אז היצר הוא זה שמרגיש חשל והוא כבר לא כ"כ יתעסק עמך. וע"י ההשכמה בבוקר והתגברותו על היצר, האדם מראה שהן הגוף פועל עליו, אלא גופו משועבד לעבודת הבורא וד"ו מושך אחריו קדושה לכל היום. ואם להיפך, אז היום גינר למשב שלם חלילה. ורבי חיים קניבסקי מביא בארוחתו יוסף רשע היום של האדם בין ברוחניות בין בגשמיות תביל איך הוא קם בבוקר.

שאלה: האם בזמנינו צריך לחשוש לעין הרע? **תשובה:** על הפסוק וישא בלעם את עיניו כותב רש"י שביקש בלעם להכניס עין הרע בישראל. אמרו חז"ל שכמעט כל הבריות שמותים מתים מעין הרע, ועל האדם לחשוש לעושות מעשים הגורמים לעין הרע כמו שמחות שעושים בפאר והדר, וכן פרסומות מהדהדות על פעולה של משהו וכדו'. וכתב החפץ חיים בספרו שפת תמים פ"ה ריבוי ההוצאות ומותרים המלוכשים קבע בעונותיהם הריבים היא הגורמת לנו כל הצרות והתלאות מבפנים ובחוץ. ועין הרע זה גם כשמתפעל מעצמו וזה מויק יותר משאחרים נותנים עיניהם בו (וכך מוצא בתנחומא מגץ. ו'בתוס' ר"יד ב'ק פג.). ובשו"ת אגרות משה אה"ע ג' כ כתב דלבי עין הרע מי שמקפיד מקפידים עליו ומי שלא, לא חושש. הרב שטינמן היה אומר לאנשים שיש להם חשש לעין הרע לומר את הפסוקים נגד עין הרע שמופיע ביסודים במוצ"ש. (רבי חיים קניבסקי היה אומר בשם החזו"א שבעני ברק אין מה לחשוש מעין הרע וה"ה במודיעין עלית כיוון שנהוגים שם הרבה ממנהיגי החזו"א, והרב שטינמן אמר שבזמנינו יש עין הרע אף בבני ברק והחזו"א אמר את הדברים רק בזמנו.)

שאלה: מה הזכירות של עם ישראל שאין להם מזיקים בשינה? **תשובה:** בלעם אמר שהוא לא יכול לקלל את ישראל כי הם קוראים קר"ש על מיטתם, ואמרו חז"ל בכ"ו"כ מקומות שהקורא קריאת שמע על מיטתו מזיקים בלעים ממנו, ומסיר ממנו פחד. וכתב הבן איש חי שאדם שרוצה להוסיף יראת שמים בילדיו הקטנים ירגילם מקטנות לומר קר"ש על המיטה. ובכך החיים כתב שאף נשים צריכות להקפיד בזה. והוא סגולה לשמירה.

שאלה: בפרשת השבוע על עמלק ואחריתו ע"ד עובד, מה הסיפור עם רבי חיים קניבסקי על מחיית עמלק בזמנינו? **תשובה:** לפני מספר שנים יהודי חרדי דרס למוות זוג גויים באמריקה. היהודי הזה היה בלחץ גדול ממנה שעשה ומהמפלט, עד שלא היה לו טעם בחייו, בצר לו הציעו לו לפנות במכתב לרבי חיים קניבסקי שיכתוב לו מילות עידוד, ורבי חיים ענה במילה אחת עמלק!. המשפט נערך והוא יצא זכאי בעקבות שהעו"ד הוכיח שהיה שמן על הכביש ולא היה בידו לעצור את הרכב. כעבור תקופה קצרה התברר שהזוג היו מראשי הנאצים ששמרו על המחנות שבהם מתו אביו ואמו של הדרוס. היהודי שמח שהוא זכה לנקום בקמתם של אביו ואמו ואף לקיים מצוות מחיית עמלק שכידוע הנאצים הם מצאצאי עמלק (ידוע בשם הגר"א שגרמניה זה עמלק). סיפור שהתפרסם בעיתונות.

שאלה: מי שאין בידו תורה ומעשים טובים ובכ"ו"ז רוצה למצוא לכן בעיני ה' שיעזור לו באיזה בעיה מה עושה כדי שיושיעו ה'? **תשובה:** מצינו בחז"ל שיש כך יעושה בריבוי תפילה ובתד"א כתוב שכאני רואה את בני אדם שאין להם ותחלת לא במעשיהם ולא מעשה אבותיהם וכו' אלא בשביל שהן עומדין ומברכין ומתחננים ומברין תפילה לפני אני נזקק להן וכופל להן מזונותיהן. וכן בתנחומא ואפי' אין אדם כדאי לענות בתפילתו לעשות חסד עמו כיון שמתפלל ומרבה בתחנונים אני עושה חסד עמו.

שאלה: לא תאור את העם כי ברוך הוא, האם יש לחשוש מקללות של אדם שמקללך שלא בצדק? **תשובה:** אם זה לא בצדק אמרו חז"ל קיללת חינוס חוזרת למקלל לא משפיעה כלום על השני.

שאלה: ישנאר עוד קצת יותר מחודש עד סוף הזמן, מה עשה בשביל לסיים את הזמן בצורה הטובה ביותר? **תשובה:** צריך לזכור שהכל הולך אחר החיתום, וגם בחור או אברך ואפי' ילד שכל השנה לא למד טוב אם הוא לוקח את החדש האחרון, קם בזמן התפילה לומד כמו שצריך, אז זה לא רק שהקב"ה נותן לו המון ס"ד ומוחל לו על כל השנה אלא גם החברה והסביבה שוכחים הכל וזוכרים רק את הסוף וכן להפך מי שכל השנה למד מצויין וסיים את הזמן לא טוב אז גם הקב"ה וגם החברה הסביבה הרבנים וכולם זה מה שזוכרים את הסוף, לכן כל מי ששכל בקודקודו יקח את הזמן הזה שנשאר ויתאמץ מאוד לקום בזמן להישמר מדיבורים אסורים ולצלל את הזמן ללימוד

בהתמדה, להשלמת המסכת, לקבוע יעדים וללמוד כמו שצריך.

שאלה: מה הבעיה בתאוות עולם הזה? **תשובה:** השבוע השתתפתי באירוע שהיה שם ציבור שאינו שומר תורה ומצוות. היינו שם קבוצת אברכים, אמרנו קצת דברי תורה, שרנו שירי רגש, למדנו משניות, התפללנו וברכנו כל הברכות. בסיום האירוע נגשו אלינו כמה חילונים עמידים שיוזעקו להנות מהעו"י והם אמרו לו בדמעות דעו לכם מעולם לא נהננו מה הערב. אנחנו גרילים להנות עם יינות, הוללות, ניבול פה ושאר מנהגיהם רח"ל, אבל זו הנאה שבסופו של דבר אתה נשאר עם הרגשה של ריקנות. לראשונה טעמנו מה זה הנאה אמיתית ע"י דבריהם. וזה לא פעם ראשונה שאני שומע את זה. היה לי חבר בשיבה שלצערנו הלך לרעות בשדות זרים. לאחר עשר שנים כשהזר אמר לנו: כל ההנאות שם זה ריקנות אחת גדולה, הנאות בלי שום סימק. ובפרט שכלל שיש לאדם הוא רוצה יותר ויותר ולא נהנה מכלום כשרואה שלפלוגי יש קצת יותר ממנו, וההנאה הכי גדולה זה לגמור עוד מסכת, עוד פרק, להבין עוד סוגיה ועוד רש"ביא, וכן לקיים מצווה בשלימות בלי פרסום לסייע ולעזור לשני, להתגבר על היצה"ר, לשמור על הפה, להתפלל בקרבת אלוקים, זו ההנאה האמיתית.

שאלה: בסוף הפרשה מובא שבלעם יעץ להכשיל את ישראל באיסורי צניעות, מה העונש של מי שמכשיל את העם בכך? **תשובה:** העונש גדול משאוי. נביא סיפור שבשעתו חטיו את העולם היהודי. לפני 65 שנים החליטו להעניש כאן בעוה"ז את מי שמכשיל בפרצות את העם, היה זה בשנת תשי"ח מלונאי ידוע יום הריכה מעורבת ראשונה ביושלים. רבי אריה לוין שהיה רב מהעבר התחנן לפני שישוג מהתכנית אך הוא בשלו עקשן. החרדים מחו בכאב רב, הברנות הורידה את ההכשר מהמלונות שלו, הנושא הפך לכלל עולמי, נערכו מחאות בכל הריכוזים בעולם היהודי, ובימים אלו לפני 64 שנים עורכר הפגנה אדירה של 40 אלף איש שאז זה היה נחשב כמו היום עצרת המיליון. היום נסוג בתחילה אך לאחמ"כ אח חזר בו. הברירה עמדה על תילה וראש העיר של ירושלים אד לחם בעד, בכל הכוח. העדה החרדית לחמה בעוז בראש העיר דאז, אך הוא בחוצפתו הרבה לא הרפה עד שהברירה נפתחה למגירת לב רח"ל. העדה החרדית החליטה כי יש לסכל את התחילול ה' והוא היה למען יידע העולם כי יש אלוקים שופטים בארץ, והה החליטו להפעיל כנגד ראש העיר את האיום הגדול שיש. עשרה רבנים התענו, עמדו חלוצי נעלים מול ארון הקודש הפתוח וקראו את הנוסח של החרם האיום המובא בכלבו ועשו לראש העיר פולסא דנורא ונעבדו חודשיים בחודש תשרי תשי"ט ראש העיר מת, וגם היוזם הפסיד את כל כספו מהברירה הנוראה ההיא. זה עונשו של הפורץ גדר בחומת הצניעות.

שאלה: יש שרוצים להתחזק ולא הולך להם, הם נופלים כל הזמן. מה גירום להם לא להתאוש? **תשובה:** חז"ל מביאים במעשה בלע ובלעם עניין חדש בעבודת ה' והוא: בדרך שאדם רוצה לילך מוליכים אותו, ואם אדם יש לו רצון חזק לעשות שטעמן ולקיים רצון ה' אז הוא יצליח, אמנם יהיה לו נפילות כל הזמן כי היצר אורב, אבל נפילות לא לא סיבה וטעם להתיאש ושבע יפול צדיק וקם, וידוע מי שאמר החזו"א שהקב"ה לא ברא אותנו מלאכים אלא בראנו עד חולשות ואדרבה כיוון שכל ברא אותנו הקב"ה אז רצונו שניפול ונשוב, העיקר שגם אחרי שניפול נדע שתפקידנו לרצות ולהשתדל לטוב ולא להתיאש, וכל פעם לפתוח דף חדש ולנסות שוב, וכך זה החיים. היאוש זה הדבר הכי חמור. ואין זה עובד: המרהשי"א במכות שם ביאר שהרצון מוליד מלאכים מיוחדים שהם מלווים אותו ונותנים לו את היכולת לקבל את מה שרוצה וזהו מוליכים אותו. ויש להוסיף שהדברים נאמרו גם בעניין של פרנסה שאדם קובע לעצמו איך יתפרנס האם יצטרך לטרות הרבה בשביל פרנסתו ובהרבה דם ויזע, או שתספיק לו השתדלות מועטת בשביל לקבל את פרנסתו. בפלא יוסף ערך מנוחה הביא עניין זה שאדם המשקיע מעט בפרנסה כל השאר הוא בוטח בה' הוא יקבל בדיקו מה שמגיע לו גם ללא טירחה. ונפרך גר הביא שאם ישקיע הרבה ויקבל יותר כסף אז זה ילך להוצאות כרופאים ורפואות מה שלא נגזר עליו. והעיקר הוא שישקיע מאמץ בפרנסה לא על חשבון התורה, המצוות והמצוות שמחוייב בהם. ובאילת השחר במדבר מא, יד. הביא מחזו"א זצ"ל שאמר גנב לא מתפרנס בלי גניבות, מחלל שבת לא מתפרנס בלי חילולי שבת רח"ל (וכך אומרים הרבה מחללי שבת עיקר פרנסתנו בשבת, והמצאות הזאת נגרמת ע"י שהם מציבים לעצמם מצב כזה ומשו"ה נהוגים איתם כך משמים, דמי שגנב או מחלל שבת מה תהי' פרנסתו, כי בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו והבא ליטמא פותחין לו. אבל הדבר תלוי בהם, דכשיפסיקו לגנוב או לחלל שבת הם יתפרנסו בלי זה כמו כל שומרי תורה ומצוות. ובנחל אליהו לרבי אליהו דיסקין כתב ג"כ במצית הביטחון ההנהגה עם האדם היא כפי שהוא עומדיז את עצמו, אז שלא בוטח בקב"ה ומרבה לעשות השתדלות באמת זורקים אותו למקרי הטבע. וזה הביאור בלשון הכתוב 'ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו' שלכאורה זה נראה כפילות לשון: אלא הפטש הפטוש הוא מי שבוטח בה' ההנהגה איתו היא של והיה ה' מבטחו וכע"יז בחובות הלבבות שער הבטחון.

ידיעות חשובות וכן דברים מגדולי ישראל. ערוך בדרך של שו"ת

שאלה: סגולה להצלחה כל השבוע? **תשובה:** להאריך בברכו של מוצ"ש וכן העונים יאריכו בברוך ואז יצליח כל השבוע ולא יהיה לו נזק. שערי תשובה סוף רצג.

שאלה: מה הם השמות המופצים ביותר בארצינו? **תשובה:** עיף נתוני משדר הפנים מהנהגות האחרונות השמות הנפוצים ביותר הם לפי סדר: לבנים: דוד, לביא, אריאל, יוסף, נועם, אורי, רפאל, ארי', משה, יהודה. לבנות: תמר, מאיה, אביגיל, נועה, שרה, איהל, איהל, יעל, שירה, אסתר. בס"ד כל השמות הם שמות יהודיים ולא לועזיים.

שאלה: אם יש לאדם מישהו שרודף אותו ומציק לו בכל מיני עניינים, מה עשה? **תשובה:** כיוון שאותו אדם מעוניין להציק לו, אם יראה שהעניין לא מצליק לו, והיינו שהוא לא יגיב אלא ישמור על קור רוח וישתוק, אז מסתבר שהוא יפסיק לבד. אבל אם ישיב ויתעצבן אז המציק יבין שהשיג את מטרותו והוא ימשיך בכך.

שאלה: האם צריך להעיר לתלמיד או לילד על דבר לא טוב שעשה? **תשובה:** הרב שטינמן היה אומר שתפקיד ההורים והמחנכים הוא לתת כלים להתמודדות וכן משענת ועצה כשצריך, ובשמונים אחוז מהדברים להעלים עין ולתת לילד להתמודד לבד, ורק בדברים מאוד משמעותיים להעיר.

שאלה: מהו הדבר החשוב שראוי להקפיד עליו מהחינה בריאותית כל בוקר וערב? **תשובה:** לצאתם שיניים. במשך היום אנחנו אוכלים ושותים מאכלים שמורידים לנו את רמת החומציות בפה מתחת לרצוי. וזה גורם לעששות, חורים בשיניים והרגשה לא נעימה בפה. החצוזה החשוב ביותר הוא בלילה, לאחר כל היום יש לנו המון שאריות חיידיקים אשר נמצאים בפה. כשאנחנו הולכים לישון יש לנו פחות רוב בפה מפני שהגוף במנוחה ומספיק עשות בשביל לפתח חורים בשיניים וכמובן הרגשה לא נעימה בבוקר. צריך לשים כמות קטנה ממשחת השיניים ולצחצח קרוב לחניכיים בתנועות רכות וקצרות (שתיים עד שלוש שיניים). למברשת שיניים אורך חיים מסוים ויש להחליף אותה כל 3-4 חודשים. מברשת שיניים חשמלית בהחלט מקלה על מלאכת הצחצוח ולכן מאוד מומלצת. ויש לציין כאשר אנחנו מנצחנים שיניים אנחנו מסירים רק 60% מהחיידיקים. השאר נמצאים בין השיניים, מקום שהמברשת לא מצליחה להגיע ולכן צריך להשתמש באביור נוסף כמו חוט דנטלי או קיסם). הממתקים המזיקים ביותר הם אלה שנדבקים לשיניים. ממתקים שאינם דביקים - שוקולד, למשל - נשטפים ביתר קלות על ידי הרוק.

שאלה: מה המצווה שפוטרת את רוב החיכוכים בבית? **תשובה:** בצדק תשפוט את עמיתך - לדון על זכות. וכל פעם לפני שאדם מתרגז למה לא הכינו אורחה או למה הוא לא קנה את מה שאמר וכדו' תמיד צריך להתחיל לחשוב אולי יש איהה סיבה ותמיד יש, ורוב הבעיות נפתרות עוד לפני שהתחילו.

שאלה: בימים אלו הבנות יצאו לחופש, לאלו שיש להם בבית מחשב והילדים רוצים להשתמש בו לצורך דברים שאין בהם בעייה של אלימות או צניעות, מה שנקרא סרטים כשרים ומבוקרים, האם אפשר לתת לילד לא? **תשובה:** חייבים לדעת שמחשב הוא הרס וחורבן לילד ומי שמכור לזה הוא מסכים לוותר על הכל ולבדל שיראה עוד משחק ועוד משוה והוא מקלקל הנפש ועוד. לכן שומר נפשו ירחק מזה, ויעשה הכל לספק את הריגושים של הילדים בדברים אחרים, **ולעצמים** כשהמצב הוא שיש ילד שבלא זה יכול ללכת למקומות אחרים ולראות דברים לא מבוקרים עדיף שיראה בבית בבין הזמנים משוה מבוקר, ובזמן מבוקר יחד עם ההורה, כי אחרת הוא יגיע לזה בדרך לא מבוקרת בזמנים שאתה לא יודע ע"ז וכל מקרה לגופו וכל עניין מצריך שאלת חכם.

מזיד זה יש להימנע מלקרוא בשבת: הרעיונות שנשלחו השבוע: רעיונות ודברים שאפשר לעשות עם מגהץ: אפשר לאטום איתו שקיות ניילון: אם אתם רוצים לשמור משוה בשקית אטומה או להקפיא מוצרים בשקית אטומה, אפשר לשים אותם בשקית כריכים רגילה, לשים על הפתח שלה נייר כסף שטוח ולעבור מעל עם מגהץ חם. שני צידי הניילון יידבקו אחד לשני ויצרו שקית אטומה. אפשר לשחרר בעזרתו ברגים סוררים שקשה לפתוח: אם תקוע לכם בקרש או ברהיט עץ שמסר שאתם לא מצליחים לשחרר עם מברג, הניחו מעליו מגהץ חם למשך כמה שניות. העץ יתרחם מהחום והבורג יהיה קל יותר לשחרור. אפשר להכין איתו טוסט גנינה צהובה: אין לכן טוסטר? מכינים טוסט עם כל מה שאוהבים, שמים אותו בשקית נייר ומניחים מעל את המגהץ הלוהט. אחרי כמה דקות תתחילו להריח ריח של טוסט ותשמעו רעיש בעבוע. הופכים את הטוסט, צולים גם את הצד השני ורק נזהרים כשמוצאים אותו משקית הנייר הלוהטת. אפשר להוריד איתו כתמי מים בהרים ממשטחי עץ: אם השולחן או ריצפת העץ שלכם צברו כתמים בהירים שנגרמים מרטיבות שפגעה בהם. מניחים שמרטוט יבש על הכתם ומעליו מעבירים מגהץ שכוון לחום נמוך. אם הכתם לא עובר, אפשר להעלות את החום, אבל להיזהר לא ליצור כתם של שריפה.

פתרונות לבעיות שנשלחו בשבוע שעבר: א. לשיעולים כבדים ואפילו כל כך חזקים יש טיפול טבעיות שקוראים להם: פרופוליס. אפשר להשיג בבני ברק אצל משפחת הלר ברחוב הרב יצחק ניסים בטלפון: 036772087
: תרופת סבתא לשיעול: לפרוס בצל ולהניח קרוב לראש לכל הלילה בחדר. לנסות יום יומיים ואם לא עוזר לדעתי

צריך תרופה. **ב. לאבנית באסלה** קודם מוציאים את כל המים שבאסלה לקחים סחבה ומכניסים בננים כך שתספוג את המים ואם נשאר עוד מים לחזור שוב עם עוד סחבה. ואז לשפוך חומר נגד אבנית כמו אנטיקאלק או במקרים קשים - חומצה - (בהירות זה חומר חריף ושלא יטפטף על בלטות) לשפשף (עם כפפות) ולחכות כ- 10 דקות וזה אמור לעזור. **עוד שלחו** החומר המצויין ביותר עבור כך הינו מלח לימון הנמכר בכל פינת תבלינים שבסופר, אופן הפעולה: לרוקן את המים שבאסלה ע"י דחיפה עם המברשת ואז לפרז נדיבות מלח לימון על האבנית, לצקת ומוקדם מלא של מים רותחים, להמתין מספר דקות ואז זכר לאבנית, מצויין פי מאה או פי מאתיים מכל חומר כימי הנמכר בחנויות. **עוד שלחו: להסיר אבנית** שמעתי מאינסטלטור שפונד קוקה קולה, להשרות כמה דקות ולהוריד מים, הוכח כיעיל. **ג. עצב שהמים ייספגו** בגוף (בקץ ובירוס התייבשות) לפני צום ובכלל) לשתות כמויות קטנות הרבה פעמים ולא לרכז הרבה שתייה בבת אחת, אפשרי - להוסיף מעט מלח בכוס בשביל שיהיה יותר חשק לשתות. **עוד שלחו:** עצב השמירת הנוזלים בגוף בימות הקיץ, יש לציין שצריכת מעט דבש יעילה מאוד בנושא זה. הדבר מורגש ביותר בימי צום לאחר צריכת שתיה בכמות מרובה, הדבש פשוט נוזל את הנוזלים בגוף. ממזק ביותר. **בבוקר אכן** יש תועלת מרובה בשתיית כמה וכמה כוסות מים אך כמובן גם הוצאתם קרובה אך אפשר בהדרגה להרגיל את הגוף להתאחר עם ההוצאה אך כמובן לא על חשבון תפילה בנקיות וכדו'. זה חשוב מאוד לדעת, אחר פעילות גופנית שתייה מרובה לא נקלטת בגוף כלל! אך ורק שתייה עם הפסקות בלגימות קטנות בלבד! **וכעת לטיפים** שמעתי ממומחה בתחום למי שרוצה לשתות ושלא יהיה

על מה הכית את אתונך. הרמב"ם במורה נבוכים כתב: מכאן מקור לאיסור צער בע"ח דאורייתא. יש נידון בפוסקים האם איסור צער בע"ח נאמר על דגים, ויש ראייה שלא, כי דג לא בעי שחיטה אלא שרי להכותו עד שימות ולא כבהמה שהצריכו שחיטה משום צער בע"ח. וכן פסקו חלק מהאחרונים. שו"ת שיח יצחק יו"ד שפ. ושו"ת פקודת אלעזר סז.

מה טוב אהליך יעקב. שאין פתחיהם מכוונים זו מול זו. האיסור להסתכל בחלון של אדם אחר הוא אסור דאורייתא, ואף מוטל על האדם לא להסתכל בחלון באופן שייראה כאלו הוא מסתכל לתוך ביתו של השני.

לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה. וברש"י יקרא קר"ש על המיטה. האם שרי לקרוא קר"ש על המיטה כשהוא שוכב. עיין במשנ"ב רל"ו. ובחיי אדם א לה א. שלכתחילה יקרא וישב או שומד אך אם שוכב יטה על צידו ויקרא, ובעשה"צ רל"ט י כתב דאין למחות בקורא בשכיבה.

את אשר תברך מבורך: קצת בהלכות ברכות: סירוף (תרופה) מתוק שהחיד נהנה מזה אפי' שאוכלו לשם רפואה מוכח ממשו"ע ד"ח ומ"ב ס"ק מ"ג שצריך לברך ע"ז. **טעימת** תבשיל למרות שטועם ובלע לא מברך כלל כי משנ"ב (שעה"צ ר"ל) לא הכריע בזה ואם מברך, לגד של"צ לברך הוי ברכה בלבד. **אדם** נמצא באמצע האוכל ומברך ברכה שאינה צריכה, צריך שיאמר בסוף הברכה או תוך כדי הברכה ברוך שם כדי שלא יהיה ברכה בלבד.

בלק הכחיל את ישראל עם בנוט מואב. קצת מדני יחוד: א. איסור יחוד הוא לגדול עם חלל מגיל שלש וגדולה עם ילד מגיל תשע, ואין בזה דין חינוך. וילדה עם ילד אין איסור יחוד עד גיל בר מצווה. **ילדה עד גיל 5 או ילד עד גיל 6 לא נחשבים לשומר לענייני יחוד.**

חידות

כבולעו כך פולטו אפשר להוסיף קצת מלח לבקבוק מים וזה עוזר. לא יודע מה השעור המדוייק וכן מי סודה נקלט ע"י צדן זמן, בדוק ומנוסה!

ד. בעניני היבלות - יש וירוס ייבלות שמדבק גם בגוף וגם אחרים צריך חיזוק מערכת חיסונית, ודיטמין D ובכלל ויטמינים ידועים שמחזקים מערכת חיסונית. ליבלת - שרף של תאנה עוזר. לגבי היבלות, פיתרון שהוכח כיעיל מנסיון אישי של כמה מכרים, למרות טיפה אחת של ויטמין D- 1000 על היבלת עצמה, ולוודא שהטיפה תספג בה.. תוך יומיים-שלושה כבר רואים את השינוי. אציין, חלק מהיבלות שטיפלו בצורה הזו, לאחר כמה ימי טיפול, הן נפצעו, ואז נרפאו. בקשר ליבלות בידיים או במקום אחר בגוף אנחנו טיפלנו אצל הרב יצחק חזן מבני ברק הטלפון שלו: 0523631432 עזר לנו מאד. **עוד שלחו: לגבי השאלה** על היבלות בכף היד לי היו יבלות בגב היד ממש הרבה והשתמשתי בחומר שקונים בבית מרקחת שיש על פקק עם מברשת (דומה לטיפקס) זה קצת שורף. צריך לעשות כל יום בעקביות, זה לוקח זמן אבל זה עובד מעולה ובסוף הכל נעלם לגמרי. להניח את היבלת על יין שנשפך מההבדלה זה עוזר מאוד.

ה. בקשר לפסוקאים: אני ושכני גם סבלנו מתופעה מחרידה זו ויש להזהר מהם מאד בצורה לא גרילה כלל כיון שהם 'פריס רובים' קבצ מסחרר ומשכרם בכל מקום כולל בתוך אורוות המטבח על המוקנול ויש מקרים שאפילו בתוך המקרר ומבירור שעשיתי בזמנו בשוק יש "מדברים" שמסכימים לעשות הדברה לזה בעלות של 3000 ש"ח ובאחריות לחודש אחד בלבד. (הם פשוט בונים עלינו למשכורת חודשים, למעשה הם מסכימים לאחריות לחודש

הלכות

בגלל שהם באמת הרגו את הפסוקאים החיים אבל לא חיסלו ולא השאירו חומר שיחשל את הצינים של הפסוקאים שבוקעים רק אחרי מס' שבועות (מינימום שבועיים)) למעשה בסוף שמעתי על משפחה במודיעין עילית שמוכרת חומר הדברה מיוחד להני"ל קוראים להם משפחת ווייס מנתיבות המשפט וטלפונם כדלהלן: 089744664 0548424082 עשרות שלחו לי את הטלפון הזה. כמו"כ לפני מס' שבועות פורסם באחד מהיומונים החרדים מס' טלפון לטיפול בבעיה: 0504111675 (ב"ב)

ו. פתרון לאסטימה של העור: משחה בשם דרמסילק.

ז. פתרון לגירוד (שפשפת) משחה בשם טרידרם קרם... אחר כתב: שבתאי מכך הרבה, ובעצת סבתי החלפתי לבגד פנימי ארוך יותר [בגל רגלית קצרת] ומאז הבעיה חלפה כלא היתה. **אחר כתב:** מהניסיון שלי מריחה של גלגלת דיאודורנט מהסוג היותר עדין יכולה להקל מאד את הגירוד. גם להקפיד על שטיפה שלא ישאר סבון. **אחר כתב:** יש למרוח אחרי מקלחת משחה בשם טבע-קוטן על הפטריות, אחרי מקסימום שבוע הכל חלף כלא היה

התורה חסה על ממונם של ישראל: בקשות שנשלחו למי שיש פתרונות, או רעיונות נוספים לשלוח למדור נא לשלוח למייל שבסוף העלון ובכך יזכה לזכות את הרבים: **רצוני לברר** איך אפשר לטפל בחתכים בכפות הידיים שנמשכים על כל יד וזה גורם להוצאת דם וכאב למי שיש פיתרון לזה. **רציתי לברר** אם יש מידע לעצור נשירת שיער.

בעניני הרעיונות שלכם והעוצות להשמרת דברי מאכל כמו לימון להסרת כתם מבגד או לשים מץ לימון במיחם וכו' יש בזה בעיה הלכתית של ביזוי אוכלים.

למילא אם בתו בת חמש נמצאת בבית יחד עם חברה מגיל שלוש ומעלה, הווי יחוד להישאר איתם לבד בבית. **ב.** לדעת השו"ע לאשה אסור להתיחד עם הרבה גברים אא"כ אשתו של אחד מהם איתם, וכן להפך. ושלושה גברים עם שלוש נשים שרי, ויש מקלים בשני גברים עם שלוש נשים. ולדעת הרמ"א מותר לאישה אחת להתייחד עם שני כשרים, וזה דווקא בעיר וביום. ובל"ה צריך שלושה גברים. ואיש אחד אסור להתייחד עם שתי נשים לכל הדעות. **האופנים המצילים מהיחוד: א.** כשהבית פתוח לרה"י, והיינו למקום שהעוברים יכולים לראות מה נעשה בתוך הבית והי"ה אם נמצא בקומה נמוכה ואפשר לראות מהרחוב מה קורה בפנים מהני. ויש המתירים גם כשהדלת סגורה ואפשר להכנס מבחוץ בקלות ומדובר כשיש סבירות שיכנסו. **ב.** בעלה בעיר ויש סיכוי אפי' קלוש שיחזור ובעלה יודע היכן נמצאת ואפי' לא בביתה שרי להתיחד (מ"א שזה לא לכתחילה, ולכן יקל רק במקום הצורך). וכשהמתניח מוידד איתה כגון שגדלה אתו או קרובתו אסור להתיחד אפי' כשבעלה בעיר. ושאשתו בעיר מהני רק אם דרכה לחזור באוהזים גבוהים באותה התת הביתה, ובל"ה לדעת רוב הפוסקים לא יחוד ואסור. **ג.** שומר: הא דמהני בבת מגיל חמש בערך או בבן מגיל שש, היינו רק כשהם ערים. ואם הם שניים מהני אף כשישנים עד גיל תשע (ווי"א עד גיל 11 לבת 12ו לבן). וילדים שלה אף גדולים מהני. ואשה וחמותה הוי שומר, וכן אישה ובת בעלה ואשה ובת חמותה, ומהני אף כשישונות.

יא. ברכת האורח: "ואל ידדקך לא לפניו ולא לפנינו שום דבר ההרוח חטא ועברה ועוון" **יב.** מעייני הישועה.

חידות לשאלו את הילידים: א. מי נמצאת פעמיים בחיים, פעם ביום ופעם בלילה? **ב.** למי יש חמש אצבעות וזה לא יד ולא רגל? **ג.** איזה דבר יש לכל אדם פעם בשנה לכל אחד ביום אחר? **ד.** מתי עוצר בירוק וממשיך באדום? **ה.** איזה תואר זה כינוי לנשים וגברים אותו הדבר? **ו.** איזה בעל חי בפרשה הוא אבא? **ז.** יש אותי 'אפיה' ויש אותי 'אמבטיה', מי אני? **ח.** כשכותבים אותי ישר אני נמצא בבניסה לחצר לבנין, בהיפוך אותיות צריך לסתום את האוזניים. **ט.** מה המשותף ל: אפיה, כסף, מגבת, זוככית? **י.** כשכותבים אותי ישר אחד האבשטים, בהיפוך אותיות כולם אוכלים אותי בשבת. **יא.** אני חרוז. שם אני גר, בשינוי אות אחת אני משבעת המינים. **תשובות: א.** האות **י. ב.** לכפפה. **ג.** יום הולדת. **ד.** באבטיח. **ה.** דוקטור. **ו.** בלק בן ציפור. **ז.** תנור. **ח.** שער - רעש **ט.** נייר. **י.** גד - דג. **יא.** בית - זית.

חידון משמעותי מילים לגרסי בלק: ח' משמעויות למילה עין. עין - מראה. "הנה כסה את עין הארץ" רש"י (שמות י ה) **עין הארץ:** מראה הארץ (במדבר כב ה). **עין - מעיין.** מקום כינוס מים. "הנה אנוכי ניצב על עין המים" (בראשית כד י). **עין - שם מקום.** "מקדם לעינך רש"י: שם מקום (במדבר לד יא). **עין - עין יפה, נדיבות.** "שעור תרומה, עין יפה, אחד מארבעים" (תרומות ד ג). **עין - טובה,** העתפקות במועט. "מתלמדי שם אברהם אבינו... עין יפה" רע"ב: "מתפק במה שיש לו" (אבות ה יט). **עין - איבר הראייה. עין - אות באלף בית. עין - מרכז.** עין הסערה.

בכל ענייני העלון, וכן להשיג את העלון 'המלא' במיל או בכתב יותר גדול

אפשר לפנות למיל: 456@gmail.com

יש לדייק במייל ולכתוב קודם 456 ואח"כ alon@gmail.com או לטל: 0527633431 לקבלת העלון בפקס יש להתקשר לטלפון 03:6180383

חידות שינון הפרשה לפי סדר הא-ב. א. מי ראתה מולה מה שלא ראה אדונה? אתונו של בלעם. **ב.** שמות שני רשעים בפרשה - **בלק** בלעם. **ג.** "כי מראש צורים אראנו ומ____ שורנו" - גענות. **ד.** "____ כוכב מעיקב" דרך. **ה.** מאיפה שלח בלק לקרוא לבלעם (ע"פ משל בלעם) **הריי** קדם. **ו.** "____ ד' אל בלעם" - **ויקר. ז.** מי הלך לבלעם ממואב וממדני? **זקנים. ח.** במה רצה בלעם להרוג את אתונו? **חרב. ט.** "מה ____ אהליך יעקב" - **טוב. י.** מה בלעם אמר על עצמו? שהוא - **יודע דעת ועליון. כ.** מה בלק הבטיח לבלעם? **כבוד. ל.** מתי ד' דיבר עם בלעם? **ב- לילה. מ.** מי חסם את דרכו של בלעם על האתון? **מלאך. נ.** משה הוקיע את ראשי העם ____ השמש. **גד. ס.** כתוב שהקהל ילחכו את כל - **סביבותינו. ע.** בלק העלה בסך הכל 42 - **עולות. פ.** מקום מושבו של בלעם - **פתור. צ.** אביו של בלק- **ציפור. ק.** "אראנו ולא עתה אשורנו ו____" - **קרוב. ר.** מה נחה על בלעם? **רוח אלקים. ש.** מה בלק היה? **שטום עין. ת.** " ד' אלקיו עמו ו____ מלך בו" - **תרועת.**

חידות פרשת שבוע: א. היכן מציון בתורה בעל חיים שדיבר עם אדם מלבד האתון של בלעם? **ב.** בפרשה מובא שמות של שני אחים ואביהם מחושים בראשית (במקומות שונים והשמות הובאו בהקשר אחר)? **ג.** אות מס בפרשה ג"פ ברץ? **ד.** בפרשה מובא ויגר מואב מפני העם, היכן מזכירים ד"ץ כיוס בתפילה? **ה.** היכן בפרשה 13 מילים בריציות שיש בהם האות **לו** א. אחד מסימני הסדר בפרשה? **ז. 9** שמות של פרשות? **ח.** שמות שנים מבניו של אדם הראשון? **ט.** 25 שמות המופיעים והרמוזים בפרשה: **תשובות: א.** הנחש דבר עם חוה. **ב.** בפרשה מופיע המילים אדם, שת, קין. **ג.** אלו מוציאים ממצרים. **ד.** אלי מואב יאחזיקמו רעד. **ה.** כב לו. **ו.** ברך. **ז.** בלק (כב ב) וישלח (כב ה) וילך (כב לה) בא (כב לו) ויצא (כב לו) שלח (כב י) וירא (כב ב) פנחס (כב ו) וישב (כב א). **ז.** קין (כד כב) שת (כד יז). **יפתח** (כב כח) בלעם (כב כח) בלק (כב לה) ארתון (כב לו) אשר (כב לו) יעקב (כב ו) ישראל (כב ו) מואב (כב יז) ציפור (כב יח) בן (כב יט) אדם (כב יט) אגל (כב ג) מצרים (כד ח) ברוך (כב ט) טובה (כד י) שת (כד יז) עמלק (כד כ) איתן (כד א) אשר (כד כב) עבר (כד כד) משה (כד ד) פנחס (כה ו) אהרון (כה ז) אלעזר (כה ז) יוסף (כב יט) שרי (כב לה) בעור (כד ה) קין (כד כב) טוב

לקראת שנת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 335

פנינים לפרשת בלק

כאשר חלף רבינו באותו יום סמוך לביתה, ראתה אותו ורצה לכיוונו ו'בישרה' לו שמגיע לה 'מזל טוב' שכן התקינו בחצרה חבלים חדשים לתליית כביסה. רבינו נעצר והקשיב לדבריה בריכוז, תוך שהוא מראה לה סימני התלהבות והתרגשות מ'השמחה הגדולה'. ואז אמר לה שהוא רוצה לראות את החבלים החדשים בעצמו!

'מזל טוב' לחבלי הכביסה וחלוקת שוקולד לילדים שהפריעו לשקידתו - מעט ממידותיו האציליות של מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל

"הן עם כלביא יקום" (במדבר כ"ג, כ"ד)

יהודה, גם אם נימא שאין בזה כלום, הרי זה חסד איתו! נענה רבינו: גירעכט, גירעכט, (צודק, צודק) עמד וסידר כובעו וזקנו ופיאותיו, ואמר לו: צלם!

למעלה מזאת סיפר תלמידו רבי משה אהרן שלושיץ, שרבינו פעם השתתף בשמחה וכאשר כבר נכנס לרכבו שמע רבינו ילד שאומר לחברו שלא הצליח לצלמו, כששמע רבינו כך, 'צא חזרה מרכבו

צועד לו רבינו בדרכו מתפילת שחרית לביתו מוקף כתמיד בקבוצת יהודים, מהם תלמידי חכמים שבאים לדבר בלימוד, מהם יהודים שבאים לשאול שאלות הלכתיות ומהם יהודים שבאים לעצה וברכה.

לא הרחק מביתו גרה אשה מבוגרת וגלמודה, שהיה ידוע לכל שהיא לוקה בנפשה, כאשר חלף רבינו באותו יום סמוך לביתה, ראתה אותו ורצה לכיוונו ו'בישרה' לו שמגיע לה 'מזל טוב' שכן התקינו בחצרה חבלים חדשים לתליית כביסה. רבינו נעצר והקשיב לדבריה בריכוז, תוך שהוא מראה לה סימני התלהבות והתרגשות מ'השמחה הגדולה'. ואז אמר לה שהוא רוצה לראות את החבלים החדשים בעצמו! הוא הסתובב ושב על עקביו לתחילת הרחוב, עלה לחצר ביתה לראות את החבלים החדשים, הביט עליהם ושיבחם שהם נראים כה מוצלחים והצורה שהותקנו כה מוצלחת...

יצא מהרכב כדי לרצות ילד

כשהגיע פעם הגה"צ רבי יהודה זאב סגל (ראש ישיבת מנצ'סטר) לרבינו, רצה אחד מהמלווים לצלמם יחד. התפלא רבינו, איזה צורך יש דווקא בתמונה של ראש הישיבה איתי דווקא? נענה לו רבי

סיפר רבינו שכאשר שמע זאת מרבי שלום נזכר שאכן בימי צעירותו של רבי חיים טודרוס לפני חמישים שנה ויותר אכן היה בו משהו ממידת הכעס ועבד על כך והשתנה לגמרי עד שלא היה לו זכר למידה זו, ההיפך המוחלט, ומופלא הדבר שבכל זאת עדיין אינו מאמין בעצמו אחרי חמישים שנה ולא רצה לומר מילה לילדים, שמא יתעורר בו משהו ממידת הכעס.

מעניין לציין איך נהג רבינו עצמו עם ילדים משתובבים ששיחקו ליד חדרו המפורסם בו הגה על תלמודו. מספר רבי זאב שכטר: ילדים היינו ושיחקנו בכדור וברעש גדול ליד חדרו זה, בלי להרגיש שאנו מפריעים. במקום לצאת ולגער בנו או לפחות לנסות להעיר לנו. הוא יצא עם חפיסת שוקולד בידו ובנעימות שאלנו: מי הכי גדול מכולם? כשהגיע אליו אמר לו, תחלק את השוקולד לכל הילדים, אבל תאכלו ותעברו לשחק ליד "הבאר", מקום בו העריך שלא יפריע למישהו ללמוד.

פירור כעס גרוע מפירור חמץ

היה חוזר רבות על סיפור ששמע באחת מדרשותיו של גיסו הגה"צ רבי שלום שבדרון ומאוד תפס את ליבו, על הרה"ק ה"א"ה אוהב ישראל" מאפטא שהיה מקפיד מאוד לאכול בפסח רק "מצה שמורה" שהקמח היה שמור משעת קצירה שלא יבוא בשום מגע עם מים והיה שומר עליהם בשמירה מיוחדת ומוקפדת.

פעם הגיע עני בערב פסח ואמר שאין לו מצות לליל הסדר ומשום מה הרבנית חשבה שהמצות של הרבי הם לא המצות השמורות במיוחד אלא אחרות שהיו בבית ומסרתם לאותו עני. לאחר מכן התבוננה וראתה שטעתה ומסרה את המצות עליהם עמל כל כך ואותם שמר מכל משמר ונבחלה מאד ולא ידעה כיצד תספר זאת לבעלה הגדול ומרוב בהלה החליטה לקחת מהמצות הפשוטות והניחתם במקום המיוחדות, בתקוה שהרבי לא ישים לב לשינוי. כך אכן היה שהרבי ישב לערוך את הסדר ולא היה נראה שהוא מבחין שמשהו אירע, ושאת המצות מהם אכל את הכזיתים בליל הסדר, לא היו אותם מצות עליהן כה עמל ויגע בשמירתן.

כמה ימים לאחר החג הגיע לביתו של הרבי מקרה של זוג שבביתם התערער השלום בית בעקבות כך שהאשה סירבה לבשל מאכלים שאינם מכילים 'שרויה'. כששמע הרבי את סיפורם ביקש לקרא

לאפשר לו לצלמו כרצונו ואף חיך אליו. אירע עוד שצלם אחד לא הצליח לצלמו וביקש באי נעימות אם רבינו יוכל לעצור וכך יוכל לצלמו עם החתן, רבינו הסכים, וכשהלה סיים אמר לו רבינו תודה, שאלו הלה, על מה תודה, נענה רבינו, עכשיו כשיהיה תמונה ידעו שהייתי ויהנו.

נכנסו פעם קבוצת בחורים משיבה של יוצאי חו"ל להתברך מפי רבינו. אחד הבחורים הביא איתו מצלמה אלא שמחמת יראת הכבוד בהיכנסם לרבינו, לא העלה בדעתו לצלם, כשעברו להתברך מפיו ראה רבינו מצלמה בידו ושאלו למה היא נועדה והלה שתק במבוכה, רבינו הבין מה שאירע ונעמד לצידו כדי שיעשו מה שרצה שיצלמוהו עם רבינו.

חילק שוקולד לילדים שהפריעו לשקידתו

כאמור ומסופר לעיל קניינו הטובים בתורה ובמידות היו משימוש תלמידי חכמים וצדיקים שראה בירושלים. סיפור מופלא היה רבינו מספר, אותו שמע מגיסו הגה"צ רבי שלום שבדרון. סיפור שהיה עד לו בעצמו.

היה זה כאשר נכח רבי שלום בבית המדרש והבחין בהגה"צ רבי חיים טודרוס הרשלר מדמויות ההוד של "שערי חסד" יושב ולומד ומשנן את תלמודו בינו לבין עצמו ובחוץ רעש גדול של ילדים משחקים ומשתובבים. ניכר היה עליו שהקולות מפריעים לו במידה גדושה, ולמרות זאת אזור כח ולא אמר להם דבר. והנה מיד כשנכנס החברותא ביקש רבי טודרוס שיצא החוצה ויבקש מן הילדים שירחקו רגליהם וישחקו במקום אחר בחצר, שלא יהא נשמע קולם בתוככי בית המדרש.

הדבר עורר בו פליאה רבתי, הלא כבר הכיר על פניו מראש מקדם לפני שעה ויותר שהדבר מפריע לו עד מאד, אם כן - תמה, מדוע המתין רבי טודרוס מלהעיר לילדים עד בואו של החברותא, הלא היה יכול ללכת בעצמו החוצה, לבקשם שלא יפריעו לו בתלמודו.

החליט רבי שלום ללכת בעצמו לשאול אותו על כך, ענה לו רבי טודרוס: אגלה לך סוד. מטבעי נולדתי בנטיה למידת הכעס ומשום כך קיבלתי על עצמי שבשום אופן לא אכניס עצמי לדבר שיכול להביא אותי לידי רוגז, ולכן כששמעתי את הילדים משתוללים, לא רציתי ללכת להעיר להם בעצמי, כי חששתי שאכנס וחיכיתי שהחברותא יבוא והוא יעשה זאת.

המשך בעמוד 30

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכיה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לע"נ הרה"ח **בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל** זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

בין ציבור המאזינים ישב באותה דרשה אדם פשוט מתושבי העיר, שהאמין בכל לב בדרשותיו של הרב. הוא החל להפריש מעשרות, עישר ועישר אבל לא התעשר... יום אחד שפך את ליבו בתפילה לפני ה', בדמעות הרבה מקירות ליבו, שבפירוש אמר הרב בדרשתו שהמעשר סגולה לעשירות, והתחנן הרבה לזכות לעשירות

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א על כוחה של תפילה אמיתית

"וַיֵּרָא בְּלֶקְ בֶּן צִפּוֹר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאַמְרֵי. וַיִּגֶר מוֹאֵב מִפְּנֵי הָעָם מֵאֲדָרְבֵּי רַב הוּא" (במדבר כ"ב, ב'-ג')

פירש בספר הקדוש נועם אלימלך, "אמורי" מלשון אמירה ודיבור, עיין שם. תולעת יעקב כוחה בפיה, כמו שאמרו במדרש תנחומא (בשלח ט): "אל תיראי תולעת יעקב (ישעיה מא, יד), למה נמשלו ישראל לתולעת, לומר לך מה תולעת הזה אינו מכה את הארזים אלא בפיו, והוא רך ומכה את הקשה, כך אין להם לישראל אלא תפילה, שהעכו"ם נמשלו כארזים" וכו' עד כאן. זאת ראה בלק "את כל אשר עשה ישראל לאמורי" - בכח האמירה והתפילה שלו, כתולעת הזו שמכה ומפוררת את הארזים הגבוהים והחסונים. מכח התפילה של ישראל היה מואב מתירא, "כי רב הוא" כוחה של תפלה.

לפיכך ביקש אף הוא לבוא כנגדם בכוח אמירת הפה שכנגד הקדושה, הלא הוא פיו של בלעם הרשע, ויהפוך ה' את הקללה לברכה.

בעיר ניו יורק שבארצות הברית התגורר אחד מגדולי הצדיקים שבדור הקודם, הלא הוא כבוד קדושת האדמו"ר מקופישיניץ זצוק"ל, המפורסם במידת אהבת ישראל שבערה בליבו. הוא היה פועל גדולות ונצורות עבור כל איש מישראל, אף כשלא הכירו כלל. בשנות הזעם של מלחמת העולם השנייה, הגיע לפניו יהודי פולני ירא שמים, חסיד גור, שהצליח לברוח מפולניה לאמריקה בטרם פרוץ המלחמה, כשבכוונתו להביא אחריו את אשתו ובניו. אך תיכף כשפרצה המלחמה נתקעה כל משפחתו 'שם' - בגיא צלמוות שבפולין, כאשר אין יוצא ואין בא. זמן רב לא קיבל מהם שום סימן ואות חיים ולא ידע מה עלה שם בגורלם. הוא בכה מאוד בפני הרבי, שהוא מתיירא וחושש לחייהם, ושאל ממנו עצה, כדת מה לעשות כדי להצילם.

הרבי הקדוש נצטער עד מאוד בצערו הגדול. ביודעו ובהכירו את חומר הגזירה הקשה שבהשתלטות הגרמנים על פולין, היה נסער מאוד. הוא אמר שהוא מוכן לעשות הכל למען הצלתם, אך האיש עמד ובכה במר ליבו, שלא נראה לו שניתן לעשות משהו כאן באמריקה... כך עמד

שעה ארוכה ומירר בבכי, כשכולו מזועזע ומתיירא מחמת השמועות הקשות שהחלו לזלוג על אודות המתרחש על אדמות פולין. הרבי, שלא יכול היה לסבול את צערו הנורא של היהודי שלפניו, דיבר על ליבו ועודדו להתחזק בביטחון איתן בהשם יתברך, שיחוס וירחם על בני משפחתו, אך ללא הועיל. האיש לא נרגע כלל, והמשיך בבכיותיו ובדאגותיו.

כראות הרבי את המצב, הביט שוב היטב בקוויטל שלפניו, בו הוזכרו כל שמות בני המשפחה. לפתע קם נרגש מכיסאו ופנה אל האיש בקול גדול, ואמר: "מבטיחך אני, שבעוד שבועות מספר יגיעו הנה כל בני משפחתך חיים ובראים וקיימים!"

כשמוע האיש את ההבטחה המפורשת יוצאת מפי קדשו, תיכף ננסכה בו רוח חיים. הוא נתמלא שמחה וגיל, ויצא מחוזק ומעודד, בטוח בכוחו של צדיק.

ואכן, צדיק גזור והקב"ה מקיים! לאחר מספר שבועות הגיעו כל בני המשפחה בשלמות הגוף והנפש אל אדמת אמריקה, והתחברו עם אביהם יחדיו לשמחתם הגדולה. התברר שהם ניסו כל העת להבריא את הגבול כדי לצאת לארצות הברית, והתחבאו במקומות שונים, אך בהיות בריחה שכזו כרוכה בסכנות גדולות, לא עלה הדבר בידם. ברם, תיכף אחר הבטחת הצדיק, נפתחה בפניהם פתאום דרך פלאית לצאת מפולין, באמצעות מכר אחד שהצליח להנפיק עבורם אישורי יציאה פיקטיביים בשמות נכריים, והיה זה נס גדול!

לאחר מכן נשאל הצדיק: מנין היה לו העזו לקום ולהבטיח בפה מלא, בדבר כזה שהיה כמעט ברור.

אמר הרבי בענוותנותו המפורסמת: "האמת שאיני בעל מופת כלל, לא מיניה ולא מקצתיה... אלא שכשראיתי עומק צערו הגדול של אותו יהודי, לא יכולתי בשום אופן לעמוד מנגד ולא לעשות כלום. ככל שניסיתי להרגיעו מבכיו, לחזקו ולעודדו לא הצלחתי כלום, עד שהוכרחתי לתת לו 'הבטחה' בדבר, רק כדי להרגיעו ולהחיות את נפשו!"

ומני אז שנתתי הבטחתי בדבר, עמדתי כל העת בתפילות לשמים, שלא תהא חלילה הבטחה של שקר... וברוך שומע תפילת עמו ישראל שנענה לבקשתי, ונתקיימה ההבטחה במלואה!" סיפר אותו יהודי, ששנים לאחר מכן, כשעלה ארצה, נכנס לברכת שלום אצל רבו, כבוד קדושת בעל ה' בית ישראל' מגור צוק"ל. הרבי שאלהו כדרכו על כל המוצאות אותו בשנות הזעם, וכיצד ניצל מגיא התופת. הוא סיפר לפניו כל אותה המעשה.

ה"בית ישראל" התרגש מאד ממעשה זה וביקש ממנו לחזור שוב במדויק על כל פרטיו. שלוש פעמים עמד וסיפר זאת לפניו! בפעם אחרת הגיע אותו חסיד ב'נסיעה' לגור לכבוד ראש השנה. לאחר תפילת ערבית בליל ראש השנה עבר כל הציבור על פני הקודש להתברך בברכת השנים, והיו רצים לפניו ביעף, כידוע. אך כראות הרבי ה"בית ישראל" את אותו יהודי חסיד בין כל אלפי האנשים, עצר אותו באמצע שורת העוברים וביקשו לספר שוב אותו המעשה! הוא עמד בתוך קהל ועדה וסיפר הכל בפרוטרוט, וציבור ענק עמד והמתין עד שסיים סיפורו! להראות ולהודיע גדל כוחה של תפיילה, ובפרט תפילת הצדיקים, שבכוחה לחולל ניסים ונפלאות עצומים!

סיפר לי מחותני, הגאון הצדיק מורנו רבי זונדל קרויזר זצ"ל: פעם אחת הוא נכנס לתפלת ערבית של מוצאי שבת, לביתו נאוה קודש של מרן הגרי"ז מבריסק צוק"ל, שבמעלה רחוב פרס בירושלים ת"ו, כדי להתפלל במניינו המיוחד, ולחזות בעבודת קודשו. הוא תפס את מקומו סמוך ונראה לרב, כדי שיוכל להסתכל היטב, ללמוד ממעשיו ולדבוק בדרכיו.

והנה בתפילת שמונה עשרה הבחין, שכשהגיע הבריסקער רב לברכת "שומע תפילה", החל לומר את הוידוי הנדפס בסדורים: "אנא ה' חטאתי, עויתי, ופשעתי לפניך" וכו'. הוא אמר זאת בשברון לב עצום, ועל אף שנאמר בלחש, בהיותו סמוך ועומד אצלו, שמע את תחנוניו.

לפתע, תוך כדי וידוי, נאנח הרב אנחה עמוקה המשברת חצי גופו של אדם: "אוי! אוי! אוי!", ולא היה זאת במוצאי מנוחה של 'שבת-סליחות', אלא במוצאי שבת רגיל שבאמצע השנה!

העולם מספרים על רב גדול אחד, שדרש בענין הצדקה וחובת

מעשר כספים. הוא הזכיר בין השאר את מאמרם ז"ל (שבת קיט.): "עשר תעשר (דברים יד, כב) - עשר בשביל שתתעשר", שהמעשר יש בו סגולה לעשירות! וניתן לנסות וסגולה זו, שהיא בדוקה ומנוסה! כדכתיב (מלאכי ג, י): "הביאו את כל המעשר אל בית האוצר, ויהי טרף בביתי, ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות, אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די".

בין ציבור המאזינים ישב באותה דרשה אדם פשוט מתושבי העיר, שהאמין בכל לב בדרשותיו של הרב. הוא החל להפריש מעשרות, עישר ועישר אבל לא התעשר... יום אחד שפך את ליבו בתפילה לפני ה', בדמעות הרבה מקירות ליבו, שבפירוש אמר הרב בדרשתו שהמעשר סגולה לעשירות, והתחנן הרבה לזכות לעשירות.

אכן, לאחר תקופת מזה זכה להתעשר בעושר רב. שמע על כך חבריו, שבעקבות מעשר הכספים שהחל להפריש זכה לעשירות, ושאלו: "האם יש ממש באותה סגולה?"

ענה לו העשיר: "בוודאי הסגולה הזו פועלת! אבל צריך בשביל כך לשפוך הרבה דמעות!" [יעיין נא בספר חיי אדם (כלל ל"ו) שלהי ס"א], שפסק שהסגולה מועלת כאשר "אין שאר מעשיו מעכבים" עד כאן לשונו].

כבוד קדושת מרן האדמו"ר מסאטמאר צוק"ל, בעל 'ויואל משה' היה אומר, שהדמעות הן המשקה האהוב ביותר לפני השם יתברך...

אחד מגדולי הצדיקים בירושלים של מעלה בדור הקודם, היה הרב הקדוש המפורסם רבי דוד צבי שלמה בידרמן צוק"ל, הרבי מלעלוב.

תפילותיו נודעו לשם דבר, עבודתו בקודש היתה במסירות נפש, בקולות בברקים ובבכיות לרוב, כמסורת בית לעלוב.

יהודי ששהה עמו פעם באכסניית דרכים, [כידוע, היה הרבי מרבה בנסיעות לחוץ לארץ, בעיקר לפולין, בפעולותיו הרבות לצרכי בית ישראל], ובהשגחה פרטית קיבל חדר באותה אכסניה, סמוך לחדרו של הרבי הקדוש, סיפר:

באמצע הלילה הוא התעורר לקול בכיות גניחות ואנחות שבקעו מתוך חדרו של הרבי. הוא נבהל ונרעש: מי יודע מה קורה שם עם הרבי, שבכיותו הטהורה נבעה מלב נשבר לרסיסים.

הוא קם ממזינתו חיש מהר, ואץ לעבר חדרו של הרבי. אך הדלת היתה נעולה. הוא הציץ פנימה מבעד לחרכי הדלת, והתגלה לפניו מחזה נורא הוד! הרבי הצדיק שוכב על הארץ, מכה וחובט על ליבו בחזקה, וצועק ובוכה לעצמו: "דוד צבי שלמה בן מאטיל, מה יהיה איתך? אוי ווי, וואס וועט זיין מיט דיר? ווען וועסטו שוין טאהן תשובה?..."

הוא עמד שם כמסומר למקומו עוד שעה ארוכה, עד שנרגע הרבי מבכיותיו ומתפילותיו.

מעמד אותה תפילה עצומה, נחרט בלבבו לאורך ימים ושנים, והוא היה מספר על כך תמיד לבניו ונכדיו, ללמדם כוחה של תפילה!

(מתוך טיב המעשיות)

יום אחד בסתם יום של חול, אראה פתאום את הבן שלי ניגש לארון הספרים ולוקח את הגמרא ומעיין במשהו שפתאום חשב עליו...

לכל אחד יש חלומות ומאויים מעומק הלב, שבו הוא חולם שיום אחד הם יתגשמו כמובן שכולנו חולמים ורוצים חיים טובים ארוכים, בריאות, נחת ופרנסה טובה אבל יש את הדברים המיוחדים...

לי יש חלום מיוחד ומתפלל שזה יתגשם והנה בחלומי שמתגשם: יום אחד בסתם יום של חול, אראה פתאום את הבן שלי ניגש לארון הספרים ולוקח את הגמרא ומעיין במשהו שפתאום חשב עליו...

למה אני חולם על זה? כי ביום שחלומי יתגשם, אני אדע שהגמרא הקדושה נמצאת במחשבות לבו, אני אדע אז שיש לו 'גישמאק' ומתיקות התורה, ויש לו אחיזה בעומק הנפש עם תורתינו הקדושה.. כן זה החלום שלי... ואני מתפלל על זה...

אם גם לכם יש חלום שלבנכם יהיה 'גישמאק' בלימוד ויזכה למתיקות התורה, ארגון 'אחינו' זרוע החיזוק של 'דרשו' מזמין אתכם ליצור קשר ולקבל כלים ראשונים, וכך גם בנכם יזכה ל'גישמאק' ומתיקות התורה

התקשרו למוקד גישמאק 073-789-2310

המוקד פתוח כל ערב בין 7.30-10.30

הרב שליט"א הזכיר בדבריו סיפור מופלא שסיפר הגאון רבי שמחה וסרמן זצ"ל, בנו של קדוש-ישראל, מרן רבי אלחנן הי"ד, שעל-שמו נקראת שכונתינו, בעת ששהה במשך השבת ברמת אלחנן. היה זה לאחר שעלה רבי שמחה זצ"ל לארץ ואז החלטנו להזמין לעשות את השבת בשכונה הקרויה על-שם אביו הגה"ק הי"ד

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על תבשיל-השבת שמרפא את בני האדם ברפואה פלאית

"מה טובו אהליו יעקב" (במדבר כ"ד, ה')

קיימת בעיה שלא כולם מקדישים לה תשומת-לב, והיא, שאסור להכניס לימון לתה, אפילו בכלי שני, שכן לימון נכלל בסוגי המאכל החריפים, ולכן הוא מבשל אפילו בכלי שני.

רצינו לתת עצה לכך, והיא, לקחת את מיץ הלימון, ולהכניסו לתוך מים, אפילו מים מהברז, ואז המים גורמים לכך שהחריפות תצא, ואפשר יהיה אחר-כך להכניס את הלימון לתה.

עצה נוספת שתאפשר ליתן את הלימון לתוך כוס התה, כמו שכתב ה"שערים המצוינים בהלכה" והיא, שיתן כמה טיפות י"ש, או לימון, לתוך כף מים צוננים, ושוב כמה טיפות לתוך כף, באופן שכל כוח החריפות יחלש, כמו"כ הש"ך דצוננים מבטלים כח המלח, ואח"כ יתן את הכף בתוך כוס התה, ובצורה כזו יוכל מי שיש לו כאב גרון לשותות את התה כשהוא רותח.

אם מקיימים את רצון התורה, הכל מסתדר מאליו

והנה, פנה אליי יהודי, ואמר לי, שנתנית הלימון במים והפגת חריפותו על ידי כך, אינה מסייעת לו, כיון שהמחלה שלו זוקקת דווקא את החריפות של הלימון, ואם כן מה עליו לעשות?

השבתי לו, שאם מקיימים את רצון התורה, הכל מסתדר מאליו, וגם אם הנך זקוק לחריפות הלימון - תוכל להירפא בדרך הנ"ל... בענין זה כדאי לשמוע את הסיפור שהתרחש בעיר קובנה, בה כיהן הגאון רבי יצחק אלחנן זצ"ל כמרא דאתרא.

רופא מומחה היה בקובנה, וד"ר קושלבסקי שמו, והיה האיש מוכתר במידות טובות, וגם רופא גדול. פעם אחת, בערב שבת, מתדפקת על דלתו אשה הממורת בבכי ובתחנונים ומבקשת שיבוא לראות את בנה החולה, המצוי בסכנה גדולה. חבש הרופא את כובעו ורץ עמה לביתה. בראותו את מצבו של הילד, רשם לו תרופות.

לאחר השבת, הגיע שוב ד"ר קושלבסקי לבית הילד כדי לברר את מצבו, והאם הבריא ממחלתו, כפי שרופא יהודי צריך לעשות. והנה בבואו לשם, הוכה בתדהמה בראותו שהחולה עומד על רגליו כאחד האדם, מה שהוגדר אצלו כנס רפואי.

"כיצד טיפלת בבניך?" - שאל הרופא את האמא. וזו הסבירה באר-היטב: אתה ציווית עליי שאכין לפני שבת את התרופות הנ"ל. אבל

ראיתי שהזמן מתחיל להיות מאוחר, ולמרות מצבו הקשה של בני לא רציתי לחלל שבת.

מה עשיתי? - חיממתי מים בסיר, וכשהמים היו במצב של רתיחה גמורה, נטלתי את פתק-המרשם של התרופות שמסרת לי והשלכתי למים.

בשבת, כאשר גברו כאביו של בני, לקחתי את המים הללו ונתתי לו כמה טיפות כל פעם... ואמרתי בלבי "מי שאמר לתרופה שתִּרְפָּא, יאמר למים הפשוטים הללו שירפאו". וכך הווה. ועוד במהלך השבת נרפא הילד ושב לאיתנו.

רבי יצחק אלחנן אמר אז, שריפוי הניסי של הילד נובע מהמסירות שגילתה אימו לשמירת השבת.

רואים מכאן שהריפוי ממחלות בעם ישראל אינו קשור בדווקא ל... מצבו של החולה. גם אם היו מספרים לי שהאמא הגיבורה היא הוסיפה כמה דמעות לשיקוי-הרפואי שנתנה לבנה, הייתי מאמין שהבן שלה יירפא. וזאת בעקבות דברי השל"ה הק' על הרי"ף.

על הפסוק שנאמר אצל הגר (בראשית, כ"א י"ט) 'וַיִּשְׁמַע אֱלֹקִים אֶת קוֹל הַנֶּעֱר וכו'; וַיִּפְקַח אֱלֹקִים אֶת עֵינֶיהָ וַתֵּרָא בָּאָר מִיָּם וַתֵּלֶךְ וַתִּמְלֹא אֶת הַחֲמֹת מִיָּם וַתִּשָּׂק אֶת הַנֶּעֱר - אומר השל"ה שהבאר הזו שנגלתה להגר, נוצרה מדמעות עיניה, כמו שנאמר בפסוק הקודם 'וַתֵּלֶךְ וַתִּשָּׂב לָהּ מִנְּגֵד הַרְחֵק כְּמִטְחָיו קִשְׁתִּי כִּי אֶמְרָה אֶל אֶרְצָה בְּמֹת

המעשה המופלא בלוס-אנג'לס

באותה שבת סיפר הגר"ש וסרמן דבר מופלא, והסיפור הובא גם בספר 'נפש שמשון' של הגר"ש פינקוס זצ"ל. ממעשה זה נוכל ללמוד על כוחה של השבת, עד כדי כך שגם מאכליה הטעימים והערבים מסוגלים לגרום התרחשויות מופלאות.

בזמירות יום-השבת אנחנו מזמרים: 'יום שבתון אין לשכות, זכרו כריח הניחוח' וכו'. ושאל האורח הנכבד, מה הקשר לכאורה בין שני חלקי המשפט 'אין לשכות, וזכרו כריח הניחוח'?

וסיפר מעשה שהיה בקהילתו בלוס אנג'לס, שם כיהן כרב. משפחה שהתקרבה לשמירת מצוות ערכה שבת-חתן לאחד מילדיה, וכיון שחששו שחלק מהאורחים עלולים להגיע לאופרוף במכוניותיהם, רח"ל, חילקה המשפחה את השמחה לשני חלקים.

את העליה-לתורה והקידושא-רבה שלאחריה ערכו במלון פלוני, וביקשו מהמשתתפים לא להגיע ברכביהם; ומי שלא יוכל להגיע בשבת הוזמן לחלק השני של השמחה שייערך באחד הלילות בשבוע שלאחר מכן.

לפני השבת, הציגו בעלי השמחה את נוסח ההזמנה לפני הרב וסרמן, כרב הקהילה, והוא הבחין שבתפריט שיוצע בסעודת הבוקר ביום השבת אין צ'ולנט...

פנה רבי שמחה למחותנים ואמר שכיון שאכילת החמין מקובלת בכל תפוצות ישראל, כדאי לשלבו גם בתפריט שלהם. בעלי השמחה הסכימו והוסיפו את הצ'ולנט לרשימת המאכלים בתפריט.

הצ'ולנט גרם לגירוי מחודש במזון

בשבת בבוקר, התברר שבני זוג אחד, מקרובי המשפחה, לא עמדו בתנאי שנכתב בהזמנה והגיעו, לבית המלון בו נערכה השמחה. ברם, מה שקרה לאחר מכן גרם לתדהמה-רבתי בקרב כל המשתתפים.

האשה שהגיעה עם בעלה עברה בגיל צעיר את כל מוראות השואה, ועמדה פעמים רבות לפני מוות בטוח, וברגע האחרון ניצלה. מרוב הצרות והיסורים שעברו עליה, נעלמו ונמחקו מזכרונה כל דברי-ימיה, והיא שכחה לגמרי גם את הפרטים הקרובים ביותר, כגון שמות הוריה, שם העיירה שבה נולדה, וכיו"ב.

והנה, ברגע שנכנסה לאולם השמחות, וריח הצ'ולנט עלה בנחירה, אמרה 'זה המאכל שאמא שלי היתה נוהגת להכין מדי שבת', ומיד לאחר מכן החלה האשה להיזכר בכל הפרטים שנמחקו מזכרונה. מאכל-השבת גרם לגירוי-מחודש במוחה, והזכיר לה את כל מה ששכחה - - -

למדנו מכאן עד כמה יש להקפיד על מנהגי-השבת, אפילו אלה הקשורים למאכלים, ויתירה מזאת; ההקפדה בהלכות בישול, וביתר ההלכות, איננה רק במהלך השבת עצמה, אלא יש לעשות זאת עוד לפני התקדש השבת... ואם רואים שהחמין לא הוזכרו בתפריט, יש להעיר על כך.

(מתוך הספר 'שבת בשמחה' בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

הילד ותשוב מנגד ותשא את קלה ותבך.

ועוד אומר שם השל"ה בדבריו, שכאשר אדם בוכה להשי"ת, גם הכוכבים והמזלות מצטרפים לבכי זה, ונוצר מצב שהשי"ת אומר שאם כל הבריאה בוכה, הוא נענה לדמעות.

הגאון רבי משה סולובייצ'יק זצ"ל שוחח פעם עם חולה שהרופאים כבר התייאשו ממנו. אמר לו רבי משה: כתוב בתהלים 'עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ', ולכאורה היה די לכתוב עזרי מעם ה', ולא יזה צורך הוסיף דוד כאן שהקב"ה עשה את השמים ואת הארץ?

ותירץ: שהרי את השמים ואת הארץ ברא השי"ת יש מאין, ולכן לומדים מכאן שאפילו אם על פי דרך הטבע לא רואים כל אפשרות להצלה, בכל זאת אפשר לפעול על ידי תפילה שישלח הקב"ה עזרו, בבחינת יש מאין.

את כל הדברים הללו אמרנו למי שאמר שהוא זקוק דווקא לחריפות הלימוד, ולכן לא יוכל להשתמש בעצה לתת את הלימוד לתוך כף מים צוננים, כדי להחליש את כוח החריפות. 'הרי לך מן־בְּרִים אלה, שריפוי של יהודי תלוי בשמירת דיני התורה', אמרנו.

סיפור נוסף אפשר להביא כאן, כדי להמחיש שאפילו טעמו-של-תבשיל-השבת מרפא את בני האדם ברפואה פלאית, על אחת כמה וכמה אם הוא נזהר בהלכותיה של השבת, ולא משתמש עם הלימוד בכלי שני.

הרב שליט"א הזכיר בדבריו סיפור מופלא שסיפר הגאון רבי שמחה וסרמן זצ"ל, בנו של קדוש-ישראל, מרן רבי אלחנן הי"ד, שעל-שמו נקראת שכונתנו, בעת ששהה במשך השבת ברמת אלחנן. היה זה לאחר שעלה רבי שמחה זצ"ל לארץ, סיפר הרב שליט"א, ואז החלטנו להזמין לעשות את השבת בשכונה הקרויה על-שם אביו הגה"ק הי"ד.

לפני שהביא הרב את סיפורו של הגר"ש וסרמן, סיפר הרב שהאורח הדגול נהנה מאוד משהותו במשך השבת ברמת אלחנן, במיוחד כאשר התוודע למנהג שהנהגנו כאן בתחילת ימיה של רמת אלחנן. רק בניינים ספורים עמדו אז בשכונה על תילם, והציבור התפלל בצוותא במקלט אחד הבניינים. כיון שעדיין לא היתה אפשרות לחלק את המניינים לפי עדות, התפלל כל הקהל - עדות המזרח, חסידים וליטאים - במנין אחד.

הסברנו שאנחנו עושים זאת כדי ליצור אחדות בין כל העדות, והמדובר רק לתקופה קצרה, עד שייבנו בתי הכנסת, שיחולקו לפי העדות השונות. גם הרב אלישיב הסכים לשיתופן של כל העדות בתפילה, ואמר ש'עדיף שכולם יתפללו יחדיו בבית כנסת אחד, אבל התפילה תהיה באחדות, מאשר שיתפללו בכמה בתי כנסיות, ובמחלוקת'...

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

באתי לכולל בירושלים בשנת תשמ"ב, ישבו שם אברכים מכל הקהילות. היו חסידי צאנז והיו חסידי באיאן, קרלין, ותולדות אהרן, ליטאים ירושלמים, חסידי גור ועוד. שם ראיתי עד כמה יכול האדם למתוח את קצת הגבול היכולת שלו לגבהים בלתי נתפסים. אני זוכר, כשהיינו מתפללים מנחה, יכולת לראות מחזה מרטיט...

שיחה מיוחדת עם הגאון רבי חיים שמרלר שליט"א

רב בית המדרש 'היכל צבי' - צאנז בירושלים, וממריביצי התורה בדורנו

יעקב א. לוסטיגמן

"מה טבו אהליך יעקב" (במדבר כ"ד, ה')

באחרונה זכינו לשמוע צדור עובדות, סיפורים ודברי חיזוק נפלאים מפיו של הגאון הגדול רבי חיים שמרלר שליט"א, רב בית המדרש 'היכל צבי' צאנז בירושלים, אשר שיעוריו המופלאים על הש"ס ומקצועות התורה, התפרסמו ברחבי תבל במתיקותם והסברתם הקולחת והבהירה. להלן נביא חלק מתוך הדברים ששמענו באותה שיחה נפלאה, והחלקים האחרים פורסמו ויפורסמו במאמרים נפרדים בסייעתא דשמיא:

"אני נזכר בסיפור יפה שאירע עם מורי ורבי, כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק בעל ה'שפע חיים' מצאנז זיע"א. זה 'רעבישע מעשה', סיפור על 'מופת' של רבי, עם מוסר השכל עצום ונורא שנוגע לכל אחד ואחד מאתנו, באשר הוא שם.

וכך היה המעשה: בימים בהם התגורר הרבי זצ"ל ב'יוניון סיטי' שבניו ג'רזי, ארה"ב, היו באים בחורים מרחבי ארה"ב ללמוד שם, וחסידי צאנז באו גם מארץ הקדוש כדי ללמוד ולהסתופף בצלו של הרבי. גם אני עצמי זכיתי ללמוד שם חלק מתקופת נעורי.

באחד הימים הגיע לישיבה בחור חדש וביקש להתקבל לישיבה. המשגיח קיבל אותו לשיחה, עמד על ידיעותיו ועל רמתו הלימודית, וכפי שהיה מקובל אז בישיבה שלנו, הוא גם הציב בפניו את ה'מחיר' שעליו לשלם כדי להיכנס לישיבה.

"אתה תוכל להיכנס לישיבה בתחילת זמן אלול", הסביר המשגיח לבחור החדש, "אבל במקביל עליך ללמוד שתי מסכתות גמרא, שביחד כוללו בין 100 ל-120 דפים".

הבחור קיבל את התנאי, התחייב ללמוד שתי מסכתות והחל ללמוד בישיבה.

הגיע ראש השנה, בליל התקדש החג עברנו כולנו אצל הרבי כדי להתברך מפיו ב'כתיבה וחתימה טובה' כמנהג ישראל קדושים, וגם הבחור הזה הגיע ועבר יחד עם כולם.

אבל הרבי עצר אותו ושאל אותו, "כמה דפים התחייבת להיבחן?" הבחור נבון, הוא השיב שהוא לא התחייב להיבחן אלא רק ללמוד, ומדובר בכ-120 דפי גמרא.

אמר לו הרבי, "אם כך, אני מצפה ממך שתבוא אלי בחג הסוכות, בעוד שבועיים מהיום, ותיבחן על 120 דף!".

פניו של הבחור חוורו... להיבחן 120 דף בתוך שבועיים? זאת משימה שהיא הרבה מעבר ליכולות שלו. איך אפשר ללמוד ולדעת 120 דף בתוך שבועיים בלבד???

הרבי הבחין בבהלה שלו, והרגיע את הבחור: אתה לא חייב ממש תוך שבועיים. גם שבועיים וחצי זה בסדר. תראה להיבחן אצלי את הדפים עד אחרי סוכות".

הרבי המשיך הלאה, לאנשים הבאים שעמדו בתור כדי להתברך מפיו, והבחור המבולבל המשיך גם הוא כשהוא אינו יודע את נפשו... אחרי חג הסוכות, הבחור עבר בשבת לומר 'גוט שבת', יחד עם כל הקהל, והרבי עוצר אותו בשנית: "נו... מה עם ה-120 דף שאמרתי לך להיבחן???"

השיב הבחור לרבי: "לא הצלחתי. אני באמת ניסיתי, אבל זה בלתי אפשרי ללמוד 120 דף בתוך תקופה קצרה כל כך, ועוד לחזור ולשנן עד כדי שאוכל להיבחן על כל כך הרבה דפים? זה בלתי הגיוני בעליל!!!"

אמר הרבי מצאנז זצ"ל לבחור שעמד מולו, ואמר לו: "הסכת ושמע בחור חביב, אני אספר לך סיפור..."

"אצל הרבי הקדוש רבי מנחם מנדל מרימינוב זצ"ל, היה מנהג שהיו שמים על השולחן חבית קטנה מעץ, ובה יין, היו נועצים בחבית ברו והגבאי היה ממלא יין בכוסות ושולח לאנשים שונים, על פי הוראתו של הרבי.

"ויהי היום, הרבי אומר לגבאי למזוג כוס יין לפלוני וכוס יין לפלוני, והנה אזל היין מהחבית. הגבאי מחזיק את הכוס מתחת לברז המטפטף את טיפות היין האחרונות...

"הרבי שואל את הגבאי, נו... למה אתה לא ממלא יין? והגבאי משיב שנגמר היין בחבית.

"אבל רבי מנדל מרימינוב השיב לו מיניה וביה, מה הבעיה? תוציא את הברז מהחבית, תנעץ אותו בכותל הסמוך ותמזוג יין לנוכחים.

"הגבאי לא שאל שאלות, אם הרבי נותן פקודה, זה בדיוק מה שעושים. הוא שלף את הברז מחבית העץ, ניגש לקיר, תקע את הברז בקיר, הניח כוס תחתיו, פתח את הברז ו... מילא יין מלוא הכוס".

בשלב זה פנה הרבי אל הבחור בשאלה: "אמור לי יקירי, מה אתה חושב? בקירות של רבי מנדל מרימינוב היה יין בשפע? בוודאי שלא! לא היה שם יין בכלל. אבל כשעושים מה שהרבי אומר, אז אפשר להוציא יין גם מהקיר!".

הרבי נעץ את עיניו החודרות בבחור ונתן לו שיעור לחיים: "אני אמרתי לך ללמוד ולהיבחן על 120 דף בתוך שבועיים. אם לא הייתי שואל שאלות, אלא עושה את זה ומאמין שאם הרבי אמר המשמעות היא שאתה מסוגל לכך, היית מצליח ללמוד 120 דף בתוך שבועיים וגם להיבחן עליהם! הבעיה שאתה התחלת לשאול שאלות ולפקפק ביכולות שלך לקיים את מה שאמרתי. לכן באמת לא היה לך סיכוי להצליח!".

בלי משטר זמנים

"את הסיפור הזה אפשר ללמוד בשתי דרכים, מסביר הגר"ח שמרלר שליט"א. "אפשר לומר שיש כאן אמונת צדיקים שכוחה גדול עד כדי כך שהיא יכולה להביא בחור צעיר ללימוד וידיעה של 120 דפי גמרא בתוך שבועיים.

אבל יש כאן יותר מזה. זאת לא רק אמונת צדיקים אלא גם אמונה של הבחור שהוא מסוגל להשיג את היעד. גש לבחור ישיבה ממוצע ותשאל אותו כמה הוא מסוגל להשיג, תבדוק ותראה שכמה שהוא מאמין בעצמו, זה פחות או יותר מה שהוא מסוגל, ככל שהוא מאמין בעצמו יותר, ככל שיש לו ביטחון גדול יותר שהוא מסוגל להשיג יעד גבוה יותר, כך גם היכולות שלו באמת גדלות יותר וההישגים שלו גדלים יותר.

אני יכול לומר שבדידי הווה עובדא, למדתי יחד עם עוד עשרות אברכים בכולל ש"ס, שהקים הרבי מצאנו זצ"ל. היתה זו רשת כוללים, שבהם היו צריכים ללמוד כל חודש 70 דפי גמרא. לא פחות! 70 דפי גמרא! ולא זו בלבד, אלא שמתוך 70 הדפים, נדרשנו ללמוד 35 דף בסדר קדשים!

"כשהרבי הכריז על הקמת הכוללים הללו, אנשים גיחכו וצחקו עליו.

איך אפשר להיבחן כל חודש 70 דף. זה לא הגיוני. אבל הוא הוכיח שזה הגיוני, ואנחנו, מאות האברכים שלמדו ברשת הכוללים הזו הוכיחו את זה, ורבים מוכיחים את זה עד עצם היום הזה.

"באתי לכולל בירושלים בשנת תשמ"ב, ישבו שם אברכים מכל הקהילות. היו חסידי צאנז והיו חסידי באיאן, קרלין, ותולדות אהרן, ליטאים ירושלמים, חסידי גור ועוד.

"שם ראיתי עד כמה יכול האדם למתוח את קצת הגבול היכולת שלו לגבהים בלתי נתפסים. אצלנו בכולל, לא היתה הפקדה של שמירת הזמנים. אף אחד לא בדק מתי הגעת לכולל, ומה קרה? כולם הגיעו בזמן. הסיבה פשוטה! כשאתה חייב ללמוד 70 דף ולשון אותם כדי לעמוד בכור המבחן, אין לך את הפריבילגיה לאחר לכולל בשלוש דקות... אתה מגיע חצי שעה לפני הזמן, והולך שעתים אחרי הזמן... אני זוכר, כשהיינו מתפללים מנחה, יכולת לראות מחזה מרטיט, אחרי עלינו לשבח, כולם הושיטו באופן אוטומטי את היד שלהם לגמרא ופתחו אותה בזמן אמירת הקדיש, הניחו אצבע במיקום המדויק שממנו הם רוצים להמשיך ללמוד, ובשניה שהסתיימה אמירת הקדיש התיישבו כולם באחת, וצללו בתוך שניה ללימוד. בלי שיחת חולין, בלי הכנת כוס קפה, בלי שום עיכוב או שהייה. בתוך שניה אחת בודדת, כולם כבר היו שקועים בחזרה בסוגיא, כאילו לא התפללו פה עד לפני רגע.

מהכוללים האלו אכן צמחו פארות, כולם ראשי בני ישראל המה, רבנים ויושבי על מדין, תלמידי חכמים מופלגים. פעם בחודש, היו מגיעים האברכים מכל הכוללים, למבחן מרוכז במלון גלי צאנז בנתניה, היו מגיעים כל האריות, מהכוללים, אברכים שהיו שקודים בכל רגע מזמנם בלימוד הש"ס. לא פעם היה פורץ שם דיון סוער באחד הנושאים שנלמדו בחודש האחרון, וזה היה כמו לקפוץ לתוך ים סוער, כל הגאונים האלו טענו טענות והביאו ראיות ומקורות לדבריהם מכל רחבי הש"ס, זה היה דבר עצום ונורא.

היה בכולל בחור קצת מבוגר, בעל תשובה ששמו היה דן. הוא היה שוקד על התורה בצורה מופלאה ומעוררת השתאות. אני זוכר שבשנת תשמ"ב, הגיע הרבי זצ"ל למסור שיעור בעניין פרוזובול, בכולל ש"ס בירושלים, ושם אמר הרבי שהוא לא מצליח לכלוא את רגשותיו והוא חייב לומר שהוא מתפעל מאוד מהבחור דן, שלמרות שעד לא מכבר לא היתה לו היכרות בסיסית עם הגמרא, מאז שהוא חזר בתשובה הוא הקדיש את עצמו ללימוד התורה, והגיע לכאלו יכולות עצומות, עד שהוא היה מקבל כל חודש ציון 100 במבחן! מדי חודש הוא למד שבעים דף חדשים וידע אותם בצורה מושלמת! חוץ מאותה הזדמנות הרבי זצ"ל הזכיר אותנו כמה פעמים גם בשיעור חומש ורש"י שהיה מוסר מדי 'ליל שישי', כשהוא מציין את הבחור הזה כסמל ודוגמא ליכולת העצומה של אדם להשקיע את כל כולו בתורה ולזכות להישגים שהם למעלה מדרך הטבע".

מאגרים של פוטנציאל

אפשר להסמך לזה גם דבר נפלא שכל חסידי צאנז רואים מדי שנה בימי החנוכה, וכולם עדים לפלא העצום הזה:

"הרגשתי שקורת בטון נופלת לי על הראש. האברך הזה לא הרבה יותר מבוגר ממני, אני חושב שלמדתי בכולל יותר שנים ממנו, אם אני טועה, שנינו עובדים כיום כמלמדים, איך זה קרה!?!..."

שיחה מיוחדת עם הרה"ג רבי עמרם בינעט, על ההרגשה המיוחדת עם סיומה של מסכת יבמות, וההתרגשות לקראת תחילת לימוד מסכת כתובות

אליעזר (לייזר) רוט

בימים אלו מסיימים המוני לומדי 'דף היומי' את מסכת יבמות, ולרגל הזדמנות חגיגית זו ביקשנו לשוחח עם הרה"ג רבי עמרם בינעט, מגיד שיעור ותיק ב'דף היומי', ומי שיוצא בקמפיין ארצי מושקע ומעניין, לפני תחילתה של כל מסכת נוספת ב'דף היומי'.

ביקשנו לשאול את הרב בינעט שאלות ולשמוע מעט על התחושה הנפלאה עם סיומה של המסכת הנחשבת לאחת המסכתות הקשות ביותר בש"ס, אבל עוד לפני שהספקנו לפתוח בשיחה, הוא כבר הקדים אותנו עם סיפור מיוחד מאוד:

"היה זה לפני יותר משבע שנים", הוא מספר, "באותה תקופה למדנו פרק שני של מסכת יבמות. פרק 'כיצד אשת אחיו'. הייתי צריך לשוחח אז עם חבר, ובשעות הערב צלצלתי אליו.

"הוא ענה לטלפון ואמר לי שהוא מאוד מתנצל, אבל עכשיו זה לא זמן מתאים לשיחה עבורו. אני חוגג עכשיו סיום הש"ס עם כל חברי השיעור שלי", הוא אמר לי בקול נרגש, "אני אחזור אליך מחר בלי נדר...".

"שמעתי את התשובה שלו ומאוד התפלאתי... סיום הש"ס? עכשיו? זאת לא העונה בכלל! עכשיו לומדים יבמות. אנחנו במרחק של חמש שנים בערך מסיים הש"ס... מעניין לפי איזה סדר הם לומדים שם, שעכשיו הם סיימו את הש"ס...".

"למחרת הוא חזר אלי, שאל אותי מה רציתי, אבל עכשיו אני כבר רציתי משהו אחר לגמרי. רציתי לדעת מי מסיים את הש"ס באמצע יבמות???

"משיב לי החבר ועונה לי תשובה שהכתה אותי בתדהמה: 'לפני כשבע וחצי שנים החלטנו כמה חברים שאנחנו מתחילים ללמוד 'דף היומי'... באותו יום התחילו ללמוד את הפרק השני של מסכת יבמות, והשיעור שלנו התחיל בדיוק שם. אתמול סיימנו את הפרק הראשון של יבמות, וכך בעצם סיימנו את הש"ס כולו!".

"הסיפור הזה", אומר הרב בינעט, "יכול ללמד אותנו הרבה מאוד דברים. אפשר ללמוד ממנו שכל אחד יכול, אפשר ללמוד ממנו שלפעמים החלטה אחת קטנה ונחושה שקבוצת חברים מקבלת יכולה להגיע עד כדי סיום הש"ס כולו ועוד ועוד.

"אבל המוסר השכל שתפס אותי יותר חזק מהכל זאת התובנה שתמיד תמיד תמיד אפשר להתחיל! לא צריכים לחכות לסיום הש"ס כדי להתחיל במחזור הבא, לא צריכים לחכות לסיום סדר

מועד או סדר נשים, ואפילו לא צריכים לחכות לסיום המסכת הנוכחית ותחילת לימוד המסכת הבאה. לא ולא! אפשר להתחיל היום, מפרק ב' או מפרק ג', ממסכת יבמות או ממסכת כתובות ואפשר להתחיל אפילו במסכת כתובות דף ו' או דף י"א. זה בכלל לא משנה! העיקר להתחיל, ומי שמתחיל ומקבל על עצמו קבלה בהחלטה נחושה ללמוד כל יום דף, יזכה בעזרת ה' לחוגג שבע וחצי שנים לאחר מכן את סיום הש"ס הפרטי שלו!".

ואיפה אני?

"ואם כבר דיברנו על סיומי הש"ס שאפשר ללמוד מהם מוסר השכל חשוב מאוד", ממשיך הרב בינעט, "אני רוצה לספר גם את הסיפור האישי שלי, הסיפור שגרם לי עצמי להתחיל ללמוד 'דף היומי'.

"היה זה לפני למעלה מ-17 שנה. באותם ימים סיימו את המחזור ה-11 של הדף היומי. אני זוכר את זה כמו היום, הגעתי להתפלל בבית המדרש של כ"ק מרן אדמו"ר מלעלוב, בבית שמש, ופגשתי שם חבר שהיה מאוד מאושר. שאלתי אותו 'לשמחה מה זה עושה?' מה אתה כל כך מאושר היום, והוא השיב לי 'היום סיימתי את הש"ס בפעם השנייה בחיי".

"הרגשתי שקורת בטון נופלת לי על הראש. האברך הזה לא הרבה יותר מבוגר ממני, אני חושב שלמדתי בכולל יותר שנים ממנו אם אני טועה, שנינו עובדים כיום כמלמדים בחידורים בבית שמש,

"ולמי שלא זכו לסיים יבמות, אני רוצה לומר, הפסדתם, אבל זה הפסד שאפשר לתקן אותו. תתחילו עכשיו ללמוד 'כתובות', ובעז"ה בעוד שבע וחצי שני תוכלו לסיים את מסכת יבמות ואת הש"ס כולו"

דף ג', איך התחלנו להכיר את המושגים החדשים, איך הסתבכנו עם ה'עליה' בדפים הראשונים של המסכת, עם ההוכחות והסתירות בנושא של עשה דוחה לא תעשה שיש עמו כרת או לא, איך הצלחנו ללמוד את הרש"י הארוך בדף ט' ע"ב, וכן לאורך כל המסכתא, להיזכר בדם שירקנו, בדמעות ששפכנו, בתסכול שהרגשנו כשהיינו צריכים 'לשבור את הראש' וללמוד עוד פעם ועוד פעם, עד שבסופו של דבר האירה לנו ההשגחה העליונה את החושך, וברגע אחד נפתחו עינינו וזכינו להבין את דברי הגמרא הקדושה...

"הדפדוף הזה יעזור לנו גם לחוות ביתר שאת את השמחה העצומה עם סיומה של המסכת, וגם ייתן לנו חיזוק להמשך הדרך. אנחנו נלמד וניזכר שוב ושוב, שאין שום דבר שהוא מעבר ליכולת ההבנה שלנו. כל יהודי נולד כדי ללמוד תורה. כל יהודי מסוגל ללמוד ולדעת

את כל התורה כולה. עובדה! הצלחנו ללמוד את מסכת יבמות!!! "ואכן, השמחה היא עצומה ונפלאה. אני יכול לספר על אחד מהמשתתפים באחד השיעורים שלי, שהוא אדם מאוד קר רוח שלא מתלהב מכלום. תמיד כשאנחנו מתקרבים לסיום מסכת ורוצים לעשות חגיגה גדולה, הוא מבטל את הרעיון. "בשביל מה צריך סעודה", הוא שואל, "אנחנו אנשים עסוקים, גם ככה זה לא פשוט להקדיש זמן לשיעור כל ערב... ואפשר לחשוב שלמדנו כל כך טוב שאנחנו צריכים לחגוג..." יש לו בכל פעם הסברים כאלו ואחרים למה החגיגה צריכה להיות צנועה וקצרה...

"אבל הפעם הוא בא אלי שבועיים לפני סיום המסכת ואמר לי "עמרם, הפעם אנחנו חייבים לעשות חגיגה גדולה, ובתור התחלה אני נותן לך אלף שקלים במזומן, למימון ההוצאות, אני מאמין ששאר הלומדים ישתתפו גם הם ונוכל להרים פה חגיגה אמיתית כמו שצריך!!! סיימנו יבמות!!! זאת באמת סיבה לחגיגה ענקית!!! "אני מכיר את היהודי הזה, ואני מעיד עליו שהוא לא זכה בלוטו בתקופה האחרונה. זה לא שיש לו כסף מיותר, הוא פשוט שמח

והוא סיים את כל הש"ס! פעמיים!!!

"איך זה קרה שהוא הצליח לסיים את כל הש"ס, דבר שאני לא חלמתי בחיים שאצליח?

"ומה איתי? אני לא סיימתי אפילו לא חצי ש"ס... אני למדתי כמה שנים טובות בכולל, ב"ה יש כמה מסכתות שאני יודע היטב, אבל ללמוד את כל הש"ס? אני? זה היה נראה כמו הישג שהוא רחוק ממני מרחק שנות אור, והנה אברך בן גילי פחות או יותר, סיים את הש"ס פעמיים!

"זה תפס אותי מאוד חזק. הרגשתי שרוחי סוערת ושאני לא מוצא מנוח. איך אני יכול לתת לעצמי להישאר במצב הקיים, כשלידי יש אברך שלומד כל יום דף שלם ומסיים את הש"ס פעם אחר פעם. "החלטתי שאם הוא יכול, גם אני יכול. כשהתחיל המחזור ה-12 של הש"ס אני כבר הייתי עמוק בפנים. לא ויתרתי בשום פנים ואופן. כשהגיעו למסכת ביצה, כבר התחלתי למסור שיעור. מאז הספקתי למסור שיעורים על כל הש"ס, פעמיים! בהמשך התחלתי למסור שיעור נוסף, וגם להפיק עשרות קמפיינים מושקעים שמעודדים את הציבור להצטרף ללימוד 'הדף היומי', וכל זה, בזכות אותה 'קורת בטון' שהאברך היקר הזה הפיל על הראש שלי באותו יום שגרתי לכאורה...

"זה מראה לנו כמה כח יכול להיות מונח בכל פעולה שאדם עושה. הוא למד את הש"ס, הוא לא חשב שזה ישפיע על עוד מישהו, אבל הוא השפיע לא רק עלי, אלא גם על כל המשתתפים בשיעורים שלי, ועל כל הלומדים שהפרסומות שאני עושה השפיעו עליהם והכניסו גם אותם לעניין".

תתחילו לדפדף

"יש גמרא מפורסמת במסכת סוכה דף נב, כשלעתיד לבוא הקב"ה ישחט את היצר הרע, צדיקים ידמה להם כהר, ולרשעים הוא ידמה כחוט השערה. הללו בוכים והללו בוכים, אלו בוכים כי הם אומרים לעצמם כזה חוט השערה קטן ולא הצלחנו להתגבר??? והצדיקים בוכים כי הם אומרים, כזה הר גבוה, איך הצלחנו להתגבר עליו?

"ומה אומר שם רש"י הקדוש? למה הצדיקים בוכים? כי הם נזכרים בצערם בזמן שכבשו את היצר... הם מעבירים לנגד עיניהם את כל הקשיים העצומים שאיתם התמודדו לאורך שנות חייהם, כשהיצר ניסה לפתות אותם והם כבשו אותו פעם אחר פעם, זה מעורר אצלם בכיה גדולה ונוראה.

"לענייננו, אנחנו מסיימים עכשיו את מסכת יבמות, אין חולק על כך שהיא אחת המסכתות היותר מורכבות בש"ס. אני חושב שמגידי השיעורים יסיימו אותי, שכמה שהסמכת הזאת קשה ללימוד, היא קשה שבעתיים כשרוצים ללמוד אותה לאחרים. זה אתגר מאוד לא פשוט, אבל ב"ה צלחנו אותו. בחסדי שמים, המונים מסיימים את מסכת יבמות לאחר שכבשו את יצרם.

"זה הזמן שבו כדאי ומומלץ שכל אחד מאתנו יקדיש חצי שעה או שעה לדפדופים! כן כן, דפדופים. אנחנו צריכים לשבת עכשיו ופשוט לדפדף במסכת יבמות, לרפרף מלמעלה, לראות את דף ב',

ומאשר עם הסיום של יבמות, עד שאפילו אדם קר רוח כמותו שלא מתלהב מכלום, לא מצליח הפעם לכלוא את רגשי השמחה המתפרצים שלו. הוא בעצמו העיד באוזני שההתרגשות שלו בימים אלו, זאת הרגשה שהוא מעולם לא חווה!!!".

השמים הם (לא) הגבול

הרב בינעט נזכר שלפני כארבעה חודשים, כשהתחילו ללמוד את מסכת יבמות, ידיו היו עמוסות במלאכת הקודש: "מודעות הפרסום שאני מפיץ ברחבי הארץ, המעודדות את ההצטרפות ללימוד דף היומי, הן תמיד מבוקשות בתקופה שמתחילים ללמוד מסכת חדשה. בכל פעם אני מקבל אלפי פניות מגבאים של בתי כנסת, מגידי שיעורים וכדו', שאשלח להם את המודעות כדי שיוכלו לתלות בבתי הכנסת שלהם.

"אבל יש פעם אחת, שמתחילים מסכת ואז הביקוש למודעות מגיע למספרים גבוהים במיוחד. כשמתחילים מסכת ברכות! זאת תחילת הש"ס כולם רוצים לפתוח שיעורים ולהרבות אל מספר הלומדים, כולם רוצים לזכות את הרבים, והביקוש למודעות היה עצום! עשרות אלפים!

"להפתעתי הרבה, גם לפני שהתחילו ללמוד מסכת יבמות הביקוש היה דומה בהיקפים. הגיעו פניות בלי סוף, כולם רצו לתלות מודעות. הציבור הבין שמסכת יבמות היא נקודת מבחן חשובה מאוד. מי שעומד ליפול במהלך המחזור הנוכחי, ייפול ביבמות. מי ששורד את יבמות ומצליח להעפיל למסכת כתובות, חזקה עליו שהוא כבר יגיע לסיום הש"ס בקול רינה והמון חוגג.

"והאמת, שזאת לא מסכת קלה. אבל היא הרבה פחות קשה ממה שנהוג לחשוב, ועכשיו כשאנחנו מסיימים את יבמות, אני חושב שאלפים רבים יסכימו עם הקביעה הזאת. כדאי מאוד שנשמור את ההרגשה הזאת, ונזכור אותה עד לפעם הבאה שיתחילו יבמות. זה טוב שנערכים מראש, זה טוב שלוקחים את זה ברצינות ולוקחים נשימה עמוקה לפני שצוללים פנימה אל המסכת המורכבת הזאת, אבל צריכים לדעת ולזכור, שאין מסכת שהיא קשה מדי להבנה או להשגה. אנחנו מצווים וגם מסוגלים ללמוד הכל ולדעת הכל!".

געגועים ליבמות

"אני רוצה להוסיף על זה עוד נקודה חשובה", אומר הרב בינעט, "לא רק שללמוד מסכת קשה זה לא בלתי אפשרי, אלא שזה גם מוסיף

המון לתחושת הסיפוק וה'גישמאק' בלימוד. איך אמר לי מישהו, חסד עשה אתנו הקב"ה שאחרי יבמות מגיעה מסכת כתובות שגם היא לא קלה מדי. אחרת היינו נכנסים לדיכאון...

"היה לי משתתף קבוע בשיעור שאחרי כמה שנים הוא הודיע לי יום אחד שהוא החליף עבודה, ולכן הוא נאלץ לעזוב את השיעור כי כל סדר היום שלו השתנה. איחלתי לו שימשיך לחיים ולשלום בכל מקום אליו יפנה, והוא אכן הפסיק להגיע לשיעור.

"לפני כמה שבועות עליתי לאוטובוס והנה אני רואה אותו יושב עם גמרא קטנה, הצצתי וראיתי שהוא לומד 'יבמות'. שאלתי אותו: גרשון, מה זה? אתה לומד יבמות לבד? כל הכבוד! לא חשבתי שתמשיך ללמוד 'דף היומי'.

"הוא אמר לי שאני צודק. הוא באמת הפסיק ללמוד 'דף היומי', אבל אז הגיעה מסכת יבמות והוא נזכר במתיקות העצומה שהרגיש בפעם הקודמת שלמדנו יבמות, לפני שבע וחצי שנים. הוא אמר לי "אותה מתיקות שהכנסת לי בלב אז כשלמדנו יבמות, לא נתנה לי להישאר אדיש. כשכולם התחילו יבמות, מצאתי את עצמי מוציא גמרא מהארון וחוזר ללימוד של 'הדף היומי', למרות שזה מאוד קשה עם העבודה החדשה וסדר היום העמוס. על יבמות אני לא מוכן לוותר!".

פרידה כואבת

"אכן", משלים הרב בינעט את דבריו, "קשה לנו מאוד להיפרד ממסכת יבמות החביבה עלינו כל כך, אבל ב"ה סיימנו אותה, ואנחנו חייבים להמשיך הלאה למסכת כתובות. זה לא אומר שצריכים להיפרד מיבמות, אפשר להמשיך ולחזור עליה לעיתים מזומנות וקבועות, אבל זאת ההזדמנות לומר שמסכת כתובות היא מסכת מרתקת ומאתגרת בפני עצמה, ואפשר ללמוד אותה עם גישמאק ועם קשר נפשי עמוק לא פחות ממה שאנחנו מרגישים ל'יבמות'.

"החיד"א כותב על מסכת כתובות שהיא 'ש"ס קטן', כי היא כוללת את העניינים של כל המסכתות בש"ס, ויש בה המון המון מושגים חדשים ומעניינים מאוד, זאת מסכת ישיבתית שאפשר לפלפל בה בלי סוף, ובטוחני שכלם מי שיתמסר ללימוד שלה וישקיע בה, ימצא בה גישמאק עצום לא פחות ממסכת יבמות.

"ולמי שלא זכו לסיים יבמות, אני רוצה לומר, הפסדתם, אבל זה הפסד שאפשר לתקן אותו. תתחילו עכשיו ללמוד 'כתובות', ובעז"ה בעוד שבע וחצי שני תוכלו לסיים את מסכת יבמות ואת הש"ס כולו. הזמן להתחיל הוא היום! עכשיו! הרגע! כי אם לא עכשיו, אימתי...".

האזינו לתוכנית 'הפוח בל יום' בקו השיעורים של דרשו

כל הכתבות והתוכן משודרים להאזנה מדי יום מפי הרב אברהם פוקס

077-2222-666 שלוחה 31

נעץ בהם רבי יחזקאל אברמסקי את מבטו העמוק, ואז הבחינו השניים כי עיניו נתמלאו דמעות... 'התדעו באיזה דבר הנני עסוק?' 'זה עתה שבת' מהשיעור הקבוע בישיבת סלבודקה, ברגע צאתי, ראיתי להפתעתי את המשגיח, הגה"צ רבי משה טיקוצ'ינסקי, אץ רץ בדרכו, ובידיו צלחת עמוסה במאכלים וסכו"ם וכו', ולשאלתי 'מדוע מעכ"ת טורח בזה שלא לכבודו, האם פסו מן הישיבה עובדים או בני תשחורת זריזים ונכונים לזאת?' השיבני רבי משה בניחותא: 'זה בעבור תלמיד חולה...'

משיחותיו של הרב שלמה הופמן זצ"ל על הנהגתם האצילית של גדולי ישראל

"הן עם פלביא קיום" (במדבר כ"ג, כ"ד)

השניים הרעים האהובים, בני דור התשחורת של בני התורה והיראה באותה העת, פסעו בדרכם במבואות העיר תל - אביב, והנה כשחלפו בקרבת מונומנט השירות 'אביב', הבחינו לפתע בדמותו של הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, העומד בתחנה, חזותו מוטרדת במיוחד, ופניו מפיקות רצינות תהומית.

'הבה נפנה אל הרב', פתח האחד (והוא הגאון רבי דב שוורצמן זצ"ל), 'אין זה כבוד התורה' שהוא עומד בדד שם.

'מה הטעם להטרידו' השיב חברו (רבי שלמה הופמן זצ"ל), 'האינך רואה שרבי יחזקאל עסוק?' שאל.

רבי בער'ל שוורצמן לא הגיב, כי אם פתח בהליכה מזורזת לכיוון הרב אברמסקי, לכשהגיע חיש אליו, הרים הגרי"א את עיניו, ואז הבחין אף בהרב הופמן הניצב לבדו ממרחק. תמה הרב אברמסקי: 'מדוע רבי שלמה נשאר שם?'

הבין רבי שלמה ממוקומו שהדברים מכוונים כלפיו, לפיכך החיש צעדיו לעבר בעל ה'חזון יחזקאל', ובהתקרבו, אמר 'ראיתי שהרב עסוק וטרוד מאוד בענייניו, ולפיכך נמנעתי לגשת'.

נעץ בהם רבי 'חצק'ל את מבטו העמוק, ואז הבחינו השניים כי עיניו נתמלאו דמעות...

'התדעו באיזה דבר הנני עסוק?' שאל חרישית - 'אומר לכם את אשר עם לבבי', הטעים נוגות. 'זה עתה שבת' מהשיעור הקבוע בישיבת סלבודקה בבני ברק. שם, ברגע צאתי, ראיתי להפתעתי את המשגיח, הגה"צ רבי משה טיקוצ'ינסקי, אץ רץ בדרכו, ובידיו צלחת עמוסה במאכלים וסכו"ם וכו', ולשאלתי 'מדוע מעכ"ת טורח בזה שלא לכבודו, האם פסו מן הישיבה עובדים או בני תשחורת זריזים ונכונים לזאת?'

השיבני רבי משה בניחותא: 'זה בעבור תלמיד חולה, ואני בעצמי טורח בזה משום שיש משמעות ברמב"ם שבמצות 'ביקור חולים'

- יש ענין - לא רק 'לבקר' סתמא, אלא גם לעשות איזה דבר עבור החולה'.

כעת נשם הרב אברמסקי נשימה עמוקה, ושוב זלגו עיניו דמעות, וכך אמר - הקשה: 'וכי רבי משה טיקוצ'ינסקי צריך לומר לי את ה'רמב"ם' הזה? -

וסיים באנחה: 'אין זאת אלא ה'גאון' שלי שסימאה את עיני, בראותי 'קולגה' שלי, ת"ח במעמדי, מנמיך את כבודו והולך כך.... (כאשר היה רבי שלמה מספר את הדברים, היה מביע את התפעלותו מהרב אברמסקי שעל אף שהיה כבר זקן ושבע ימים, עם כל זאת לא נרתע מלבקר את עצמו ב'אכזריות' כה גדולה...)

עודו ניצב בירכתי הסלון הבחין האורח בגביע כסף מהודר

כמה מטובי תלמידי רבי אליהו אליעזר דסלר, שעליהם נמנה רבי שלמה הופמן, היו באים לפרקים לבית המשגיח וזוכים לינוק

משנסתלקה לבית עולמה, הוא החליט לשוב ולהשתמש בגביע הגדול המכיל שיעור חזון איש.

לתדהמתו הרבה הוא הבחין בדמותו הכבודה של רבי אליהו אליעזר דסלר

עם התאקלמוותו של רבי אליהו אליעזר דסלר בארץ הקודש, הוא ניאות לתרום את כוחותיו ולרתום את עצמו לכל הפעולות הדחופות לקליטת ולהצלת אחינו בני ישראל. פליטי מלחמת העולם השנייה, והעולים החדשים מארצות המזרח.

כשהתבקש לעמוד בראשות ארגון הפעילים אשר בהנהלתו השתתפו הרבנים רבי אליהו מישקובסקי, רבי צבי מרקוביץ, האדמו"ר מסטריקוב שלא היה זו בלי דעת הרב מבריסק, רבי אברהם פרבשטיין ועוד, הביע המשגיח את הסכמתו באומרו ברוב ענוותנות: "אני אחיה 'הזקן הלבן' שלכם..."

רבי שלמה הופמן עצמו התמנה לשמש כמזכיר הארגון. באחת הפגישות של ה'ועד הפועל' שיועדה להיערך במשרדי הארגון בתל אביב בשעה שבע בערב, הופיע המזכיר רבי שלמה הופמן ומפתחותיו בידיו, כמה דקות לאחר השעה שבע. לתדהמתו הרבה הוא הבחין בדמותו הכבודה של רבי אליהו אליעזר דסלר הניצב למרגלות פנס הרחוב ומעיין בספר.

רבי שלמה נחפז לגשת אל המשגיח בפה מלא התנצלות. "הרי כשקובעים לשבע". מלמל באי נעימות, "כולם מבינים שהכוונה לשבע וחצי..."

אולם רבי אליהו אליעזר דסלר הוכיחו באיפוק: "לדעתי לא ראוי לנהוג כן, אם רוצים לערוך את הפגישה בשבע וחצי, נא אמרו מלכתחילה 'שבע וחצי'!"

הדברים נכנסו ללב הרב שאף אמרם באוזני חבריו שנאספו אט אט, ומני אז ואילך נקבעה הפגישה והתבצעה כפשוטה כפי השעה המסוכמת וכאשר העיר להם רבם בעל 'הזקן הלבן', כלשונו.

כך הוה מההיבט הציבורי החברתי של הפורום הנזכר, ואולם השלכותיו החיוביות פעלו במיוחד במישור האישי של רבי שלמה עצמו, עת דברי המשגיח שנודע בשלוות רוחו ובסדר יומו העקבי, עשו רושם כביר על תלמידו ומקורבו זה עד שבמרוצת השנים העיר רבי שלמה על עצמו בפני מאזיניו: "בדקו וראו האם בחמישים השנים האחרונות איחרתי אי פעם למקום כלשהו!"

(מתוך הספר בני נפש האדם)

לקחי מוסר בצל קורתו. רסיסים מחוויות רוחניות אלו, שימשו לימים את רבי שלמה הופמן בשיעוריו והביאו תועלת וברכה לכל מתבונן.

באחת ההזדמנויות עלה רבי שלמה הופמן לבית הרב, ולכשפתחה הרבנית את הדלת, התנצלה היא בפניו שהרב נעדר כרגע ואך עשוי הוא להופיע ולהיכנס בכל רגע, ולפיכך אם חפץ הוא, ביכולתו להמתין בתוך הבית לבואו של הרב דסלר.

רבי שלמה נענה להזמנה בחפץ לב, ונכנס פנימה להמתין לבוא הרב. עודו ניצב בירכתי הסלון הבחין האורח בגביע כסף מהודר המתנוסס לבדו במרומי הארון בביתו של המשגיח. הגביע שהיה קטן מלהכיל את השיעורים הרגילים, ובוודאי שלא היה בו כדי שיעור רביעית לדעת החזון איש, משך את תשומת ליבו של שלמה הצעיר, שפנה לרבנית שעמדה בקרבת מקום והתעניין אצלה אודות הגביע המסתורי המונח בקרן זוית.

גביע זה, סיפרה הרבנית כשדמעות צפות בעיניה, "התגלגל לידינו בירושה מעיזבוננו של זקננו רבי ישראל סלנטר זצ"ל, אשר העניקו כשי לדודנו רבי חיים עוזר גרודזינסקי זצ"ל שהעבירו לרשותנו" (רעייתו של רבי חיים עוזר גרודזינסקי זצ"ל היתה אחות אמו של המשגיח רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל).

"און דער 'פאטער' היה מקדש בו בקביעות בהיותנו בחוץ לארץ. אבל לאחר שעלינו ארצה, הכיר בעלי את החזון איש והתוודע לדעתו בנוגע לשיעורים, ומיני אז חדל להשתמש בגביע העתיק", סיימה הגברת באנחה.

כהמשך לדברים יש בנותן טעם לצטט את סיפורו של רבי משה שפירא זצ"ל, אשר זכה לשמש בקודש את המשגיח רבי אליהו אליעזר דסלר בעת בה ישב על הסתלקות רעייתו.

במוצאי שבת, בשעת ההבדלה, הבחין רבי משה כי המשגיח חוכך בדעתו ותוהה האם להבדיל על הגביע הקטן בו היה משתמש במשך כל השנים או להשתמש בגביע חדש המכיל שיעור חזון איש.

במשך מספר דקות חכך המשגיח בדעתו עד שהגיע לידי החלטה, ושיגר את תלמידו רבי משה שיגיש לו את הגביע הגדול המונח למעלה על המדף הארון העליון...

כשחש בתמיחת תלמידו התוהה מדוע אינו מבדיל על הגביע הקטן בו השתמש בשנים האחרונות, הסביר המשגיח כי כשהבחין כי דעתה של רעייתו אינה נוחה מכך שאינו משתמש בגביע העתיק, מורשת רבי חיים עוזר ועיזבוננו של רבי ישראל סלנטר, הוא שב לקדש ולהבדיל עליו כדי להסב נחת רוח לנוות ביתו. אבל עתה

מבצע ענק לתקופה מוגבלת

כרך א' משנ"ב מהדורת 'דרשו' עכשיו ב- 25 שקלים בלבד!

לרכישה 02-560-9000

אותם ילדים גוים היו מתגרים ומתעללים בו משום יהדותו. פעם אחת תפסו אותו כמה ילדים והשליכוהו מגובה ואף היכוהו מכות נמרצות, בעקבות זאת החליטו הוריו למרות היותו צעיר לשלוח אותו למתיבתא רבינו יעקב יוסף בניו יורק שהיה רחוק מעט מביתם, אך שם ילמד במחיצת ילדים יהודים כערכו ויגדל בתורה ויראת שמים

פרק שני מתולדות חייו של הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל

"מה טובו אהליה יעקב" (במדבר כ"ד, ה')

בלי לטעום מאומה לארוחת בוקר כשהיתה אשתו אומרת לו לא אכלת כלום? היה עונה: אכלתי, הלימוד הוא האוכל שלי.

בחנות המתפרה שלו היה מפעיל גם שירות של ניקוי יבש, לצורך כך היה מוהץ את החליפות והחולצות שנמסרו לכיבוס. בימי שלהי הקיץ הלוחטים של נוי יורק היה עומד ומוהץ, כאשר כל כולו נוסף זיעה וכל זמן מועט צריך היה לשתות. פעם נקלע רבינו לחנות ושאל את אביו: האם לא קשה לאבא לגהץ בימים כה חמים? ענה לו רבי יעקב יצחק, אכן זה לא קל, אך כשאני יודע שכך תוכל ללמוד תורה בשקט, אני עושה זאת בשמחה כה גדולה שזה בכלל לא מפריע לי.

ביתם היה בית צדקה וחסד, כל מי שבא וביקש לסעוד את לבו קיבל זאת בלב פתוח ויד נדיבה, לפי היכולת שהיתה להם באותה תקופה, זאת למרות שהם עצמם חיו בצניעות ופשטות מופלגת. יצויין, שמיד כשהגיעו לארה"ב נתקלה אמו בתופעות ונסיגות מהם חששה, שנראה היה שאלו החיים באמריקה ולא ניתן לשנות וממילא חייבים להשלים איתם, אולם היא עמדה בנחישות להשאר במנהגם הישן ולא לשנות מאורחות יושר בהם חיו בפולין.

לאחר שהצליח להתפרנס, החל רבי יעקב יצחק (אביו של רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל) לחסוך מכספו כדי שיוכל סוף סוף להגשים את חלומו להעלות לארה"ב את אמו, רעייתו ושני ילדיו, הוא צבר פרוטה לפרוטה עד שכעבור כמה שנים, כאשר הצטברו הוצאות הנסיעה שלח את הכסף לפולין.

הידיעה בדבר העלייה הקרובה התקבלה אצל אמו, לזכות לראות את האבא אחרי שנים כה רבות, מאידך ידעו ושמעו היטב על הסכנות הרוחניות שבהם נתקלו היהודים באמריקה, אמו החליטה לקבל על עצמה, לעמוד על המשמר בעין בוחנת ופקוחה לדבוק בצורת החיים בה חיו בפולין.

מיותר לציין את ההתרגשות הגדולה כאשר התאחדה המשפחה אחרי שנים כה רבות, ילדים שלא הכירו את אביהם מעולם הולכים להיפגש איתו לראשונה. רבי יעקב יצחק מצידו שכר בטרם הגיעם לניו יורק דירה קטנה בקירבת חנותו, שם תתגורר המשפחה.

מלבד ההתרגשות הגדולה בעצם המפגש אחרי השנים הרבות בהם נאלצו להתנתק הרוויחה המשפחה רווח נוסף, חשוב לא פחות. בכל השנים קבע רבי יעקב יצחק עיתים לתורה, אולם מאז התאחדה המשפחה יכול היה להקדיש יותר עיתים לתורה, כאשר אשתו היתה זו שהיתה פותחת בכל בוקר את החנות ועד שגמר את כל קביעות לימודיו וחסדיו היתה עומדת היא בחנות.

וכך היה סדר יומו, את יומו היה פותח בשעת בוקר מוקדמת באמירת כל ספר התהלים, כאשר לא סיים, היה משלים אמירתו לאחר תפילת שחרית. לאחר מכן היה לומד קביעות שונות: משניות, חומש ולפני שיצא בית הכנסת היה מחפש את אותם עניים ומסכנים שהסתובבו והתגוררו בבית הכנסת או בסביבתו ולא היה להם היכן לאכול, היה הוא מאיץ בהם להצטרף אליו לביתו לארוחת בוקר, ארוחה שהיתה אם הבית מכינה בטרם עזבה בבוקר את הבית במיוחד עבור אותם עניים. לפעמים כאשר לא היו עניים בבית המדרש היה מגיע היישר מסדר לימודיו לחנות

שלא ניתן יהיה להגיע למלמד, אולם לא אשה כאמו תוותר, היא היתה נושאת אותו על כפיה כדי שלא יפסיד ולו ליום אחד מלימוד התורה. בכל ראש חודש היתה האמא מופיעה בתלמוד תורה והיתה נותנת לרבי סכום כסף, אמנם לא סכום גדול מדי, אולם עצם הבעת ההערכה וההתענינות, נתנו לילדים להבין עד כמה חשובה אצל ההורים ההשקעה בלימוד התורה. בשנים מאוחרות יותר כשהיו שני בניהם בני ישיבה היתה תקופה שהיתה האמא הולכת מרחקים גדולים ברגל, כדי לחסוך את דמי הנסיעה ולתתם לבניה הלומדים בישיבות, לעודדם.

כמה שנים לאחר מכן כאשר נישא רבינו והחליט עם הרבנית מיד לאחר נישואיהם לנסוע לעיירת מיד המרוחקת שבפולין, מתוך מטרה שרבינו יוכל להמשיך בצמיחתו וגדלותו בתורה, בעידוד חותנו הרב הרמן זצ"ל, עודדו אותם אף ההורים למרות שהיה זה צעד לא שגור, ואף תמכו בהם כלכלית בכל חמש שנות מגוריהם שם. לימים עודדו ההורים גם את אחיו הצעיר הג"ר שמואל לנסוע גם הוא מיד לאחר הגיעו למצוות למיר ואף שילמו ממזכר כספם כדי שילמד עם אחד מאריות החבורה הגאון רבי ליינ מאלין.

המכות שהצמיחו

עם הגיעו של רבינו לארה"ב שכרו לו הוריו מלמד שילמדו תורה, אולם היות ולא היה תלמוד תורה באזור, למד במשך תקופה בבית ספר מקומי עם ילדים גויים, אותם ילדים היו מתגרים ומתעללים בו משום יהדותו. פעם אחת תפסו אותו כמה ילדים והשליכוהו מגובה ואף היכוהו מכות נמרצות, בעקבות זאת החליטו הוריו למרות היותו צעיר לשלוח אותו למתיבתא רבינו יעקב יוסף בניו יורק שהיה רחוק מעט מביתם, אך שם ילמד במחיצת ילדים יהודים כערכו ויגדל בתורה ויראת שמים. רבינו היה נהנה לספר עובדה זו והיה אומר שכדאי היה עבורו לקבל את המכות הנאמנות ולעזוב את אותו בית ספר כדי לזכות להכנס ללמוד במקום תורה.

פעם נקלע רבינו לחנות ושאל את אביו: האם לא קשה לאבא לגהץ בימים כה חמים? ענה לו רבי יעקב יצחק, אכן זה לא קל, אך כשאני יודע שכך תוכל ללמוד תורה בשקט, אני עושה זאת בשמחה כה גדולה שזה בכלל לא מפריע לי

אהבת תורה

למרות שרבי יעקב יצחק ורעייתו היו עטורים במעשים טובים ומידות תרומיות רבות, בכל זאת הציר המרכזי בבית היה אהבה מופלאה לתורה ולומדיה. תמיד היתה תפילה שגורה בפיהם שיזכו לילדים וצאצאים תלמידי חכמים ויראי אלוקים, רבי יעקב יצחק היה כאמור גומר בכל יום את ספר התהלים לפני תפלת שחרית, ואילו רעייתו היתה מתפללת שלש תפילות ביום בבית הכנסת, דבר נדיר ובלתי מצוי גם היום, כל שכן באותם ימים בארה"ב.

בנם הגאון רבי שמואל היה מספר שבילדותו ארע שביום חורפי היה מזג אויר סוער וגשום עד שנראה היה שמזג האויר כה סוער

להתחיל את היום ברגל ימין
חוויה ראשית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי ממיים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

**הפורתח
בכל יום..**

המייל היומי של 'דרשו'

הוא סיפר לי, כי בשנות ילדותו הכיר במקום מגוריו יהודי תמהוני שהחליט לֶאֱלֹף את כלבו, ולימדו להבין את שפת האידיש. היה זה דבר נדיר מאוד שיהודי אורתודוקסי יחליט לגדל כלב בתוך ביתו, וגם אותם יחידים שהתעקשו לגדל כלבים, כפי מנהג הגויים, אילפו אותם להבין את השפה הפולנית, ולא את שפת האידיש. כשילדי העיר זיהו כי הכלב מבין את שפת האידיש, הם מצאו תעסוקה חדשה להשתעשע בה מידי ערב

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

שלא נוצרתי איני כדאי, ועכשיו שנוצרתי כאילו לא נוצרתי, עפר אני בחיי..." והנה לא עברו כי עם דקות בודדות וכבר הינך מחולל שערוריה בגלל כבוד מדומה שסברת שמגיע לך? כיצד יתכן?". האיש השיב בפשטות ואיליות זועקת לשמים: "למה כבודו אינו מבין דבר כה פשוט? את זאת אמרתי לקדוש ברוך הוא, לפניו אני מסוגל להיכנע. אבל מה זה נוגע לגבאי?! הרי גם הוא עפר ואפר כמוני, והרי אני יותר מכובד ממנו. אז מדוע לא כובדתי בעליה המכובדת?!".

רבי יהונתן היה שב ומספר את הסיפור הזה בהזדמנויות שונות, ומוסיף מוסר השכל נפלא בצידו; גם כאשר אדם נמצא בדרגה גבוהה של קרבת אלוקים, וגם לאחר שהתפלל תפילה שלימה בהשתפכות הנפש וכוונת הלב, כאשר מידותיו מושחתות, אזי המידות יבליעו את הדעת וירעילו את השכל, וברגע האמת כשיעמוד בפני נסיון הוא עלול לאבד ברגע אחד את כל ההשגות שהשיג בעמל ויזע, ולהתדרדר מגובה עצום לעומק התהום - מבחינה מוסרית.

סיפור זה מביא בספרו 'מעייני החיים', הגאון הצדיק רבי חיים זיצ'יק זצ"ל, מגדולי בעלי המוסר בדור שלפנינו, מחשובי תלמידי

מעשה מופלא אירע בדורו של רבינו גאון עולם רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל, המסוגל לפתוח בפנינו צוהר קטן של הבנה, אודות אישיותו ההפכפכנית של בלעם הרשע. להבחין בצדקות המְעוֹשָׂה שרגיל היה להסתתר תחתיה, וברוע המידות שגילם בשורשו ומהותו.

בעת שנדד רבי יהונתן ברחבי העולם, בעקבות רדיפות נוראות שהיו מנת חלקו, נאלץ באחת השנים להתעכב ביום הקדוש יום הכיפורים בעיר מסויימת שלא הכירוהו ולא שמעו את שמעו. הוא נכנס לבית הכנסת הקרוב לאכסניה שלו, וחפש שכן טוב אשר בסמוך אליו יוכל לשבת בעת התפילות.

בזווית עינו קלט רבי יהונתן יהודי מכובד שיושב ומתכונן ליום הקדוש בדחילו ורחימו. את וידויו של רבי ניסים גאון ושאר התפילות והתחנונים שרגילים שלומי אמוני ישראל לומר בעת רצון זו, אמר אותו יהודי בדבקות ושברון לב, בבכיות ואנחות. הוא הוסיף ואמר בסיום תפילתו: "ריבונו של עולם, אתה הרי יודע באמת - כי הדברים נכונים כלפי ואיני כלום אלא עפר ואפר...". צורת תפילתו מצאה חן בעיני רבי יהונתן, והוא אכן התיישב במקום הסמוך אליו.

תפילתו שנאמרה בהכנעה ערבה לאוזניו של רבי יהונתן, וגרמה לו התעוררות רבה והשפעה טובה. הוא מאד שמח כי מן השמים זימנו לו לשבת סמוך אליו בתפילות. כך היה הן בליל יום הכיפורים והן בתפילת שחרית למחרת.

אולם כאשר הגיעה שעת קריאת התורה, הזמין הגבאי את אחד המתפללים, אשר כנראה נמנה בין נכבדי הקהילה, לעלות לתורה לעליית שלישי, העליה המכובדת ביותר, ואילו את אותו יהודי - שכנו של רבי יהונתן לספסל - הזמין הגבאי לעלות לעליית רביעי. כשראה אותו יהודי שהוא הוזמן רק לעליית רביעי, רץ בזעם לעבר הגבאי והתנפל עליו בשצף קצף: "את פלוני כיבדת בשלישי ואותי רק ברביעי. תתבייש לך! במה הוא מכובד יותר ממני?!". ככל שניסה הגבאי להצטדק, הוא הותקף וננף בטון גבוה יותר על ידיו.

כשחזר האיש למקומו, לא שלט רבי יהונתן ברוחו ושאלו: "במחילת כבודו, הן רק לפני דקות בודדות התפללת בלב נשבר ונדכה, שפכת דמעות רותחות והתאנחת אנחות קורעות לב כשאמרת: "עד

ה'סבא מנובהרדוק' מרן הגאון רבי יוסף יוזל הורביץ זצ"ל, ומדמה זאת לאישיותו של בלעם הרשע.

כי אם נביט בפסוקי הפרשה, מבלי לעיין בדברי חז"ל ומפרשי התורה, ניתן לטעות לרגע ולחשוב - כי אישיותו של בלעם היתה מיוחדת במינה, צדיק וחסיד אמיתי. הביטויים המופלגים שנשמעו מפיו, תואמים לצדיקי עולם שלא טעמו טעם חטא מימיהם.

בתחילה כשבאו זקני מואב ומדין להזמין לבוא אליהם, השיב להם בלעם: "לינו פה הלילה והשיבותי אתכם דבר כאשר ידבר השם אלי". (כב, ח). כך גם בהמשך כאשר ניסה בלק מלך מואב לפתותו בפיתוי כבוד וממון, השיב להם: "אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבור את פי השם אלוקי לעשות קטנה או גדולה" (שם, יח). ביטוי דומה חזר ואמר בהמשך, כשבא למדין: "עתה היכול אוכל דבר מאומה, הדבר את אשר ישים אלוקים בפי אותו אדבר" (כב, לח). נוסח דבריו נותן לנו תדמית של אדם ירא שמים מרבים, שמעודו לא המרה את פי קונו. הינו מקפיד בהידור על קלה כבחמורה, עד שאין לו זולת רצונו יתברך מאומה.

אולם בפועל, מעשיו הוכיחו את ההיפך הגמור מדיבוריו הגבוהים: הגמרא במסכת סנהדרין (קו, ב) אומרת, כי כל אלו שנמנו לגנאי במדרש אין לדרוש בחטאם יותר מדי, ודיינו במה שדרשו חז"ל אודותם. אולם אצל בלעם, כל מה שִׁמְצָא לדרוש בו לגנאי - דְּרוֹשׁ. ההבנה בזה, מסבירים בעלי המוסר, כי בלעם במהותו גילם את שיא השחיתות והרוע עד שורשו ויסודו. לכן כל גנאי שִׁמְצָא בו הינו אמת לאמיתו, וזה המשך לאותו שורש רע שקיים וכולל בו, ולעולם לא יצליחו לְמַצֹּת את עומק הרוע והרשעות שהיו בו.

כך גם מספרת הגמרא במסכת עבודה זרה (ד, ב), עד לאיזו דיוטא תחתונה הידרדר בלעם הרשע בתאוותיו ויצריו הנחותים, עד שהיה מופקר לגמרי כחוטא מאוס ושפל.

"הכלב הפולני נשאר כלב"

כיצד יתכן אדם שמחד גיסא מסמל את שורש הרוע, ומאידך גיסא מדבר דיבורים כה גבוהים ורמים כאחד מצדיקי עולם?

את התשובה נבין באמצעות המחשה נפלאה ששמעתי פעם מפי יהודי יִשְׁשׁוּ מְפֻלָּג, מְנַתִּיקִי תַלְמִידֵי יְשִׁיבַת רֶאדִין, הרב הגאון רבי חַנָּא קֶלְצֵקִי זצ"ל. איש תם וישר דרך, שהתגורר בימי זקנותו בְּעִיר לִיקוּוד בְּאַרְצוֹת הַבְּרִית.

הוא סיפר לי, כי בשנות ילדותו הכיר במקום מגוריו יהודי תמהוני שהחליט לְאַלֵּף את כלבו, ולימדו להבין את שפת האידיש. באופן כללי, הדגיש לי רבי חנא בדבריו, היה זה דבר נדיר מאוד שיהודי אורתודוקסי יחליט לגדל כלב בתוך ביתו, וגם אותם יחידים שהתעקשו לגדל כלבים, כפי מנהג הגויים, אילפו אותם להבין את השפה הפולנית, השפה המקומית המדוברת, ולא את שפת האידיש. כשילדי העיר זיהו כי הכלב הוא יחיד מסוגו, בהיותו מבין את שפת האידיש, הם מצאו תעסוקה חדשה להשתעשע בה מידי ערב. כל ערב הם היו מתאספים סביבות הכלב, ומחלקים לו פקודות באידיש; מריצים אותו מכאן לשם ומשם לכאן, ומפתים אותו לאכול

'בובקעס' וזרעונים וכדומה. היו ילדים שאף הגדילו לעשות - הציקו לו, משכו באוזניו ובזנבו, ועוד.

כצפוי, פעם אחת פקעה סבלנותו של הכלב, והוא התנפל על אחד הילדים, נשך אותו בצורה אכזרית ופצע אותו אנושות, ותהום כל העיר.

הילדים הקטנים הסתובבו סהרוריים ומשתוממים: "היתכן שכלב מיוחד כמותו שמבין את שפת האידיש - יבצע מאורע כה מחריד! כלב ייחודי כזה ממשיך לנשוק כאחד הכלבים הפשוטים?...!".

"אולם אני לקחתי מזה תובנה חכמה לכל החיים", אמר לי רבי חנא, "התובנה היא - כי כלב נשאר כלב! אפשר להחזיר בו חכמה כזו וחכמה אחרת, הבנה כזו והבנה אחרת. אפשר אפילו לאלף אותו להבין את שפת האידיש, כמנהג בעלי בתים חשובים דפה. אבל אין לטעות: כלב נשאר כלב עד יומו האחרון, את שורשו ומהותו לא שייך להחליף ולשנות בשום צורה!"

"יסוד זה מצוי גם בעבודת השם", המשיך רבי חנא לומר, "אדם שלקוי במידות רעות ואינו עובד על עצמו לשפר ולתקן את מידותיו, ניתן לאלפו חכמה ובינה, יתכן אף למלא את ראשו בדברי נבואה. אולם כל עוד שמהותו לא משתנית, כל הידיעות וההשגות לא יעלו ולא יורידו, הם לא יצליחו לשנות בו מאומה מבחינת עצם האישיות, והוא ישאר אותו אדם שפל, אנוכי ומושחת".

כזה היה בלעם. התורה מעידה עליו: "יודע דעת עליון", "מחזה ש-די יחזה". כלומר, הוא אכן השיג השגות עליונות, הבין רזי עולם, אך כל זמן שלא השיב לליבו את ההשגות המופלאות הללו, ולא שינה את מזגו הרע ושחיתותיו - הוא נשאר חוטא שפל מהרובד הנמוך ביותר.

למרות רוח האלוקים שנחה עליו, ולמרות שפיו היה מלא דברי חכמה ונבואה, הוא גילם בדרכיו את סמל השחיתות והרוע. הוא יעץ בשעתו לפרעה מלך מצרים לזרוק את כל הזכרים ליאור (סנהדרין, שם), וכן יעץ לבלק להכשיל את ישראל בבנות מִדְּיָן עבור בצע כסף (כמובא בסוף הפרשה). על אף שהשיג וידע היטב את החביבות לה זוכים עם ישראל מאביהם שבשמים.

ניגודים כאלו יכולים להימצא רק במי שאינו משיב לליבו את ההשגות שהשיג, ולא חושב אף לא לרגע אחד כיצד לשנות את עצמו, ומשאיר את הכל כידיעה גרידא. לכן שום דבר לא משתנה במהותו והוא נשאר רע ומושחת כפי שהיה. עד כדי כך שכל מה ששיק לדרוש אודותיו לגנאי - חז"ל נותנים לנו רשות לדרוש

תראה איזה ביזיונות

בירושלים היה יהודי יקר מאוד, שהקדיש את חייו במסירות למען נערות יתומות ופליטות, רבי שמואל יצחק שטרן זצ"ל, מנהל המוסד 'קרית בנות'. הוא אמר לי פעם כי הגאון רבי מאיר סולוביצ'יק זצ"ל סיפר לו, כי בצעירותו שמע את אביו מרן הגר"ז הלוי מבריסק זצ"ל לומד פרשה זו בביתו.

לפתע פנה אליו הרב מבריסק ואמר: "תראה איזה ביזיונות, עד לאיזו שפלות מסוגל אדם לרדת - לדרוש כבוד מאתו! היא אומרת

"לכאורה יש לשאול" - אמר אבא - "על מה כל הרעש? על מה כל המהומה? הן הגמרא במסכת בבא קמא (לב, ב) אומרת, כי מי שרץ בערב שבת בין השמשות והזיק פטור, כי מסתמא רץ לדבר מצוה. ערב שבת זהו זמן שכולם טרודים וטורחים בהכנת השבת, ועושים בו רק את הדברים הנחוצים לשבת.

נו, אם כך, מה בוער בזמן כה דחוק לברוא את פי האתון? מה היא הועילה לבריאה עד שהיה דחוף לברוא אותה למעלה מאלף שנים קודם שבאה לשימוש?

"אינני יודע את הסיבה", אמר אבא בשעתו, "אולם רואים בזה נקודה אחת; כמה היה חשוב לקדוש ברוך הוא לברוא בריאה זו כבר אז, בערב שבת הראשון. כי כנראה פי האתון מסמל משהו מאד חשוב, את שפלות אומות העולם למול כלל ישראל. כי הנה האתון היא החיה הכי מטופשת בבריאה. אתון היא סוג של חמור, וחמור הוא כידוע מלשון חומריות, כי הוא היצור החומרי ביותר שקיים עלי אדמות, אין בו אף זיק של חכמה.

הקדוש ברוך הוא רצה שתהיה קיימת בבריאה כבר מיומה הראשון יצירה שתוכיח את שפלותו של בלעם, החכם שבאומות העולם, שאינו יכול לעמוד מול תוכחתה של החיה המטופשת והחומרית ביותר.

האתון פותחת את פיה ומדברת, ובמקום שיבין כי יש כאן משהו לא שגור, וכיניע מעט את עצמו, ינמיך את גובה רוחו, הוא מתחיל להתנווכח איתה - "אני התחלתי? את התחלתי?", כמו תינוק חסר דעה.

ללמדנו עד כמה נמוך הוא היה למרות כל ההשגות שהשיג.

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

לו: 'מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלוש רגלים', והוא אינו מתבייש להשיב לה: 'מה את שואלת - כי התעללתי בך! את גרמת לי בזיונות!' "הוא מתנווכח עם מי?", הפטיר הרב מבריסק בשאלה, "עם בהמה!" נוסף ונאמר, כי יש כאן רובד נוסף של שפלות מדרגה. כפי ששמעתי בילדותי מאבי מורי זצ"ל, בעת שהשמייע באוזנינו לקחים ומוסרים בפרשה זו:

חז"ל אומרים (אבות ה, ו) כי עֲשֶׂה דְבָרִים נְבָרָאוּ בְּעֶרְבֵי שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמֹשׁוֹת, והשלישי מביניהם הוא פי האתון.

אבא בשעתו תיאר זאת באוזנינו במתיקות רבה:

"הבה נתאר לעצמנו - כיצד היה נראה אותו ערב שבת הראשון בבריאה. כל היקום כולו עוד לא הספיק להתיישן, בקושי ימים אחדים עברו מאז הוא נוצר. עדיין יש רוח של התחדשות באויר, רוח של טהרה וקדושה שממלאת את החלל. אין חטאים ואין חוטאים, מלבד חטא אחד של עץ הדעת.

"כל הבריאה כולה; היצורים בים וביבשה, החיות הבהמות, הפרחים, הצמחים, האילנות, המאורות הגדולים ועוד ועוד, כולם ממתנינים לרגע בו השבת תפרוס את כנפיה עליהם ועומדים מוכנים לקראתה. הן השבת היא תכלית כל הבריאה וההשלמה של ששת ימי המעשה - "ויכולו השמים והארץ וכל צבאם... כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלוקים לעשות".

"אם כל חי - חוה הצדקנית כבר מחזיקה בידה את הנר ועומדת לברך: 'אשר קדשנו במצוותיו וציונו להדליק נר של שבת'. לפתע הכל נעצר. היא מקבלת הוראה מאדם הראשון: 'סֹפֵף! מה יש? מה קרה?' צריך להמתין עוד כמה רגעים, הבריאה עדיין לא הושלמה. מה לא מוכן? מה לא הושלם? הקדוש ברוך הוא עדיין לא יצר את פי האתון!"

* תוכנית יומית מענייני דיומא
בהגשת הרב אברהם פוקס

* שיעורי משנה ברורה לפי
סדר דף היומי בהלכה

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי
המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורים על הדף היומי ועל כל
הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורי משניות על מסכת
שביעית לתוכנית קניין שביעית

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי
תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

"תגידו לבלומנשטריך שיחשוב מי כתב את הגמרא והראשונים, ובמחשבה מעמיקה. לא רק מלמעלה וללכת הלאה, אלא באמת ייכנס לזה מי זה אביי, מי זה רבא, מי היה רש"י וכמה היתה גדולתם של בעלי התוס' והראשונים והאחרונים האחרים. זה ייצר אצלו חשיבות לאין שיעור, ויביא את התוצאה"

חכמת ההמונים: קוראי 'גישמאק בלימוד' עם שלל מגוון של עצות נפלאות למיילך בלומנשטריך שהסתבך ואינו מצליח ליהנות מלימוד הגמרא

הרב יהושע לייבזון

קוראי 'לקראת שבת' בשבוע שעבר נחשפו לסיפור על הנושא שתפס בשיבות רבות, סביב גורלו של מיילך בלומנשטריך, והשאלה איך אפשר לעזור לו ללמוד טוב יותר.

אז אם לא קראתם, אז בקצרה כמה מילים..

על 'מוקד הגישמאק' כבר סיפרנו במסגרת זו בעבר. מדובר במוקד שעושה עבודת קודש יוצאת דופן, ביעוץ טלפוני לתלמידים ולהורים, כשהמוקד מוציא לאור חוברות מיוחדות, ועלונים מלאי תוכן מרתק (כמעט כמו 'לקראת שבת'...) המעודדים את בני הישיבות להפעיל את המחשבה שלהם ולבדוק את עצמם, איך אפשר לקבל את 'מתיקות התורה'

מה אתה יכול לעשות כדי לעזור לעצמך ולילדים שלך להרגיש את תחושת ה'גישמאק' בלימוד התורה? למה אתה לא מצליח לחוש את המתקנות הנפלאה הזאת בפ"ך, אם דוד המלך הצהיר עליה שהיא מתוקה מדבש ונופת צופים? כיצד זה ייתכן שהאור החיים הקדוש אומר שהתורה היא כל כך מתוקה עד שאנחנו אמורים להשתגע ולהתלהט אחריה, וכשאתה לומד אותה אתה לא מרגיש אפילו לא מעט מזעיר מהטעם הנפלא הזה???

השלב הבא הוא כמובן, ליצור קשר עם המוקד, ולקבל הדרכה וכיווני פעולה, שיסייעו ללומדים לחוות את חוויית הגישמאק בלימוד עצמו. וכאן סיפרנו על מיילך בלומנשטריך... בחור שרוצה ללמוד וגם לומד בפועל, אבל לא מצליח ליהנות מהלימוד. בלומנשטריך, שלא קיים כמובן במציאות, פנה בפעם האחרונה לבחורים הקוראים את עלון 'גישמאק בלימוד' שהופץ בישיבות הקד' וביקש מהם שיפנו ל'מוקד הגישמאק' של 'אחינו' ויקליטו את העצה שלהם למיילך, כיצד הוא יוכל ללמוד וגם ליהנות מהלימוד.

סיפרנו כי לאחר פרסום העלון. התברר שבלומנשטריך דנן, הצליח לנגוע בנקודה חשובה, כשהתיבה התמלאה במהירות במבול של מאות (!) הודעות שהקליטו בחורים מכל רחבי הארץ. ספרדים ואשכנזים, ליטאים וחסידים, כולם כאחד, השאירו הודעות ובהן 'טיפים' ועצות איך לחוות תחושה טובה בזמן שלומדים גמרא. הקשבנו למאות הודעות, התשובות מלאות חכמה וחקן, ומחלקן

ממש התלהבנו. הלב באמת מתרגש לנוכח התמימות היהודית, הזון והטוהר של בני ישיבות מסולאים מפז, הנותנים עצות מנסיונם, איך ניתן לקבל 'גישמאק בלימוד'. ועל זה בדיוק נכתב בפרשתינו 'מה טובו אוהליך יעקב'..

להלן חלק מהתשובות שקיבלנו:

הבה"ח **שלמה זילברשלג** אומר לנו שהעצה היא להתבונן לפני שלומדים "את דבריהם של אנשים כל כך קדושים אני הולך, הם היו כל אחד אש להבה, ולפני מי אני לומד? לפני מלך הכבוד הקדוש ברוך הוא!!!" מי שלומד בהכרה הזאת בוודאי ירגיש גישמאק גדול.

הבה"ח **אלחנן הילמן מצהיר**: "אני הייתי מסביר לבלומנשטריך שגישמאק משיגים רק אם 'מרגישים' את הגמרא. אם השאלה של הגמרא תכאב לך עמוק בלב, אתה תשמח מאוד עם התירוצי שלה... תמיד תדמיין את עצמך בסיפור, מישהו הזיק לשור שלך והמשנה אומרת שהוא פטור מלשלם. אתה אמור לצעוד למה? הוא הזיק לי! להיכנס לתמונה, ואחר כך לדמיין שהשור שלך הזיק למישהו אחר ואתה צריך לשלם. מה עשית? בסך הכל החזקת שור כמו שכולם מסביב עושים..."

הבחור **החפץ בעילום שמו מציג למיילך**: "כשאתה מסיים את היום תעביר לעצמך בדרך חזור מהישיבה מה למדת, וכשתראה שאתה

המשך בעמוד 30

צהרי יום ראשון פרשת בלק התשפ"א. אני נוסע ברכב עם ידיד והסלולרי מצלצל. מעבר לקו נמצא הגה"ח רבי זושא הורביץ שליט"א, רב קהילות החסידים באלעד, שאיחל 'מזל טוב' לרגל נישואי בני נ"י, שנישא כמה ימים קודם לכן

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א על ערכן של ברכות

מדברים. המדע חיפש את התשובה בתלמי המוח, אך לשווא. לא נמצאה השוואה מתאימה. ניסו לחפש את התשובה בגודל קופסת המוח, וגם זה לא הצליח. קופסאות מוח יותר גדולות אינן מצליחות להפיק דיבור. פנו חוקרי הטבע לדרך חדשה, היחס בין גודל המוח לגוף, אך שוב הם נחלו אכזבה. אפילו אצל קופים שיחס קופסת המוח לגוף גדול אצלם, לא שומעים אף מילה. מה שכן מצאו הוא, שיחס דומה כמו זה של מוח האדם לגוף, נמצא אצל העכבר. אבל אויה, האם העכבר שפגשתם אי פעם, דיבר?...

הסבר הדברים מובא בדברי המהר"ל (בגבורות ה'): "ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה", והיינו רוח חיה מדברת. כי האדם צורתו הכללית היא חיבור הנשמה השכלית והגוף יחד, ודבר זה, חיבור זה, הוא עצמו יוצר את כח הדיבור, דהיינו נשמה עם הגוף. כי פועל הדיבור על ידי גוף, ואי אפשר זה בלא נשמה שכלית, ולכן התינוק שאין לו שכל אינו מדבר, וכך הבהמה, אע"פ שיש לה כלי דיבור, אין בה דיבור, כי אין לה נשמה זו השכלית."

הדיבור הוא לא דבר מה- בכך. הדיבור הוא כלי הנשמה. ככל שהנשמה של המדבר, המברך או המתפלל- גדולה היא יותר, קדושה וטהורה יותר, כך ישנה חשיבות גדולה יותר בשמי שמים לכל היוצא מפיו.

מור"ר הגרש"מ דיסקין זצ"ל בעל 'משאת המלך', שבשבת הקרובה חל יום פטירתו, נהג בקביעות לרשום בלוח השנה את תאריכי השמחות של ההזמנות לחתונה שקיבל, באומרו שגם אם לא יוכל להגיע בגופו להשתתף בשמחה, הרי יוכל לברך ולהעתיק מעומק הלב את החתן

צהרי יום ראשון פרשת בלק התשפ"א. אני נוסע ברכב עם ידיד והסלולרי מצלצל. מעבר לקו נמצא הגה"ח רבי זושא הורביץ שליט"א, רב קהילות החסידים באלעד, שאיחל 'מזל טוב' לרגל נישואי בני נ"י, שנישא כמה ימים קודם לכן. 'מזל טוב' של רבי זושא כולל תמיד אמרות שפר ולקחי דעת שכדאי לקחת כצידה לדרך.

ואז סיפר הגרי"ז הורביץ שליט"א כך: "אברך אחד שאל את מורן הגרש"ז אורבך זצוק"ל האם כדאי לו להזמין לשמחותיו את כל משפחתו הענפה, גם הרחוקים יותר ויותר, והגרש"ז זצ"ל השיב לו: "בדרך כלל, כשיהודי מקבל הזמנה, גם ממישהו רחוק, הוא שמח, וכשהוא שמח- הוא מברך את בעל השמחה שיחיה לו הרבה נחת ושמחה הלאה והלאה. בשביל כל הברכות הללו שמברכים יהודים- כדאי לשלוח הזמנות לעוד ועוד אנשים"....

כשהסתיימה השיחה הלבבית, אמרתי לנהג הרכב שלקח אותי: "הנה, רבי זושא העניק לי רעיון על מה לכתוב בפרשת בלק, על כח הברכה של כל יהודי, אפילו יהודי פשוט"....

שימו לב לדברי הגמרא, במסכת יומא נד, ב: "אמר ריש לקיש: בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים המעורין זה בזה, הוציאון לשוק ואמרו: ישראל הללו, שברכתן ברכה וקללתן קללה, יעסקו בדברים הללו?"

חייליו של טיטוס הרשע קראו לנו, היהודים, בפשטות "אנשים שברכתם ברכה וקללתם קללה". הם הבינו בפשטות, שכשיהודי מברך, ברכתו מתקיימת, וכשיהודי מוציא דבר קללה מפיו- קללתו מתבצעת. חיילי טיטוס סחו לפי תומם שזהו כוחו של כל יהודי. וכן, הם דיברו אמת.

בפרשת השבוע אנו למדים על כוחו העצום של הדיבור. אדם יכול לשנות מצבים בכח ברכה או קללה. בפרט אם הוא בן מלך, יהודי, בנו אהובו של הקב"ה, הפועל בכל מעשה שלו בעולמות כולם, כפי שהארץ הנפש החיים, כידוע.

המדענים לא מבינים מדוע הקוף אינו מדבר. המנגנון הפיזי קיים. חלל הגרון ומיתרי הקול של הקוף דומים לאלה של האדם. גם שבילי המוח והעצבים אל מיתרי הקול קיימים. ובכל זאת, הקוף אינו מדבר. למרות נסיונות בלתי נלאים ללמד את הקופים לדבר, אינם אלא רוטנים ונוהמים, צווחים ומייללים, אבל לעולם לא משמיעים מילה. גם בעלי חיים בעלי בינה גדולה- יחסית, כמו החולדה, למשל, אינם

אז כשתקבלו את ההזמנה הבאה בתיבת הדואר. פשוט להחזיק אותה, לעצום עינים ולברך בכל לב את החתן והכלה והמחותנים...

הזמנות ואינני יכול להגיע לכל השמחות, יש אנשים שאני ממש קרוב אליהם ועקרונית הייתי צריך לצאת להשתתף בשמחה, ויש אחרים שאינני חייב, אבל וודאי הייתי רוצה מאד לשמוח איתם באולם השמחה, אבל אין לי אפשרות, לכן, אני כותב את חידושי התורה על ההזמנות - לזכות החתן והכלה - שהזמנתם שימשה לדברי תורה, וזה גם יהיה להם לברכת מזל טוב..."

בני המשפחה שמעו על הרעיון, כאשר הנ"ל נכנס וסיפר באקראי מה הרב אמר לו. אז באה לפתרונה חידת ערימות ההזמנות...

אחד מהמשפחה הנציח את ערימת ההזמנות למשמרת, וכמה מההזמנות העמוסות כבר בחידושי תורה, לזכות חתן וכלה - פלוני ופלונית, הזוג שמזמן שכח מה'הזמנה' - יש להם כבר כמה ילדים, ועדיין חקוקים על הזמנתם חידושי תורה עמוקים, שידפסו בעזה"י באחד הכרכים הבאים של ספר "שלמי תודה".

כלל ישראל נהגו לברך ולהתברך בכל זמן ועת, לאחל איחולי יום-חול, לברך ב'גוט שאבעס' בכל שבת ולברך בשפע ברכות המתאימות לכל זמן, חג ואירוע. אפילו על לבישת נעלים חדשות ישנה ברכה מיוחדת בספרי המנהג. בהלכה מובאים דיונים ושיטות שונות כיצד מברכים איש את רעהו בראש השנה ובספרי חסידות הורחבה היריעה על גודל מעלת ושגב ברכת ה'לשנה טובה'. כי אכן, כשיהודי מברך את רעהו- זה לא ענין של מה בכך.

עם ישראל הוא "ממלכת כהנים וגוי קדוש", ולא סתם כהנים אלא "כהנים גדולים". לכן כל יהודי פותח את היום בברכת כהנים כבר בברכות השחר. זכות אבות ניתנה לכל יהודי... לברך את כל עם ישראל בברכת כהן. אשרינו שכח הברכה של אברהם אבינו - "והיה ברכה - הברכות יהיו נתונות בידך", ניתן לכל יהודי. עד כדי כך שלכל אחד מישראל יש שייכות לברך את ישראל.

אז כשתקבלו את ההזמנה הבאה בתיבת הדואר. פשוט להחזיק אותה, לעצום עינים ולברך בכל לב את החתן והכלה והמחותנים...

והכלה והמחותנים ולהרגיש בכך חלק מהשמחה.

דברים דומים סופרו על הגרב"צ פלמן זצ"ל, שנהג לכתוב חידושי תורה על גבי הזמנות לחתונה שקיבל, כשמידי פעם עיין בהזמנה עצמה, בהסבירו: "מגיעים אלי כל כך הרבה הזמנות ואינני יכול להגיע לכל השמחות, יש אנשים שאני ממש קרוב אליהם ועקרונית הייתי צריך לצאת להשתתף בשמחה, ויש אחרים שאינני חייב, אבל וודאי הייתי רוצה מאד לשמוח איתם באולם השמחה, אבל אין לי אפשרות, לכן, אני כותב את חידושי התורה על ההזמנות - לזכות החתן והכלה - שהזמנתם שימשה לדברי תורה, וזה גם יהיה להם לברכת מזל טוב..."

וכך, בצורה מעט דומה, סופר על הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל, בספר 'ללא שם', כך:

ערימות 'הזמנות' לשמחות בר מצוה וחתונות נערמות בכל בית יהודי חמים וידידותי. מעיינים בהן, שמחים בשמחת החתן והכלה, משתתפים בחתונה או לא, ואחר כך משליכים לאשפה את ההזמנות. אך בבית הרב נערמו הזמנות למאותיהן. הן נחו בסדר מיוחד, בצדי אחד הארונות. הרב כאילו אגר אותן. תמונה.

אחד מילדיו הציע לו פעם אחת, כי הוא יגזור בזהירות את כל הפסוקים או דברי תורה המודפסים על ההזמנה ויעביר לגניזה, ובכך הוא יוכל לפנות את הערימה הגדולה של ההזמנות לאשפה. רבי בן ציון מנע בעדו, ואמר לו שלא יגע בהן אלא ישאיר אותן על מקומן. "אבא הורה לי לא לנגוע בערימה הזו", והדבר היה נראה כל כך מוזר, שהרי אבא לא היה טיפוס ששומר ואוסף כל דבר, ויהי לפלא. וכך עד הסתלקותו של הרב לא נפתרה התמיהה.

מפקידה לפקידה, רבי בן ציון היה ניגש לערימות ההזמנות, נטל 'הזמנה', התיישב ליד השולחן וכתב עליה חידושים שהתחדשו לו, ואת סיכום השיעור היומי שאמור היה למסור באותו יום או למחרת. בעת השיעור היה מוציא את ההזמנה ומעיין בה. כיון שרבי בן ציון היה גדול הדור בשתיקה, לא הייתה אפשרות להוציא מפיו, מה מטרותיו בענין.

בימי חולשתו של הרב בשנים האחרונות, כאשר הגיעו בתיבת הדואר הזמנות, ולא הייתה לרב אפשרות לצאת להשתתף, היה מתעניין בדיוק מי השולח, מי המחותן, מי החתן והכלה עד שהבין ברור עד כמה יש לו קשר למשפחה וכמה מחויבות עקרונית וידידות יש לו עם השולחים. ולאחר מכן היה לוקח את ההזמנות עם הקשר מיוחד, לא את כולן, ומוסיף אותן לערימה. תמונה.

ויהי היום, ניגש אליו אחד מתלמידי החכמים משתתפי השיעור, ואמר לרבי בן ציון: "אני מבין שנוח לרבונו לכתוב על נייר קרטון את חידושי, כיון שהקרטון הוא קשיח, ואפשר אח"כ להכניס את דף הקרטון במעיל החליפה ולשומרו. שהרב ידע כי יש לי הרבה דפי קרטון נקיים מב' צדדיהם, אני יכול להביאם לרב לכתוב עליהם את חידושי תורתו, ואין לו צורך לכתוב על הזמנה שצידה האחד מודפס".

רבי בן ציון חייך חיוך של תודה, והודה לו בפה מלא על הרצון הטוב לסייע לו, אך התנצל כי יש לו סיבה אחרת לחלוטין שמחמתה כותב חידושי תורה על הזמנות, וכה אמר לו: "מגיעים אלי כל כך הרבה

חלפו כמה דקות, ומבלי משים ניתק הסידור הקטן מידי הילדה וצנח מטה - אל עבר היכל בית הכנסת. האם נבהלה קמעא, הרי אין לדעת על מי נפל הסידור ובמי פגע, יתכן שנפל בעוצמה על יהודי מבוגר שנחבל קלות, יתכן גם שהבהיל את מי שהסידור נפל לצידו. היא גם לא מקומית, כך שמדובר בתקרית בכלל לא נעימה...

כיצד 'צנח' סידור היישר על רעמת השיער הנכונה?

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"קום לך אתם" (במדבר כ"ב, כ')

המנוע החזק ביותר שמפעיל את כולנו, הכח העומד מאחורי כל מה שאנו פועלים, המקור ממנו נובעים כל המעשים שלנו - הוא מעיין בלתי נדלה של אנרגיה, ושמנו 'כח הרצון'. כל אדם שמגשים שאיפה בחייו, שמגיע ליעד שהציב לעצמו, שמצליח לשים את ידו על הישג חשוב לו, זה הכל מכח הרצון.

לפני שאדם יוצא לדרך, כל דרך שהיא, ראשית הוא קובע לאן הוא רוצה להגיע. כלומר, מה הרצון שלו. זה לא רק ביציאה לדרך פיזית, אלא גם ביציאה למסע להגשמת חלום גדול, כמו הישג לימודי, הצלחה כלכלית, או כל יעד רצוי אחר. יעד רצוי - כשמו כן הוא, זהו היעד אליו מכוון הרצון, שהוא המנוע המניע את האדם להגיע אל היעד.

כח הרצון הוא מתנה עצומה שנתן לנו בורא עולם, כדי להעניק לנו את הכלי החשוב ביותר להתקדם בחיים. ברגע שאדם רוצה משהו, ורוצה אותו באמת, וככל שהרצון שלו חשוב יותר, חד יותר וחי יותר לנגד עיניו - יש לו את הכלי הראשון שיוביל אותו לאותה הצלחה. כי כח הרצון - הוא העומד בבסיסה של כל הצלחה, והיא נובעת ממנו. 'פותח את ידך ומשביע לכל חי - רצון!' - בורא עולם פותח את ידו ומעניק לכל אדם חי את כח הרצון, כי ממנו יוכל לצמוח ולפרוח!

אולם כח הרצון הוא לא רק כח מניע ומפעיל. חז"ל חושפים כי בתוככי הרצון טמון כח רוחני רב עוצמה, כור של אנרגיה רוחנית כבירה, המובילה את האדם למימוש רצונו. דברי חז"ל 'בדרך שאדם רוצה ללכת מוליכים אותו', מגלים שהעובדה שאדם רוצה משהו - לא רק מניעה אותו באופן אישי לפעולה, אלא גם מעניקה לו משמים כוחות לממש את רצונו. כלומר, בשמים בונים את המסלול ומכשירים את הדרך, על מנת שיוכל להוציא את רצונו לפועל!

זה לא פחות ממדהים: אנשים נוטים לחשוב, שנכון שאנחנו רוצים כל מיני דברים, ונכון שאנו שואפים להתקדם בלימוד התורה, להתפלל בכוונה, להיטיב את המידות שלנו או להרבות בחסד, אבל אין לנו את הכוחות לכך, ולפיכך אנשים נוטים להישבר ולהתייאש ממימוש רצונם, מתוך חשיבה מוטעית שאין להם את הכוחות לממש את

הרצון הכמוס עימם.

דברי חז"ל מגלים שלא היא, אלא שהעובדה שאדם רוצה לשלעצמה - נותנת לו כוחות ממעל להגשים את הרצון. אם הוא באמת רוצה להוסיף בלימוד התורה, אם הוא באמת רוצה להתחזק בתפילה בציבור ובכוונה, אם הוא באמת רוצה לשפר את מידותיו ואם רצונו אמיתי להרבות חסד - הרי שמשמים יתנו לו את הכוחות להגשים את הרצון! אל לו לאדם למדוד את יכולותיו בהתאם לכוחותיו כעת, כי אם ירצה באמת - יתנו לו משמים כוחות חדשים לממש את הרצון! בפרשת השבוע אנו מגלים את כוחו של הרצון - על דרך השלילה, בסיפורו של בלעם הרשע היוצא לדרך, בניגוד לרצון הבורא. האתון לא משתפת פעולה, פעם אחר פעם הוא רואה שרצון ה' שלא יילך, ובכל זאת הוא כן רוצה ללכת. ולפיכך, בורא עולם הוא שאומר לבלעם 'אם לקרוא לך באו האנשים קום לך איתם', ורש"י מגלה על אתר כי ביסוד האישור השמימי ללכת לדרך שבורא עולם אינו רוצה בה, עומד הרצון של בלעם, הואיל והוא רוצה - משמים מוליכים אותו לממש את רצונו!

ואם כך בבלעם שרצונו היה נגד רצון בוראו, על אחת כמה וכמה יהודי טוב, ילד, בחור, אברך או עמל לפרנסתו, שקם בבוקרו של יום ואומר לעצמו 'כן, אני רוצה להתחזק היום בלימודי!', או 'כן, חפץ

אני להתפלל היום כראוי! או 'כן! היום אני שואף לשפר את מידותיי ולהרבות בחסד לזולתי' - בוודאי שמשמים יסייעו בעדו לממש את רצונו, כי זו סגולת הרצון, שנותן כח שמימי המלווה למימוש השאיפה!

אחים יקרים, הלקח שלנו מפרשת השבוע, הוא להכיר את כח הרצון הפועם בנו. לא להרים ידיים מול מכשולים ונסיונות, לא להעיף מבט אל עבר הכוחות שאנו חושבים שיש לנו. כי אם נרצה באמת, משמים יתנו לנו את הכח, יעניקו לנו את היכולת! כל מה שנדרש מאיתנו הוא לרצות, וככל שנרצה יותר, ורצוננו יהיה זך ואמיתי, טהור וכנה - כך נזכה שבورا עולם יסייע בעדנו לממש את רצוננו, ונזכה להגשים כל שאיפה, להשיג כל הישג, להגיע לכל יעד נרצה!

הסידור ש'צנח' במקום הנכון...

בית הכנסת של חסידי 'צאנז' בעיר העתיקה בצפת, הוא מקום מוכר למדי לאלו הנוהגים להתארח או לשבות מעת לעת בין סמטאותיה הצורניות של עיר הקודש. לצד תושבים מקומיים המתפללים בקביעות במקום, מחזה נפוץ הוא לראות אורחים הנקלעים למקום, ומתפללים בבית הכנסת תפילה או שתיים. לצד כאלה המתפללים בקביעות ורק בית הכנסת הצפתי זר עבורם, יש לא מעט כאלה הנקלעים לבית הכנסת לראשונה בחייהם, ומביטים בתפילה בעיני תייר פעורות...

באחת השבתות התארח בצפת משפחה, אשר בבוקר יום השבת החליטה האם לקחת את בתה הקטנה לבית הכנסת, להתפלל בו תפילת שחרית. הן מצאו לעצמן מקום בקרבת קיר המזרח של עזרת הנשים, במקום ממנו שומעים ורואים היטב את הנעשה בבית הכנסת. הבת הקטנה נטלה את הסידור האישי הקטן שהביאה עמה האם, ונעמדה על גבי החלון הפונה לעזרת הגברים, כשהסידור בידיה...

חלפו כמה דקות, ומבלי משים ניתק הסידור הקטן מידי הילדה וצנח מטה - אל עבר היכל בית הכנסת. האם נבהלה קמעא, הרי אין לדעת על מי נפל הסידור ובמי פגע, יתכן שנפל בעוצמה על יהודי מבוגר שנחבל קלות, יתכן גם שהבהיל את מי שהסידור נפל לצידו. היא גם לא מקומית, כך שמדובר בתקרית בכלל לא נעימה...

אולם את הנעשה אין להשיב. הסידור נפל על מי שנפל, אין לדעת במי פגע, ולידי מי הגיע. האם המתינה בדריכות עד לסיום התפילה, ואז נעמדה ביציאה מבית הכנסת, מחפשת ילד שתוכל לבקש ממנו להיכנס לבית הכנסת ולהוציא עבורה את הסידור, ושמוא גם תצליח לפגוש במי שהסידור נפל עליו, ותוכל להתנצל בפניו.

לפתע יוצא יהודי מהיכל בית הכנסת, ומראהו - זר ומוזר. על ראשו רעמת שיער לבן גדולה, כיפה תלויה מעל ברישול, ולבושו מאוד שונה מהמקובל. ניכר עליו שאינו מבאי בית הכנסת בקביעות, ומבטו התוהה והתועה - הסגיר שכל העניין הזה של תפילה קצת מוזר עבורו, כנראה שלא גדל או חונך על ברכי התפילה...

ואותו יהודי, בדיוק הוא, מחזיק בידי את הסידור הקטן שלה, ותר בעיניו אחר בעליו!

היא פנתה אליו מיד, התנצלה על שהסידור כנראה נפל עליו, ואמרה כי אכן כן, זהו הסידור שלה, והוא יכול להשיב לה אותו. ואז, להפתעתה, פנה אליה אותו יהודי, וסיפר בהתרגשות ובדמעות של ממש את סיפורו האישי:

ובכן, מסתבר שאכן כן, עד גיל מבוגר למדי, כל מה שידע על יהדותו - הסתכם בכך שידע שהוא יהודי. לא תורה ולא מצוות, לא שמירת שבת ולא תפילה. כלום כלום כלום. יהודי שלא זכה להתחנך על הכרת בוראו, לא ידע שיש לו אבא גדול וחזק בשמים, ולבטח לא ידע שאפשר לדבר אתו ולהתפלל אליו!

ועכשיו, בגילו המתקדם, החליט לבוא לצפת למטרת תיירות, לראות את העיר, את קריית האמנים, את העיר העתיקה, את השילוב בין הישן לחדש... הוא ידע שבמקום יש בית כנסת, והחליט שאולי זו הזדמנות להיכנס אליו, ולראות מה עושים בו. איך נראית תפילה? מה אומרים במהלכה? ואולי יזכה גם להתפלל בעצמו, לראשונה בחייו!

הוא נכנס לבית הכנסת, ידע שיש ספר כזה שנקרא סידור - ובו כתובות מילות התפילה הנאמרות על ידי הקהל. אולם התפילה כבר היתה בעיצומה, כל הסידורים כבר היו תפוסים, ולו לא נשאר סידור! לפיכך, נעמד לו האיש בשולי בית הכנסת וצפה בקהל המתפלל, כשרצונו חזק ואיתן להצטרף אליהם, אולם הוא אינו יכול, שכן אינו יודע מה אומרים, ואין לו סידור!

הוא כבר חשב להישבר ולוותר על הזדמנות חייו להתפלל, אולם החליט להתעכב עוד קצת, הן כל כך רוצה הוא לחוות פעם את חווית התפילה, לחוש אותה על בשרו, לומר את המילים עם הקהל, להיענות לקריאותיו של החזן! אין לו סידור - זו אכן בעיה, אבל הוא כל כך רוצה...

ואז, משמים, צנח עליו סידור מעזרת הנשים!!!

לא יאומן כי יסופר! הוא הביט בסידור ועיניו נמלאו דמעות! בורא עולם שלח לו סידור, ליהודי הטועה והמבולבל, התוהה והנבוך, זה שלא יודע מהי תפילה וניצב בה לראשונה מעודו - ולידי אבא שבשמים הצניח סידור! בהתרגשות אין קץ פתח את הסידור, מאן דהוא הראה לו היכן אותים בתפילה, והוא זכה להתפלל עם הציבור - לראשונה בחייו!

ככל הסיפור הזה סיפר האיש הזר לאשה ההמומה, שהבינה שלא בחינם צנח הסידור מידי בתה... אבא הטוב שבשמים שלח אותו ליהודי שרצה להתפלל, ולא ידע איך, ולא היה לו סידור, וחש אבוד מול בית הכנסת הפועם. והנה כי כן, בכח הרצון שלו - הוא הצליח להביא לעצמו סידור יש מאין, לא יאומן כי יסופר!

סיפור מדהים זה, אותו סיפר מגיד המישרים הגאון רבי מנשה ישראל רייזמן שליט"א, מאיר את עינינו: אחים יקרים, כל מה שיהודי צריך זה רק לרצות, לרצות באמת. כשיהודי רוצה - לא משנה כמה הדבר רחוק, כמה אין זה הגיוני, כמה זה לא שייך, כמה אין לו כוחות או יכולות - בורא עולם יפלס את הדרך, יעניק לו את הכח!

כל מה שנדרש מאיתנו הוא לרצות, אבל לרצות באמת. הבה נרצה באמת להתעלות בתורה, הבה נשאף בכנות לשפר את המידות,

- אני מקפיד שבסופי שבוע, ביום השבת, אני אוכל כשר...
ובכן, למרבה הצער הוא לא שומר שבת, ואפילו לא שומר כשרות.
אבל בשבת - לפחות כשרות הוא שומר... 'ואז', המשיך האיש,
'הגעתי לבית החולים, ולא הבאתי עמי אוכל כשר. רעבוני גבר עליי,
חשבתי שאין סיכוי למצוא כאן מזון כשר, ואולי אין לי ברירה... מצד

שני, רציתי בכל מאודי להקפיד לאכול אוכל כשר בשבת, כמנהגי!
וכך יצאתי לסיבוב בבית החולים הענקי, עובר ממחלקה למחלקה,
ומחפש יהודים. עליתי קומה ועוד קומה, אני משוטט כבר שעה
ארוכה, רעבוני צובט את בטני, אבל אינני רוצה להישבר, עודי מחפש
יהודים שאפשר לקבל מהם אוכל כשר... ואז מצאתי אתכם! - סיים
האיש, והודה בהתרגשות על הסעודה לפני שנעלם לדרכו...

סיפור מפעים זה, אותו שמענו מהבחור שהיה עד לו, מדהים כל כך:
הנה כי כן, יהודי שעדיין אינו שומר מצוות, למרבה הכאב, אבל הוא
רוצה לאכול כשר, לפחות בשבתות... וכיוון שרצה באמת - בורא
עולם זימן לו אוכל כשר אל תוך בית חולים נידח באינדיאנה, בדרך
ניסית של ממש, כי כשיהודי רוצה באמת - אבא שבשמים מסייע לו!
אחים יקרים, הבה נרצה באמת. אם נרצה באמת - בורא עולם יסייע
בידינו לממש את רצוננו, להתקרב אליו באמת!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון
של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com
מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

הבה נחפוץ מכל הלב להתפלל בכוונה לאבא שבשמים. ככל שנרצה
באמת - כך נזכה שבורא עולם יפתח לנו את השער, יתווה לנו את
הדרך, יעניק לנו את הכוחות, ויוביל אותנו לממש את רצוננו!

אוכל כשר, רק בשבת!?

סוף העולם. זו תחושתו של בחור מארץ ישראל, שנקלע שלא
בטובתו לבית חולים ענק באינדיאנה שבארצות הברית. הוא הגיע
בעקבות חברו שאושפז שם לניתוח דחוף, והמשפחה ביקשה
שישהה לצידו בשבת שלאחר הניתוח. בבית החולים הנוכרי, אין
זכר לשבת, אין בל של יהדות. לא מניין, לא אוכל כשר, לא נרות
ולא זמירות. לפיכך הצטייד הבחור באוכל כשר בשפע, לעשות את
השבת כראוי ולהתענג בתענוגים ככל האפשר, גם בתנאים כאלה...
ליל שבת. שני החברים בלובי המחלקה, האחד שוכב על מיטת בית
החולים מתאושש, והשני עורך שולחן, פורש מפה, מקדש על היין,
ומשורר זמירות עם חברו בנעימה. לפתע פתאום ניגש אליהם אדם
זר - שנראה כגוי ממש!, ושואל באנגלית: 'האם יש לכם אוכל כשר?!'
הם השיבו מיד בחיוב, והלה שאל אם יוכלו לתת גם לו לאכול. הם
ניאותו ברצון, והזמינו אותו להצטרף לסעודה, כשעיניהם תמוהות
מה לאיש הזר ולסעודת שבת כשירה... לאחר ששבע, השיב ההלך
הזר למבטיהם התמהוים, והסביר: 'האמת, אינני שומר מצוות כלל,
לא יודע מה זה בכלל. לא גדלתי על זה, לא חונכתי להכיר בתורה
ובמצוות. אבל לפני כמה שנים שמעתי שיהודים אוכלים כשר, ומאז

מענה לשאלות ב'דף היומי בהלכה' גם באמצעות הדואר האלקטרוני

ניתן להפנות לשאלות בסימן 'לב'
לכתובת daf5609000@gmail.com
והרבנים המשיבים ישתדלו לענות בהקדם לכל פונה

כל מי שהרגיש אי פעם טעם אמיתי בתורה, אינו יכול לחוש טעם באוכל! אינני מאמין שה'קצות החושן' הרגיש טעם ב'קוגל'

מה היתה הדילמה של רבי שלום שבדרון כשרצה לעשן סיגריה?

הרב ישראל ליוש

פֶּל מִי שֵׁשׁ בִּידוֹ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָלָלוּ... עֵין טוֹבָה, וְרוּחַ נְמוּפָה, וְנִפְשׁ שְׁפֵלָה, מִתְלַמֵּידוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אַבְיָנוּ. עֵין רַעָה, וְרוּחַ גְּבוּהָה, וְנִפְשׁ רָחֳבָה, מִתְלַמֵּידוֹ שֶׁל בָּלָעַם הָרָשָׁע. (אבות ה'ט)

ההקבלה בין אברהם ובלעם, מסביר המהר"ל מפראג בספרו דרך חיים עמ"ס אבות, כי אברהם היה ראש לאומה הישראלית, ובלעם היה ראש לאומות העולם, ושניהם היו נביאים, כל אחד לאומתו. והגם ששניהם חבשו בעצמם, זה את חמורו וזה את אתונו, מכל מקום בזה בדיוק בא לידי ביטוי ההבדל העצום ביניהם, כי אברהם רכב על חמור - זכר, ואילו בלעם רכב על אתון - נקבה. אברהם אבינו התעלה מעל החומריות, ונבדל מן החומר, כי אין לו שום חיבור וצירוף עם הזכר. בלעם לעומתו, רכב על אתון נקבה כי הוא מחובר אל החומריות, וכך טבע הקב"ה בבריאה שיש חיבור אל הנקבה.

החומריות של האדם, זהו כוחות הגוף והנפש, כח הגוף הוא כח התאווה למותרות והנאות, וכח הנפש הוא הרגש האהוב או שונא, המקנא, הנוקם והנוטר. ומעל כוחות אלו יש את כח השכל, המוח, החושב ומעיין ומנווט את תאוות הגוף ורגשות הנפש.

אברהם רכב מעל החמור, הוא הצליח להשליט את השכל מעל החומריות. בלעם לעומתו, לא השליט את שכלו על חומריותו, הוא נתן לתאוות הגוף ורגשות הנפש להוליך אותו ואת שכלו שולל אחריהם, והוא חבר אל חומריותו במקום להתעלות ולהתנתק ממנו.

כשאברהם הלך בציווי ה' לעקוד את בנו יחידו, הוא לקח איתו את שני נעריו, וכשראה את המקום מרחוק, אמר להם שבו לכם פה עם החמור עד שאחזור מעבודת בוראי ונשובה אליכם. שני הנערים, מבאר המהר"ל, הם שני הכוחות הללו, הגוף והנפש, ואין אדם יכול להתנתק מהם לגמרי, הוא יכול רק לשלוט עליהם ולנווטם כראוי, ע"כ כאשר הלך לעבודת בוראו ית', השאיר אותם אברהם עם החמור, עם החומריות, כי עבודת העקידה צריכה להיות נקיה, שכל טהור בלבד, אין שם מקום לחומריות. אחר כך, כשיחזור מהעקידה, לא תהיה לאברהם בריה, הוא יחזור אל כוחות החומר, הגוף והנפש, אבל הוא ישלוט עליהם, שכלו ימלוך וינווט את הכוחות הללו למקום טוב, להוציא מהם את המיטב, ולא ידמה לבלעם שנותם לכוחות הללו לשלוט עליו ועל שכלו.

בספר 'הוא היה אומר' מספר הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל: בבחרותי עישנתי סיגריות, וכידוע פעמים תשוקת המעשן לניקוטין גדולה, עד שקשה מאוד לעמוד כנגדה.

פעם, כאשר החורף היה בעיצומו, והקור הירושלמי העז, חדר לעצומתי, חשקתי מאוד לעשן סיגריה, אולם חפיסת הסיגריות היתה מונחת בחליפה התלויה על הקיר, ואילו אני שכבתי באותה עת במיטתי מכורבל בשמיכת פוך רכה, ומתענג מהחום ששרר בה... כאן הזדמנו ה'עצלות' וה'תאווה' לפונדק אחד, תאווה לעשן סיגריה, ועצלות לקום מהמיטה ולקחת את הסיגריה, מה עושים? אתגבר על התאווה ולא אקום? אהיה עצלן! אשבור את מידת העצלות ואקום לקחת סיגריה? אשאר תאוותן! קמתי, ניגשתי אל החליפה והוצאתי מחפיסת הסיגריות, סיגריה אחת. חיפשתי גפרורים, ואף מהם הוצאתי רק אחד. אח"כ הנחתי את הסיגריה עם הגפרור על השולחן, וחזרתי למיטה מבלי לעשן... בכך התגברתי על שתי המידות יחד...

בספר 'לקוט לקח טוב מעיד המחבר על הסיפור הבא ממקור נאמן: הגאון רבי אהרן כהן זצ"ל מראשי ישיבת חברון, התקרב בסוף ימיו לאדמו"ר מתולדות אהרן זי"ע. באותם ימים בא פעם הג"ר אהרן כהן אל מרן ה'חזון איש' זי"ע וסיפר לו שאצלם עובדים על התגברות תאוות האכילה, ומכיון שמרגיש עדיין טעם באוכל, שאל ר' אהרן את החזון"א 'כיצד ניתן לכבוש את תאוות האכילה?' 'אין לי עצה לזה' - ענה לו מרן החזון"א - 'אולם דבר אחד אני יכול לומר לך שכאשר אדם מתפעל מדבר מסוים נמשכת ההתפעלות עד שרואה דבר יותר גדול ומתפעל ממנו. כיון שמתפעל מהדבר הגדול, נפסקת ההתפעלות מהדבר הקטן שקדם לו. אם אדם מרגיש טעם אמיתי בתורה' - הוסיף החזון איש - הוא אינו יכול לחוש טעם באוכל. יתירה מזו, כל מי שהרגיש אי פעם טעם אמיתי בתורה, אינו יכול לחוש טעם באוכל! אינני מאמין שה'קצות החושן' הרגיש טעם ב'קוגל', סיים החזון איש.

מפירור חמץ כשם שעבודה גדולה יש להשקיע בלא לאכול אפילו משהו שבמשהו חמץ, גרוע יותר הוא לכעוס. בענין זה, העיר המשגיח הגה"צ רבי גדליה איזמן על רבינו דבר מדהים. בכל השנים שישבתי עמו בשיבת צוות הרבנים, והמדובר על קרוב לארבעים שנה מעולם, מעולם! לא הוציא מילה של כעס מפיו. אם היה לו צער ואי שביעות רצון על מהלך מסויים, יכולנו לראות זאת בשתיקותיו.

(מתוך הספר גאון ישראל)

המשך מעמוד 9 | הגאון רבי חיים שמרלר שליט"א

יכולו להגיש אותו לאחר מכן לראשי החבורות ולקבל תגמול נאה. וראה זה פלא. למעלה ממאתיים בחורים רושמים מדי ערב דרשה שאורכה שעה וחצי, במשך כל לילות החנוכה, הם מחזיקים ראש, ועוקבים אחרי כל הדרשה מתחילתה ועד סופה. לא אחד ולא שניים, לא עשר ולא עשרים. למעלה ממאתיים בחורים, מצליחים לעמוד בדרישה הזאת! הם כותבים את ה'פשטעל' תוך כדי, ולאחר מכן יושבים בבית המדרש ומסדרים את מה ששמעו, כותבים ביתר אריכות בשפה ברורה ובנעימה. הציבור הוכה בתדהמה. איך זה ייתכן? הרי כבר חשבנו שה'פשטעל' הוא רק מנהג קדום שכבר לא מתאים לדור שלנו, והנה מתברר שהוא מתאים גם מתאים!!! כי בכל אדם, צעיר ומבוגר כאחד, טמונים כוחות עצומים שאינם מורגשים ואינם ידועים לו. ברגע שהוא מתחיל ללחוץ את עצמו ולסחוט מעצמו יותר, הוא מגלה שיש בו מצבורות עצומים של פוטנציאל לא ממומש שאפשר לנצל ולממש ובסיעתא דשמיא לעלות ולהתעלות בתורה ובעבודת ה'.

לנוות ביתו הרבנית ואמר לה, אמרי להם אלו מצות אכלתי בליל הסדר. נאלמה הרבנית דום, אישה הגדול יודע את האמת. אך הרבי האיץ בה, אמרי, ספרי להם בלי חשש את כל הסיפור, ואכן היא סיפרה את גודל חומרותיו ויגיעותיו של הרבי במצות שמורה ומה שאירע ושרק עכשיו היא יודעת שהוא ראה זאת ובלוי אומר ודברים אכלם. בהבינו שזה רצון השם שלא לכעוס ושלוש ושררו בבית. הוסיף הרב מאפטא ואמר ידעתי שאלו לא מצותי והם מצות פשוטות יחסית, אך ברור היה שאפילו פירור קטן של כעס גרוע

ידוע המנהג בצאנו שהרבי אומר 'פשטעל', כלומר פלפול תורני, בכל לילה מלילות החנוכה, אחרי הדלקת הנרות. עכשיו, מה זה הפלפול? הרבי לוקח נושא כלשהו שקשור לחנוכה בדרך זו או אחרת, ומתחיל לדון בו תוך שהוא מצטט גמרות וראשונים מכל רחבי הש"ס, זאת דרשה מאוד מורכבת וצריך להחזיק ראש במשך שעה וחצי ולפעמים יותר... בזמן שהרבי אומר את הפלפול, הפרענצ'ס עמוסים בבחורים, מאות בחורים עומדים מדי ערב וצריכים להקשיב לדרשה שלא נגמרת... פעם חשבו שאין מה לעשות, זה המנהג, מי שמקשיב מקשיב, מי שלא לא, אבל ככה נוהגים אצלנו וזהו זה. היה ברור שאי אפשר לצפות מהבחורים, וגם לא מהאברכים שאינם ממש תלמידי חכמים מובהקים, להחזיק ראש לאורך כל הפשטעל. בחורים בדור שלנו? הם מסוגלים להחזיק ראש שעה וחצי??? זה בלתי אפשרי! ואז באו אנשים שהחליטו שזה כן אפשרי. החליטו לעשות מבצע לבחורים, ואמרו שהבחורים שיכתבו את הפשטעל מתחילתו ועד סופו,

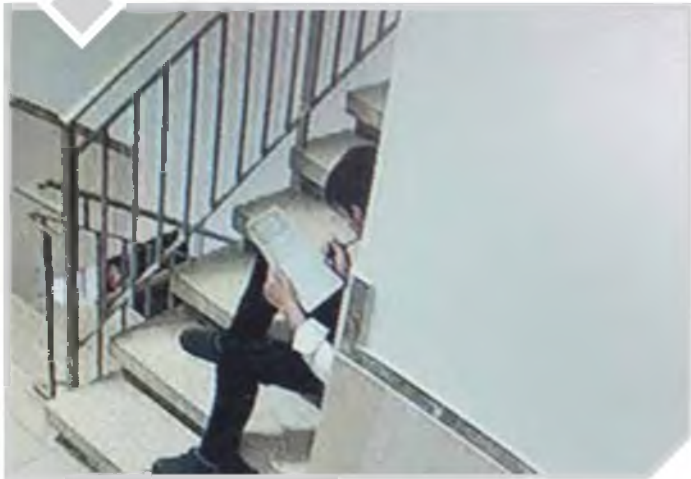
המשך מעמוד 21 | קוראי 'גישמאק בלימוד'

תפילה קצרה שהוא רוצה נעימות ברצון של הקב"ה, והרצון זה לימוד התורה, ורצוני זה רצוני, וממילא תתקבל תפילתו והוא יחוש במתיקות ועריבות התורה הקדושה". **הבה"ח שמעון נויבירט** מציג פשוט להתחנן בברכת 'והערב נא'... "התפילה הזאת מיועדת בדיוק בשביל זה! צריכים להתבונן בברכה הזו ולא לעבור עליה מהר אלא באמת לומר אותה מעומקא דליבא". אחד המגיבים אמר: "שמעתי מרבותי דרך שאני מיישם אותה כבר הרבה זמן וזה עובד: לחשוב כאילו שאתה קורא סיפור, ובשביל להשלים את הפאזל אתה לוקח נתונים מהגמרא. כגון: יוסף חפר בור בשכונת מאה שערים, הגיע שמעון ונפל פנימה, מה קרה לו? נקרעו לו הבגדים. הוא הולך לחייט לתקן... והיה צריך לשלם 50 שקלים על התיקון, עכשיו הוא בא לבעל הבור ומבקש ישלם, אבל בעל הבור טוען "חמור ולא כלים...", מה עושים? כשלומדים כך, מתחברים לסוגיא הנלמדת ומרגישים גישמאק". אשריכם ישראל..

שולט ויודע - אחרי כמה ימים תרגיש גישמאק לאין שיעור וכבונס מהצד אתה גם מרוויח שאתה הולך לישון בצורה יהודית וייחודית". **הבה"ח נתן דמן**: "תגידו לבלומנשטריך שיחשוב מי כתב את הגמרא והראשונים, ובמחשבה מעמיקה. לא רק מלמעלה וללכת הלאה, אלא באמת ייכנס לזה מי זה אבי, מי זה רבא, מי היה רש"י וכמה היתה גדולתם של בעלי התוס' והראשונים והאחרונים האחרים. זה ייצר אצלו חשיבות לאין שיעור, ויביא את התוצאה". **הבה"ח נחמן וייס** מוסיף הצעה משלו: "שילמד את הגמרא שלב אחר שלב ולא יעשה שקר בנפשו שהוא מבין, אלא באמת ילמד טוב, עד שיבין באמת את מה שכתוב. לאחר כמה ימים ירגיש נעימות גדולה". **הבה"ח נח שרייבר מציג הצעה נפלאה**: "תחשוב כמה מחשבה הם השקיעו לפני שכתבו את הגמרא ואת ההלכה, כמה דם וזיע הורידו על כל שורה שכתובה בגמרא. זה מביא לעמקות שא"א להסביר ותוצאה מהדבר הזה כמובן זה הגישמאק". **הבה"ח אברהם שמואל רייכר מוסיף**: "לפני שמתחיל ללמוד שיישא

איך מנהל הבנק הוזעק ביום שישי למצוא את הבחור שנצפה במצלמות האבטחה כשהוא יושב על המדרגות המובילות לביתו של המנהל הבכיר ב'דרשו'???

הצצה לרגעים מרגשים שתופסים את תשומת הלב

את הסיפור הבא שמעתי מפיו של אחד ממנהלי האגפים ב'דרשו', והחלטתי לשתף את קוראי 'לקראת שבת' בתוכנו, כי הוא מלמד רבות גם על הארגון וגם על הנבחרים הנפלאים...

הסיפור מתחיל באחד הימים בשבוע שעבר. מנהל בכיר ב'דרשו' מקבל שיחת טלפון מודאגת מאנשי ביתו: "עברנו במקרה על הצילומים של מצלמות האבטחה וראינו משהו מוזר מאוד..."

מסתבר שכמה ימים קודם לכן, נצפה בחור לא מוכר שהתיישב על המדרגות מול דלת ביתם, והמתין שם במשך כחצי שעה או יותר. מיודענו הרגיע את בני הבית ואמר שכשהוא ישוב הביתה הוא יבדוק במה דברים אמורים. ואכן לעת ערב, כששב לביתו הוא עיין בצילומים ונהרהר התפשטה על פניו...

"זה הבחור הזה", הוא אמר, ובני הבית לא מצליחים להבין, "איזה בחור?" "נו... הבחור מהמבחן..."

השלב הזה של השיחה אמור היה להלחץ עוד יותר, אבל בני הבית כבר הבינו במה מדובר...

"היה זה ביום שישי, היינו צריכים להגיע להלוויה של אחד מתושבי השכונה שהלך לעולמו בשיבה טובה", מספר הבכיר ב'דרשו'...

"בעודי צועד בתוך קהל המלווים, ניגש אלי בחור צעיר, ומבקש ממני טובה: 'אני הייתי אמור לעשות היום מבחן ב'דרשו'... למדתי 'דף היומי בהלכה' והתכוננתי היטב למבחן, אבל עכשיו יש כאן הלוויה שבה אני נאלץ להשתתף, ולכן אני שואל אולי יש דרך להשלים את המבחן...'".

"השבתי לו, האמת... אני לא יודע! אני לא בקי בנהלים, זה לא קשור למחלקה הספציפית שאני מנהל, אבל אני יכול לבדוק."

"הרמתי טלפון לגורם הרלוונטי והוא ענה לי שבאמת אין אפשרות להשלים ולקבל מלגה, יש אפשרות לעשות השלמות במקרים חריגים רק כדי לשמור על הרצף, אבל בכל מקרה מי שלא עושה את המבחן בזמן הנדרש לא יכול לקבל מלגה."

"אבל חשבתי לעצמי, הרי הבחור הזה השקיע והתאמץ, ככה נאכזב אותו? אולי אני יכול לעזור לו למרות הכל..."

"מאחר והבן שלי אחראי על מקום מבחן ביום חמישי, התקשרתי הביתה וביקשתי שיבדקו אם נשאר לו אולי טופס אחד ריק. בדקו ואמרו שאכן כן, נשאר מבחן אחד ריק. התחלתי לחפש את הבחור בין קהל המלווים ולא מצאתי אותו. אני אמנם מכיר אותו מהשכונה

אבל איני יודע מה שמו...

"לא מצאתי אותו, ואז נזכרתי שבעצם ראיתי אותו מגיע לסיום הגדול של 'דרשו' יחד עם בחור אחר שאני מכיר, בנו של מנהל סניף הבנק של 'דרשו'..."

"התקשרתי למנהל הצדיק של סניף 'מרכנתיל' במאה שערים, ר' גואל שורקי, שנדהם לראות את המספר שלי על הצג ביום שישי בצהריים: 'חשבתי שגם ב'דרשו' לא עובדים בשעות כאלו', הוא אמר לי בחביבות, ואני השבתי לו שיש כאן מקרה מיוחד, ואני חייב לדעת מי הוא החבר שהגיע יחד עם הבן שלו לסיום של 'דרשו' בארנה..."

"הוא חשב שקרה לי משהו... 'מה אכפת לך עכשיו עם מי הבן שלי הגיע לסיום?', הוא לא הבין, אבל אני אמרתי לו שזה דחוף, והוא אכן עשה בירורים ולבסוף הצליח להגיע לזהותו המדויקת של הבחור המבוקש. קיבלתי גם את מספר הטלפון, התקשרתי אליו הביתה והזמנתי אותו לבוא לביתי כדי לקבל מבחן."

"הבחור הגיע מיד, נתתי לו את טופס הבחינה ואמרתי לו שיקח את המבחן הביתה או לבית הכנסת הסמוך, יעשה את המבחן ויביא אותו בחזרה אלי בהקדם, בצירוף אישור של ההורים שלו שהוא עשה את המבחן לפי הכללים בלי לעיין במשנה ברורה תוך כדי וכו'. 'אבל הבחור החליט כנראה שחבל על הזמן, הוא התיישב על המדרגות מול ביתי, ועשה את המבחן במקום... ומכאן הצילומים המוזרים במצלמת האבטחה...'". אשריכם ישראל...

בשורה משמחת להורים ומחנכים

בסייעתא דשמיא יצא לאור
הקונטרס המיוחד:

'החינוך בדורינו'

ממרן הגאון רבי יהושע אייכנשטיין שליט"א
ראש ישיבת 'יד אהרן'

הקונטרס דן בצורה נרחבת ויסודית, במגוון רחב של נושאים
אקטואליים בחינוך הילדים, מתוך משנתו העמוקה והבהירה
של רה"י שליט"א. בין הנושאים הנידונים:

יסודות וכללי החינוך / בנייה פנימית / יסודות בית יעקב / דרכי
ההתמודדות עם דור של 'חוצפא יסגא' / התמודדות עם נסיונות דורנו
/ דרך החינוך לצניעות / יסודות החינוך בשנות הנערות / קשר בין
הורים לילדיהם / גיל ההתבגרות / מניעת נשירה / השפעות חברתיות
/ שמחה בעבודת ה' / חיבור לתפילה ועוד...

לפרטים ונקודות הפצה: 052-7155596 | 2715559@gmail.com

ירושלים: ספרי הישיבה | רוממה 052-7677159 | הר נוף 050-4168810
גבעת שאול 052-7111654 | נווה יעקב 052-7155596 | בית וגן 053-3198600
רמות 050-4102061 | **גבעת זאב:** 054-8414768 | **טלזסטון:** 02-5796101 | **קרית**
ספר: 053-3153964 | **ברכפלד:** 053-3161664 | **בני ברק:** משפ' הרבסט, רח' בן
פתחיה 20 קומה ג' 052-7110293 | **רחובות:** 054-8412941 | **רכסים:** 052-7159329

הזמנה לדין תורה

63 יתומים

הנבנסים לחופה בחוסר כל
הקימו בית דין גדול לצרכי נישואיהם

"ובזה יזכו מידה כנגד מידה לאם אתה משמח את שלי אני משמח את שלך
ויתן להם הקב"ה שמחה בביתם בקרוב
ולא ידעו כל צער ומכאוב
ויזכו לבנים ת"ח ולרוות נחת יהודי מכל יוצ"ח
וינצלו הם וכל ב"ב מפגעי הטכנולוגיה, וימלא ה' כל משאלות ליבם לטובה
פרנסה בריוות וכל הישועות בב"א"

מנחם מנדל מברסלב שליט"א   מנחם מנדל מברסלב שליט"א   מנחם מנדל מברסלב שליט"א

**שטר
גזירת
בי"ד**
יגיע אליכם עד הבית
ע"י שליח
בית דין מיוחד
**לישועה
הקרובה
לבא**

1-800-22-36-36

מס' קרן
6300
ניתן לתרום
גם בכל עמדות
נדרים פלוס
קהילות

**ועד הרבנים
לעניני צדקה בארה"ק**